

Incipit prologus libri terti⁹.

Videte ficulneam et omnes arbores cum producant iam ex se fructum scitis quoniam prope est estas. ita et vos cum videritis hec fieri. scitote quoniam prope est regnum dei. **Lu. xxi** Verbum eterni patris a dei vngentus filius nre pditioni compatiens et providens salutem sic nobis similis fieri voluit in natura. quia scilicet eximamuit semetipsum formam servi accipiens in similitudinem hominis factus. et habitu iuventus ut homo. ita etiam nobis se conformavit in doctrina. Nam sicut verbum caro factum est. et verus homo est. sic hominum doctor effectus est. et modo humana nos docuit. Naturalis namque modus est hominum. quorum intellectiva cognitio a sensu sumit initium. ex sensibus intelligibilia capere. et per visibilia similitudines corporum etiam in invisibilia et spiritualia notitia deuenire. Quem modum factor hominum ut homines instrueret tenens. et nos de spiritualibus docere voluit. frequentissime de corporalibus rebus tam naturalibus quam politicis methaphoras introduxit. sicut in euangelis patet. Has autem similitudines rerum Christus tanto moderamine tradidit. ut in eis non tantum rudes facillime informaret. sed et quorumcumque excelsa ingenia sublimiter exerceret. Quapropter in verbis propositis plantarum seu arborum exemplum introduxit ad vngni dei tempora designanda. **V**idete inquit ficulneam et omnes arbores etc. Vbi non ociose dominus inter omnes generaliter arbores de ficulnea solum curavit facere mentionem. utpote de cuius singulari

folijs leguntur primi nostri parentes post transgressionem precepti nuditatis sue ignominiam contempsisse. Nam Gene. in dicitur. Aperti sunt oculi amborum. scilicet ad eam et eam. Cumque cognouissent se esse nudos. confuerunt folia ficus et fecerunt sibi perisomata. Vult ergo non incongrue dominus. quod sicut ficulnea in mundi principio humane transgressionis primum extitit tegumentum. ita quoque in mundi termino fiat vicine humane reformationis iudicium. Cum producat inquit ex se fructum. scitis quoniam prope est estas. Vbi nota. quod non incongrue dominus per fructificationem communiter arborum que tempore fit estatis. regni dei et iudicij ultimi presentiam designavit. Quia cum illud iudicium venerit bonitas dei apparebit in sanctis. Nam virtus radicum in hyeme non videtur. quia ramos vacuos folijs et fructibus dimittit. que tamen in estate apparet. cum easdem videlicet arbores fructibus et frondibus replet. Similiter in communi iudicio bonitas virtutis dei in sanctis apparebit. cum eos omni infirmitate et penuria deposita decorabit. Ita inquit cum vos videritis hec fieri. scitote quoniam prope est regnum celorum. Regnum utique de quo dicit. Venite benedicti patris mei percipite regnum etc. **Matthi. xv** Hoc quippe regnum in quo confortabit saluator corporum humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue. ita ut regnum dei etiam intra nos sit. Sed quia nos generaliter dominus ad omnes arbores considerandas inducit. Videte inquit non solum ficulneam sed et omnes arbores et cetera. ut hanc ipsam

doctrinā melius nos implere possi-
mus. In hoc tercio huius operis li-
bro expletis mineralibus, de plan-
tis et arboribus ac de ipsarum parti-
bus et varijs proprietatibus earun-
deq̄ introducemus exempla, quib⁹
non de vltimis tēporibus tantū vt
introducitur in verbis prefatis domi-
nus istruamur, sed in nostris ma-
gis actibus et morib⁹ dirigamur.

Explicit plogus libri tercij.

Capitulū. i.

Abdicatio temporalium al-
simulatur putationi arborū
Primo quia putatio arbo-
ris facit arborem magis crescere.
Videm⁹ enim q̄ arbor amputatis
inferioribus ramis circumstantib⁹
eam magis crescit in directum su-
perius, quia humor qui tendebat
ad ramorum nutrimentum, totus
conuertitur in arboris augmentū.
Sic etiam simili modo amputatis
temporalibus curis per assumptio-
nē videlicet voluntarie paupertatis
dum totus animus ad spiritu-
alia trahitur, miro modo in spiri-
tuali gratia proficit et augetur. Vnde
de Genes. xli. dicitur. Crescere
me fecit deus in terra paupertatis
mee. ¶ Secundo putatio arboris
facit eam magis virefcere. Videm⁹
enim q̄ arbores interdum dū mul-
tum veterascunt efficiuntur aride,
et suam viriditatem amittunt, ex
eo q̄ postq̄ plāta senuit deerescit
cortex eius, et ex frigiditate clau-
ditur pori radicis ei⁹, ita q̄ humorē
qui plantarū nutrit ingredi prohibet,
et sic ipsa arbor arefcit, sed si
tūc p̄scinduntur et putantur ra-
mi arefacti superius, et scindatur

radix inferius, multo firmius tra-
hit succum per lignum radicis, et
non per corticem, et sic incipit emit-
tere furculos et ramos virentes.
Sic etiam simili modo sollicitudo et
occupatio temporalium velut quod-
dam anime seminum corticem arbo-
ris id est exercitium extrinsecum
viri spiritualis facit deerescere, q̄
tāto min⁹ exercitatur quis in spi-
ritualibus, quanto plus occupatur
in temporalibus. ¶ Item radicem
cordis infigidat, et poros eius, i.
affectus claudit. Quia quanto pl⁹
cure temporalium crescant, tanto
spirituales affectiones in mēte frī-
gescunt et deficiunt. Est ergo ne-
cessaria vt arbor reuiuifcat ampu-
tatio ramorum, id est abdicatio tē-
poralium occupationum. Et postq̄
radix cordis cultello compūctiois
se deo multis scissuris id est confide-
rationibus et affectionib⁹ deuotis
aperit, fiet noua pullulatio gra-
tie, et apparebit noua viriditas, i.
noua conuersatio plante, hoc est
spiritualis p̄sona. Et de hac inoua-
tione viriditatis loquit̄ Apostol⁹
ad Ephes. iii. dicens. Renouamī
spiritu mentis vestre, et mouite no-
uum hominem et cetera. ¶ Ter-
cio quia putatio arboris facit eam
magis fructescere, ex eo q̄ per pu-
tationem purgatur a superfluo hu-
more aquoso qui impedit humorē
vinctuosum ex quo fructus produ-
cuntur. Nam humor vinctuosus ē
materia fructuum ex qua producū-
tur fructus, sicut humor aquosus
est materia foliorum. Vnde Johā.
decimo quinto dicitur. Omnem pal-
mitem qui fert fructum purgabit
eum vt fructum plus afferat. Ita
etiā similiter amputatis et abdicatis
tēporalibus curis humor aquosus

deficit. i. mundan⁹ amor. qui ē materia foliorum. i. vanitatum et leuitatum. et humor vinctuosus. id est amor gratuitus et spiritalis proficit. qui fruct⁹ bonorum operum facit habundare Col. i. Ambuletis digne deo p omnia placentes. et omni opere bono fructificantes et crescentes in scientia dei.

Capitulum. ij.

Abiectia mundo recolliguntur a deo. Cuius exemplū apparet in balauſtia que est flos malogranate. que dum cadit ab arbore siue ramo recolligitur a medico. Est em̄ hic flos frigidus et siccus. et habet virtutem restringendi et desiccandi humorem. Unde valet contra dissenteriaz et sanguineum fluxum venteris. vomituz etiam colecticum stringit si coctus in aceto sup furculam pectoris apponatur. Illi autem quasi de arbore cadunt. qui de mundo despiciunt et abiciuntur. Sicut pauperes qui sunt frigidi ab estu auaricie. et continentis qui sunt sicci ab humore et fluxu luxurie. et mites qui restringunt vomitum colecte. i. impetum ire. Nam pauperes despiciuntur ab auaricis tanq̄ homines inutiles. continentis despiciuntur a carnalib⁹ tanq̄ homines steriles et agrestes. Mites vero despiciuntur a superbis tanq̄ homines pusillanimes. Sed licet tales eiciantur ab arbore. id ē a mundo tanq̄ inutiles. tamen recolliguntur a medico. id est a christo tanq̄ pretiosissimi flores. Unde Apostolus dicit. i. Corintheorum. i. Que stulta sunt mundi elegit deus vt confundat sapientes. et infirma mundi elegit de⁹ vt confundat fortia. et ignobilia mundi et contemptibilia elegit deus. et ea que non sunt. vt ea

que sunt destrueret. vt non gloriatur omnis caro in conspectu eius. Unde patet q̄ hec abiectio mundi bona est. propt̄ quod dicebat P̄s. Elegi abiect⁹ esse in domo dei mei magis q̄ habitare in tabnaculo peccatorum. **Capitulum. iij.**

Abstinentia assimilatur arbori que dicitur agnus castus. Que scilicet est arbor calida et sicca. Unde flos eius siue semen poros corporis apertendo. spiritus euaporando. humiditatem naturalem consumendo castitatem inducit. Et ideo flos eius maxime agnus cast⁹ dicitur. quia suo odore et usu. vt dicit Drascordes homines castos reddit. Similiter etiam abstinentia et afflictio carnis certū est q̄ castitatem inducit et etiam custodit. tum quia vigorem carnis minuit. tum quia materiam luxurie scilicet humorem seminalem q̄ ex cibo causatur subtrahit. **Nota** ergo. q̄ agnus castus tria facit sine quibus abstinentia parum valet. Primum est quia poros aperit. Quasi autem pori anime sunt sensus corporis qui ad spiritualia et utilia debent aperiri. scilicet oculi ad videndum utilia. ad plorandum peccata. et ad legendum spiritualia documenta. Item nares ad attrahendum odores. id est bonorum exempla. Et os ad confitendum peccata. et ad instruendum proximum. ad laudandum deum. ad percipiendum cibum sacramentalem. **Secundum** est. quia agn⁹ castus spiritus euaporando educit. Sic similiter ab anima ieiunantis euaporari spiritus debent. hoc est progredi spirituales meditationes. spirituales affectiones. et spirituales orationes. **Tercio** rōe minutionis. q̄ agnus

castus humorem nutritiamentalem
minuit siue consumit. Sic est huor
tibalis ex quo luxurie materia flu
it. quem dum abstinens subtrahē
do minuit luxurie fluxum cōsūt.
propter quod dicit **Iheronimus**.
q̄ sine cerere et bacho id est sine ci
bo et potu friget venus. Et reddi
t homo ita per abstinentiam corpore
castus et spiritu mansuetus vt rec
te agnus castus dicatur. **¶** Item
abstinentia a delictis corporalib⁹ p̄
seruat spiritum a viciis passio
nibus. Cuius exemplum apparet
in pino. Nam pinus diu durat si a
suis corticib⁹ fuerit spoliata. eo q̄
inter lignū et corticem vmes fiūt
que lignū corrodunt. Quasi em̄
exteriorēs cortices arboris sunt ex
teriorēs delicta carnis. ex quib⁹ in
ter carnem a spiritum scilicet in se
fualitate vermes. id est carnalium
desideriorū passionēs generātur.
quibus spiritus vehementer corro
ditur id est molestatur et dissipat̄.
Sed corticib⁹ id est delictis amotis
huiusmodi vermes id est carnis pas
siones pereunt et cessant. a tūc spi
ritus quasi liber a carnis corrupte
la incorruptibilis conseruatur. **Ap
stolus ad Collocen. iij.** Expoliant
tes veterem hominem cum actib⁹
suis.

Capitulum. iij.

Hueritas mundi plerū
q̄ hominem ad seipsum re
ducit. sicut prosperitas eu
uerso educit hominem a seipso. Cu
ius exemplum apparet in florib⁹.
qui frigore noctis contrahuntur. et
calore diei foras euocantur. Quasi
em̄ frigus noctis est rigor aduer
sitas. hic florem contrahit dū ho
minem tangit. ad seipsum redire se
q̄ recognoscere cogit. **Sed** q̄si diei

calor est prosperitas fauoris. qua
dum homo inaniter extollitur ex
tra seipsum vagatur. **¶** Item aduer
sitas seculi sicut homini habenti gra
tiam dei prodest. sic non eam habenti
noctet. Cuius exemplum apparet
in piro. quia pirum post cibum co
mestum prodest ex eo q̄ laxatiuum
est. Nam comprimit cibaria ad lo
cū decoctionis et nervos. orificij sto
machi confortat. **Sed** ante prandi
um sump tum constipat. Et si quis
multa et sepe ex eis comedit. ver
mes in ventre generant. et coctā
passionem duram et incurabilem
prouocāt. Cibus autē et nutriti
mentum anime est gratia dei. Nam sic
dicit **Philosophus** ex eisdem nutri
mur ex quibus sum⁹ a c̄. Sumus
em̄ spiritualiter per gratiaz dei.
secundum illud **Aposto. i. Corinth.**
xv. Gratia dei sum id quod sum.
ergo ex gratia dei nutritur. **¶** Si q̄s
ergo ex hoc cibo siue nutrimento ē
fectus sit. scilicet q̄ gratiam dei ha
beat in se vtiliter pitum sumit. q̄a
non obest sed prodest si tribulatio
nē inaurit. Quia licet tribulatio
grauis sit ad portandum. tamē lax
at id est purgat peccatum. et con
fortat etiam animā ac roborat in
bonum. **¶** Raz virtus in infirmitate
perficitur. sicut **Apost. dicit. ij. Co
rinth. xij.** **Sed** si quis esset ab hoc
nutrimento vacuus et ieiunus. sc̄z
gratiā non habens. tunc ei tribula
tio nocet. ex eo q̄ generat ei plerū
q̄ aut constipationē. i. duriciā mē
tis et desperationem. aut verū. i.
impatencie inquietationē. aut colli
ram. i. placabile iracūdie passionē.

Capitulum. v.

Horis diuini ignis conser
uatur in asperitate carnis
et in humilitate mentis.

aius exemplum apparet i iunipe
to que est arbor aspera et aculea
ta habens folia signans asperita
tem penitentie. **Iuniperus** etiam i
gnem cōseruat. qz si accendit vix
extinguitur. intantum vt si prunc
eius s̄ cineribus operiantur vsqz
ad annum vt dicitur minime extin
guantur. vt dicit **Psalms**. **In aspe**
ritate ego iuniperi accipe asperita
tem carnis. in cineribus vero eius
dem intellige humilitatem mētis.
in quibus diutius perseuerat dñi
feruor amoris. **Item** amor carita
tis etiam mala conuertit in bona.
Nā sicut dicit **Apo**. **Ro. viij.** dili
gentibus deum omnia cooperantur
in bonū. **Diuis** exemplum apparet i
pino. qz pira imatura que sunt pō
tica et dura et grossa et ad esum
mala. per decoctionem ignis effici
untur bona. **Sic** p decoctionē a vi
gorem ignis caritatis etiam magno
et grosse aduersitates cedunt hoī
ni in bonum saltē aīe per paciētiā
quā caritas generat. **Nā** paciēns
est caritas sicut dicit **Apo**. **i. Cori.**
xij. **Item** amor caritatis assimi
latur zinziberi qd radix est herbe
calidum et humidum. et valet cō
tra frigiditas causas pectoris et pul
monis. stomachi dolorem a intesti
norum mitigat. ventositates exte
nuat. **Quanto** autem est albi⁹ et
recentius. tātō acutius et melius.
Sicut zinziber igitur radix est her
be. sic caritas ē radix iusticie a sam
tatis aīe **Eph. iij.** **In** caritate radi
catur et fūdatur. **Ipsa** etiā cū sit ignis
spiritualis est calida. qā facit mē
tem feruere. et nihilominus est hu
mida facies lacrimas fundere. **Pō**
Transiuimus per ignem et aquaz
et eduxisti in refrigerium. **Ignis**
est caritatis feruor. aqua lacrima

rum humor. **Ex** quibus duobus in
anima refrigerium magnum elin
quitur. **Hec** est que repellit frigus
accidie causantis in pectore. id est
in intellectu frigiditas cogitatioēs.
et in pulmone id est in voluntate
frigiditas affectiones. **Hec** est etiam
que mitigat dolores interiores im
patientie vel ire. et extenuat ven
tositates et inflationes vane glori
e et superbie. **i. Corinthiorum. viij.**
Scientia inflat. caritas edificat.
Similiter est amor dei etiam tanto
melior et acutior quanto albi⁹ id
est mundi⁹ et recentior. id est fer
uentior ne scilicet vetustate tepescat.
Item caritatis amor assimilatur
petroselino. **Primo** propter ori
ginem. quia maxime in petris a in
locis petrosi oritur. et propterea
dicitur petroselinum. **Loca** autē
petrosa sunt corda imitatorum cri
sti. **De** quo dicit **Apostolus. prima**
Corinthiorum. x. qz petra erat cri
stus. **Et** in talibus inuenitur ver⁹
caritatis amor. **Vnde** ipse dixit.
Hoc est preceptum meum vt dili
gatis inuicem sicut dilexi vos. **Secundo**
propter odore. **Nā** petroselinū ē
odoriferū. quia s̄z amatores dei e
tiam proximos per bonorum operū
recreant odore. sicut **Apost.** dicit
ij. Cori. ij. **Cristi** bonus odor sum⁹.
Tercio propter calorem. quia
petroselinū ē herba calida a sicca.
diuretica et aptua. diuisiua et cō
sumptiua. stomachi cōfortatiua a
appetit⁹ excitatiua. **Similiter** carita
tis amor mentē calefaciendo et in
flammando habet virtutem aper
tiuam. quia cor deo aperit. et diu
siua. quia a mundo p contemptū
diuidit. **Item** cōsumptiua. qz humore
i. amore peccati cōsumit. **Item** cōfortati
ua. qz confortat ad bñ opandum.

et appetitū extinctiua. quia scilicet mentem excitat ad celestia appetendum.

¶ Capitulum. vi.

Varicia assimilatur cepi. Primo propter complexiois frigiditatem. quia cepe secundum Dyasco. est frigide et viscosae nature. maxime quod est oblongum. et illud quod est rufum. et illud quod est crudum. Similiter auaricia et inordinatus amor temporalium animam infrigidat. calorem caritatis excludendo. Item inuiscat eam foriter capiendo et tenendo. et precipue si sit oblonga. id est diuturna scilicet in homine inueterata. quia tunc semper crescit. Item si rufa. id est inflammata ex paupertatis necessitate. Item si cruda. id est non cocta tribulationis igne. qui aliquando purgat animam. vel saltem minuit amorem mundi. ¶ Secundo propter nutrimenti modicitatem. quia cepe crudum. modicum primo nullum quasi nutrimentum corpori tribuit ut dicit Dyasco. Similiter et accumulatio auri modicum nutrimentum frequenter confert etiam eius auari corpori. quia multi propter auariciam etiam secundum corpus misere et tenuiter viuunt. Sed anime penitus nullum. quia vtiliter pro anima sua auarus sua bona non tribuit. ¶ Secundo propter nocumens multipliciter. Nam cepe crudum et comestum colericos offendit. quia videlicet auaricia iram ad quam colera inclinatur incendit. Item homini cepe inflationem gignit. quia diuitiarum habundantia quam auaricia colligit inflationem superbie inducit. Item acumine suo caput percutit. et nimis comestum insaniam facit. et terribilia sompnia ostendit. Sic nimia prosperitas diuitiarum

quam auari habent facit eos infatuari. Item ad litteram habent quam docet auari sompnia terribilia somniantes latrones et predones. vel quia post sompnium mortis facilius eorum diuitie tanquam vana sompnia euanescent. Job. xxvii. Diues cum dormierit nichil secum affert. aperiet oculos suos et nichil inueniet. Item suo odore facit acrimiam. Quia frequenter auaricia est causa fletus et doloris. quia quando auarus perdit que diligit. cruciatus suo et dolore cogitur lacrimari. ¶ Item auaricia assimilatur iulquia. mo que est herba venenosa et mortifera. propter quod dicitur infamia. Et hoc ut dicit Dyasco. habet virtutem constingendi et sompnium pro uocandi. Similiter auaricia venenosa cupiditatis extinguit vitalem calorem caritatis. et ita est causa mortis spiritualis. Ioh. ii. Si quis diligit mundum non est caritas patris in eo. Item constingit cor auari ad non succumendum pauperi bursa ad non restituendum. Hoc etiam est que causat circa spiritualia pigritiam et negligentiam sompnium. Ps. Dormierunt sompnium suum etc.

¶ Capitulum. vii.

Bonum homo assimilatur arbori bone. Bona enim arbor illa iudicatur in qua est fructuum maturitas. fructuum pluitas. et fructuum suauitas. Et haec tria tanguntur Mat. vi. Bona arbor fructus bonos facit. In eo quod dicit facit fructus tangit fructuum maturitas. Sed in eo quod dicit fructus in plurali tangitur fructuum copiositas. In eo quod dicit bonos intelligitur fructuum suauitas. Quaedam ergo arbores sunt ex quibus nullus nascitur fructus propter defectum humoris.

et sunt homines otiosi et inertes. qui propter defectum amoris nichil boni operantur. Unde arbores h9 modi ne otiose terram occupent excidentur et in ignem mittentur. Quaedam vero faciunt fructus sed paucos. quod est propter paucitatem humoris et caloris. Et tales sunt in quibus est modicus humor copunctiois et modicus calor dilectionis inuenitur sine frequentia bone operationis. Sunt etiam quatuor cause alie quare scilicet arbores alique sunt fructum modicum facientes. ¶ Prima est quando sunt nimis frondose. quia humor qui deberet transire ad fructus conuertitur ad folia. Et tales sunt qui delectantur tantum in folijs vborum. Unde assimilantur ficulnee. cui dominus maledixit **Matth. xi.** ¶ Secunda causa est quoniam nimis sunt peccatores. Humor enim a radice ascendens per arboris altitudinem et latitudinem late se diffundit. et ad ramos transiens paulatim euanescit. Magni enim viri et prelati aliqui sunt infructuosi. quia ea que deberent dare pauperibus expendunt in suis vanitatibus. **Ambrosius** dicit. Auis se sociat auibus. et pecus pecoribus. piscis piscibus. solus tu homo consortem excludis. feras includis. parietem vestis auro. et pauperem nudas vestimento. Panem petit pauper et non accipit. equus tuus aurum sub dentibus mandit. ¶ Tercia causa est quando sunt nimis vetuste. quia tunc ut dictum est supra capitulo primo radix induratur. et frigiditate constriunguntur pori radicis. ita quod humor ingredi non potest quo planta nutriatur et fructifera. Sed si perforetur radix aut scindatur. et illi scissure immittatur lapis tunc trahitur succus per lignum

radicis et purificatur et fertilior efficitur. sicut dicit **Philosophus** de **Amigdalos** antiqua si perforetur radix eius. Quoniam igitur aliquis est retusus in peccato. terra foramina siue scissuras in corde suo oportet facere. primum pro dolore contritionis. secundum pro pudore confessionis. tertium pro labore satisfationis. ¶ Quarta causa est quando arbor non aperitur. quia tunc humor qui conuertitur in fructum. conuertitur in ramusculos superfluos et inutiles. Unde arbor melius fructificat si humor ab eo superflua remoueat. eo quod humor qui transit in nutrimentum superfluum illis amotis transit in fructum. **Io. xv.** Omne quod facit fructum purgabit eum ut fructum plus afferat. Et in deo purgatio in platanis in vere est insistendum. Similiter si homo reserat a se superfluitates cibi. potus. et somni. et aliorum huiusmodi efficitur aptus ad magis habundantiam in spiritualibus fructibus et prime operibus. Et nota quod rami arborum quanto plus sunt onusti fructibus tanto magis inclinantur. quia sancti viri quanto plus habundantiam bonis operibus. tanto magis humiliantur. ¶ Quedam autem arbores sunt que licet fructus multos habeant. non tamen faciunt eos bonos. **Matth. vii.** Mala arbor fructus malos facit. Quando tamen contingit quod arbor mala a sua malicia transmutatur in arborem bonam. et quod bonos fructus producat efficitur. Sed ad hanc transmutationem arboris sunt quatuor necessaria. ¶ Primo labor. Nam sicut aristoteles dicit. Arbores siluestres per debitam culturam efficiuntur ortenses. et ponit exemplum de amigdalos. que si est amara. per culturam efficitur dulcis. Sic homo debet cor suum colere et purgare. et tunc bonos fructus faciet. ¶ Secundo necessarius

est locus dicit enim Philoso. q̄ q̄
dam plāte i vno loco faciunt fru-
ctū perniciosū. q̄ trāsplātate faci-
ūt fructū bonū. Et ponit exēplū de
Iusqamo. qz qd̄ in p̄sia ē natū. trāf-
latū i egiptuz ē p̄nciosū. sed i ihe-
rusalē trāstatū fit cōestibile et bo-
nū. Similit̄ anim⁹ hominis p̄ trāf-
lationē penitētie de malo statu in
bonū cōuertit̄. Vnde i egipto. i. in
tenebris p̄ccī posit⁹ ē p̄nciosus. a
mal⁹. sed i iherusalē. i. i pace iustici-
e a cōsciētie p̄ penitētiā trāsplāta-
tus efficitur bon⁹ et salutiferus. No-
ta tamē qz peccatori nō p̄dest trāf-
mutatio loci sine mutatiōe animi.
Nam sicut dicit **Ber.** Nec lucifero
p̄fuit locus celi. nec ade locus para-
disi. nec loth loc⁹ montis excelsi.
nec filius israhel loc⁹ deserti. Vnde
interrogat⁹ soerates a quodā cur
locorum mutatio nichil p̄deset ad
mutationem viciōū. Respondit. Nō
est mirū si mutādo locum nō mu-
tas viciū. qz citāfers semp te ip-
sū. **Tercio** necessariū est temp⁹.
Dicit enim **Aristo.** qz plures plāte
plātantur in vere. i. autūpno pau-
ce. pauciores i hyeme. paucissime
in estate. Plāntatio ergo spiritu-
alis cōuēienci⁹ fit i vere. i. i tēpore
iuuentutis. q̄ in autūpno mature
etatis. vel i hyeme senectutis. vel i
estate. i. i feruore male cōsuetudis
vbi totus humor deuotionis a gr̄e
desiccatur. **Quarto** necessarius
ē furculus q̄ trāco insertus totā e-
ius virtutem trahit ad suam qua-
litatem. Et significat̄ v̄bū dei qd̄ a-
nimā sic immutat. qz q̄ primo facie-
bat fruct⁹ amāos et noxios. poste-
a facit fructus dulces a salutiferos.
Jaco. i. In mansuetudinē suscipite
institum v̄bum qd̄ potest saluare
animas v̄stras. **Item** nota qz

bonus homo malo associatus non
tunc eius maliciam impedit aut
tollit. Cuius exemplum apparz in
piris. qz hoc habent pira p̄prium
maxime siluestria. qz cum fūgis
mal' accepta omnē ab eis auferūt
lesionē. puluis etiā pyri siluestris
bibitus valet similit̄ contra fū-
gos. Quid autem per siluestre p̄-
rū nisi hominē intelligim⁹ bonū a
malorū hominū qd̄ osortio a otagi-
o semotū a oationū solitudinē dedi-
tū. v̄l in sepe p̄mē positū. Vnius ta-
men societas et penitētia fungi
maliciam. i. hominis malū nequici-
ā suis plerumqz aut exemplis aut
monitis vel mētis impedit vel tol-
lit. ei⁹ etiā puluis. i. hūilitas visa.
vel puluis. i. mors ei⁹ corpus icme-
rans a aiām glorificans. etiā q̄nqz
maliciaz p̄ccōz inuitat. Nam etiā
post mortē sancti nōnūqz peccato-
res conuertunt et euellunt. **Itē**
nota qz bonus homo assimilāt̄ cro-
co. In quo primo possum⁹ notare
bonitatis indicia. Quia crocum ē
optimum quod est recens. odoris
boni. longū. purum. albus. inte-
grū. in spiramine bonum. a cum
tangitur tingit manum. et lenit̄
est acutum. Similiter ille est inter
bonos et sanctos viros optimus.
qui est recens a feruens in op̄re.
odoriferus id est redolens in ho-
minum opinione. **Item** longus
id est perseverans in bona conuer-
satiōe. albus. i. pur⁹ i itētiōe. iteger
. i. cast⁹ sine carnis corruptiōe. et
bonus in spiramine. i. in d̄uersatio-
ne siue exhortatione. colorati⁹
manus tāgētis. i. impressius siue
stutis in sui adhesionē. Ille etiā ma-
num tangentis se suo colore tigit.
qui sibi adherentem ad imitatio-
nem suorū op̄erū v̄l suarū virtutū

trahit. vel ille manū tangētis se fu-
o colore tingit. qui se lede nri benefi-
cium porrigit quod pertinet ad vi-
ros perfectos. **I**tem qui est acu-
tus leniter in aliorū correctione si-
ue increpatione debet enim esse a-
cutus in pūgendo. sed lenis in p-
cutiendo. Est enim necessarium in
correctione de linquentis acūmē se-
ueritatis cum dulcore lenitatis. **¶**
Secundo notam9 i croco natiuita-
tis locū. Nam sicut dicit **Dyasc.** Ori-
ental melior ē q̄ occidentalis. quia
sciz cōtemplatiu9 melior est q̄ actiu9.
ex eo q̄ cōtemplatiu9 ē calore solis
.i. amore cristi magis calefact9. &
splēdore. .i. sapientia ei9 magis illu-
strat9. sicut pars orientalis excedit
i calore & splēdore. **¶** **T**ertio nota-
m9 in croco florietatis aspectus. p-
ducit em̄ crocū florē caput habētē
ad viole modū. & i medio tres ra-
mulos. Quasi aut̄ flos croci ē ouer-
satio viri boni q̄ debet esse purpu-
rea p caritatē. violacea p humilita-
tē. & triplicata p fructificationem.
sciz ut fructificet deo sibi. et pximo.
Vel sic dicit **Her.** ut uiuat humi-
liter deo. ordinate sibi. & socialit̄
pximo. **¶** **Q**uarto notam9 i croco
plexiois t̄pamētū. est em̄ calidū
& sicū i p̄mo gradu & i suis q̄litati-
b9 t̄patū. Sic etiā bon9 homo ex-
prudens & in caliditate. .i. spūali fer-
uore. & i siccitate. .i. i abstinentie ex-
tenuacōne tēpēat9 ē fm̄ debituz
gōū. .i. discretiois modū. **¶** **Q**uinto
notam9 i croco utilitatis effem̄. Nam
crocū multū ē cōstatiuuz. et valz
otra debilitatem stomachi. et otra
cordis defectū. quia boni multum
alios confortant. debiles. .i. trepi-
dos. et corde deficientes. .i. pusillani-
mes vigorādo suis consilijs. ex hys
ratioib9 & exēplis

Capitulum. viij.

BOmnia malis vel etiam inē
se inuicē differūt moralit̄
sicut differunt inter se plā-
te naturalit̄. Differunt enim plā-
te vel arbores a se inuicem. **¶** **P**rimo
in semimb9. quia q̄dam earum ex
semine bono generantur. quedam
vero ex malo. **¶** **E**t dicit albuma. q̄
ex malo semine non perueniūt de
facili bone plante. nec ex bono
de facili male. q̄uis i animalibus
et potissime in hominibus sepe vi-
deatur contrarium. **¶** **C**uius ratio ē
ut idem dicit. quia planta est t̄re
affixa. propter quod vni forme a t̄-
ra recipit nutrimentum. animalis
a t̄ro non sic. tum propter vari-
etatem complexionis. tum prop-
ter volubilitatem voluntatis. **¶** **S**imi-
lit̄ ergo inter homines. illi homi-
nes ex malo semine nascuntur. q̄
malorum exempla imitātur. **¶** **S**ed
qui bonorum imitātur vestigia. illi
ex bono semine oriuntur. **¶** **M**alum
enim semen est semen viciouz q̄d
seminauit diabolus. **¶** **N**am superbi-
am seminauit in adam. inuidiam
in cayn. incōtinentiam i lamech.
gulam in esau. **¶** **A**uaritiam in bala-
am. **¶** **I**ram in saul. accidiam in achi-
tosel. **¶** **V**nde qui i huiusmodi vicijs
illos imitantur. hñ sunt qui ex ma-
lo semine nascuntur. **¶** **V**nde dicitur
in **Epistola iude.** **V**e illis qui in vi-
am **Cayn** abierūt. et errore bala-
am seducti sunt. **¶** **B**onum autem se-
men est quod seminauit cristus. scilicet
humilitatem in matre. fidem
in centurione. abstinentiam i **J**o-
hāne baptista. cōnēntiam virgi-
nitatis in **J**ohanne euangelista. &
sic de alijs v̄tutib9. i q̄b9 q̄ eos imi-
tātur. ex optimo semine nascūtur.
¶ **N**ota tamen q̄ arbor siue planta

ex malo seie nata lō effici potest
 auxilio culture Vnde dicit Arist.
 in libro de vegetabilib⁹ et plāis .
 qd si scindat radix arboris. et illi scis
 fure immittatur lapis. frāda fiet
 si erat sterilis. Cui⁹ ratio ē secun
 dum albumasar. qz per scissuram
 fit grossi. et nox⁹ humoris euapō
 tio. et caloris aētis circūstātis attra
 ctio. cuius virtute fit illius mali
 humoris cōsumptio. et quedam plā
 te innouatio. Ipse etiā Philoso
 dicit. qd malognata stercore pos
 cino firmata. et aqua dulci rigata
 meliorat. Sic ergo de malitia mu
 tatur in bonitatē auxilio culture.
 Ita malus homo efficitur bon⁹ au
 xilio penitētie. Sed debet fieri scis
 sio .i. apertio radicis. .i. cordis per
 contritionem. et oris per confessio
 nez. et immitti lapis id est perseue
 rantie firmitas. vel constantie so
 liditas apponi. et firm⁹ humilitatis
 cum aqua compunctionis vel do
 ctrine spirituales que dulcis est.
 vel aqua hec apponenda est elemo
 sina. quia ignem ardentem extin
 guit aqua. et elemosina resistit pe
 catis Eccl. iii. Secundo differūt
 plante siue arbores quo ad locum
 siue situm. secundum que inueniūt
 in eis triplex differētia. vna ē quo
 ad habundantiam humoris. quia
 quedam plante nascūtur in terra.
 quedam in aqua. quedaz i petra.
 non tamē omnino sine terra. que
 dam vero in arena Sed q in petra
 paruz crescūt. qz humor ē paucus
 et cito arefcūt. nisi per appositioē
 humoris et terre ab hominib⁹ ad
 iuuentur. Sic qdam homines spi
 rituales sunt planta i terra. .i.
 humilitate fūdati. Terra emz est
 elemētū infimū et stabile. et ideo de
 signat huiles. et bene p̄ficiūt. qz

ōnis qui se humiliat exaltabit Lu
ce. xiiij. Quidā vero plāta sūt i
 aqua gratie. vel penitētie. vel sapiē
 tie. et isti etiā crescūt vel proficiūt
Ps. Erit tanq̄ lignū qd plātatū
 ē sec⁹ decursus aq̄z ac Quidā ve
 ro in petra .i. i corde duro et parū
 deuoto. et isti cito deficiunt. Nam
 petra ē dura et parū humorosa Lu
ce. viij. Aliud occidit supra petra et
 exortū aruit qz nō habebat humo
 re Quidā sūt plāta in arena. i q̄
 bus sez null⁹ ē humor. qz ē diuine.
 Nā arena dicit ab ariditate. Isti
 sūt peccatores quozuz fruct⁹ vani
 et iuiles sūt Nota ergo sicut dicit
Arist. qd plāte que nascūtur in lo
 cis aridis sunt parue quantitatis pp
 ter paucitatem humoris. Que ve
 ro in locis humidis fluminalibus et
 maritimis sūt maioris quantitatis.
 pp̄t habūdantiā hūoris. Ille tamē
 q̄ crescūt iuxta ripas mariū salso
 ruz nō multū crescūt propter are
 tiam multitudinem et attracti
 humoris siccitate. Sed sic idē Phi
 dicit iuxta mare rubrū hoc fallit.
 vbi arbores magne sūt pp̄ter ha
 būdantiā humoris et caloris. Ex
 qbus patz qz i hoibus sicut i arbo
 rib⁹ tāto magis fit augmētū. In
 arborib⁹ qdē corporale. i hoib⁹ vō
 spirituale. quāto magis habūdāt
 calor et humor. sez i hominib⁹ calor
 dilectionis et humor deuotionis Sz
 cauēdū ē ne sit humor salis .i. de
 uotio tristis et sicca. sic p̄p̄eritaz
 de quibus domin⁹ dixit Mat. vi.
 Nolite fieri sicut p̄p̄erite tristes.
 Sed debet esse deuotio letā et dul
 cis. nisi esset forsitan tristitia pro
 ueniens. vel ex penitētia. hoc est
 peccati recordatione. vel ex passio
 nis cristi compassioē. que quidē a
 bo per mare rubrum designantur

Quia vtraq; compunctio seu deuotio licet salua vel amara sit. tamē animam impinguat et auget. ¶ **S**ecunda differentia localis attenditur in plantis respectu caloris solaris. Nam plante que sicut sunt versus orientem citius oualescunt propter aspectum solis et sufficientiam caloris. Sed versus occidentem e contrario se habent propter defectū caloris solis. vt dicit Aristoteles. Ex quo habetur qd aia citius oualescit in spiritu. si sit in ea aspectus solis. i. discretio rationis. et sufficientia caloris. i. debita mensura dilectionis. De qua dicit Diliges dominum deum ex toto corde tuo etc. ¶ **T**ercia differentia localis attenditur in plantis secundum temperie aeris. Nam sicut dicitur albumasar. si aer ubi nascitur planta fuerit nimis calidus. poris aperta calor naturalis euaporabit. et ita planta siccabitur. Si vero frigidus nimis plantam suffocabit. sed temperies eius nutriet et seruabit. Sic plantatione penitentie in homine ardor luxurie vel gule euacuat. frigus accidie dissipat. Sed temperata abstinentia nutrit et seruatur. Nota ergo qd secundum Arist. planta quatuor indiget. scilicet semine terminato et in sua specie perfecto. maturo. et a putredine seruato. Item loco plantae congruo. ¶ **T**ercio humore moderato. et dico moderato. quia ex humoris temperie magis seruatur plante nutrimentum. Quia si humiditas fuerit nimia. pororum opilatio fit per quos nutrimentum transit ad incrementum arboris. Et eodem modo siccitas si superhabundauerit. pororum et vitium constrictio erit. et sic vtroque modo impediatur nutritio arboris. Sed si temperatio fuerit caloris et humoris. erit processus plante ordi-

natis et utilis. ¶ **Q**uarto indiget planta vt dictum est aere mediocriter temperato. Eodem modo aia penitentis indiget semine spiritualis doctrine. De quo Luce. vi. Semen est verbum dei. et istud semen debet esse terminatum et mensuratum secundum capacitatem audientium. et secundum regulas fidei catholice. Item semine elemosine. De quo Apostolus Qui seminat in benedictionibus etc. ¶ **C**orinth. ix. et hoc semen debet esse in sua specie perfectum per caritatem. scilicet vt elemosina in caritate fiat. dico in sua specie. quia plures sunt elemosinarum species et modi. siue corporalium siue spiritualium. Item indiget semine operationis bone. de quo Ecclesi. xi. Mane semina semen tuum. et vespere ne cesset manus tua. i. bona opera operari ne desinas. et in mane iuuentutis et in vespere senectutis. Hoc semen debet esse maturum ad discretionem. vt scilicet cum debita maturitate et discretionem bonum opus fiat. Item semine vine gratie sine quo alia nihil valerent. Et de hoc semine dicitur. Io. iii. Semen eius. i. gratia in eo manet. hoc semen debet seruari a putredine peccati cum quae esse non potest. ¶ **S**ecundo indiget plantatio prius loco sibi congruo. Nam alius locus operatur ploranti vel oranti scilicet secretus. alius elemosinam facienti. quia publicis ubi sint videntur aut pauperes. sed non publicis ad ostentationem. Sicut alia loca operantur actiuis et alia contemplatiuis. ¶ **T**ercio indiget humore scilicet nutrimentali et cibo temperato vt sit quodam abstinentia. sed tamen discretia. ¶ **Q**uarto indiget aere medio critere temperato. In aere enim qui multarum varietatum est susceptiuus penitentis intelligitur spiritus qui temperatus esse medio critere debet

Quia nec nimis calidus. ut aliqd sibi supra vires assumat tanq̄ p̄suptuosus. nec nimis frigidus. ut sc̄z spiritualia et sibi congruentia negligat tanq̄ sit accidiosus. sed debet esse per discretionem ordinate temperatus. ¶ Tercio differunt arbores in partibus. sc̄z partium suarum multitudinem et paucitatem. magnitudine et puitate. fortitudine. et debilitate. Cuius diuersitatis causa est diuersitas humoris. qui in alijs est lacteus ut in ficibus. et talis in latum et in longum est ad se diffundendum potius. In quibusdam vero est viscosus vñ nec ad extensionem aptus. In quibusdam vero est acutus. qui ex sua fortitudine ad multam extensionem est aptus. Et raritas arboris accidit propter insufficientiam humoris et spissitudo vero propter sufficientiam caloris ad condensationem humoris. Quasi autem humor lacteus quo paruuli incipientes nutriuntur est deuotio actiuorum. Sed quasi humor acutus et subtilior est contemplatiuorum. in quibus etiam est caloris raritatis habundantia. Et ideo tales habent partes id est ramos operum plures per frequentiam. maiores id est longiores propter perseuerantiam. et fortiores propter constantiam siue patientiam. Sed quasi humor viscosus est amor proprius auarorum. qui ab eis non separatur. nec faciliter ad alios extenditur. Unde deficit in eis calor caritatis. quia caritas non querit que sua sunt. Et ideo eorum partes et rami id est opera siue dona sunt pauciora. minor et debiliora. ¶ Quarto differunt arbores in frondibus. Et primo in frondium variatione. quia quedam arbores siue platee habent folia aspera propter diuersitatem

et siccitatis. Quedam vero habent folia leuia propter equalitatem aque humectantis et proportionem debitam caliditatis. Sic superbi in quibus dominatur amor terrestris et siccitas. quia carere humore pietatis habent folia id est verba aspera. hoc est contumeliosa et alios asperantia. Sed illi qui humectantur aqua diuine sapientie in quibus existit debita caliditas caritatis et beniuolentie huius habent folia. id est verba leuia et dulcia. ¶ Itaque differunt arbores in foliorum duratione. quia quibusdam arboribus folia cito cadunt propter humorum rarum non vinctuosum et cito scindibilem. In quibusdam vero permanent diu propter causam contrariam. Similiter in illis quibus deest vinctuosus humor gratie et deuotionis cito cadunt folia. quia cito deserunt promissa. Nam sicut facilliter verbis promittunt. ita facilliter et cito a promissis deficiunt. Sed illi in quibus eorum ratio est gratia et deuotio firmi sunt in promissis. et isti sunt sicut arbores ex quibus folia non cadunt. ¶ Quod et folium eius non defluet. Unde tunc folium defluit. quando facit contrarium eius quod alius dicit. ¶ Item folia arborum differunt in figuracione. Quia quarundam arborum sunt folia stricta. quorundam lata. quorundam acuta. quorundam rotunda. quorundam scissa. quarundam solida. que omnia variantur secundum varietatem humoris magis vel minus terrestris vel viscosi. et propter calorem equaliter vel inequaliter humorem extendentem. In hoc autem significat quod verba siue corrigentium siue docentium siue consilientium non sepe debent esse vniuersalia. sed diuersificari debent non solum

in substantia sed etiam in modo p[ro]ferendi. secundum exigentiam personarum negotiorum locorum et temp[or]is.

¶ Quinto different arbores in floribus. Quia quidam arbores florent quod est propter puri et subtilis humoris existentiam in medulla. Quaedam vero sunt que non florent propter nimiam viscositatem humoris. eo quod subtiliari non possit. nec propter suam vinctuositatem in subtilem florum substantiam dilatari ut patet in ficu. Quaedam etiam non habent flores propter liquiditatem que non potest in florum substantiam coagulari ut patet in palma et similibus de quibus explicat philosophus.

¶ Per flores ergo qui ex subtili et puro generantur liquore intelliguntur subtiles meditationes et pure et considerationes contemplantium que requirunt puritatem affectus et subtilitatem intellectus. Vnde in omnibus arboribus. i. in omnibus hominibus etiam bonis hec inveniuntur. ex eo quod in quibusdam licet sit humor vinctuosus devotiois et gratia est grossa. Quia licet quidam habeant mentem devotam tamen habent eam simplicem et grossam. et ideo non aptam ad subtiliora contemplanda. et licet non habeant flores tamen possunt habere dulces fructus. i. opera sicut habent iste arbores ficus et palma.

¶ Illi autem in quibus habundat liquidus et fluidus humor carnis. i. amor carnalis. multo minus apti sunt ad flores contemplationis habendos.

¶ Sexta differentia est in fructibus. Quia quidam arbores sunt infructuose que fructus non producant. sed folia tantum emittunt. Et talibus assimilantur mali christiani qui verba confessionis fidei habent. sed opera fidei non habent. **Apost. Th. i.**

Confitentur se nosse deum. factis autem negant.

¶ Item mali doctores et prelati qui solum habent verba doctrine sed non opera vite. **Matth. xxi.** Dicunt enim et non faciunt.

¶ Item illi qui verbis promittunt vel vouent. sed facto promissa vel vota non implent. De quibus dicitur **Ecclesiastici. quinto.** Melius est vouere quam post promissa vota non reddere. Displicet enim deo infidelis et stulta promissio.

¶ Quaedam vero arbores sunt fructuose. Circa quod notandum quod arbor ad fructificandum indiget triplici exteriori fomento. scilicet humore terre nutriente. Nam secundum **Philosophum** terra est mater plantarum. eo quod suo humore plantam more matris nutrit. ex quo etiam nutrimento et humore fructus producitur. Indiget etiam sole humorem ipsum in medulla digerente et preparante. quia humor nutrimentalis non potest in planta transire ad materiam fructuum nisi prius calore ipsius plate adiuuncto calore solis decoquatur et digeratur. et ad locum emissionis fructus attrahatur. Et hinc est quod in vere quando calor solis incipit augeri. plante folia et fructus incipiunt emittere. quia sol suo calore partes plante et humores strictos a frigore precedente resoluit et digerit. et ad loca debita attrahit et deducit. Et hinc est etiam quod in locis multum a sole remotis plante pauce sunt et non fructificant. ut dicit **Aristoteles.** Cuius ratio est secundum **Albumasarum.** quia illi qui sunt directe sub septentrione diem habent per dimidium annum continue. et per alium dimidium annum habent noctem. In estate igitur non potest ibi crescere planta propter

minium calorem. nec in hyeme propter maximam frigoris continuati onem. propter quod sicut dicit Ari. planta ibi generata non habet vires ad fructus producendos deficiente causa. Nam calor qui est causa plantarum et fructuum in vna parte anni omnino modum excedit. In alia vero parte omnino deficit.

Tercio indiget planta tempore. Indiget enim hyeme ad humoris seminalis aggregationem. et vere ad humoris emissionem. tunc enim non est frigus vehemens humorem comprimens. nec calor vehementer adures. vel humorem consumens. Indiget etiam estate ad fructuum maturati onem. et autumnio ad fructuum repletionem et collectionem.

Sicut ergo planta hinc tribus indiget ad fructificandum. sic etiam homo ad bene operandum. et precipue in operibus actus vite scilicet calore caritatis cum humore pietatis. et discretionem siue oportunitate temporis. Omni enim operi siue rei tempus est ut dicitur **Eccl. vii. Vel ad fructificandum per opera penitentie indiget homo hinc tribus. scilicet et humore compunctionis. qui scilicet est plange. et anime plangens quoddam nutrimentum. scilicet humor lacrimarum. sed et illud **Ps.** Fuerunt michi lacrimae meae panes die ac nocte.**

Item feruore dilectionis per quem mens que primo fuerat peccato costricta resoluitur. humor deuotionis attrahit et coquitur. dum feruens efficitur ad bonorum operum productionem producit. Sed attende quod feruor penitentie ut bene fructificet debet esse temperatus. et discretus. ut etiam dictum est superius. ita ut neque deficiat per accidie frigorem neque excedat per in-

discretionem. Indiget enim hyeme. id est tempore suo quo se ab exterioribus ad interiora recolligat. et vere. id est tempore quo habundanter humore pietatis per opera misericordie emittat. Item estate in qua per contemplationis meditationem vel orationem seipsum ad feruorem accendat. ut sic fructus maturos id est opera perfecta exhibeat. quousque finaliter sequatur autumnus id est mortis tempus. quo suae vite et totius temporis fructus id est premia colligat.

Capitulum ix.

Caritas assimilatur radici. Primo ratione originis. Quia ex humore de terra accommodato et caloris celestis beneficio radix generatur. et a calore celesti tota penetratur nutritur. et conseruatur. Similiter ex humore deuotionis attracto per feruorem orationis. et beneficio celestis caloris. scilicet superni et increati amoris qui est spiritus sanctus. generatur id est diffunditur radix caritatis. et ab ipso calore celesti id est spiritu sancto nutritur et conseruatur.

Vnde Apostoli oratione vnanimiter perseverantes et cum deuotione expectantes spiritum sanctum acceperunt. per quem caritas diffusa est cordibus eorum et nutrita et conseruata. **Ite. xvij. Ad humorem mittit radices.**

Secundo ratione firmitatis siue profunditatis. quia quanto magis terra profundius se infigit. tanto fortius arboris solidius et firmitus fundamentum existit. Sic quanto caritatis amor inest cordi profundius et infixius. tanto spiritualis homo firmitus est et solidius fundatus.

Vnde Apost. **Eph. iij. In caritate**

radicati et fundati. **T**ercio rati-
 one virtutis. quia quous radix sit in
 substantia mollis. tamen fortissios
 lapides vi caloris penetrat et effo-
 dit. Sic caritatis amor quous ppa-
 tientiā sit mollis. Nam molle nō
 resistit tangenti. et sic perfect9 nō
 resistit ledenti. scilicet iniuriam p
 iniuria reddendo. sed potius ei par-
 cit. **I**tem quous sit per mansuetudi-
 nem dulcis. quia caritas patiens ē
 et benigna est. tamen fortissimos
 lapides. i. immanissimas persecutio-
 nes seu cruciatus virtute spiritus
 sancti superat et vincit. ymo radi-
 ces dñi amoris in petris duris ma-
 gis condensantur. Quia scilicet ca-
 ritatis affect9 et effectus in duris
 et asperis passionibus magis mul-
 tiplicantur. **J**ob. viij. Sup acruū
 petrarum radices eius de nlabun9
Quarto ratione actualitatis. qz
 caritas omni tempore agit et cre-
 scit. Nam radix tempore hyemali
 calorem et humorem in se colligit
 qnē vernali tpe foras effundit. Sic
 caritas tpe aduersitatis in semzip-
 sa pinguescit. Sed p̄speritatis tpe
 alijs se effundit et per vigore op̄is
 pximis reuiuiscit. **O**see. ix. Erūpt
 radix eius vt libani. **A**ug9. Radix
 omnium bonorum est caritas. Na-
 dix oim malorū est cupiditas. **Q**
Quinto rōe viroris. qz scz sicut ex
 radice est viror arboris. ita ex car-
 itate meritū opis. **V**nde **G**reg9. di-
 cit in omelia. qz sicut mlā arboris
 ram ex vna radice p̄deūt. sic vtu-
 tes multe ex vna caritate generā-
 tur. **R**ec habet aliquid viriditatis
 ramus boni operis si non manet in
 radice caritatis. **I**hēmie. xij. Plan-
 tati eos et radicem miserunt. p̄-
 ficiunt et faciunt fructum. **G**rego-
 rius. Quisquis in caritatis radice

se ifert. nec a viriditate deficit. nec
 a fructu inanesat. **I**tem caritas
 assimilatur cipresso. **P**rimo ra-
 tione substantie. Est em̄ in substan-
 tia similis cedro. quia sua substan-
 tia est imputribilis. et semper i si-
 a permanet firmitate. **V**idem9 au-
 tem qz ligna putrefiunt ex humo-
 re aqueo superhabundante. **S**ed
 hoc modo caritas putrefieri l cor-
 rumpi non potest. quia aquositas
 id est vehementia tribulationis nō
 preualet contra eam. **C**anticorum
 viij. Aque multe non poterunt ex-
 tinguerē caritatem. **S**ecūdo ca-
 ritas assimilatur cipresso et hoc ra-
 tione figure. quia cipressus i rotū-
 dum eius se erigit. **V**nde etiam ei9
 fructus figuram imitatur. **E**t ideo
 cipressi comiferi appellantur. **R**otun-
 ditas autem figure perfectionē ca-
 ritatis significat. **Q**uia figura ro-
 tunda siue circularis secundū Phi-
 losophum est perfectissima figura
 tum. **V**nde rotunditas cipressi est
 perfectio caritatis. **E**t iō secūdū **A**-
 postolum. **C**ellocen. iij. Caritas ē
 vinculum perfectionis. **H**ec enim
 virtus est que mentem deo ligat et
 iungit. et coniungendo perficit.
Quod autem figura cipressi sursum
 tendit signat qz caritas sursum tra-
 hit. **E**cclēsiastici. quinquagesimo.
Quasi cipressus in altitudinem se
 tollens. **Q**uod autem figura cipressi
 in conum se stringit et acuit. signi-
 ficat qz diligentes deū quanto pl9
 in caritate p̄ficiunt semper magis
 se restringunt. scilicet ab illicitis. a
 superfluis. et etiam a necessarijs.
Sic ergo ex figura cipressi ostendit-
 tur qz caritas hominem perficit. p̄-
 ficiendo erigit. et erigendo stringit
 et vnit. **T**ercio rōne redolētie
 Est em̄ cipressi lignum fm **Y**hoo9

fuaiffimum in odore. vnde folia
habet licet amara tamen odore vi-
tolent. vt dicit **Plin⁹** Similiter
odor caritatis tam fuauis est deo
vt sine ipfo nichil redoleat. **Nā** ne-
q; eloquentia. neq; elemofina. ne-
q; fcientia. neq; fides. neq; prophe-
tia. neq; quodcumq; op⁹ fuae do-
nū habz caritate deficiente meritū
apud deum. Sicut exprefse expli-
cando per fingula. i. **Cor. xij. Apo-
fto** ondit. dices. **Siliguis** hōim lo-
quat et angelorum caritatem aut
non habeam. factus fum velut es-
fonans. & **Augustinus** Caritas ē
fine qua nichil valet omnia. & q̄ v-
biūq; fuerit ad fe trahit omnia. Ca-
ritas ergo tota ē odorifera. ita vt
eius folia. i. verba licet amara et
aspera videantur interdum eſſe i-
de linquentium correptione. tamē
odorifera ſunt in correipientis intē-
tione. & medicinalia ſūt in correp-
ti emendatione. Et ideo **Prover-
xv.** dicitur q̄ meliora ſunt vulne-
ra diligentis q̄ fraudulenta oſcu-
la odientis. **Nam** diligēs non vul-
nerat niſi vt medicus. qui ſolūmo-
do vt ſanet egrotum incidit et p-
cutit vlcus. Vel q̄ cypreſſus habet
folia amara ſed odorifera. ſignifi-
cat q̄ ille qui ex caritate diligit &
debet delinquentem amaricare ad
penitentiam inducēdo. & puſilla
nimem odore recreare benigne cō-
ſolādo. **Quarto** ratione vmbre.
qz cypreſſus vt dicit **Plin⁹** habet
vmbra multum gratioſam. hec
vmbra gratioſa ad quieſcendum
eſt gratioſa mors et requies deum
diligentium. de qua dicit **Psalmi-
ſta** Cum dederit dilectis ſuis ſomp-
nium et ē. Vel hec vmbra cypreſſi
eſt refrigerium anime. in quo per
caritatem exſtingo vicioſum & paſ-

ſionum eſtu dulciter quieſcit ani-
ma in ſui dilecti fiducia **Cātorū**.
ij. **Sub** vmbra illius quem deſidera-
bā ſedi. Vel vmbra caritatis eſt p-
tectio diuina quam dilectio dei et
proximi que ſunt quaſi ale carita-
tis acq̄rūt. **Pō.** **Sub** vmbra alarū
tuarū ptege me. **Itē** caritas al-
ſimilat caſſiaſtule. **Primo** ra-
tiōe pductiōis. qz ſc; fructus ē ex
arborē productus. Arbor igitur eſt
ſp̄ritus ſanctus. Ipſe enim eſt ar-
bor vite i medio paradifi. id ē me-
dia i trinitate pſona. cuius ē per ḡ-
tiam viuificare animam. ſecundū
illud **Iohannis. vi.** **Spiritus** eſt q̄
viuificat. **Huius** arboris fructus ē
caritas. **Gal. ſexto** Fructus autē
ſp̄ritus eſt caritas. gaudium. ac.
Secundo ratione augmentatio-
nis. quia ſcilic; caſſiaſtula produ-
citur longa ſemina. que ingroſſā-
tur in actione caloris. exteri⁹ con-
denſantur. medulla interius exi-
ſtente nigra dulci et humida. & ad
modum faui mellis interius diſti-
cta. Sic quoq; etiā caritas produ-
cit longa ſemina. id eſt diuturna
et vſq; in finem continuata opera.
Que etiā ingroſſantur p̄ augmētū
deuotionis. & cōdenſantur dum fre-
uenter frequētatur. ſic ingroſſan-
tur mēbra cū p̄ piguedinē augen-
tur interi⁹. & illa dicuntur eſſe cori-
denſa vbi ſūt multa & frequētia.
ſicut dicit cōdenſa ſilua vbi ſūt ml-
ta et frequētia ligua. **S;** medulla
interior. i. itētio et mēs ex caritate o-
perātis debet eē niḡ p̄ humilitatē.
Nā nigrū ē qd̄ parū oſtēpit de cla-
ritate. Quia bona itētio opātis nō
debet eſſe ad ſui oſtentionē etiā
ſi opus ſit publicum. ſicut nigrū
etiā ad lucē deductū nō p̄tendit
claritatem ſed obſcuritatē. **Vnde**

ut dicit **Gre.** Sic opus sit in publi-
co. ut intentio semper maneat in oc-
culto. **Item** debet esse dulcis p be-
nignitate. quia caritas est benigna.
ut dicit **Aposto.** **Item** debz esse
se humida per pietatem. scilicet ut
sit interius compassibilis. et exte-
rius faciliter effusibilis ad subue-
niendum. Quia humidum est pas-
sibile. et ad exteriora facilitate fluxi-
bile. **Item** caritas debet esse disti-
cta et ordinata. precipue in ele-
mofinis dandis **Cari. ij.** Ordinauit i
me caritate. **Tercio** ratione ele-
ctionis. quia illa cassiasistula est e-
ligenda que est grossa. quia signat
multam humiditate sibi inesse. **Vn-**
de leuis et sonora ticitur. quia va-
na esse dicitur. Eodem modo vera
est et probata caritas que est gros-
sa per patientiam. Nam id quod e
grossum non resonat. sed subtile.
grossum est metallu et ferrum. Et
sic caritatem habes licet patiatu.
non tamen resonat alicuius impa-
tientie sonum vel vocem reddendo.
Item que est ponderosa. i. firma p
constantiam. Nam vera caritas est
patiens et constans. **Quato** ra-
tione operationis. quia cassiasistu-
la multa operatur. Nam habet v-
tutem mollificandi. et hoc compe-
tit caritati. que inq emollit dura
et crudelia superborum corda. **Vn-**
de assimilatur etiaz igni. cuius car-
bones sunt beneficia eius inimico
dura et superbo ipensa. scdm illud
No. xij. Si esurierit inimic9 tu9 ti-
ba illum. si sitit potum da illi. hec
enim faciens carbones ignis con-
geres sup caput eius. i. hec erunt
super caput eius. hoc est mentem
eius duram tanq carbones ignis
ad molliendum eius duriciam. **T-**
Item cassiasistula habet virtutez

mudificandi. quia caritas cor emu-
dat a rubigine peccati. et precipu-
e auaricie **Gregorius.** Tanto apli-
us peccati rubigo consumitur. quan-
to peccatoris mentis magno carita-
tis igne crematur. **Item** habet v-
tutem feruorem sanguinis mitiga-
di. quia caritas itam mitigat que
est feruor sanguinis circa cor scdm
Phum. Nam caritas non iritae
Item habet virtutem coleram e-
tiam purgandi. quia caritas luxu-
riam purgat quam calor colere in-
citat et inflammat. **Item** habet
virtutez gule apostemata dissolu-
di. quia caritas gule delectamen-
tum dissoluit et abicit. **Item** ha-
bet virtutem sanguinis purifican-
di. Quasi enim ipurus sanguis est
sanguis inuidorum qui semper co-
tra proximum maliuoli et turbu-
lenti fut. **Vn** per hoc significatur q
caritas inuidiam purgat. Nam ca-
ritas non emulatur. Vel quia san-
guis impurus et grauis et turbu-
lentus est sanguis melancholicus.
Per hoc q purgat sanguinem im-
puru. significatur q purgat acci-
diam et tristitiam et gualidinem
spiritus. et facit eum leuem et sol-
licitum. **Item** caritas assim ilae
calamento. quod est quedam her-
ba mente. et hanc similitudinem
declarat primo eius gradus. quia
est calamentum calidum et siccaz
in tercio gradu. Et sic simili modo
etiam a sacris doctorib9 caritatis
gradus tres esse ponuntur. Quia
est caritas incipientium et profici-
entium. et perfectorum. et in quoli-
bet gradu licet non vniiformiter.
tamen aliquo modo est calida et
sicca in effectu. quia calefacit men-
tem. et desiccatur carnem. id est car-
nales fluxus. **Secundo** declarat

illam eius virtus quia calamentū
habet virtutem dissoluendi et con-
sumendi. Similiter et caritas dissol-
uit mentis duritiam ad bonū susci-
piendum. consumit humoris mol-
liciem id est fluxibilitatem ad malū
Vnde per caritatem efficitur mēs
humana mollis et facilis ad bona.
et dura et difficilis ad mala. **T**er-
tio hoc ostendit eius effectus. Nam
calamentum superfluitates humi-
das in corpore desiccatur. et hoc com-
petit caritati in quantum excludit
viciū gula. **I**tem calamentum
libidinem frenat. quod multo ma-
gis competit caritati. que castitatē
diligit et libidinem odit. **I**tem
intestinarum et stomachi dolores
sanat quod competit caritati in quā-
tu sedat viciū irē quod est cū interiori
dolore. **I**tem morsus reptilium cu-
rat. quod competit caritati in qua-
tu resistit morsibus inuidorum
et detractorū. **I**tem contra reuma-
ticas et frigidas causas iuuat. quod
competit caritati in quantum ex-
pellit ab anima humana frigus acci-
die. **I**tem contra lepram iuuat.
hec lepra est auaricia que fere om-
nia membra ecclesie inficit. Nam a
minori usque ad maiorem omnes a-
uaricie studēt. et hoc est ex defectu
caritatis. quia qui diligit mundū
nō est caritas patris in eo ut dicit
.i. **Jo. 17.** **I**tem calamentum vne-
num ad exteriora euocat. quod cō-
petit caritati que venenum nocuū
superbie de corde extrahit et abicit.
Item caritas assimilatur carice
que est ficus sicca a copia sic voca-
ta. **P**rimo quia caricia confert semi-
bus. Nam carice a semibus in cibis
sumpte dicuntur eos de fenēre ne-
rugetur eorum cutis. Ratio huius
est quia rugositas accidit in semibus.

quia membra a naturali humido
desiccata intrinsecus contrahuntur
et obriescunt. et pellis corrugatur
frigore et induratur. Sed caricia
humida est et calida. et propter hu-
miditatem non permittit membra
contrahi. et propter caliditatem nō
permittit a frigore stringere corru-
gari. Per senes autem intelligun-
tur illi qui diu peccata cōtinuant.
in hys destituti ab hūore deuotiois
et habundante in eis frigore iniqui-
tatis scilicet propter defectum caloris
caritatis. non solum interiori con-
trahuntur membra per retractionem
a bonis. sed etiā pellis. id est cōuersatio
exterior corrugatur. deformatur. et
immutatur. Sed caritas repellendo
frigus malicie et replendo animam de-
uotiois pinguedine prohibet cō-
tractum membrorum. id est retractionem
a bonis et rugositatem pellis. id est de-
formitatem exterioris cōuersationis.
Secundo quia caricia confert de-
bilibus. habet enim debiles cōfor-
tare et ratione saporis quia est in-
fructus dulcior. et ratione cōplex-
ionis bone quia calida et humida.
Sic caritas inter omnes virtutes
plus debilitatem anime roborat et
confortat. Et ipsa etiā enumeratur
ab **Apost.** inter. **xij.** fructus spiri-
tus. **Gal. v.** Inter omnes illos dul-
cior reperitur. Ipsa etiā est calida per
inflammationem et humida per com-
passionem vel lacrimarum deuotio-
nem. **T**ercio quia caricia confert te-
nuibus. id est macilentis. quia ficus sicca
multum sanguinem grossum gene-
rant et multum impingunt. Si-
militer caritas multum sanguinem
id est multum meritum generat. id est adi-
cit anime. Vnde et multum impin-
guat eam. Quia diligentibus deū
omnia cooperantur in bonum ut

dicitur **Roman.** vin9. **Quarto** 9 fert vobis. quia carica pect9 mū dicitur. tussim sedat. et vocem clarificat. Similiter caritas pectus. i. eoz mundificat. et tussim spiritua lem sedat. a vocem clarificat. siue in cōfessione peccati. siue in laude dei. siue in exhortatione pximi. **¶** Item caritas assimilatur mente. que licet frigida sit et sicca tamen habet virtutem dissoluendi. cōfotandi. et appetitum promouendi. Similiter caritas frigida est in q̄tum extinguit ardorem auaricie. et sicca in quantum desiccatur humorem luxurie. **Vnde** habet virtutē dissoluendi scilicet amoris mundi vincula. et confortandi corda debilia. et promouendi desideria sancta. **¶** Item menta cocta in aceto fetores minuit. purgat gingiuaas putridas. matricem mūdificat et confortat. **¶** Item decocta in vino dolorem viscerum et renū placat. **Dicit** enim **Ysaac.** q̄ abhominatiōnem amputat. et singultuz sedat. **Que** etiā omnia cōgruunt caritati. que tollit fetorem oris. i. viciū gule. et mundat matricem. i. viciū luxurie. et placat dolorem viscerum. i. viciū ire. et amputat abhominatiōnem. i. viciū accidiē. que spirituales delicias abhominatur et fastidit. **¶** Item sedat singultum. i. viciū inuidie. **Nam** ille cui aliquis inuidet. dicitur ei esse in singultum. i. in displicentiā et in scandalum. **Ps.** Pax multa diligentibus legem tuā et non est illis scandalum.

Capitulum .x.

Quo huāna assimilatur feno. scdm ill9 **Ysa.** xl. Omnis caro fenum et d. **Dicit** ibidem **glosa** q̄ fenum nascendo

habet virorem. cresceudo habet decorem. et habet vltimo florem. sed tandē siccatur solis ardore edigitur in puluerē. **¶** Item precisū et sicū nutrimento est aliquādo deputatum. Similiter humana caro nascendo habet virorem vite. cresceudo decore forme. et post augmentuz quandoq̄ florem fortune et tpalis glorie. **Sed** solis ardore. i. grauis tribulationis vel infirmitatis feruore siccata. i. exhausta redigitur in puluerē. vel mortis. vel in fine deiectionis. **¶** Item hoc fenum. i. corpus per mortem precisū a per totalem priuationē vite presentis siccatur. sicut q̄ est in sepulchro clausum vel humatū ipm efficitur nutrimentum animalū. i. esca vermium. **Eccl.** x. Cum moriet homo hereditabit serpentes. bestias. et vermes. **Vnde** versificator q̄dam dicit. **Post** hominez vermis. post vermē fetor et horror. sic in nō hōieq̄ vertit omnis hō. **Bern.** super **Tanti.** Cur carnem p̄ciosis rebus ipinguas et adornas. quaz post paucos dies 9 mes deuorabūt in sepulchro. et animā tuā bonis operibus non adornas. que etiā deo et angelis presentanda ē in iudicio. **Cur** animā tuā vilipendis et ei carnē p̄ponis. dominā ancillari et ancillam dñari magna est abusio. **¶** Item caro assimilatur taxo. que taxus est arbor venenata. ex cuius succo fiunt venena. et cuius vmbra dormientibus sub ea est mortifera. **Dicit** emz **Dyascozides.** q̄ lignum hoc si ignē arripit. inextinguibilem ignem seruat. **Habet** enim taxus p̄ncipaliter hęc tria. scilicet veneno suz succum. mortiferum vmbra culuz. et inflāmabile lignum. **Succ9** taxū est carnis delectatio que animam

proximi. ita ut amor proximi inde re-
 flectatur in deū. quod est cum ipse
 proximus propter deū diligit. et ite-
 rum amor dei in proximum reponatur.
 scilicet ut qui diligit deum diligat
 et fratrem suū. Itēz nigredine hu-
 militatis. quia scilicet niger color
 tumentem habet visum cōgregandi.
 quod respectu aliarum virtutum
 cōpōnit humilitati. Quia qui ceteras
 virtutes sine humilitate cōgre-
 gat quasi puluereꝝ in ventum por-
 tat. ut dicit **Gre.** Sed precipue hu-
 militas debet castitati adesse. quia si-
 cut **Gre.** in **Moza.** dicit. Nulla est
 castitas carnis quā nō cōmendat
 humilitas mētis. In crocietate fer-
 uor deuotionis significatur. ex eo
 quod color croceus intensionem calo-
 ris demonstrat. Unde aues que ca-
 lidissime complexionis sunt extre-
 ma habent crocea. ut pedes atq;
 rostra. quod accidit ex habundanti-
 a humoris sicci et calidi quem na-
 tura eicit ad extrema. et propter hoc
 sic coloratur. Et similiter color cro-
 ceus interius signat intensionem
 caloris ex distemperantia sanguinis
 in epate. Ergo moraliter illi habet
 colorem crocēū. qui habent feruo-
 rem intensū scilicet ad deum et ad proxi-
 mum. et hic est caritatis color. sine
 quo nichil castitas valet. Nam sic
 dicit **Bern.** castitas sine caritate ē
 lampas sine oleo. subtrahere oleum
 lampas nō lucet. tolle caritatē. ca-
 stitae non placet. Ex omnibus er-
 go colligitur. quod illorum continen-
 tia est perfecta qui sunt casti in car-
 ne. subtile in cōtēplatione. vph-
 rasi in dilectione. nigri et de specti
 in sui humiliatione. et feruidi in de-
 uotione. ¶ Tercio propter fracturā
 Quia quā cinamomū frangit quod a
 de eo spiramen ad modum nebulae

emittitur. Unde culmi eius fracti
 reddunt visibile spiramentū. Fra-
 ctio autēz cinamomi. i. castitatis ē
 peccatum luxurie. in quo est spira-
 mentū sensibile. quia scilicet in actu
 luxurie euaporat sensibiliter de cor-
 pore multū de spiritu et naturali
 calore. et ideo coitus debilitat cor-
 pus ut **Physici** dicunt. Sed multo
 magis ab anima dum per peccatū
 luxurie castitas frangitur. euapo-
 rat ab anima et perditur spiritua-
 lis gratia et calor caritatis. Et ideo
 post peccatum anima remanet de-
 bilis. ita ut temptatio mb9 carnis
 postea superuentibus resistere
 nō possit. ¶ Quarto propter sicca-
 turam. quia scilicet cinamomū nō
 refolet nisi siccum. Unde oportet
 quod areseat ad hoc ut odoreꝝ reddat
 ut dicit **Plinius.** Similiter nisi ca-
 ro areseat per abstinentiam ab hu-
 more luxurie. nō reddit de o odoreꝝ
 continentie. De hoc odore dicit **Eccl̃.**
 xxxij. Sicut cinamomū et balsamū
 aromatizans odoreꝝ dedit Balsamū
 enim coniungitur cinamomo. quia
 sicut per cinamomum cōtinentia.
 ita per balsamū abstinentia figē
 Nam balsamum corpora mortua in
 corrupta seruat. quia quantum dis-
 soluit tantum consumit. et ideo ab-
 stinentiam recte signat. que a mul-
 ticiplici corruptione taz infirmitatū
 quod superfluitatum corpora mortalia
 a cōseruat. et quantum resoluit
 de humore pinguedinis. tantum cō-
 sumit de humore et vigore libidinis.
 Unde cinamomo balsamū subiungit
 gatur. quia castitati abstinentia ob-
 sequitur. ¶ Quinto propter collectu-
 ram. quia cinamomū cuius magna
 difficultate colligitur. Ante enim
 solis ortum vel post solis occasum
 nulla licentia colligendi admittit nec

datur **V**nde non colligitur i nocte
 sed solum in die **C**ollectum autem
 cum fuerit . sacerdos metam diui
 dit . et partem deo deponit . reliquas
 mercator emit . **Q**uod autem cina
 momum non de nocte sed tantum
 de die colligitur . significat qd conti
 nentiam diligens non amat latibu
 la tenebrositatis . quia hec luxuria
 querit **J**ob xxvii . Oculi adulteri
 obseruat caliginem **R**am sicut ha
 bet caliginosum animum . ita que
 rit tenebrosuz locum **S**ed continēs
 diligit diem honestatis secundum il
 lud **R**oma . xii . **A**biiciamus opera
 tenebrarū . et iduamur arma lucis
 vt sicut in die honeste ambulem?
Sexto ppter mēsuram **A**tteni
 ē em in cinamomo duplex mēsurā .
 scilicet quātitatis et qualitatis **Q**uā
 titatis quidē . qz sūma bonitas est i
 summitate virgultorum ad longi
 tudinem vnus palmi . qd autē du
 orū est modicuz valet . quia modi
 cū habet corticis in quo bonitas e
 ius consistit . **S**imiliter summa bo
 nitas et perfectio cōtinentie ē in sū
 mitate virgultorum . i . in virginū
 puritate . quia virginitas tenet in
 carne sūmitatem . i . extremitatem
Est enim quasi radix coniugium .
 mediū viduitas . s . extremū a sum
 mū vrginitas **V**nde hec extremitas
 est tātum vnus palmi ad differē
 tiaz cōiugij qd est quasi duorū pal
 morum . quod scilicet in vtroqz coniu
 ge mensurā exigit debite honesta
 tis **I**tem viduitas est duorū pal
 morum **Q**uali enim vnū palmum
 habuit dum in coniugio fuit . aliū
 vero oportet qd habuerit dum vi
 dua remansit **R**am in vtroqz sta
 tu debita quedam mensura equiri
 tur habēde honestatis . quanq̄ ali
 ter et aliter **S**ed virginitas vnum

solum habet . quia videlicet hone
 statis mensuram in summo sepe
 vniiformiter tenet . **A**lia ē cina
 mi mensura in q̄litate duplici quā
 habet . quia cinamomum vt dicit
 plato est calidum in tercio gradu .
 et sicum in secundo **S**imiliter in cō
 tinentibus vt se conseruare possint
 oportet esse triplicem gradum ca
 liditatis . i . triplicem amoris . **R**am
 tres latrones thesauruz quē habe
 mus in vasis fictilib? idest in fragi
 libus corporibus tollere molunt .
 scilicet mundus qui persequitur .
 caro idest carnis appetitus qui blā
 ditur . et diabolus qui latenter de
 cipere et inuisicare nititur **S**ed cō
 tra hec omnia defendit amor dei si
 tamē vt dicit bernardus sit amor
 fortis . vt sciz non frangatur a mū
 do persequente . **I**tez amor dulcis
 vt non attrahatur a carne blandi
 ente . **I**tem amor sapiens . vt non
 decipiat a diabolo insidiantē .
Et est triplex gradus caliditatis ci
 namomi . sed ad huc necessarius ē
 duplex gradus siccitatis . idest du
 plex mod? abstinentie corp? desic
 cantis . vn? q̄ desiccet carnis humo
 rem subtrahendo ei cibum . scilicet
 ieiunium . alius subtrahendo siue
 temperando potum . et hic est sobri
 etas **R**am luxuriosa res est vni .
 et ideo subtrahendū sicut dicit **V**a
 lerius maxim? . qz vini vsus roma
 nis feminis olim icognitus fuit . ne
 scilicet i aliquid deterius prolabe
 rentur . **P**roximus enim intempe
 rantie gradus a libero patre ad in
 concessaz venereze esse consuevit .
 vel saltem est temperandus secun
 dum illud **A**postoli . i . **T**himothe
 quinto . **M**odico vino vttere prop
 t̄ stomachū **S**eptimo ppe electu
 rā . **N**ā illd cinamomū ē eligenduz

quod est subtile. et acutum habens saporem dulcedini intermixtum. cum multa aromaticitate. et colore subrufum. In quibus significatur. quod electorum continentia est cum subtilitate abstinentie. cum acumine prudentie. cum sapore et dulcedine deuotionis eterne. cum aromaticitate et odore mundicie. et cum rubedine caritatis inflammate. **I**tem quia castitas amat tenuitatem cibi et sobrietatem potus assimilatur lenti que amat terram tenuem magis quam pinguem. et aerem siccum magis quam humidum. Similiter enim castitas magis diligit victus tenuitatem quam delicias pinguedinem. quia perit castitas in deliens sicut **Bern.** dicit. **I**tem potius sobrietatem potus quam nimiam vini humiditatem ut dictum est super. **E**t ideo nazarei domino consecrati non solum mente sed carne vinum nequam bibebant.

Capitulum .xvii.

Quoniam contemplationis et orationis continuatio animam in melius peruehit et a casu peccati protegit. Cuius exemplum apparet in oliua. de quibus dicit **Plinius.** quod quod diu sunt in arboribus non pereunt. sed quanto diutius ibi sunt tanto meliores fiunt. **S**emper enim ut dicit nouas vires resumunt et difficilius in eas cadunt. **Q**uasi autem oliua suspensa in arboribus est anima leuata in contemplatione et oratione. que quanto diutius ibi persistere. tanto manifestius est eam magis in deo proficere. quantoque ibi melior fit tanto difficilius cadit in peccatum. vel quanto aliquis continuat quietem contemplationis. tanto difficilius inde cadit. id est. tanto molestius recedit. **I**tem contemplatio assimilatur mandragore. **P**rimo propter sua

uitatem. odoris. **M**andragora enim sic est dicta. eo quod mala. id est. poma habeat mire redolentia **Cantico. vii.** **M**andragore dederunt odorem filium in portis nostris. **H**anc herbam quidam fingunt habere radicem humane persone similem. sed contrarium dicitur in Platone. **Q**uasi autem poma mandragore sunt studia contemplatiue vite que multum redolent deo. **E**t ideo **Gen. xxx.** **R**achel que contemplatiua vitam signat. mandragoras a **Lya** accepit et sibi viri thorum et filiorum partum concessit. **Q**uia scilicet vita actiua que per **Lya** signatur. viro suo id est deo in laboribus et doloribus presentis vite fructificat. qui per partum filiorum significantur. pro quibus **Rachel** mandragoras optinuit. quia scilicet contemplatiua vita sua auia deo et grata valde studia possidet. **E**t ideo dicit **Prosper** in libro. id est. de vita contemplatiua. **A**ctiua vita habet sollicitum cursum. contemplatiua gaudium sempiternum. **I**n hac acquiritur regnum. in ista percipitur. hec facit pulsare bonorum operum velut quibusdam manibus ianuam. ista vocat consumationem in patriam. **I**n hac contemplatur mundus. in illa videbitur deus. **S**econdo propter insensibilitatem saporis. quia huius herbe cortex vino immixtus et potatus hominem insensibilem facit. **V**nde illis quantum corpus incidendum est datur ne dolor sentiat. **R**as sicut dicit **Dyascorides.** ista potata ut dictum est ita dormire facit quod omnes dolores compescit. ita ut nec ferri. nec temporis sentire dolores quis possit. **S**ic continue contemplationis intuitus cum vino etiam diuina amoris atque eterne consolationis.

admixt⁹ abstrahit aīāz quādoq⁹ a
sensibilibus. sicut secundum **Augu-
stinu⁹** fuit abstractus **Paulus** in
raptu. Et ideo dixit. secunda. **Co-
rinthiorū. duodecimo.** Sicut in cor-
po 2° siue extra corpus nescio. de⁹
scit. Vnde ipsa contemplatio est q̄
sanctos martires dum secarentur
et vrent⁹ et moribus afficerentur
vāns ita insēbiles fecit ut nichil
de illis penis cūarent tamq̄ si eas
nullatenus sentiret. **Aspiciēbant**
enim per contemplationem deum
remuneratorem. **Tercio** contē-
platiua vita assilāf mādragōē pp-
ter fecunditatem prolis. quia secun-
dum **Constantinum** et **Pliniū** mā-
dragora dī p̄bē feminis virtutem
ad concipiendum. a hoc si ex nimi-
o calore matrix sit impedita. quia
cum hęc herba frigida sit a sicca. ma-
tricem ad conuenientiam reducit.
et sic ad conceptum disponit. pp̄-
quod mulieres frigidās non iuuā-
ret sed potius impediret. Sic cōtē-
platio celestis premij dum ad bñ o-
pandum sollicitat ipsam animam
fructibus meritorum fecundat. si
tamen non sit in contemplando a-
nima per accidiam vel negligentiam
frigida. **Item** contemplati-
ua vita actiue addita fecundiorē
eam facit scilicet in opibus bonis.
et facit etiam eam p̄fectius opari.
Cuius exemplum est in ficu. quia
ficus sicut **ysai.** dicit. remedio cuius-
dam arboris que vocatur caphic⁹
dicit⁹ fecundari. Est em̄ caphicus fic⁹
nunq̄ maturescens. sed quod in se
non habet alijs tribuit. Nam si ca-
prifici furculus cortici ficus infix⁹
fuerit eam. fecundam efficit. et citius
maturescere facit. **Caprificus** ergo
siue ficus siluestris est contempla-
tiua vita que siluas et solitudines

diligit. **Sed** velut ficus domestic a
que ad manus hominum existit a
nutrimentū fructus tribuit homo
actius est. qui per misericordie o-
pera tribuit pauperibus vite nu-
menta. et in frequentia a multitu-
dine hōim est eius habitatio et vi-
ta. **Sz** si radici eius. i. cordi. furcul⁹
caprifici. i. contemplationis affect⁹
et sancte orationis studium insera-
tur ad fructus bonorum operū p-
ducendos fecundior a maturior ef-
ficatur. id est perfectior. quia plura
et magis completa operatur. **Naz**
fructus est completus quando est
maturus. **Sed** adhuc notandum ē
q̄ contemplatiui custodiendi sunt
maxie ab accidie frigore. Et in hoc
iterum assimilantur arbori ficu. qz
ficus est arbor tenera et delicata.
a ideo facile a frigiditate leditur.
precipue quando incipit germina-
re. propter quod versus aquilonē
taro vel minus proficiunt et cit⁹
arestant timentes aquilonaria fri-
gora. Sic quia cōtēplatiua vita
facit cor tenerum per affectionē a
moris a delicatum ex nutrimento
celestis consolationis. facile ledit⁹
a frigoē aquilonis id ē ab accidia.
quam malignus spiritus immitit
qui dixit **Sedebo** in mōte testamē-
ti in lateribus aquilonis. **Hec** em̄
vbi cor subintrauerit rigidū et fri-
gidum facit. **Rigidum** quidem id
est inflexibile ad compassionem.
et frigidum ad operationem a ē.
Item contemplatiua vita assi-
milatur nuci muscate. **Primo**
propter cōtinentiam. Quia est cit-
cumdata quadam pellicula tenui-
sima. infra quam eius continēt s̄b-
stantia. Sic simili modo etiam vi-
ta ac mens contemplatiua oportz
q̄ captiuetur et includatur in hęc

io est noticia. que tamen tenuissime attingit ad diuina et superna. et ideo est tenuissima pellicula. id est tenuissima noticia diuinorum. sed nichilominus est sufficiens ad saluandam nucis medullam. id est ad saluandam animam. **S**ecundo propter excellentiam. quia nux muscata tanto est melior quanto est ponderosior. et in odore suauior. et sapore acutior. **S**ic contemplatiuus homo tanto est melior quanto est ponderosior per mentis stabilitatem. quia grauius et ponderosa difficilius mouentur et firmius stabiluntur. et quanto odore suauior per conuersationis sanctitatem. et quanto sapore acutior per sapientie subtilitatem. **T**ercio propter efficaciam. quia nux muscata habet virtutem calefaciendi. et stomachum confortandi. ventositates extenuandi. dolorem capitis auferendi. **S**imiliter contemplatio inflammat amantem. confortat operantem. expellit ventum. id est vanitatem. et auferit dolorem exteriorum infundendo interiorum consolationem. **J**uxta illud **Ps.** **S**ecundum multitudinem dolorum in corde meo consolationes tue letificauerunt animam meam.

Quod hominis spiritualis debet assimilari radici. Nam radix ut arborescens nutrit debet esse viuua. fixa. solida et humida. **S**imiliter cor hominis ut ipsum spiritualiter nutriat debet esse viuuum per fidem. quia iustus ex fide uiuit ut dicitur **Heb.** **x.** **V**nde dicitur **Proverb.** **xxv.** **O**mnem custodiam custodi cor tuum. quoniam ex ipso vita procedit. **S**ecundo debet esse fixum per spem **Ps.** **P**aratum est cor eius sperare in domino. **I**tem debet esse solidum per caritatem. **Apo.** **ii.** **I**n caritate radicatus

et fundatus. **S**tulti autem peccatores extra caritatem existentes habent cor contractum **Ecc.** **xxi.** **C**or fatum quasi vas contractum est. sed caritas exigit integrum et solidum. **Luce.** **x.** **D**iligens dominum deum tuum ex toto corde tuo. ex tota anima tua. et ex omnibus uiribus tuis. **I**tem ut sit humidum per deuotionem uel pietatis compassionem **Ier.** **xxv.** **A**d humorem mittit radices suas. **Ps.** **l.** **O**mnis cor uiuens est. **I**tem cor serui dei debet esse sicut semen rose. **N**am in medio rose est semen minutum croceum et valde odoriferum. **V**oc semen in medio rose est gratia dei in corde. quod est minutum per humilitatem **Matth.** **xi.** **D**iscite a me quia mitis sum et humilis corde. **G**regorius **S**emper conscientia secundum deum humiliter et tristis debet esse. ut scilicet per humilitatem non superbiat. et per uilem mercedem cor ad lasciuiam non dissoluat. **I**tem debet esse croceum per caritatem **Deut.** **xx.** **C**ircumcidet dominus cor tuum et cor seminis tui ut diligas eum ex toto corde tuo. **I**tem debet esse valde odoriferum per orationis et deuotionis suauitatem **Apo.** **v.** **V**identes phialas plenas odoramentorum que sunt orationes sanctorum **Ps.** **lxxv.** **O**ratio cordis est non labiorum tantum. **I**ste fumus siue odor orationis procedens ex feruore cordis mirabiliter virtutem demonis confringit **Thom.** **vi.** **C**ordis eius particulam si super carbones posueris fumus eius extricat omne genus demoniorum **Capitulum.** **xxv.**

Quod correctio seueram peccati assimilatur carduo. **P**rimo ratione figure. quia carduus herba est aculeata hinc hastas

et in summo capitella habens spinosa Per hastas aculeatas intellige correctionem grauiorem et flagellorum et huiusmodi. Sed per capitella spinosa intellige correctionem asperorum verborum. scilicet purgitiuorum que scilicet mentem delinquentis excitando ad proprium sensum reducit **Eccl. xxij.** Qui pugit cor profert sensum. **Item Eccl. xxij.** Verba sapientum sicut stimuli et quasi clauis in altum defixi et **Eccl. in regist.** Clauis atq; stimuli verba sapientum compantur. quia culpas delinquentium nesciunt palpate sed pungere. ¶ **Secundo** ratione efficacie. quia ficus cardui capillorum fluxum curat. Similiter se uera correctio capillos capitis. i. virtutes mentis conseruat et seruat. Nam dum vnius viciu se uere corrigitur. aliter ne defluat timore seruat. Idemq; qui flagellatur dum de vno vicio corrigitur ab alio preseruatur **Iob. x.** Visitatio tua custodiuit spiritum meum et c. ¶ **Tercio** ratione medicine. Etenim cardui sunt matrici peritiles. quia scilicet correctio aspera ad penitentiam gratiam reuocat. que scilicet est vt matrix in qua peccator penitens iterato concipitur et format in eum spirituali. **Item** carduus mulieres plurimum iuuat. et ad litteram correctio aspera necessaria est omnino mulieribus infemitis. Et adhuc talis correctio necessaria est mulieribus. i. mentibus que nimis molles et fragiles sunt ad peccandum. Nam sicut dicit **Cassiodorus.** iniquitas mortalium sine fine vagaret. si eam medicinalis increpatio minime reseraret. Et ideo sicut idem **Cassiodorus** super **Ps. xxxvij.** dicit. Occurrendum est ne tractu te-

poris intpata malicia conualescat. et vires iniquitati dissimulatio vel indulgentior gratia subministret. Sed clarius audita correctio doceat imperitiam et compefcat audaciam.

Capitulum. xv.

Cupiditas assimilatur radici. Primo quia per radicem arbor terre inheret. et ab ea humorem accipit quo nutritur. Vnde secundum **Philosophum** radix habet oris officium. quia per eam planta suscipit nutrimentum sic animal per os. Similiter per cupiditatem anima inheret terrenis. Et sicut planta mediante radice nutritur terre humido. sic cor hominis mediante cupiditate pascitur freno lucri. Vnde cupiditas est os cordis insatiabile **Prou. xxx.** Tria sunt insatiabilia. Infernus et os vulue et **Sene. xxv.** epistola Vidisti aliquando canem frustra panis apto ore captantem. quequid accepit protinus integrum deuorat. et semper ad spem futuri hiat. Idem euenit nobis quequid expectantibus fortuna proiecit id sine vlla voluntate dimittimus. statim ad rapinam alterius erecti et attenti in epicurorum istud chaos incidimus. quod inane et sine termino est. ¶ **Secundo** quia radix sequitur complexioem terre in qua nascitur. et sic cupiditas sequitur condicionem hominis in cuius corde concipitur. Vnde diuersa est in diuersis. Nam auarus est cupidus de diuitiis. superbus cupidus de dominis. curiosus de rebus vanis. et sic de alijs. Nam in omni peccatore est cupiditas immoderata alicuius rei. et isto modo considerando cupiditatem siue maliciam est quodam viciu generale quod includit

in omnib9 vicis. Et ideo dicit **Augustin9** i libro de libero arbitrio. qd auaritia q̄ grece philargyria dicit̄ ēnō solum i argēto vel nummis. s̄ in oībus rebus q̄ imoderate appetit̄ intelligēda ē. Et **Gregorius** dicit i q̄dā omelia. qd auaritia n̄ solū pecunie sed etiā scientie et altitudis ē. cū supra modū sublimitas ambic̄.

¶ Tercio qd radix est causa diuersarū pullulationum. Ra3 v̄tute radicis pullulant stipes. rami. frondes. flores. et fructus. Nichil em̄ est in arbore qd̄ p̄us nō fuerit in radice. Eodem modo m̄ta sūc mala q̄ pullulāt ex radice cupiditatis **Apost.** .i. **Thi. vi.** Radix omnīū malorū ē cupiditas. Sup̄ q̄ v̄to dicit i omelia **Basi9**. qd cupiditas ē trāsgressiōis mat̄. magistra nocēdi. p̄mpularia iniquitatis. auriga malicie. sicaria v̄tutū. seditiōis origo. fouea scandalorū. Dicitur ergo cupiditas pecuniarum et diuitiarū. de qua p̄prie **Apostolus** loquitur sicut patz̄ ex eo quod p̄miserat. Qui volunt diuites fieri cē. Idcirco dicitur eē radix omnīū malorum. non quia om̄ia mala ex cupiditate sēp oriāt̄. sed quia nulluz malū est quod nō iterduz ex auaritia sive cupiditate nascatur. Nam sicut dicit **Innocēcius**. hec est q̄ sacrilegia cōmittit. et furta et rapinas exercez. et p̄das. et bella gerit et homicidia. simoniace vendit et emit. inique petit et recipit. In iuste negociatur et fenoratur. Instat dolis. imminet fraudibus. dissoluit pactum. et violat iuramentum. corrumpit testimonium. et peruertit iudicium.

¶ Capitulu3. xvi.

Oleotio assimilatur oleo. Primo quia oleū habet virtutē illuminatiuā. et ideo

infundit̄ in lūnaribus. et p̄p̄t̄ h̄c significat deuotionē in puritate et claritate conscientie. Et hoc est oleuz qd̄ precipitur offerri **Exo. xxv.** ad lūnarā cōtinuāda. qd̄ deuotio puritatis et claritatis conscientie nutrit̄ in nob̄ reuelationes diuinas. ¶ Secūdo qd̄ oleum habet virtutē alleuiatiuā. et ideo medetur doloribus. Vnde oleum designat deuotionē in tolerantia p̄ntis miserie. Deuotio etiam passionis cristi cōsideratione alleuiat nob̄ presentes tribulationes **Canticorum. i.** Oleum effusum nomē tuuz̄ adulescētule dilexerūt te nimis. .i. feruēt̄ vt expoit̄ ber.

¶ Tercio habet oleum virtutem enatatiuā. et ideo superfertur liquorib9. propterea signat deuotionē exregustatiōē celestis glorie. **P̄s.** Dilexisti iusticiam et odisti iniquitatem. propterea vnxit te deus oleo leticie p̄e consortibus tuis. Et est notāduū qd̄ oleuz idcirco alijs liquorib9 superfertur. videlicet quia modicū habz̄ t̄restritatis. multū aereitatis. .i. aeree leuitatis. Et sic deuotio it̄na tāto magis aiāz̄ eleuat ad celestia degustāda. quanto minus habz̄ det̄cā cupiditate. et pl9̄ habūdat in aerea leuitate. .i. diuina caritate. Nam caritas amor est q̄ animā alleuiat et sursum leuat. Vñ dicit **August.** sup̄ **P̄s. lxxxv.** Nō putrescit cor si leuetur ad d̄m. Frumentū tuum si haberes in inferioribus ne putresceret leuares illud ad superiora. Frumento tuo immutare queris locum. et cor permittis in terra putrescere. frumentuz̄ leuares ad superiora. cor leua i celum. Et vnde inquit possum. qui funes. que machine que scale opus sunt. Grad9 affectus est. iter tuum voluntas tua est. amādo ascēdis. negligēdo

de scendis. stans in terra in celo es
si diligis deū **Capitulū. xvij.**

O Ignitatis status quanto
altior tanto aduersitatib⁹
et molestijs plenior. Vnde
i dignitatib⁹ positi assimilāē arbori.
Flagella em̄ vt dicit **Pli.** dicunt
ē vitū a arborū sumitates. eo qd se
pe vētis et turbimib⁹ flagellātur.
Sunt autem quasi summitates ar
borū altitudines dignitatū. i. quib⁹
q̄ sublimati sūt mltarū aduersi
tatu; vētis. frequētū anxietatū ē
bimib⁹ flagellant. Et ideo non inco
grue de statu dignitatis possz fug
gēi illud p̄biū. **7. Macha. in Si**
quē habes hō stē a ē mitte illuc a d
cipies flagellatū **Tuli⁹.** Quo celsi
or es. eo magis te sollicitū et anxīū
esse oportet. Vnde **Psalmista** ab
altitudine dici t̄ melo. id est ab al
titudine temporalis dignitatis. Itē
ad dignitatis gradū ambiciōs⁹ ho
mo quandoq; paulatim exaltatur
sed subito deicitur. sicut arbor cui⁹
difficultate eleuatur sed subito vi
rētorum deicitur. Vnde dicit **Gre
gorius** Paulatim a seēdisti. sed nō
paulatim de seēdes. sed tāq; fulgur
et sicut sathan. Item dignitatis
altitudo quanto minus est in hu
militate fundata. tāto minus ere
sat et minus durat. Cuius exem
plum patet in feno de quo dicitur
i **Ps.** Fiāt sicut fenum tectorū qd
priusq; euellatur exaruit. vbi d
icit **Glosa** qd quāto fenū alti⁹ stat.
et min⁹ p̄funde radices ei⁹ inferi
us de p̄mit. tāto min⁹ crescit et ei
ti⁹ arefcit. Sic homo quāto ē in al
tiori statu si radices cordis nō p̄fi
danē i humilitate. i. sui humili co
gnitōe a custodite sedulitate paz
proficit a cito deficit **Ps.** Vidi im
pium. i. superbum superexaltatuz

et eleuatū sicut cedros libani a tū
siu et ecce nō erat a ē.

Capitulū. xvij.

O Iuicie assimilantur spinis
Primo quidem quia spīe
etiam sub flore sunt se car
pentium pungitiue. Et similiter di
uicie etiam in flore mundane glori
e se assequentes pungunt puncti
one laboris in acquirēdo. timoris
in possidēdo. a doloris in perdēdo
Vnde **Petrus Hauenēū.** dicit i q
dā sermone. **Auri** custos. seruator
argenti securitatem nō habet. ne
scit quietez. et cui deest securitas.
quies perit. pena diues est ille nō
censu. **Innocentius** dicit. Diues
in superfluitate resoluitur. i. a tati
tia effrenatur. currit ad libidinez.
et corruit ad illicitū. et fiunt ei in
strumenta penarū que fuerūt ob
lectamenta culparum. labor in ac
quirendo. amor in possidēdo. dō
lor in amittēdo. mentem eius sem
p̄ fatigat sollicitat et affligit. **Se
cundo** qd spīe sunt vestium laceā
tiue. Sic diuicie lacerant interiores
vestes virtutū. **Vñ Gre. in ome.
xx.** sup illud **Exyt** qui sciāt dicit.
Diuicie spīe sunt. qd cogitationū
suarū purgationib⁹ mentē hūanam
lacerant. et cū vsq; ad peccm̄ p̄trā
hūt. q̄si inflicto vulnē creuant. **4**
Tercio qd sunt serpentū cōmuneati
tiue sez occultatiue. p̄tē qd **Eeci. x**
dī. qd q̄ dissipat sepe mordebit euz
colu. B. sez q̄ latitat inē spīas. Sic
diuicie latibulū sūt serpentū infer
naliū. i. **Thi. vi.** Qui volunt dītes
fieri incidūt in tēptationē et i laqū
dyaboli et i desideria mltā et inuili
a q̄ mergūt hoīez i iteritū. Quāto
qd spīe sūt sui iuicē oplexiue. Sic
em̄ se inuicē oplexit. qd fa cili⁹ fa
scicul⁹ spīaz excutit qd p̄tes sepēt

Sic diuitie habite difficulter bene dispensantur. et ideo cōsultius ē totum simul onus deponere. In illo **Mat. xix.** **V**ende omnia que habes et da pauperibus. **¶** Quinto quia spine sūt ignis in cōsuetudine. Diuitie em̄ sunt materia ignis cupiditatis in presenti **Ps.** **E**xarserunt sicut ignis in spinis. et ignis infernalis in futuro **Ysa. xxxvii.** **S**pine congregate igni comburentur. **¶** Sexto quia spine sunt seminū suffocatiue. Nam propter suam densitatez radios solis incipiunt. et rosifluas celi guttas ad ea que sub eis sunt descendere nō permittunt. et ideo que iuxta spinas vel infra seminātur non defacili conualescūt. **V**nde **Luce. octauo.** **A**liud semē et cecidit in spinas et simul exorte spine suffocauerūt illud. **S**icut diuitie suffocant sua sollicitudine fructum seminis vbi dei. **E**t ideo dicitur ibidem **Luce. viii.** **Q**uod autē in spinis et cecidit. hñ sūt qui audierūt et a sollicitudinibus diuitijs et voluptatibus vite suffocantur et non referunt fructum. **¶** Item diuites quando habūdāt diuitijs visitantur et frequentantur. quando vero sunt paupes et tenuantur et abiciuntur. sicut arbor que diligēter seruat et custodit quā fructus est in ea. sed ablato fructu negligitur et exponitur. vñ patet in vineis que clauduntur et custodiuntur tempore fructus. sed postea exponuntur. **¶** **Prouerbiorū ix.** **D**iuitie addūt aīcos plurimos. a paupere autez et hñ quos habuit separantur.

Capitulum. xix.

Doctima sacre scripture asimilatur apio. **¶** Primo quia apium est herba que splenis et epatis opilaciones id est

vias opilatas aperit. **P**er epat autem et splenem que sunt duo membra intemseca et multū vtilia corpori intelligimus duas intimas et vtilissimas potentias anime. scilicet intellectum et affectum. **E**t sicut splen attrahit nutrimentum ab epate scilicet humorem quo nutritur. sic voluntas ab intellectu trahit presens obiectum a quo mouetur. **N**ā bonum apprehensum in intellectu est voluntatis obiectum et mouēs ipsam. vtriusq; autem potētie vias aperit doctrina sacre scripture. quia intellectui aperit vias ad deū cognoscendum. et voluntati ad deum diligendum. **D**e quibus vñ dicitur **Prouerbiorū iij.** **V**ie eius vie pulchre et cetera. **¶** Secundo quia apñ vis semen et radix moribus venenatis succurrit. vt dicit **Diascorides.** **M**orbus venenosi sūt temptationes diaboli quib9 verba sacre doctrine optime doctō hominem obuiare. **V**nde domin9 **Matthi. iij.** a dyabolo in deserto temptationis sacre scripture verba in quibus temptatione opposuit. **I**nduxit etiā a terra eius tria testimoia de lege quibus ipm vicit et repulit. sicut figuratum fuerat. **¶** **Hegū. xviii.** in dauid qui goliaz prostrauit tribus lapidibus de torrete. et sic cristus diabolu supauit trib9 testimonijs de lege vt dicit in glosa. **Q**uo exemplo etiā nos docemur sacre scripture vobis repellere tēptatorē. **N**ā si temptat te de supbia et appetitu honorum respōde ei. scriptū ē **Eccī. ix.** **Q**uid superbit terra et cinis. et itez **Eccī. vii.** **N**oli querē ab hoīe ducātū neq; a rege cathedrā honoris. **S**i tēptat de appetitu diuitiarū rñde. scriptū est. **¶** **Thi. vi.** **N**ichil in tulam9 in hūc mūdū. haud dubi9

quia nec auferre q̄o possum⁹. Et i-
terum. Qui volunt diuites fieri in-
cidunt in temptationem dyaboli.
Itē si tēptat de appetitu deliciarū
carnaliū respōde ei. i. Cor. xv. Ca-
ro et sāguis regnū dei nō posside-
bunt Glosa Per carnē et sāguinē
venit et libido. i. pecā carnalia desi-
gnantur. Tercio quia appiūm ē
tristitiam expellit et leticiam inducit
Nam est quoddā gen⁹ appi qd̄ di-
citur appiuz risus. eo q̄ humoris
melancolici sit purgatiūū tristitiae
expulsiuum. et leticie inductiūū. y-
mo dicitur q̄ si quis ipsum in ma-
gna quantitate reciperet. vidēdo e-
ū occideret. Sic doctrina sacre scrip-
ture melancoliā. i. tedium expellit
Vñ Sapie. in. Nō habet amaritu-
dine cōuersatio illius. nec tedium
conuict⁹ iphi⁹. Itē tristitiā in dō-
cit Mathe. vi. Nolite fieri tristes.
Itē ad leticiā inducit P̄s. Seruite
dño in leticia. Vñ libri sacre scrip-
ture magnū solatiū prēbet contra
huius miserie inolatū. i. Macha.
xiiij. Habentes solatio libros san-
ctos.

Caplm. xx.

Elemosina assimilatur car-
damomo. Primo ratio-
ne originis. q̄a cardamo-
mū est semē arboris q̄ quasoaz tu-
morositates facit i quib⁹ semē cō-
tinetur. Arbor ex go ē penitētia q̄
in iūmis cordis radicata in t̄ra. i.
i corpe n̄o p̄ficere et fructificāe de-
bet. Vñ i t̄ra hec arbor fructificāe
debet. quia supra terraz. i. in celo.
vel etiā sub terra. i. i inferno penitē-
tia locum nō habet. Nā in celo nō
est locus penitudis vbi nullū angit
p̄ficiētia c̄minis. In inferno vero nō
habet p̄nia fructū vbi nō p̄t expi-
ari delictuz. Ex hac ergo penitētie

arboze p̄ducit semē elemosine. Est
enī elemosina op⁹ satisfactiois qd̄
q̄dem ad p̄niaz pertinet. Sed idē o-
semē vocatur. qz in aliena t̄ra stz i
digētis pximi carne seinata mira-
biles fruct⁹ affert. Hoc autē semē
elemosine ab arboze. i. a p̄nia i q̄b⁹
dā tuōrositatib⁹. i. cordis sp̄passio i-
bus p̄ducitur. qz tota v̄tus ele-
mosine ē ex cordis sp̄passioe. Aug. In
affectu cordis p̄sāda ē elemosina
t̄buētis. Et idē dicitur vt i Mo. beat⁹
Gregori⁹ dicit. Ille p̄fecte t̄buet.
q̄ cum eo qd̄ afflicto t̄buet afflicti
quoqz aīm i se sumit. et pri⁹ in se
dolētis passionē trāsserat et tūc o-
tra dolorē iphi⁹ p̄ ministeria cur-
rat. Secūdo ratioe coloris. qz il-
lud cardamomi semē ē meli⁹ qd̄
subtrū ē aliquātulū. Nufedo etiā
elemosine ē ex dilectiois feruore.
nec dubiū quī tanto melior sit ele-
mosina. quāt o pl⁹ rubet ex carita-
tis flāma. Vñ sine caritate elia est
ōmno infructuosa. Apostolo dicēte
i. Cor. xij. Si distribuero in cibos
pauperū omnes facultates. meas
cāitate aut nō hēaz nihil michi p̄-
dest. Tercio ratioe saporis. qz il-
lud etiā ē meli⁹ qd̄ ē acuti⁹ et dulce
dim iūmixtū. Debz enī dari elia
cū acimine. i. cū s̄bilitate discre-
tiois. et cū dulcedie allocutiois. qz i
tōū verbū ē meli⁹ q̄datū. Aug⁹
in Ep̄. ad quēndā comitē. Caue p̄-
uidens discretionem elemosine ita
vt vtriusqz dātis et accipientis sit
solatium. Quarto ratione virtu-
tis. quia habet virtutem confort-
tandi cor. cerebrum. et sto machuz.
In corde qd̄ ē dilectio. i. cerebro
s̄chificatio. i. stomacho v̄o nutritio.
qz scilicet ex elemosina prouocat re-
cipientis dilectio. In ea etiā demon-
stratur largiētis sens⁹ et discretio.

ex ea etiā prouenit vtriusq; partē
 ti snuatio. qz dantis qdē m per mēi
 tum elemosie refouet spūs. s reci
 piētis p oportunū auxiliū refocil
 laē corp9. Itē elemosina assimilā se
 mimi. qz bonitas seminis fm Plini.
 consideratur ex trib9. Primo ex tpe.
 qz illud semē ē bonū ad seminādūz
 qd est bimū vel trimū. Quedā ē ele
 mosina q disponit hominē ad vnū.
 scz ad hoc vt li bereē a culpa sicut e
 lemofina peccatoris Dan. iij. Pec
cata tua elemofinis redime. ¶ Et
 ista est qsi semē anniculū. id ē vni9
 anni tātū. Quedāz vero elemofina
 valz ad duo. scz ad satisfactioēz cul
 pe. a redēptionē pene. vt elemofina
 penitētis Thob. iij. Elemofina li
 betat a morte scz culpe. a nō patit
 animam ire in tenebras scz pene.
 et ista est vt semen bimū. Quedā
 autē valet ad tria. scz ad preseruā
 dum a culpa. ad euadendū supplicia.
 a. et ad intrandum p̄mia. sicut ele
 mosina iusti. et est quasi semē tmū
 ¶ Secundo consideratur bonitas
 seminis ex pondere. qz illud est op
 timum quod est grauissimum. pō
 dus autem elemosine a cuiuslibet
 boni opis est ex caritatis affectu.
 qz tanto elemosina pl9 valet dātū.
 quanto cū maiori caritate dāt. ¶
 Tercio cōsideat ex colore. qz illud
 semeni melius est qd magis albu9
 interius est. Sed quasi medulla al
 ba est intentio pura. Vnde illa ele
 mosina est bona que datur cum in
 tentione pura. Mathe. v. Te autē
faciente elemosinā nesciat sinistra
tua qd facit dextera tua.

¶ Capitulum. xxi.

Eloquētia sapiētum assilāē
 frōditati arbor. ¶ Pri
 mo rōe grōditatis. qz vtri
 ditas et copiositas folioz reddit

arborē grōsā aspiciētib9. Similiē
 efficaciat affluētia verborū reddit
 sapiētē grōsū audiētib9. Ps. Diffu
sa ē grā i labijs tuis. S; nota hic
 qz ad grōsam eloquētiā plura req
 rūt. Na; se cūdu Valerū maximū
 Doctrīne a eloquētie ornamēta et
 p̄nūciatiōe apta et ouemētī corpo
 ris gestu cōsistūt. Quibus q se in
 struxerit tribus mōis hōies aggre
 ditur. Aures penetrādo. oculos de
 mulcēdo. a aios inuadēdo. sic eti
 am Gene. i cpla dicit. De apta au
 tē p̄nūciatione verborū loquitur
Callio sup Ps. lxxij. Eloquēs iqt
 est ille qui scit parua s̄bmissē. me
 dia t̄pate. magna grād it dicere.
 qui scit inuenire p̄clare. enūciare
 magnifice. disp onē apte. figuratē
 varie. Idem etiam dicit. qz bonus
 doctor p̄xiat apte. narrat apte.
 arguit acrit. colligit fortit. ornat
 exalisse. docet. delectat et afficit. ¶
 Secundo rōe vtilitatis. qz folia te
 nellos fruct9 a vētis. pluuis. et cau
 matib9 muniunt. a p̄ eis tanq̄ scu
 tum ictus recipiunt. Sic sapientū
 v̄ba tenellos hōies. i. spū debiles
 siue pusillanimes a vētis p̄secuti
 onum. et apluuis. i. impetu mūdā
 tium tribulati onuz. a caumatib9
 internarum temptationum. cōfor
 tando. instruēdo. minando. muni
 unt et defendunt. Et interdum
 etiā sapientes et eloquentes viri
 p̄ patria seu ciuib9 suis siue aduer
 sātibus contradicēdo. siue salubri
 ter cōsulendo. siue refucias a ne
 quicias detegendo inuidētium vel
 hostiū ictib9. i. odys a p̄secutiōib9
 se exponūt ysa. xliij. Posuit os me
 um domin9 quasi gladium acutuz
 Vñ cōtra eos q hōe nō faciūt di
 citur Eze. xliij. Nō opposuistis vs
 muz p̄ domo isrl. Tulū i hetho

Qui ita se armat eloquentia nō vt
 oppugnet commoda patrie s vt
 a p hys pugnaē possit. is michi vi
 detur et suis et publicis rebus vs
 sissimus. atq; amantissim⁹ suis. ¶
Tercio ratioe firmitatis. qz folia
 cito a v̄to mouētur. a hinc ide q̄s
 santur. sed ppter habundantiā hu
 moris non facile ab arboze diuidū
 ē. Similiter ḡtiosi in verbis licz a
 v̄to vane laudis et fauoris h̄im
 plerūq; agitētur. tamē si habent
 habūdantiā hūoris. i. diuini amoris
 siue iterne deuotiois nō faciliē ab
 arboze cristo. vl ab arboze virtuo
 se vite p elationē vl vanā gloriāz
 sepantur. ¶ **Q̄s.** Foliū ei⁹ nō defluet.
 et om̄ia quecūq; faciet psperabū
 tur. ¶ Vl tūc folia ppter v̄tum ab
 arboribus cadūt. quando viri elo
 quētes ppter metum obmutescūt
 Sed hoc amicis dei non accidit. qz
 eos ināmi amoris virtus ab omni
 timore defendit. **Actū.** n̄. ¶ **Petr⁹**
 et **Johānes** hoc huōre. i. amore spi
 ritus confortati p̄cipib⁹ sacerdo
 tum prohibentibus ne docerent
 in noie ihesu v̄derūt. **Nō** possum⁹
 q̄ audiuim⁹ a vidim⁹ nō loq̄. **Quar**
 to rōne fructuositatis. quia fruct⁹
 sub folijs sūt p̄mo virētes. tādēz
 mātēsūt. et calore solis dulces fi
 ūt q̄ p̄us amari fuerūt. Sic sapiē
 tes viri sub folijs v̄borū pduant
 fructū operū. q̄ fru ct⁹ apparēt vi
 rides. i. ḡtiosi aspiciētibus. et mātē
 i. discreti discutiētib⁹. a dulces. i.
 sapiodi suscipiētib⁹. **Faciūt** em̄ viri
 sapiētes opa ḡtiosa. discretā a fru
 ctuosa. vel eorum fructus id est a
 ctus sunt virides per fidem. maturi
 per spem. dulces per caritatem. **Et**
 hoc est calor solis id est amor cristi
 qui omnia facit dulce scere etiam
 amara queq; **Cāticorum.** **vice simo**

Fructus eius dulcis gutturi meo
 Et attende qz sicut modici p̄cen ē
 in arboze fr̄odositas sine fructib⁹.
 ita modici valoris verboritas sine
 operibus. ppter quod dicit **Gre.**
 in. vi libro **Mora.** qz ille b̄n loquē
 di faciendiaz percipit qui sinuz eoz⁹
 p recte viuendi studia extēdit. nec
 loquētē d̄sciētia p̄pedit. cū linguā
 vita aīcēdit. **Quinto** rōne mutabili
 tatis. qz q̄dā arborū folia i estate
 viridia et decora sunt. in autump
 no palleseunt. sed in hyemē cadūt
 et in terra putrescunt. Sic eloquē
 tia sapientum seculi. in estate. i. i
 tempore fauoris v̄rescit per vigo
 rem. sed in autumpno sole dec̄e
 scente. i. deficiente humano fauore
 pallefcit. i. debilitatur per timorem
 In hyemē autem. i. p̄secutionis tē
 pore cadit. i. penitus deficit per ob
 mutationē. et aliquādo i terra pu
 trescit per mali cōmendationem a
 approbationē siue fauorationē. **Et**
 tūc dicendū est eis illud **Psalē.** xl.
Ve vobis qui dicitis bonum malū.
 et malū bonū.

Caplm. xxij.

Exhortatio ad bene facien
 dum vel ad malum dimittē
 dum diuersimode fieri
 debet secundum diuersam qualita
 tem eorum quos hortati oportet.
Cuius exemplum apparet in ficu.
Nam ficus sterile scit aliquando ob
 defectum humoris. aliquādo vero
 ppter nimiam habundantiam huō
 ris. s si accidit ob defectū humoris
 subuenitur ei per conuenientem fi
 mū et aquam dulcem. sed si super
 habundat humor arbozem clauis
 perforāt. et sic humorem euacuat
Illi autem homines sterile sunt. i.
 a fructu bonorum operum de fiēt.
 et hoc est propter defectum hūoris

id est propter defectum vigoris qui vicio sibiecti sunt pusillanimitatis et timoris. et isti iuuandi sunt cum fimo qui plantam calefacit. id est cum doctrina vel exhortatione inflammante et accendente ad bonum. et cum aqua dulci. i. cum dulcedine doctrine et verborum. ut attrahatur ex ipsa dulcedine exhortationis ad amorem bonitatis. Nam si contra tales pusillanimes quis vteretur asperitate verborum. potius desperaret quam proficerent. et ideo qui talis est sicut dicit **Prosp.** in libro secundo de vita contemplatiua. **Semiter castigatus reuerentiam exhibet castiganti.** Asperitate autem nimie increpanonis offensus nec correctionem recipit nec salutem. Patet ergo quod in exhortatione talium si appareat calor amoris impellens. et dulcedo verbo de mulcens. sequitur bonorum operum fecunditas crescens. Illi autem ad modum ficiis sterile facti propter humiditatis excessum. qui bona opera ex superbia dimittunt. vel ex nimia habundantia temporalium que inducit ad superbiam et contemptum spiritualium. et tales perforandi sunt clavis. i. terribilibus et asperis verbis **Eccl.** xij. Verba sapientum sicut stimulum et quasi clavum in alium defixi.

Capitulum. xxij.

Fruor diuini amoris augebitur ex afflictione carnis. et habundantia deuotionis. cuius exemplum apparet in pino. Nam pinus quae exterius habet durum et grossum corticem. sed interius multum humorem pinguem. de facili et multum inflammatur si igni aliquo casu applicat. Ille ergo exterius habet durum corticem et asperum. qui carnem suam per duram abstinentiam vel

asperos labores affligit. Ille iterius habet multum pignedinis quae multam habet deuotionem mentis. et hic per diuinum amorem facilliter et fortius inflammatur. dum alicui ignite. i. affectuose rei applicat. siue affectuosa verba audiendo **Ps.** **E**loquium domini inflammavit eum. Siue deuotus scripturas intelligendo **Luce ultimo.** Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loquebatur in via et aperiret nobis scripturas. Siue de passione ihesu christi meditando. quia ibi ostensus est singularis amor saluatoris scilicet in ope nostre redemptionis. et ideo maxime debet in nobis accedere ignem amoris **Vn** **ber.** sup **Can.** **fmoe xx.** dicit. **D**ilexit nos deus dulciter. sapienter et fortiter. **D**ulciter nepe dixerim quod carnes induit. sapienter quod culpam vitauit. fortiter quod mortem sustinuit. **S**up oia reddidit te michi amabilem. bone ihesu calix quem bibisti opus nostre redemptionis. hoc enim omnino amorem nostrum vendicat sibi. hoc inquam nostram deuotionem blandit. alliecit. iustitiam erigit. artius strigit. et vehementer afficit.

Capitulum. xxij.

Fides assimilatur amigdalo. quia amigdalus est ante omnes arbores floritua. **O**mnibus enim arboribus prior se floribus vestit. et ad fructum ante ceteras arbores se disponit. **S**imiliter virtus fidei debet in corde hominis ante omnes virtutes florere. **N**am fides est sicut dispositio mentis ad caritatem et ad alias virtutes. **V**nde sicut flos est dispositio ad fructum. ita actus fidei qui est credere. est dispositio ad actum caritatis et ceterarum virtutum. **E**x qua re patet quod dum fides credendo preuenit ante

Omnes virtutes florescat ad fructus
virtutum. i. opa se ante ipsas dispo-
nit. **Vnde Apo. Heb. ij.** Fides inquit
est sp̄sarū substantia rerū. et ē. Nā
sicut substantia natura antecedit et
accidētia cōsequitur quodā ordine
substantiam. ita fides antecedit sp̄s
et ceteras virtutes. Et ideo ipsa fi-
des a sanctis fundamētū vocatur
virtutum tā infusarū q̄ acquirarū.
sup̄ qd̄ cōstruit totū edificium sp̄i-
tualium virtutum. Et etiā assimilatur
radici ex q̄ tota arbor exurgit. Et
ideo **August.** dicit sup̄ **Joh.** Sicut
in radice arboris nulla proorsus ap-
paret pulchritudinis sp̄s et tamen
q̄quid est in arbore pulchritudinis
vel decoris ex illa procedit. Sic ex
fidei humilitate q̄q̄q̄ meriti. q̄d̄q̄
beatitudinis anima suscepta ē ex
fidei fundamento procedit. **¶** Secū-
do q̄ amigdalus ē culcitra expositiua
Nā ut dicit **Aristo.** hec arbor culcitra
indigz maxime cū antiqua ē. et pl̄
fructificat antiqua q̄ nouella p̄cipu-
e si sit bñ culcitra. Vñ ut possit magis
esse fructifera clauis est in radice
perforanda. Similiter fides indigz
cultu et custodia boni operis. Alio-
quin ē infructuosa et ut arbor mō-
tua ut patet **Iaco. ij.** Fides autē q̄
nouella fuit in patribus antiquis q̄
fuerūt ante cristi aduentū. Et ideo im-
mō fructifera. **¶** S; nūc in nobis qui
sumus in quos fines seculorū deue-
nerūt est quasi antiqua. et tamē no-
stra fides post existū si studiosis o-
peribus fuerit culcitra ē meritorum
fructibus magis copiosa. sed ē in
radice cordis clauis tioris et amo-
ris perforanda. ut timore excitetur et
amore operetur. quia fides p̄ dile-
ctionem operatur ut dicit **Gal. v.**
Aug. Cum dilectione fides cristi-
am. sine dilectione fides demonis

Qui autē nō credunt peiores sūt
q̄ demones et tadiores. **¶** Tercio
quia amigdalus est morborum cu-
ratiua. **Dicit enim Dyasco.** q̄ to-
ta arbor amigdalorum est medici-
nal. **Habz** em̄ medicinale solidum
i. radicem. quia radix eius elixa-
ta et trita maculas vultus purgat.
Sic fides elixata caritatis calore et
trita tribulationū perpassiōe pur-
gat maculas faciei id est consciētie.
Actū. xv. Fide purificans corda
eorum. **¶** Item habet medicinale
comam id est corticem et frondes.
quia cortex eius et folia sunt eti-
am mūdificatiua et sanatiua. **Cor-**
tex autem et folia fidei sunt verba
confessionis fidei quibus interior
fides exterius ostenditur. et hec e-
tiam sūt sanatiua. quia sicut dicit
Apost. Roma. x. Corde creditur
ad iusticiam. ore autem confessio
fit ad salutem. **¶** Itē habet amig-
dalus medicinale oleum. quia ole-
um de amigdalis contra multas
valet infirmitates. Nam omnes et
lumbrieos i corpore necat. mēstru-
a purgat. contra surditatem effi-
caciū iuuat. et aurium sanet. mūdāt
si auri tepidū instilletur. Flores e-
tiam eius decocti in oleo caducos
et litargicos curāt. cum melle tri-
ti moribus obuiant et vlcera sa-
nant. Oleum autem fidei est oleum
sacramentale scilicet vntionis ex-
treme. quod etiam in virtute fi-
dei valet contra infirmitates cor-
porales et spirituales. **Vnde dicitur**
Iacobi quinto. Infirmatur
quis ex vobis inducat presbiteros
ecclesie et orient super eum un-
ctis eum oleo in nomine domini.
et oratio fidei saluabit infirmum.
et alleuabit eum dominus. et si in
peccatis sit remittet ei. **¶** Itē habz

medicinalem fructum. **S**ã fruct9
amigdalini homini p̄ficiat. q̄ de vul-
ci amigdalino dicit **Diascorides** q̄ si
recens cum suo folio comedatur
stomachum confortat et ebrietati ÷-
sistit. **E**t tamen dicit q̄ si vulpes a-
migo ala comederit moriet̄. **Q**uia
sepe quod est medicina homini. est
venenu9 alteri animali et e converso
Similiter fructus. i. opa fidei ostē-
sa et folia. i. verba fidei audita sto-
machum. i. appetitum hominis sciz
fidelit̄ et deuote recipiētis cōfortat
et accendūt ad bonū. et ebrietati
.i. stulticie et deuiationi hereticę pra-
uitatis resistūt. vulpes. i. fraudulē-
tus heretic9 inde morit̄. **Q**uia dum
ex verbis fidei vel exemplis occasi-
onē et fomentum erroris assumit
vnde fidelis vitā accipit ipse mor-
tē incurrit. **I**tem fides assimila-
castanee. **P**rimo ratione edifica-
tionis. q̄ ex hac arbore sumuntur
ligna solida et fortia ad domos
struēdas. **H**ec ligna fuerūt **A**pосто-
li et eorū discipuli solidi per vitā.
fortes per patientiam. vel solidi in
sustinēdo. fortes in operando ex q̄-
bus domus dei. i. ecclesie p̄mitus
struēte fuerūt. **S**ecundo ratione
pullulationis. quia hęc arbor vt
dicit **Phidorus**. vt excisa fuerit itā
q̄ silua pullulare cōsuevit. Sic acci-
dit beatis martiribus. quia quan-
to magis opprimebāt eos hostes.
tanto magis crescebant. **T**ercio
ratione castrationis. **D**icit enim
castanea a castrādo. eo q̄ fructib9
eius dum assantur castrari est ne-
cessarium. **I**n fide autem cristi mul-
ti sūt q̄ vt diuino amoē magis in flā-
mentur. et vt ad regnum celorū
introducātur semetipsos castrāt.
non ferri violentia. sed voluntaria
cōtinētia. sicut crist9 dixit **Mat.**

xix. **S**ūt et eunuchi qui semetipsos
castrauerunt propter regnum ce-
lorum. **Q**uarto fides assimilatur
castanee ratione ammimstratiois.
Quia castanea ammimstrat nob9
primo ex suo ligno carbonēs ardē-
tes. quibus fabri vtūtur ad emol-
liendum ferrum. **I**sti carbonēs sūt
fidei exempla feruentia. quibus eti-
am peccatorum corda dura et fer-
rea inflāmantur et emolliuntur ad
bonum. **I**tem ex suo fructu dat nob9
alitus dulces. **E**t ista sunt doc-
torum sanctorum fidei dulcia v̄ba
que mentes audientium delectabi-
liter nutriunt. **I**tem ex suo cor-
tice siue folijs habemus medicina-
les virtutes. **N**am cum sale trita et
cum melle temperata morsus canis
rabidi sanat. **H**ec sunt fidei sacra-
mēta quibus morsus canis rabidi
.i. mors peccati quā dyabolus ex i-
uidia in hominem impressit curat̄.
Item fides assimilatur sinapi.
secundum illud **Luce. xvij.** **S**i ha-
bueritis fidē sicut granum sinapis
et c. **E**t primo ratione complexio-
nis. quia est calida et sicca in q̄rto
gradu. **Q**uia scilicet fides debet q̄-
drupliciter calefcere et feruere. p̄-
mo in corde assentiendo **Roman.**
x. **C**orde creditur ad iusticiam. **I**te-
m ore predicando **Romanorum.**
decimo. **O**re autē confessio fit ad
salutem. **I**tem in opere se manife-
stando **Ia. ij.** **O**stendam tibi ex o-
peribus fidem meam. **I**tem oratio
ne non hesitando **Jacobi. primo.**
Postulet autem in fide nichil hesi-
tans. **S**ecundo ratione purgati-
onis. quia comesta ad cerebrum
sumat. et ipsū mirabiliter purgat.
Vnde **Augustin9 p̄rio de trinitate**
Quētis humane acies iualida in tā
excellenti luce nō figit̄ n̄ p̄ iusticiā9

fidei emundetur. **T**ercio ratiōe curatiōis. qz dicit valere cōtra mltas infirmitates. Valz em̄ ydropicis. epylēticis. litargicis & paliticis. Nam poros apit. et humores nec uos opilantes dissoluit. Sed fides multo magis valz ad ōnem infirmitatē tam corpalez q̄ spiritualē sanāda. **M**atth. ix. Fides tua te saluā fecit. **Q**uarto ratiōe mltipli cationis. qz ex minio ḡno sinapis mltā ḡna pduantur. q̄ fronde. flore et semine in imēsum dilatātur. Et ita etiā hęc herba se mltiplicat. vt vbi semel semināt vix loc⁹ idē vltcrius liberat. Similit̄ fides xp̄i quīs fuerit a p̄ncipio pua per humilitatem et ī paucis seīata. tamē postea ē in imēsum augmētata et dilatata in fidelib⁹ et in p̄ redicātib⁹. **C**aplm. xxv.

Hic sit a p̄re. se cū dū naturā nō tū debz imitāi eius malitiā. cui⁹ exēpluz apparz ī rosis q̄ ex spina dura oriūtur. sed naturā spinarū nō secūt. Nā spina nō ē odorifera. nec pulchra. nec ē mollis s̄ aspera. nec etiā ad medicinā v̄pic̄ valida. S̄ cōtrā d̄ rosa suo odoe olfem̄ afficit. suo de coe visu pascit. suauitatis molliē tactū lenit. S̄ v̄tute sua mltis lāguorib⁹ rosa succurrit. Sic fili⁹ si habuit patrē p̄ infamiā sitentē. debz ip̄e studē vt hēat famam redolētē. Et si habuit patrē morib⁹ displicētē. debet ipse studē vt habeat morū pulchritudinem complacentem. Item si habuit patrem asperum et pestilentē. debz ipse conari vt habeat cōuersationem mitē et lenem. Itē si habuit p̄ez lingua vulnerantem. debet ipse conari vt habeat linguam medentē.

Vnde patet qz peccates in ed qz mali sunt a filijs sequendi non sunt. nec etiā diligendi. quia in quantum mali sunt sumo patri contra t̄n sunt. et sicut dicit **Augusti⁹**. **A**mandus est genitor. sed preponendus est creator. **DeB. xij.** Patres carnis habuimus eruditores et reuerēbamur eos. Non multo magis obtempabimus patri spirituum et viuemus.

Caplm. xxvi.

Fortuna assimilatur feno. Fenum em̄ q̄ diu viret et frondet montes et prata restit et ornat. et sua venustate inuentium oculos reficit et delectat. Sed feruente sole humiditas eius consumitur. et herba que florendo ridere videbatur a sua gloria totaliter spoliatur. et pabulum ignis efficitur. Similiter fortuna hominis viret quando est cum corporis incolumitate. vel venustate. frondet quando est cū vbertate diuitiarū. vel quando est cū consanguineoz seu amicorū circumstantiū pluralitate. Sed tūc morites restit quando est cū honore et dignitatum s̄b limitate. Tūc em̄ restit p̄ta. qn̄ ē cū fame dilatatione et claritate. Talē autē fortune venustatez vniū forū oculi cū admiratione intuentur. in ei⁹ intuitu amici reficiūt et delectantur. Sed feruente sole. i. forti persecutione deiciente vel adūsitate deprimente. vel vehementi infirmitate cōsumente. humiditas eius. i. nature l̄ fortune consumit vigor. et a sua gloria per p̄uationez honoris. vel per euuam mortis totalit̄ spoliat. et pabulū ignis. i. furoris psequētis. vel gelenne alūpnus infernalis efficit. **Ia. i.** Exort⁹ est sol cum ardore et arefecit fenū.

et flos eius decidit. et decore vult⁹
eius deperit Sene. in quadam ep.
Vane ymaginem animo tuo pro-
pone ludos facere fortunā. et etiam
hanc mortalium curaz. honores di-
uitias. gratiam excutere. quorum
alia inter rumpentium manus scissa
sunt. alia infida societate diuisa.
aliamagno detrimento eorum in
quos deuenerūt p̄tensa.

Capitulum. xxvii.

Gratia dei assimilat oleo.
Primo ratione cōseruati-
onis. qz diuisione et penetra-
tione est virtutis. et ideo in vasis vi-
treis vel vitreatis melius q̄ in ligne-
is cōseruatur. Vasa namqz lignea
porosa sunt. et difficilius mundan-
tur a sordibus q̄ vitrea que sunt o-
mnino solida. Sic gratia dei in vasis
vitreis. i. in cordibus mūdis et soli-
dis esse habet. Nequit enim animaz
mundā per innocentia. I saltem p̄
penitentiā. et solidam p̄t sapienti-
am. qz cor fatui quasi vas fractū
vt dicitur Eccl. xxi. Secundo ra-
tione effusiois. Nā si in aq̄ se q̄s mi-
serit et oleū in ore posuerit. ipsūqz
in aq̄s effuderit. aquas adeo clarifica-
rit. vt ea que sunt in fundo videri
possint. Sic hōi in aqua tribulatio-
nis posito. oleum vine gratie ipsa
aquā. i. tribulationē ei clarā facit.
vt sciz ex ea illuminetur ad sui cog-
nitionē vel dei cōtēplationē. Pos-
set etiam hoc referri ad gratiaz do-
ctrine que est in sanctis predico-
rib⁹. qui oleo ex ore effuso. i. gratia
et dulcedine sermo nis siue doc-
trine aquam sapientie salutatis igno-
rantibus vel errantibus dilucidat
et declarant Vnde talib⁹ ipsa sapi-
entia premiū p̄mittit dicens Eccl. xxvii.
Qui elucidant me. vitā eter-

nam habebunt. **T**ercio ratio
vntionis. Est enim multiplex vntio
olei diuersos effectus vel modos
gratie representās. Est enim quedā
vntio dignitatis. sicut est vntio
regum. de qua dicitur. in. Reg. i.
Assumpsit sadoch sacerdos cornu
olei de tabernaculo et vnxit Salo-
monem et cecinerūt buccina. et dix-
it omnis populus. viuat rex Salo-
mon. Nec est ergo vntio gratie q̄
ad illos pertinet qui se vel alios p̄
iusticiam bñ regunt Psalm. xxxvii.
Ecce in iusticia regnabit rex. Itē
est quedā vntio sagacitatis. sicut
erat olim vntio pugilum. que fie-
bat ad cautelā. ad quā referri possz
vntio que habetur. i. Reg. xvi.
Quia samuel vnxit Dauid i medi-
o fratrum. et directus est spūs dei
in eo in die illa. Nec est illa vntio
gratie que p̄tinet ad omnes qui
p̄ astutam pugnam vincunt alios
Item est quedam vntio iocandi-
tatis. et hec vntio est mulieruz q̄
se ad iocunditatem et pulchritudi-
nem vngunt Daniel. xvi. Dixit su-
sāna. Afferte michi oleum et smi-
gmata et c. Et hec est vntio spiritu-
alis leticie que p̄tinet ad mitorēz
et decorem conscientie. Item est
vntio sanctitatis sicut sacerdotū
de qua dicitur Exodi. xxxvii. Cō-
posuit et oleū ad sanctificationis vn-
gentum et c. Et hec est vntio deu-
te orationis. que competit nō tan-
tum sacerdotibus. sed omnib⁹ de-
uote orantibus. Item est vntio
credulitatis id ē fidei. sicut vntio
baptizatorū. que ē ad fidei suscepti-
onem. de qua vntione dicit Haba-
nus. Si vntione baptismi descen-
dit spiritus sanctus ad habitatio-
nem deo consecratam. Hoc igitur
p̄tinet ad omnes illos qui fidem

susceptam bene conseruant. **I**tem
 est vinctio firmitatis. sicut vinctio
 confirmatorum. vt dicit ep̄s. Con-
 signo te signo crucis. confirmo te
 crismate salutis. **H**ec pertinet ad
 omnes qui sunt confirmati et soli-
 dati per caritatem. **I**tem est vinctio
 sanitatis sicut est extrema vinctio
 infirmorum. **D**e qua **Iac̄. v. Vn-**
gentes cum oleo sancto. **H**ec p-
 tinet ad omnes qui se infirmos p-
 humilitatem reputant. **I**tem gra-
 tia dei conseruatur in asperitate et
 in humilitate. **V**nde assimilatur feu-
 mento. Cuius proprium est includi
 et conseruari in thuris asperis ha-
 bentibus in summitate spicas pungē-
 tes contra incursum auium muni-
 entes. **V**nde ab illis spiculis spica
 defendentibus spica dicitur. quibus
 daz quoq; folijs seu varris culmis
 abitur et fulcitur. ne fructus ponde-
 re incuruetur. **Q**uasi enim spicae a-
 spere. xel quasi spine pungentes
 sunt aduersitates et tribulationes
 presentes. in quibus per patienti-
 am gratia conseruatur. ne ab auicul-
 .i. temptationibus dyabolis aufe-
 ratur. vel spicae et ariste asperae sūt
 opa penalia pnie in quibus etiā gra-
 dia conseruatur. vagina autē includens et
 tenēs gñū seminis ne cadat ē hu-
 militas cordis. sine qua gratie semen
 minime seruetur. **I**tem gratia dei
 affilatur cepe. **P**rio quia cepe come-
 stū scdm **Dyasc.** venenū educit. et
 hoc appetit diuine gratie inq̄tū de cor-
 de hominis extrahit venenū cupidi-
 tatis. **N**am cupiditas reus tpalius
 scdm **Auḡ** est venenum caritatis.
Secundo quia succus eius caligi-
 nem oculorum de tegit. **H**ec caligo
 est cecitas siue obscuritas superbo-
 rum qui euanescent in cogitationibus.
 et obscurant insipiens cor eorum.

Sed hanc caliginē cepis succus .i.
 diuine gratie virtus siue lux dete-
 git et expellit. **T**ercio quia cepe
 comestum fastidium tollit. **Q**uod
 appetit diuine gratie inq̄tū excludit
 accidiam que fastidium spūalius
 delicias inducit. **Q**uarto quia ce-
 pe comestum precipue coctū oris fe-
 torem minuit. venter mollit. et ci-
 los condit. **Q**ue omnia competunt gra-
 tie inquam v̄strenat viciū gulae.
 quia gulositas facit os fetidū appē-
 tibi supflui i stomacho corruptio. **I**-
tem quandoq; facit venter durū
 ppter superflui cibi indigestionem.
Item cibum facit insipidum ppter
 nimiam saturationem. quia aia sa-
 turata calcabit fauū. vt dicit **Proū.**
xxij. **V**nde gratia ista remouet et
 inducit contrariū dum gulam exclu-
 dit. quia per cibum parca et tpātū
 nec os fetet. nec venter inouatur.
 nec cibus desipit sed sapit. et max-
 ime adimento famis quod abstinenti-
 a imittit. **Q**uinto quia cepe come-
 stum viscosos humores incidit. **Q**ua-
 si enim viscosi humores sunt luxuri-
 osi amores quos diuina gratia preci-
 dit et tollit. **S**exto quia succus ce-
 pis auribus instillatur. aut lacte mulieris
 eius dolorem minuit. **Q**uia scilicet
 diuina gratia mitigat dolorem ire.
 que precipue generatur in auribus
 .i. in auditu verborū displicentiū.
 sed ad hoc etiam adiuuat lac muli-
 eris. .i. dulcedo lingue excusatis et
 satisficientis auribus instillata ira-
 ti. **S**eptimo quia morsum canis
 rabidi extinguit et curat. **M**orsus
 enim canis rabidi est extractio ho-
 minis inuidi. quem gratia diuina
 extinguit. inuidiam expellendo
 saltem contempnendo. **I**tem
 gratie diuine habundantia eleuat
 ad contemplandum. et corroborat

ad patiendum. confortat ad perferendum. Cuius exemplū apparet in pino. que est arbor valde habundans in pinguedine humoris. crescit tamen in locis motuosis valde aridis et lapidosis. Et item nullo calore vel frigore facta deponit virorem l' folia. Ille autem habundat in pinguedine. in quo est habundantia gratie. sicut patefecit **Ps.** ad deum dicens. Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea. Et talis in monte. i. in altitudine contemplationis crescit. et loca aspera et lapidosa diligit. i. aduersa non refugit. et virore virtutum. nec calorem prosperitatis nec frigo e' aduersitatis deponit. **Itē** gratia dei assimilatur cucumeri. **Primo** quia cucumer habet virtutem refrigeratiuam. Est enim huorofus et frigidus natura. Unde datur febricitantibus. Sic gratia dei refrigerat animam ab inordinato ardore viciorum. siue auaricie. siue ire. siue cuiuscumq; inordinati appetitus. **Secundo** quia habet virtutem purgatiuam. ex eo q' soluit ventrem. et per consequens purgat. Sic gratia dei soluit mentem peccatoris. et purgat per fluxum compunctionis. i. per lacrimas penitentie. **Tercio** quia habet virtutem sanatiuam. Nam folia cucumeris si fricentur medentur vulneribus que impressi t' caninus morsus. **Canin9** enim morsus temptatio prima fuit dyaboli inuidens. qui nobis in primis partibus impressit. ut **Beata** dicit quatuor vulnera. scilicet ignorantiam. concupiscentiam. infirmitatem. et maliciam. Sed hec vulnera folia cucumeris. i. sacramenta gratie remouent atq; curant. Nam contra ignorantiam est sacramentum ordinis. cuius vna clauis est scien-

tia discernendi. **Contra** concupiscentiam est sacramentum coniugii. contra infirmitatem valet confirmatio. **Contra** maliciam vero valet eucaristia. que est sacramentum caritatis. que per se opponitur malicie. **Valent** enim hec folia gratie ad sanandum generaliter oim peccatorum vulnera. quia ab originali sanat baptismus. ab actuali mortali penia. a veniali extrema unctio. **Apoca. xxij.** Folia ligni ad sanitatem. **Quarto** quia cucumer habet virtutem confortandi. quibus animus deficit odore succurrit. Sic gratia deficientibus in temptatione vel tribulatione succurrit. **Hec** enim est que tribus pueris in camino ardenti positus fecit medium formacis quasi ventus rotis. qui ipsius flame calorem repressit. ut habet **Danie. iij.** Unde **Ap9.** Fidelis est deus qui non patietur vos temptari supra id quod potestis. sed faciet etiam cum temptatione prouentum ut possitis sustinere. **Item** gratia dei assimilatur dyptanno que est herba eiciens partum. consumens venenum. et excutens ferrum. Nam primo quidem dyptannus habet virtutem dissoluendi. attrahendi. et consumendi venenum. **Item** hanc herbam primo cerue ostenderunt. Nam eam māducant ut facilius pariat. et si sagitta fuerint percussa queut dyptannum quo ferrum in vulnere insertum excutiat. sicut **Bah.** et **Amb.** dicunt. Similiter gratia dei consumit venenum auaricie. **Hec** enim est venenum ut supra dictum est quod sua frigiditate calorem cordis. i. caritatem extinguit. **Item** educit partum. i. expellit luxurie peccatum quia partus concipitur ex opere luxurie. **Item** excutit ferrum. i. duriciam superbie.

Capitulū. xxxiij.

Gule delicias non itrodux-
it natura s voluptatis cul-
pa. Cuius exempluz appa-
ret in quercu. quia quercus dicitur
a querendo. eo q antiqui ad esum
glandes quercus querebāt. Et sic
ieiunium non carmb? aut deliens.
sed sola glande soluebant. vt dicit
Boeci? in libro de consolatione. Vn-
de humanum genus in tota prima
etate fuit sine carmbus et deliens
varijs cibozum. et ideo miranduz
est quomodo voluptas tantū cre-
uit que a tanta pccitate mechauit.
Eccī. xxiij. Inicū vite hominis pa-
nis et aqua. a tamē hodie sicut In-
nocentius dicit de vilitate conditio-
nis humane gulosis nō sufficit fru-
ctus arborum. nō gna leguminū.
non etiā radices herbarum. nō pi-
stes maris. nō bestie tere. nō aues
celi. sed queruntur pigmenta. pa-
rantur aromata. et nutriuntur ali-
lia. capiuntur obesa que studiose
parantur ante coces. que laute p-
parantur officio ministrozū. Alius
tundit et colat. alius confundit et
conficit. substantiam conuertit in
accidens. naturam mutat in famē
vt saturitas transeat in esuriam.
reuoat appetitū ad irritandū gu-
lam nō ad sustentandū naturam.
non ad necessitatē supplendam. sed
ad auiditatē expleendam. **I**tem
gule vicium assimilatur coriandro
propter quinq;. Primo quia eius
semen quod est minutum et cādi-
dum in vīno dulci datum homēs
ad luxuriam promiores facit. Simi-
liter gula per splendidum cibum
et dulcem potum inclinat ad luxu-
rie actum. **Jeronim? in quodam s-**
mone. Semp saturitati iuncta la-
sciua est. vicina sunt sibi venter et

gestalia p mebroz ordie ordō vici-
ozū. **S**ecundo quia si quis de cori-
andro immis accipit amentiam et
frenesim incurrit. Similiter per su-
perfluitatem gule. et precipue qn-
tum ad potum homo per ebrietatē
efficitur velut amens et freneticus.
Nā sicut dicit **Petrus rauēn** in q-
daz sermone. vbi regnat ebrietas
ratio exulat. intellectus obtundit.
consilia deuiant. iudicia subuertū-
tur. **T**ercio quia hec herba cum
suo semine cambus venenosa exi-
stet. Canes enim contra lupos la-
trantes et linguam medicinalem
habentes predicatorum sunt quibz
gule vicium precipue est nociuum.
Vnde dicebat **Apost. i. Corinthio.**
ix. Castigo corpus meum et in ser-
uitutem redigo. ne forte cum alijs
predicauero ipse reprobus efficiar.
Quarto quia coriandru in cibo
sumptum calefacit et sompnum in-
ducit. Similiter gule vicium indu-
cit sompnum corporis. et sompno-
lentiam id ē pigriciam mentis. in
He. xix. Comedit et bibit et rursū
obdormiuit. **Q**uinto quia hec
herba licet integra sit odorifera. ta-
mē siccata manibus fetida fit. Sic
etiam gule materia. scilicet cibus
quīs primo odoriferus et optime sit
paratus. postea tamen efficitur fe-
tidus in exitu de ventre. Et ideo si-
cut dicit **Algazel.** Cuiuscunq; cura
vel sollicitudo versatur circa id qd
vntrem ingreditur. eius valoris ē
quod inde egreditur.

Capitulum. xxxij.

Humilis homo et dulcis sero-
nitates mitigat hominis su-
perbi et crudelis. Cuius ex-
emplum apparz in ficu. quia si tau-
ri ferocissimi ad arborem fici ligen-
tur. protinus ac repete manifeste

cōprobantur. **P**er ficus enim que
 habet interius lacteum humorē
 vinctuosum. a exterioris pducit dul-
 cem fructum. itellige hominē qui
 intus habet mentē humilē. extra
 vero conuersionem mitem. sicut
 cristus dixit **Mat. xi.** Discite a me
 quoniam mitis sum et humilis cor-
 de. **N**am lacteitas interioris humo-
 ris de signat humilitatez mentis.
 ex eo q̄ lac esse consuevit cibus p-
 uulorum. qui gerunt typum humi-
 lium. sed dulcedo a mititas fruct9
 exterioris mansuetudinem signat
 opis et conuersionis **E**t hec duo
 bene iuicem oueniūt. quia sicut di-
 cit **Hugo de facto victore libro. in**
de claustro anime Cōiungi oportet
 mel humilitatis cum dulce die mā-
 suetudis. q̄ sic mel odorat i affecti-
 omb9 medicine cū omnib9 ouer-
 sitatib9 sp̄ez. sic a humilitatis dul-
 cedine cōdiuntur oīa genera vir-
 tutum. **S**ed vinctuositas humoris
 signat affectionez pietatis. **E**t ita
 patet. q̄ ficus r̄p̄sentat hominē
 puuz r̄putatione. pium in affecti-
 one. mite et dulce in ouerfatione.
Sed per taurum accipe hominē ela-
 tum et ferocem. cui dicitur **Ecclesi**
astici. vi. Non te extollas i cogita-
 tione anime tue velut thaurus ad
Quod ergo mansuescit thaurus feror
 ad arbores fici ligatus. signat q̄ sic
 perbus humili associatus mitigat
Naz eius humilitas vicit illius cer-
 uicositatem. eius pietas confudit
 illius crudelitatem. sed eius mititas
 lenificat illius asperitatem **V**nde
 cassiodorus dicit super illud **Ps.**
Humiliatus sum vsq̄ quaq̄. **P**er
 humilitatem membra cristi scunt
 dyaboli vicisse superbiam. **P**er hāc
 fideles supra r̄gna proficiunt. per
 hanc superbi tirānici superantur.

per hanc deiecti et ifimi exaltantur.
 per hanc ieternum matires coro-
 nantur. nec potest dici perfectus q̄
 hac virtute est priuatus. **I**tem hu-
 militas in asperitatibus et tribula-
 tionibus magis exerescit. et de mo-
 nibus maxime inimica existit **V**n-
 de assimilatur fraxino. que est ar-
 bor alta et rotunda vt pinea. in lo-
 cis altis et montanis cresces. cui9
 arboris tanta est vis. vt serpentes
 eius vmbra matutinam vel ve-
 spertinam attingere non audeant
Vnde si inter ignez et folia fraxini
 ponatur prius ad ignē q̄ ad folia
 fugere comprobatur. **T**anq̄ igit
 loca montana et aspera sunt adū-
 sitatum et tribulationum cōtingē-
 tium discrimina. in quibus crescit
 fraxin9. i. humilitatis virtus. quia
 tribulationes magis mentem hui-
 liant. et ideo tribulatio et deiectio
 humiliatio veatur. **V**nde **Bern.**
 i epistola. **T**ribulatio via est ad hu-
 militatem. sicut patientia ad man-
 suetudinem. sicut lectio ad scienti-
 am. **S**i lucē appetis humilitatis. viā
 non refugias humiliacionis. **V**n-
 bra autez fraxini matutina est hu-
 militas penitentis in iuuenili etate.
 sed quasi vespertina est humilitas
 penitentis tardiori etate. et vtrā
 q̄ infernales serpētes. id ē demōes
 odiunt a detestantur **V**mbra etiā
 matutina potest dici humilitas in
 prosperitate. sed vmbra in vespē-
 re est humilitas in aduersitate **¶**
Quamlibet autem humilitatem
 serpēis id est dyabolus tantum a-
 dit q̄ ipse pro se poti9 vult eteena
 igne geheme cruciari. q̄ ipse ele-
 gerit penitendo humiliari **¶** **V**nde
 ipse dixit beato machario. q̄ in re
 nulla alia superabat eum nisi i hu-
 militate. quā nullo mō poteat h̄rē

bdell. viii 60

Item humilitas assimilatur bdellio. Primo ratione coloris. quia secundum Plinium bdellium est arbor nobilissima. nigra in folijs. et ligno oliue simillima. Similiter humilitas penitens profert folia. id est verba de se quidem nigra. id est sui despectiua et accusatiua. Nam iustus. i. huil prior est accusator sui. **Prouerbiorū. xviii.** Nomine enim iusti siue iusticie quandoq; significatur humilitas. secūdu; illud **Mathei. xxix.** Decet nos implere omnes iusticiam. i. omnem humilitatem.

Secundo ratione humoris. quia bdellij lacrima siue gutta est trās lucida. gustu amara. bene odorifera. sed maxime aromatica quādo est vino infusa. Sic lacrima humiliter penitens est amara. quia mentem perturbat. est etiam lucidissima. quia mentem serenat. est odorifera quia deum delectat. est aromatica et medicinalis. quā morbos viciorum sanat. Tercio ratione vigoris. Vigent enim in tali gummi bdellij mirabiles virtutes. Nā valet contra apostemata. tā etiā interiora q̄ exteriora si fuerint ex eo peruncta. Habet etiam substantiā glutinosam. constrictiuam et attractiuā. et ideo multum stringit dissenteriam ex acuta materia factam. et etiam fluxum ex fortissima farmacia. moribus etiam reptiliū occurrit. Sic humilitas penitens apostemata interiora. i. peccata cordis. et exteriora. i. peccata carnis curat. et purgat fluxum dissenterie et farmacie. i. pmitatem peccādi siue sit ex ppria inclinatione. siue ex exteriori timore refrenat. Item morbus reptilium id est detractorū verba curat. Item humilitas assimilatur cassie. Primo ppter locū

generationis. quia nascitur cassia in locis aquosis vbi multū crescit. et bonū odorem reddit. Sic humilitas nascitur in cordibus eorum in quibus est aqua vere sapiētie. Dicitur enim **Prouerb. xvi.** Vbi humilitas ibi sapiētia. vel quia nascitur humilitas in aqua tribulationis. et crescit in aqua cōpunctionis. et reddit etiam deo bonum odorem. Unde multum est deo grata **Canon. i.** Nardus mea dedit odorem suū. Nardus enim que est herba breuis adhuc humilitatem signat. **Ihero.** Nichil est qd nos ita hominibus gratos a deo facit. q̄ si vite merito magni humilitate vero infimi simus. **Glosa tamen super. Ps. dicit.** q̄ cassia que crescit in aquis est fides que crescit in baptizatis. Secūdo designatur humilitas in cassia. ppter successum varij coloris. Dicit enim plinius q̄ cassia primo canescit. secundo rubescit. tercio nigrescit. Sic humilis canescit per prudentiā. quia senes et ceteri ppter experientiam longi temporis cōsueuerūt esse prudentes. Item rubescit per penitentiam. et nigrescit per compassionis tristitiam que est quedā mentis nigredo et obumbratio. Tercio ppter modum pbatem. quia bona cassia pbatur p odore. per colore. et p vigore. Nā cassia nobilis ē s̄dulcis et acuti sapotis. et iocundi odoris. et subnigri coloris. et ponderis grauioris. et maxime laudatur que de facili nō frangit. sed pmo flectitur. Similiter q̄ vere humilis est habet dulcedine; in conuersatione. odore; iocundū in fama et opinione. et subnigrum colorem in sua despectione. Quia claritatem suam non ostendit sed abscondit. Per frangit tribulatione

quatin⁹ sed flectitur spassio sic a
 discretionē. ¶ Quarto per effectū
 curationis. quia cassia reuma pur-
 gat. cerebrum q̄ capitis cōfortat.
 et fetorem oris amputat. Sic hūi-
 litas p̄nie reuma. i. peccati fluxum
 purgat. cerebrum. i. sensum cōfor-
 tat. quia humilitas eddit hominē
 magis sensatum. i. sapientē. Itēq̄
 fetorem oris. i. iactantiā sermonis
 amputat. quam homo discretus o-
 dit sicut naris fetorem. eo q̄ laus
 in pprio ore sozdesat. et ideo odor
 fame perditur p̄ iactantiā commē-
 dationis pprie. sicut narrat **Vale-**
maximus de Mario. q̄ cum multa
 fecisset vna sui iactatione gloriā
 fame perdit. et quia sibi preump-
 sit ascribere quod ex ore alieno de-
 buerat captare. publice commen-
 dationis vota demeruit. ¶ Itē hu-
 militatis clausura dēt se homo mu-
 nire postq̄ diuinas consolationes
 recepit. Cuius exempluz est in eli-
 tropia. que scilicet est herba que
 in solsticio estiuah florere incipit.
 Vnde solsequium vocata est a lati-
 nis. eo q̄ sole oriente flores suos a-
 perit. sed ipso occidente iterum se
 recludit. Tunc enim sol cristus q̄si
 alieni oritur quando scilicet ei cōso-
 lationis sue lumen infundit. et tūc
 debet homo q̄tum potest flores su-
 os. i. affectus deo aperire. Tunc au-
 tem sol ei occidit: quando ipsa cō-
 solatio transit. et tunc debet se ho-
 mo s̄ custodia humilitatis claudere.
 ne latro. i. vana gloria subit⁹
 Vnde domin⁹ **Mat. xvij.** post tūc
 figuratiōem descendens de mōte
 mandauit discipulis dicens. Nemi-
 ni dixeritis visionem. ¶ Item hu-
 militas sicut dicit **Cassiodorus** assi-
 milatur ysoopo. Primo ratione sta-
 ture. q̄a est herba breuis et modi-

ta. quia videlicet humilis est modi-
 e⁹ in sui reputatione. Vnde **Gre-**
dicus q̄ humilitas vera est. qua q̄s
 de se parua estimat. et bona alteri⁹
 sine inuidia et luore cōmendat. I-
 tem homo humilis est breuis in lo-
 cutione. Vnde scdm̄ beatum **Bene-**
dictum in regula sua. Vnus de .xij. gradib⁹
 hūilitatis est pauca et rationabili-
 a verba loqui et non in clamosa vo-
 ce. ¶ Secūdo ratione inherētie.
 quia ysoopus in tra petrosa crescit.
 in radicibus petre solide se infigēs.
 Similiter humilitas crescit i terra
 petrosa. i. in aia amore cristi solida-
 ta. Vnde humilis homo mediante
 caritatis radice solide petre. i. xp̄o i-
 heret. **h. sic. xxij.** Dominus petra
 mea et robur meum. ¶ Tercio ra-
 tione efficacie. quia pulmonem et
 omnia vicia pectoris ex causa frigi-
 da purgat. si scilicet cū ficibus sic-
 cis in vino coquatur. In pulmo-
 ne sicut dicit **Cassiodorus** sunt infla-
 tiones superbie quā purgat humi-
 litas. et purgat pectus. quia cohi-
 bet inflāmationes ire. p̄cipue socia-
 ta cū vino caritatis. et sic dulci seq̄
 mansuetudinibus. **P̄s.** Asperges me
 domine ysoopo et mundabor. ¶ Itē
 humilitas assimilatur aneto. Pri-
 mo quō ad partium pluralitatem.
 Nam anetū est herba h̄ns radicem
 semē et herbā. In quibus triplex
 hūilitas designatur. Nam radix est
 humilitas cordis. herba humilitas
 oris. semē humilitas opis. ¶ Secū-
 do quo ad virtutis multiplicitatē.
 Dabet enim radix aneti viridis o-
 tute apertiuam. ventositatis et infla-
 tionis extenuatiuam. et tortionis
 ventris mitigatiuam. Simili etiā
 modo humilitas cordis que est vt
 radix deo mentem aperit. et ad e-
 ius gratie susceptionem p̄parat et

yso-
 po

disponit. ventositatem vane glorie et inflationem superbie expellit. et torzionem ventris. i. turbationem et indignationem mentis excludit.

Tercio quo ad valoris varietatem. quia radix aneti viridis alicuius est valoris. eo quod compacta diuidit. calculum frangit. et singultum ex plenitudine abscindit. Sed postquam fuerit radix aneti siccata nullus est ponderis. Tunc autem radix aneti. i. humilitas cordis est viridis. quando nutritur et fouetur humore diuini amoris. et tunc timor dei mentem humilians eorum frigore peccati opactum per opunctionem diuidit. calculum. i. duritiam peccati frangit. et singultum. i. indignationem superbam et turbationem repellit. **S**ed recta viriditate diuini timoris tunc siccatur. i. euacuat humilitas mentis. ita ut nullus sit valoris et virtutis. **I**tem humilitas continet gratiam ne defluat sicut psillium de coenere vinum. Nam si psillium miscetur vino. calor vini pellit frigiditatem psilli ad superficiem. et viscositas eius pellit viscositatem eius in circuitu. et non exibat vinum etiam sine vase. Similiter humilitas reddit hominem circumspexitum ut non effundatur gratia eius per aliquam fatuitatem. propter quod dicit **Gregorius**. Qui ceteras virtutes sine humilitate congregat. quasi puluerem in ventum portat.

Capitulum. xxx.

Inconstans homo assimilatur sicomoro. Sicomorus enim est fatua ficus. in folijs moro similis. Et dicitur a sicos quod est ficus et moros quod est fatuus. quasi fatua ficus. De qua dicit **Dyscorides**. quod fructus facit sibi dulces. sed nunquam ad maturitatem

venientes. Quasi autem fatua ficus est hominis instabilis animus. **V**nde de **Ecclesiastici. xxvii.** dicitur Stultus autem ut luna mutatur. **V**ic licet aliquos fructus. i. bona opera facere incipiat. in eis tamen usque ad maturitatem. i. usque ad finem debitum non perseverat. **I**tem inconstantes et imperseuerantes qui bona incepta non continuant assimilantur lactuce. **N**am lactuca quando est tenera et iuuenis habet multas et magnas virtutes. quia cum sit frigida et humida temperate et subtilis substantie. et facile digestibilis. stomachi calorem sedat. sanguinem bulientem refrigerat. insipientiam placat. capitis dolorem ex fumo colerico sanat. **I**n masculis veneris motum refrenat. lac in mulieribus multiplicat. et sanguinem augmentat. et in qualitate perfecta bonum sanguinem generat. **S**ed quando antiquatur et induratur. humiditas nimium amarificatur. Quare ex eius usu sanguis pessimus generatur. et virtus ex ea visiva debilitatur. Nam ex sua ponticitate sensum animale morificat. et naturalem spiritum suffocat. **V**nde talis lactuca generat volentibus plurimum est nociva. **N**ec omnia dicit **Isaac** in dietis particularibus. **E**odem modo quidam a principio sue conuersationis vel in iuuentute sunt optimi. et videntur magnas virtutes habere et multas. qui postea in processu in senectute efficiuntur pessimi. et indurantur in malis. ut efficiantur pleni multis et magnis vicijs. **A**postolus ad **Gala. iii.** Cum spiritu ceperitis hunc carne consummamini.

Capitulum. xxxi.

Intentio assimilatur radici
 Primo quia radix est totius
 herbe vel arboris principium.
 Et sic intentio est principium
 totius verbi vel operis. **I**ntentio
 enim est ipsius finis. Finis enim
 licet sit ultimus in opere. est tamen
 principium in intentione. quia fi-
 nis mouet agentem ut dicit **Philos.**
Vnde finis secundum eum dicitur causa
 causarum. **S**ecundo quia radix
 exposita latibulum. Nam radix quae diu
 sub terra latuerit nutritur et profi-
 cit. Sed si euulsa fuerit. moritur et
 arescit. Ita intentio si cum humili-
 tate latuerit. opus bonum nutrit et
 crescit. Sed si per ostentationem e-
 uulsa fuerit ab humilitate extingui-
 tur et deficit. **V**nde **Gregorius** di-
 cit. Sic opus sit in publico. ut sem-
 per intentio maneat in occulto. **T**ercio
 ratione effectus. quia radix
 est initium bonitatis et malicie ar-
 boris causatiuum. Nam bonitas et ma-
 licia radicis ad ramos ascendit. et
 sepe apparet in fructu et flore qualis
 est humor in radice. quia non potest
 alium humorem ramis infundere
 quam in se habet. Sic etiam bonitas et
 malicia operis ex intentione proce-
 dit. **A**postolo. Si radix sancta et ra-
 m sancti. **Roman.** xi. **Luc.** xii. dicit
 Si oculus tuus. i. intentio fuerit sim-
 plex. totum corpus tuum id est o-
 pus lucidum erit. et si oculus tuus
 nequam fuerit. etiam corpus tuum tene-
 brosum erit. **A**mbrosio. Intentio tu-
 a operi tuo nomen imponit. **Gre-
 g.** i. **Mora.** Si semel cor intentione cor-
 rumpitur. sequentis actionis medi-
 etas et terminus ab hoste callido
 secure possidetur. quoniam totam
 arbozem sibi fructus ferre conspiciat
 quam veneni dente in radice vicia-
 uit. **C**apitulum. xxxii.

Pocrita assimilatur arun-
 dini. Primo quia arundo
 in arena radicat. quia scilicet
 hypocrita radicem amoris habet in
 terrenis. Illud enim quod in arena
 plantatum est vel fundatum tria
 timet. scilicet ventum. pluuiam. et
 flumen. ut habetur **Mat.** vi. Per
 ventum qui ab aere procedit et ve-
 nit. intelligitur temptatio de moysi.
 qui in aere commoratur. per pluuiam
 que de celo descendit intelligitur ad-
 uersitas que a deo venit. per flumen
 quoque quod per terram fluit. intel-
 ligitur persecutio quam tyrannus in-
 fligit. Ex quo patet quod ille est ut a-
 rundo in arena fundata. qui vel ve-
 to temptationis fragitur. vel in plu-
 uia aduersitatis per impatientiam
 corrumpitur. vel flumine mundi ane-
 persecutionis eradicatur. que omnia
 contingunt hypocritis. **S**ecundo
 quia arundo a vento agitur. **Ma-
 xi.** Sed quid existis videre arundi-
 nis vento agitata. Sed hypocrita est
 inconstans. quod modo vento aduer-
 sitatis inclinatur ad iracundiam. et
 modo vento prosperitatis erigitur in
 superbiam. **Ia.** i. Vir duplex animo
 inconstans est in omnibus vobis. **T**ercio
 quod arundo medulle plenitudine non
 solidatur. **V**nde est exterius pulchra
 et interius vacua. Sic hypocrita non
 habet soliditatem et plenitudinem
 interioris gratie. sed solum pulchri-
 tudinem exterioris apparentie. **V**nde
 dominus dixit **Mat.** xxiii. Ve vobis scribe
 et pharisei hypocrite. et per vos qui
 dem a foris petis hominibus iusti-
 tiam. **Gregorius** in **Mora.** Quid est vi-
 ta hypocrite nisi quedam visio fantas-
 matis que hoc ostendit in ymagie
 quod non habet in veritate. **Q**uan-
 to quia arundinis viriditas breui
 tempore terminatur. Nam cito crescit

et cito crescit. Nam arundo ab ariditate nomen accepit. Sic hypocrite gloria parum durat. Cito enim crescit et cito decrescit **Job. xx.** Gaudium hypocrite ad instar puncti. Quinto quia arundini manus innitentis perforatur. quia scilicet hypocrita decipit et ledit adherentem sibi **Psalm. xxxvi.** Ecce confidis super baculum arundineum contractum. Item hypocritarum penitentia assimilatur umbre nucis. Nux enim facit umbram in apparentia gratam. sed in existentia et effectu nocuam. Unde nux a nocendo est dicta. quia rebus nocet eius umbra. Unde ipsa est dormienabus sibi ea nocua et multarum infirmitatum generatiua. Similiter hypocritarum penitentia licet in apparentia exteriori videatur pulchra. tamen interius secus est mala et multorum viciorum in homine generatiua **Math. vii.** Veniant ad vos in vestimentis ouium. intersecus autem sunt lupi rapaces. Unde hypocritarum est umbra mortifera. de qua **Lu. primo** In umbra mortis sedent.

Capitulum. xxxij.

Iustus assimilatur palme. Primo quidem quia palma in radice inferius habet asperitatem. Et similiter iusti habent asperitatem laboris **Apost. ii. Co. xi.** In laboribus plurimis. Secundo quia superius in coma habet venustatem. scilicet quia iusti superius in celo habent venustatem et pulchritudinem glorie immortalis **Ps.** Iustus ut palma florebit in domino domini. Tercio quia palma in fructu habet tarditatem. Nam cum difficultate et tarditate pervenitur ad eius fructum. Non enim ante centum annos fructum facit. et tunc prius

perfecte vires accipit ut fructificare possit. Unde quanto palma est annosior tanto eius fructus est melior. Hoc autem significat. quia iusti post diuturnitatem laboris perveniunt ad fructum consolationis **Ja. v.** Ecce agricola expectat preciosum fructum. et quanto diutius expectant tanto copiosiores recipiunt fructum mercedis.

Capitulum. xxxij.

Lacrima penitentis assimilatur succo aloë. Primo ratione materie. Dicitur enim aloë succus. qui ex quadam herba exprimitur. ad ignem decoquitur. et postmodum ad solem deponitur ut siccatur. Sic succus est lacrima penitentis. que ex amara herba. i. compunctione exprimitur. et ad ignem interioris doloris decoquitur. sed sol calore. i. caritatis ardore siccatur. quia cuius timor est in amorem christi conversus. iam lacrimae timoris et doloris siccat. cessant et restringuntur. quia in quadam securitatis fiducia anima solidatur. Et huiusmodi lacrimas significavit **Io. n.** aqua in vinum conversa. Unde **Bern.** dicit super **Can.** Illas lacrimas vere in vinum mutari dixeris. que fraternae passionis affectu in fervorem procedunt caritatis. pro qua etiam ad horam tuum ipsum immemor sobria quadam ebrietate videris. Unde patet quod aqua in vinum convertitur. quando siue timor de seipso. siue dolor et luctus de proximo procedit in caritatis affectum. Secundo ratione excellentie. quia tanto de sua natura penitentis lacrima debet esse amarior. quanto plius habet de fetore peccati. Et ideo simpliciter loquendo lacrima penitentis tanto dulcior et melior est quanto minus

amara & fetida. i. quāto minus habet de amaritudinis matēria siue causa. i. de fetore peccati. **T**ercio ratione efficacie. Nam lacrima penitentis omne peccatūz abluat. qđ si significat efficacia aloē. quia aloes licet sit amarum. tamen est multipliciter salutaris. Primo quia visum clarificat. qđ cōpēt lacrimis penitētie inquantū purgāt vicū auaritiē. que mētis visū obscurat sicut puluis terre oculos corpis. **P**ōs hepleti sunt qui obscurati sūt terre. i. ex effectu terrenorū. **I**tem aloē ab ydropisi p̄seruat et in primcipio curat. qđ cōpēt lacrimis penitētie inquantū mētē humiliat. & tumorem siue inflationē superbie curat. **I**tem aloē melā colicā mūdificat. qđ cōpēt lacrimis p̄nē iqtū purgant vicū accidiē. **I**tem aloē caput a dolore eleuat. qđ cōpēt lacrimis penitētie inquantū expellūt vicū iuidiē. q̄ causat capitis dolozē. i. mētis t̄sticiam. q̄ iuidia est tristitia in alienis bonis vt dicit **Phūs**. **I**tem aloē colerā purgat. et hoc cōpēt p̄nē inquantū mitigat vitium ire ad quod valde colera inclinat. **I**tem aloē membrorūz genitalium vlcerā sanat si eius puluis cum melle fumatur. quod lacrimē penitētis prestāt dum vitium luxuriē curāt. **I**tem idem puluis aloē cum melle vermes ventris necat. **E**t similē lacrima humilis penitētis cū dulcedine deuotionis necat vermes ventris. duz gule iordīnatos motus siue appetitus restringit. **O**mnia namq; ista apparent in penitēte postq̄ bene ablutus ē lacrimis penitētie. **E**t ideo. **Cassiodorus** dicit super **Psalmos**. Fuerunt michi lacime mee panes die ac nocte duz

dō per michi sigulos dies vbi a ē. qđ fletus est cibus animarum. corroborationis sensuūz. absolutio peccatorum. refectio mentūz. lauachrūculparum. **I**tem lacrimē penitētis amaritudinem conscientie conuertunt in dulcedinem gratie. cuius exemplum est in lupinis. que cum sint legumina amara. per madefactionem in aqua efficiunt dulcia sic dicit **Isaac**. Similē aqua lacrimarū amaritudinē peccati conuertit in dulcedinē gaudij. **P**ōs Eūtes ibant & flebant mittentes seia sua. venientes autē veniēt cum exultatione & c. **Her. super. Cañ.** Lacrimē penitentium vinū sunt āgelorūz. quia ī illis odor vite. sapor gratie & gustus indulgētie. sanitas ē deūtis inocētie. reconciliatiōis iocūditas. & serenitate cōsciētie suauitas. **I**tem lacrima opūctiōis causat effectū dilectiōis & paciētā triblātiōnis. c̄? exēplū apparet in pino. **R**ā actor pini ē per sudorē siue lacrimā picis generatiua. **E**t iterū de pino in germaia gignitur lacrima que dū fluit calore vel frigore idurescit & gemā facit. quā esse electrū. **S**ic dicit. **S**ic lacrima opūctiōis dū mentem & affectūz accendit generat picē. i. glutinūz dilectiōis. & dū amor lacrimaz emitit ipsa aia amplius inflāmatur calore amoris diuini & frigesit ab amore mūdici & sic solidatur & firmatur & vritē lacrima amoris ī gemā paciētie et fortitudis. **I**tem lacrima veri penitētis aia; a mal opibus estenat. & in bonis opib9 seādat. **C**ui9 exēpū apparet ī porro. cui9 succus vt dicit ipse **Diascorides** et etiam **Maer.** valet contra vomitū sāguinis. **V**nde hunc solum **Proēs.** adisse dicit quidā sāguinē vomētī. **V**alz

etiam contra sterilitatem si a puellis sepius coedatur. Quasi ergo porri succus est peccatis fletus, qui sanguinis vomitum, id est peccati fluxum restringit, et sepius a peccatis suscipit animam a bonis operibus sterilem ad eorum fecunditatem reducit.

Capitulum xxxv.

MAlii homines assimilantur zizaniis. Primo pro aspectu deceptiuo, quia zizania, id est lolium, que est feminini generis in singulari, sicut neutri in plurali ut dicit Phidius, iter triticum nascitur, nec quod diu in herba est a tritico plene discernitur. Et ideo decipit aspicientes ut putetur esse triticum cum sit lolium. Unde ei assimilantur hypocrite qui inter bonos conuersantes, et bonitatis et sanctitatis speciem extrinsecus ostendentes creduntur esse boni, sed sunt mali. Unde quod diu sic viuunt, zizania in herba similis tritico se ostendunt. Secundo propter consocium infectiuum, quia zizania tritico mixta aliquando ipsum suffocant nisi ab eo cautius sepetur. Et similiter plerumque hypocrite in bonorum collegio in omnibus commorantes inficiunt quosdam simplices, et ad suas eos nequicias occulte seducendo pertrahentes spiritualiter eos suffocant. Tercio propter iudicij dilationem, quia enim propter similitudinem quam habere zizania cum tritico videtur, sepe dum zizania euelli creditur, triticiam pro ea euellit, est separatim proroganda quod diu sunt ita similia ut cognosci non possit, et tunc melius zizania colliguntur pro fasciculos opponuntur et igni traduntur, triticus autem in horreum reconditur, ut habet Mat. xiii. Ex quo habet quod mali extirpantur quod diu sunt occulti, vel quod diu extirpati non possunt sine periculo

triticus, id est sine scandolo bonorum et damno. Sed adueniente messe diuini iudicij, tunc fiet vniuersalis separatio malorum a bonis, et ad modum zizaniarum mali alligabuntur fasciculis ad comburendum igni, quia sepius in igne gehenne similes associabuntur similibus, ut eadem eos teneat pena quos similis tenuit culpa. Sed triticum, id est bonorum collegium recondetur in horreo celesti. Quarto propter effectum nociuum. Nam zizania habet vim acutam quod omnimodo venenosam, inflatiuam et ventosam. Unde ebrietatem inducit, mentem percussit et caput ledit, panem cum admiscetur inficit. De quo si quis comedat in magna quantitate non solum eum grauiter ledit, sed etiam occidit. Igitur in quantum habet vim acutam representat vicium avaricie, quia auari sunt valde acuti ad decipiendum. Unde Ps. Sicut nouacula acuta fecisti dolum. In quantum vero habet vim venenosam si significat luxuriam que est venenum aspidum insanabile ut dicitur Deuter. xxxii. In quantum vero habet vim ventosam et inflatiuam significat vanam gloriam sive superbia. Pro. x. Qui imitatur mendacis hic percussit ventos. In quantum vero ebrietatem inducit significat vicium gula. Contra quod dicitur ad Eph. v. Nolite inebriari vino et sic in quantum mentem ledit et caput percussit, significat iram que caput rationis perturbat, et claritatem mentis obfuscet. In quantum autem panem inficit significat accidiam, que gustum anime ledit et spirituales panem verbi insipidum reddunt. Sed in quantum grauius ledit et occidit significat inuidiam, que inuidetque corporalem et spirituale occidit. Job v. paruulum occidit inuidia

Capitulum xxxvi.

Manuetus non probatur. Cui nulla iniuria dicti vel facti irrogatur. Arbor enim que nullo vento flante agitur non propterea immobilis reputatur. Sic nec lignum quod non arderet absente igne diceretur incombustibile. Eodem modo non debet homo mansuetus appellari dum nulla iniuria fit ei. Unde **Her.** dicit. Sunt quidam mites dum nichil fit eis vel dicitur nisi pro eorum arbitrio. Patebit autem quia longe sunt a mansuetudine si leuis oratur occasio.

Item mitis homo a deuotus linguas maledicorum pungentium non formidat. Cuius exemplum est. quia malue succus oleo admixtus tate virtutis esse dicitur. ut si quis eo percunctus fuerit a puncturis apum et aranearum et scorpionum tutus fiat. sicut dicit **Pilm9.** Malua enim que est herba mollis mansuetudine signat. Unde malue succus est mansuetudinis virtus. cui si admixtum fuerit deuotionis oleum. ita cor hominis limedo corroborat. ut neque apum. i. pugnantium qui aculeos figunt. neque aranearum. i. impostorum qui tela texunt et venenum ferunt. neque scorpionum. i. detractorum qui retro percuti ut puncturas linguarum formidet. Unde **Gregorius sup Eze.** dicit. Cum lingue detractorum vel obprobria irrogantium corrigi neque equanimiter per omnia tolerande. nec obtreccionis sermo timendus est. ne dum peruersorum lingua metuitur. recti operis via deseratur.

Iracundus autem homo similis est ligno spinoso quod pungit amplectentem se. Nam licet homo amet omnes arbores que sunt in orto suo. spinosas tamen declinat et

fugit ne laedere eum. Sic licet dominus homines sunt amandi. familiaritas tamen iracundorum declinata est. **Proverbiorum xxv.** Non esse amicus homini iracundo.

Capitulum xxxvii.

Maria mater domini assimilatur cedro **Eccli. xxvii.** Quasi cedrus exaltata sum in libano. Sunt enim duo genera cedrorum. quia sunt cedri que nascuntur in libano que sunt valde proceræ et odorifere. quarum odor fugat serpentes. et interficit vermes. Libanus autem ubi nascuntur candidatio interpretatur. Aliæ sunt cedri maritime. que sunt parue sed fructuose. quarum poma cedrina triplicem habent substantiam. Prima est calida. media temperata. vltima frigida. Per vtramque cedrum beata maria significatur. Ipsa enim instar primæ cedri fugat serpentes. i. demones. extinguit vermes. i. prauas cogitationes. et reddit candidas mentes. Similiter instar secundæ cedri fructum protulit benedictum scilicet christum. in quo fuerunt tres substantie. scilicet deitas. aia. et caro. Prima scilicet deitas est valde calida. quia omnium viciorum consumptiua. et omnium factorum cordium inflammatiua **Deb. xii.** Deus enim ignis consumens est. Media scilicet aia fuit valde temperata. quia omnes virtutes in ea suum medium tenuerunt. et illa nunquam declinauit ad aliquod extremum. Vltima scilicet caro fuit frigida. quia fuit ab omni concupiscentia penitus aliena. **I**te assimilatur cipresso **Eccli. xxvii.** Quasi cipressus in monte sion. Nam cipressus dicitur esse arbor tota medicinalis. scilicet in cortice. folijs. et fructu. Quia quid quid in virgine existit totum virtuosum

et medicinale fuit. et cortex. i. ex-
terior conuersatio sancta. et folia
.i. oba suauia. et fructus. i. opera vi-
lia. **I**tem assimilatur cynamomo
Eccii. xxxij. Sicut cynamomum
aromatizans odorem dedit. **N**am hec
planta est sicca. calida et aromatica
Ipsa enim beata virgo fuit sicca in
carne per temperantiam et parita-
tem. **C**alida in anima per feruorem et
caritatem. et aromatizans in vtro-
que per munditiam et puritatem.
Item assimilatur nardo **Can. i.**
Nardus mea dedit odorem suum. quod
dicit ecclesia de beata virgine. **Q**uia
nardus est herba modica et calida.
odorifera. et spicosa. **S**imiliter ma-
ria fuit modica per humilitatem.
cum dixit. **E**cce ancilla domini et
calida per caritatem. odorifera per
puritatem. et spicosa per feruore-
m. **N**am spica quam produxit
ista nardus. fuit dominus ihesus cri-
stus. **S**pica enim nardi ut dicit **Dy-**
ascalor. habet virtutem confortandi
cerebrum scilicet naribus applicata. **I**-
tem confortandi stomachum. qui-
a valet contra stomachi debilita-
tem. **I**tem confortat cor. quia va-
let contra cordis defectum. **I**n ce-
rebro est sensus. in stomacho appe-
titus. sed in corde amoris affectus.
Cristus ergo quasi spica nardi sen-
sum nostrum confortauit per fidem.
appetitum excitauit per spes. affe-
ctum inflammauit per caritatem.
docuit enim nos cognoscere diui-
na. appetere superna. diligere eter-
na. vel quia docuit nos in deum cre-
dere. de deo credere. et deum di-
ligere. **I**tem nota quod nardus si-
ue spica eius masticata humorem
lingue desiccatur. **I**tem surditatem
purum sedat. et quia est incisua
et diuisua vsque ad intima penetras

Vnde et lapidem frangit. **E**t hoc o-
portet beate marie. quod suo exemplo
nos docuit linguam otine. aures
deum aperire. et gladio doloris animam
penetrare. **S**iquidem ipsa pauca et
rationabilia verba dixit. aures an-
gelo diligenter aperuit. et tempore pas-
sionis filii sui eius animam gladi-
us doloris perforauit. **I**n primo do-
cuit nos humorem lingue desiccare
.i. lubricitatem loquacitatis refrenare.
In secundo circa dei verba audi-
um cordis surditatem fugare. ne
forte dicatur nobis. **A**ures habet
et non audient. **S**ed in tertio docu-
it nos gladio verbi dei vel dolore o-
tritionis animam perforare. ita ut
lapis. i. ut cordis duricia frangatur.
Item assimilatur oliue. secundum il-
lud **Eccii. xxxij.** **Q**uasi oliua speci-
osa in campis. **P**rimo quia oliua
in arbore siue ligno habet solidita-
tem. **N**am lignum oliue est com-
pacte soliditatis. imputribilis purita-
tis. et in medulla multum humorosi-
tatis. **N**am beata virgo fuit com-
pacte et solida in fide. imputribilis et
purissima in carne. et plena humo-
re gratie in mente. secundum illud **Lu-**
.i. Aue gratia plena et cetera. **S**ecundo
quia oliua habet in fronde viridita-
tem. **N**am folia oliue sepe virident. **S**ic fo-
lia marie sepe fuerunt viridia. et
tuosa. **I**n omni enim verbo suo vigor o-
tutis apparuit. siue otutis presentis
et in inquirendo. sicut quando dixit angelo.
Quo fiet istud et cetera. **L**u. i. siue humilita-
tis in assentiendo. ut cum dixit. **E**cce
ancilla domini et cetera. siue deuotionis in lau-
dando. ut cum dixit. **M**agnificat a-
nima mea dominum et cetera. siue dilectionis
in conquirendo. ut cum dixit. **F**ili quod
fecisti nobis. siue pietatis in operando.
ut cum dixit. **V**inum non habent
et cetera. **T**ercio quia oliua habet in

flore suauitatem. Nam eius flores
suauiter redolēt. Flores marie sue-
rūt eius mores. qui odore honesta-
tis plurimum redolebant. Nam tā-
ta pollebat beata maria morum
honestate. vt solū in eius aspectu
omnis ab aspiciente temptatio. si-
cut testatur **Iheronimus** fugare ē
¶ Quarto qz oliua habet ī fructu
vntuositatem. Et nota qz oliue
quanto sunt nigriores exteri9. tan-
to et ipse sunt maturiores interi-
us. et ad exprimendum ab eis
oleum sūt aptiores. Similit̄ fruct9
i. operationes marie quibus essent
exterioris nigre. i. per apparentiam
humiles. tamē interioris vntuone
deuotionis et gratie erant plene
Vnde marie vrginis opera fuerūt
nigra per humilitatez. et vntuosa
per pietatem. ¶ Quinto quia oli-
ua in liquore habet vtilitatem. Nam
liquor oliue est oleum. Cuius vsus
est multum vtilis mortalibus. Nam
oleum vt dicit **Ysidorus** ē in pabulū
luminis. in medelam vulneris. et
in refectioem esurientis. Nam ī lu-
cerna ponitur ad ignē nutriendū.
languidis membris apponitur ad
medelam. et tibus addit ad come-
dendum. Oleum ergo oliue. est mise-
ricordia et pietas marie. Nam ipsa
illuminat tenebrosos hoies ī dei a-
gnitioe. Vn mater agnitiois vocat̄
Eccl̄i. xxiiij. Ipsa curat languidos
solidādo ī dei timore. Nam timor dñi
expellit peccatū quod ē lāguor ani-
me. Vnde etiā ipsa dicitur mat̄ ti-
moris. Itē ipsa etiā cibatur et nutrit
sibi deuotos multiplici consolatione.
Vnde ipsa iuuat eos **Eccl̄i. xxiiij.**
Transite ad me oñes q̄ cupiscitis
me et a gnationib9 meis impleri
¶ Item beata maria assimilatur
palme **Cañ. viij.** Statura tua assi-

milata ē palme. Primo qz palma
habet radicis pfunditatem. Habz
enim palma radicem in terra mul-
tū defixam. Sic beata maria habu-
it radicis pfunditatem. i. cordis
profundaqz humilitatē. **Luce. i.** Qui
a respexit humilitatē ancille sue.
¶ Secundo quia habet stipitis fir-
mitatem. Est em truncus eius mi-
re et imputribl firmitatis. Sic trū-
cus vrginis. i. corp9 virginis habuit
imputribilem firmitatem. i. incor-
ruptibilem virginitatē. quia vir-
go ante partuz et virgo post partū.
¶ Tercio quia palma habet viro-
ris perpetuitatem. Nam diuturnis
restitur folijs sine vlla successioe et
a conseruans tempore hyemis et
estatis. Similiter beata maria viro-
rem fidei semper tenuit. et eam nū-
q̄ amisit. non solum tpe estatis. i.
psperitatis. sed etiā tempore hye-
mis. i. aduersitatis sciz passiois q̄
discipuli et alij fideles eaz poiderūt.
¶ Quarto quia palma habet cul-
minis sublimitatem. quia est arbor
magne proceritatis et altitudinis.
sed cedri altitudinem n̄ pertingit.
quia beata virgo licet magnā ha-
buerit altitudinem meritorum et e-
tiam pmorum. Vnde **Ecclesiasti.**
xxiiij. Ego in altissimis habitau.
non tamen sicut cristus. et ideo nō
peruenit ad altitudinem cedri. id ē
est̄ **Eccl̄i. xxiiij.** Quasi palma exal-
tata sum in cades. ¶ Quinto quia
palma habet fructus suauitatem
scilicet dactili. cuius fructus tanto
dulcior et sapidior esse probatur.
quanto imediati9 solis radns ex-
ponitur. **Canticorum. viij.** Ascendā
in palmam et apprehendam fruct9
eius. Suauissimus autem fructus
marie vrginis ille ē de quo **Elizabet**
ei dixit. **Bñdictus fructus ventris**

Iste fructus fuit dulcissimus et sa-
 pioissimus. quia radix solis. i. di-
 uinis splendoribus immediate cō-
 iunctus. ymo ipse est splendor glo-
 rie. et figura substantie diuine. ¶
 Item beata maria assimilatur pla-
 tano. secundū illud **Eccl̄i. xxviii** Qua-
 si platanus exaltata sum iuxta aq̄
 ¶ Primo ratione dilatationis. Est
 enim arbor latitudine foliorum sic
 dicta eo quod patula et ampla et plana.
 Nam platos greci vocant planus
 ut dicit **Ps̄l̄i** Folia autem marie fu-
 erunt eius virtutes quibus orna-
 ta fuit eius vita. Et hec folia fue-
 runt patula per exemplum. et am-
 pla per meritum. et tamē plana. i.
 humilia per despectum. quia quā-
 tumcūq; esset gratia et virtutibus
 plena. tamē semper se humiliabat
 et despiciebat anellam dei se vocās.
 ¶ Secundo ratione complexiois.
 quia plata nō est arbor frigida et sic-
 ca. Quia beata maria fuit ab om-
 ni feruore auaritie frigida. et ab hu-
 more concupiscentie sicca. quia terre-
 na toto corde desepit et nichil in se
 concupiscentie habuit. ¶ Tercio
 ratione curatiois. Nam folia platani
 ad curandū causas calidas et hu-
 das infirmitatū sūt valde vtilia. quia
 humorem deficiāt. et calorem tem-
 perāt. Reuma restreigūt. et contra
 tumorem calidum oculorū iuuāt.
 Nam folia marie fuerūt non tantū
 eius exempla. sed etiam verba. quā-
 quandoq; ardore auaritie tēpant.
 sic quando dicit in suo cantico. **Esuri-
 etes imple uirgine. quandoq; vero hūi-
 rem luxurie deficeant. sicut quando
 dixit Angelo. quoniam virū non
 pgnosco. quandoq; vero fluxus reu-
 matum. i. cogitationū coartāt. Nam
 velut reuma capitis ad inferiora
 fluxus. ē cogitatio mentis ad inferiora**

tendens. quā beata virgo suo re-
 to et exēplo ad superiora reuocat
 et restringit dicens. **Magnificat
 anima mea dominum. Et exulta-
 uit spiritus meus in deo salutari me-
 o. in deo nostri in mundo. Itē con-
 tra timores. i. superbiam adiuuat
 cum dicit. **Fecit potentiam in bra-
 chio suo. et cetera. ¶ Item beata maria
 assimilatur virge. ¶ Primo ratione
 nominis. quia virga dicitur a vir-
 tute. Nam virtus que latet in radi-
 ce se prodit in vigore virge. Unde
 beata virgo recte virge assimila-
 tur. in qua omnis virtutis perfecti-
 o reperitur. **Eccl̄i. xxviii. In me om-
 nis spes vite et virtutis. In eius
 etiam vigore ac fructu refulsit om-
 nis virtus radice. Radix enim ex
 qua hec virga est producta. fue-
 runt patriarche. in quibus quidquid
 gratie et virtutis fuit. totum in be-
 ata virgine eminentius apparuit.
 Unde in eius natiuitate cantat ec-
 clesia euangelium beati **Matth̄i.**
 in quo scribuntur genealogie pa-
 triarcharum. Nota etiam quod in vir-
 ga inuenitur triplex virtus. secun-
 dum quod virga componitur ex tri-
 plici substantia. scilicet cortice. ligno.
 et medulla. Mediante ergo medul-
 la nutritur. mediante ligno sursum
 erigitur. et mediante cortice contra
 omnes exteriores iniurias deflesat.
 In beata igitur virgine tamē medul-
 la nutriens fuit eius interior gratia
 de qua angelus dixit ei **Luce. i.** Ave
 gratia plena. Sed lignum erigens
 contēplatio assidua. **Cañ. in.** Que ē
 ista que ascendit quasi virgula ad.
 Et nota quod virgula ex quo ascendit sepe sur-
 sum tendit. et suā humilitatē versus ce-
 lum dirigit. et quāto a terra recē-
 dit et sursum tendit. tāto semper
 subtilior fit. Similiter beata virgo sursum******

tendebat intentione et affectione
Vnde Odilio cluni. in quodā sermo-
 ne. **Vnū** quippe scim9 pro certo. qd
 omnis marie vita et actio semp fū-
 it in domino. **Item** similitatem. i.
 mentem ad celum dirigebat. sūbz
 in oratione et contemplatione. et
 quanto a terra per despectionem
 recedebat. tanto subtilior in contem-
 plando erat. **Tanq̄** cortex defen-
 sans exterius fuit i beata virgine
 diligens sui custodia. ppter quam
Cantico. iij. vocatur ortus conclu-
 sus. **Igitur** ipsa fuit vt virga vir-
 tuosa. de qua **Ps̄.** Virgam virtu-
 tis tue emittet dominus ex sion.
¶ Secūdo assimilatur virge rōne
 germinis. **Nascitur** em̄ siue germi-
 natur ex virga flos. et flos ipse de
 virga egrediens virgam non vio-
 lat sed fecundat. **Virga** em̄ nō ac-
 cipit fecunditatis gratiaz. nec ger-
 minandi potentiam ex aliq̄ seminis
 rōmixtione. sed solum a calore sol
 et celesti rore. **Similiter** ex virga
 nostra. i. v̄gine beata egressus est
 flos cr̄ist9. incarnando et nascēdo
 sine vteri eius aliq̄ violatione **Vt**
 de sic est fecundata. qd tamē nō vi-
 olata. **Ram** et ante partum v̄go
 extitit. et post partum virgo per-
 mansit **Req̄** em̄ ex materiali semi-
 ne habuit gnandi potentiam. sed
 ex rore celestis grante. et ex solis
 calore. i. spūs sancti opere **Luc̄. i.**
Spūs s̄ct9 sup̄niet in te. a vt9
 altissimi obūbrabit tibi **Ps̄. xi.**
Egredietur v̄ga de radice yesse. et
 flos de radice eius ascendet. et re-
 quiescet super eū spūs domini. **¶**
Tercio assimilatur v̄ge rōe culmi-
 nis. **Vt** em̄ virga p̄cipue qui
 sunt positi in culmine dignitatis. l̄
 alicuius officij. sicut reges a domi-
 ni. **Vnde** nota qd vsus virge est ad

quatuor. **Primo** ad dominij osten-
 sionē. et sic v̄ga vtunt reges et
 p̄ncipes. **Et** hoc modo beata mari-
 a d̄ v̄ga. quia data est nobis tan-
 q̄ domina et regina. et ideo mari-
 a interpretatur dominatrix. **Ps̄.**
Virga directionis v̄ga regni tui.
¶ **Secundo** ad defensionē siue percul-
 sionē. et sic vtuntur v̄ga bellato-
 res. **Et** hoc modo beata v̄go data
 est nobis ad percutienduz et repel-
 lēdū hostes sp̄uales sc̄iz demones.
Num̄. xxxij. **Consurget** v̄ga de
 israhel. a p̄tiet duces moab. **Ter-**
tio ad regimē et directionē. sicut
 vtunt pastores. **Sic** deus per beatā
 v̄ginē nos dirigit. et ad pascua vi-
 te poucit **Mich. v.** **Pasce** populuz
 tuū in v̄ga tua vt sit verbu9 p̄cis
 ad filiū i virga tua. i. i virgine. **Quā-**
to ad sustentationem. sicut vtunt
 virga siue baculo infirmi et debi-
 les. **Sic** similiter etiā nobis beata
 virgo data est ad fulcimentū **Ps̄.**
Virga tua a baculus tu9 ipsa me
 cōsolata sunt. **Ipsa** em̄ est vt vir-
 ga ad expellendum demones. **Ip-**
sa quoq̄ est vt baculus ad susten-
 tādum mēstos a debiles. **¶** **Item**
 assimilatur viti. **Pr̄io** i radice **Rā-**
 vitis vt fructificet bonum liquore9
 debet esse plantata et radicata in
 loco vbi sit calor solis. puritas ae-
 ris. a dulcedo humoris **Calor** em̄
 solis viti necessari9 est. quia quāto
 directi9 a diuturnus respicit soles.
 tanto exhibet fructum dulciorem
Item vitis dicitur diligere aerem
 purum et clarum. et odire nebulo-
 sū. **Item** dulcem et non amaram
 diligit terram **Vnde** in collibus b̄
 altis soli expositis. rōe dulcis hūo-
 ris a fortis caloris. vineis loc9 ap-
 t9 existit. **In** cuiusmōi loco hec no-
 stra vitis. id est beata v̄go maria

habuit radicem cordis. scilicet in feruore caritatis. in nitore puritatis. et in dulcore benignitatis. **I**psa enim habuit feruorem caritatis in mente. nitorem puritatis in carne. et dulcore benignitatis in conuersatione. **S**ecundo fuit similis viti in stipite. **S**tipes enim siue lignum vitis inter arbores crescit multum. **V**nde super domos et arbores. et circa villas circumduci potest. **S**ic beata virgo super omnes sanctos et sanctas magis creuit in merito et in gratie cumulo. **P**rou. **xxxi.** **M**ulte filie congregauerunt diuitias tu supergressa es vniuersas. **T**ercio fuit similis viti in palmitate. **P**almes enim vitis est natura flexibilis. **E**t illud quod apprehendit quibusdam capre olis quasi quibusdam brachijs cōstringit. quorum amiculo in alta se erigit. et a ventis et a pluuijs tutus consistit. **S**ic animus etiam beate virginis fuit per fidem ad cōsentiedū flexibilis cum dixit āgelo. **E**cce ancilla dñi est. **I**tem cristū filium suū nō solū brachijs carnis dulciter strinxit et tenuit. sed et brachijs aie scilicet intellectu per fidem. et affcū per caritatem. ita quod cristū nūq̄ dimisit. **C**an. **in.** **T**enui illum nec dimittā. **V**nde nec vento persecutionis. nec pluuiā temptationis ab eius fide et dilectione recessit. **Q**uarto est similis viti in fronde. **F**rondes enim siue folia vitis vulnera mundant et ipsa mundata sanant. **S**ūt igitur sicut folia vitis verba beate virginis. quae vulnera viciorum mundant et sanant. **N**am ut iam supra tactum est mundare volens vuln9 superbie dixit. **D**eposuit potētes de sede et exaltauit humiles. **S**ed vulnus auaritie volens curare ait dicens.

Esurientes impleuit bonis et diuites dimisit inanes. **I**tem ut munda res vulnus luxurie dixit. quoniam vitum non cognosco. et sic de alijs. **Q**uinto fuit similis viti in flore. **I**n estate enim vitis flos et odor florentis vitis omne venenosum expellit. **V**nde fugiunt serpentes dum vinea floret. **T**anq̄ igitur flores vitis fuerunt mores beate marie. qui tanti odoris. i. tante honestatis fuerunt. quod omnes serpentes. i. venenosas temptationes a cordibus aspicientium effugabant. **D**icitur enim quod eius facies tanta pudicitia et sanctitate pollebat. ut quisquis eam temptatus aspiceret. mox omnis ab ipso temptatio fugaretur. **E**ccl. **xxiiij.** **E**go quasi vitis fructificauit suauitate odoris. et flores mei fructus honoris et honestatis. **S**exto assimilatur viti in liquore. **D**abetur enim ex vite primo liquor aqua. quia vite putata et absisa exit ad modum lacrimae. **N**am cum vitis vulneratur tempore veris lacrimam de se emittit. **F**uit autem beata virgo in passione filij vulnerata. quando suam ipsius animam gladius pertransiuit. et tunc lacrimas emisit. que tante fuerunt quod ad compassionem filium suum inclinauerunt. **V**nde etiam ex compassione discipulo recommendauit. dicens in cruce **F**ili. **E**cce mater tua. **I**tem ex vite habetur liquor vini. cui cum sobrietate sumptus plus corpora omni liquore confortat. eorum letificat. mortuos euacuat. et nutrimentum corpori praestat. **Q**ue omnia beata maria facit suis deuotis. quia confortat deficientes. letificat merentes. curat languentes. et nutrit deuotos et feruentes. **I**tem beata virgo maria assimilatur balsamo. **E**ccl.

xxxij. Sicut cynamomū et balsa-
mū ac. sicut dicit glosa. super illud
Cant. ij. Hortus cipri dilect9 me-
us michi ac. Olim balsamum i en-
gadi nascebatur. et istar vīnee co-
lebatur. scz in duobus regijs ortis
quoz maior viginti iugerū erat. S3
sicut legitur i quada hystoria Cle-
opatra regina illas vites in egip-
tum transtulit. et in quodaz cāpo
iuxta. vii. fontes illas plantavit.
In quozum fontium vno. virgo dū
in egyptum fugeret dicitur puez
baliacasse Vnde dicuntur ille vites
non ferre fructuz nisi a xpīamis so-
lummodo excolatur. Sicut aut di-
cit glosa sup verbo preallegato eti-
am Oia que in balsamo sūt virtu-
osa sunt. Per lignum nāq; intelli-
gitur eius corpus virgineum. per
coricē eius ouersatio exterior. per
semen eius anima benedicta in ē-
ra munda. i. in carne virginea sei-
nata. per liquorem vero qui dicit
opobalsamū intelligitur eius fili9
preciosus. que omia plena fuerūt
celesti virtute et odore **Eccl. xxij**
Quasi balsamum nō mixtu9 odor
meus.

Capitulū. xxxij.

Martes assimilantē palmis
Primo ppter signum. qā
palma est signum victori-
e Est em arbor victorialis sic dicta
Quia manus victorum se palmis
ornabant. vel quia similis est in fo-
lis palme manus. Vnde recte pti-
nent ad martires qui su erunt glo-
riofissimi victores. **Apo. i.** Palme
in mambus eorum. Palmas etiā
manuum suarum frequētissime et
largissime ad paupes extēderūt.
sicut patet de beato Laurentio et
mnlis alijs **Proverbi. xxi.**
Manum suam apuit mopi. et pal-

mas suas extēdit ad pauperem
Secundo ppter fructum. refert em
palma suauissimos fructus. quos
appellāt dactylos sic dictos. quasi
ad similitudinē digitorū manus ho-
minis. qui sūt saporis dulcissimi et
purissimi. Vnde significāt merita
martirū ex pugna vāiorū tormēto-
rū acquisita. de quibus i **Ps.** Qui
docet man9 meas ad preliū. et di-
gitos meos ad bellū Man9 ecclesie
pugnātis fuerūt. sancti martires.
In quibus fuerūt diuersi digiti. i.
diuersoz suppliciorū modi quib9
diuersas victorias et glosas secu-
ti sunt coronas. **¶** Tercio ppter
sexū. sunt enim palme et mares et
femine. de quib9 dicit **Aristo.** q; fe-
mina nō fructificat sine masculo
nō sit ita ppinqua vt mediante viri-
to saltem odore masculi perfunda-
tur. Quandoq; vero ex cōiunctis
simul seminibus eoz masculus si-
mul et femina generātur. qui tan-
dem sibi mutuo coherentes quasi
ad modum retium miro nature ar-
tificio se connectunt. In hoc autē
significatur. q; ad martiry palmā
et gloriam non tantū m viri sed e-
tiam femine puenerunt. Sed tamē
ipse femine ad tantam fortitudinē
et cōstantiam minime peruēisset.
nisi fragilitati femine virile9 et ma-
sculinum animum cōiunxissent Et
sicut dicitur **ij. Machab. vii.** De il-
la sancta matre septem frat9 ma-
chabeorum q; repleta sapientia et
feminee cogitationi masculinum i-
serens aīm dixit ad eos ac.

Capitulum. iij.

Miseritordia assimilatur o-
leo tripliciter Nam primo
assimilatur olei expssioni.

Primo quidem quia quanto oleum de torculari egreditur et exprimitur citius. tanto iudicatur melius. Item tanto nobilius quanto recentius. quia per vetustatem viciatur ut dicit **Plin.** In quibus duobus significatur quod opus misericordie scilicet elemosine requirit celsitatem dationis. Tempore enim indigentie tanto elemosina melior efficitur. quanto indigentia citius porrigitur. Et quasi recens oleum est acceleratum donum. Sed quasi antiquum oleum est diu detentum datum. vel illud quod datur frequentius postulatum. quod non ita iudicatur gratum et acceptum. **¶** Item secundo ut idem **Plin.** dicit. melius in torcularibus oleum eliquatur si oliua prius aqua calida perfundatur. Ex quo accipitur quod in opere misericordie scilicet in elemosina debet precedere affectuositas compassio mis. quia quasi aqua calida est cordis compassio fervida. que tunc oliue. i. elemosine superfunditur. quando ipsa elemosina cum magna compassione datur. **¶** Item tercio oleum tanto pinguius et suavius est quanto cum terrestriitate admiscetur minus. Ex quo accipitur quod in misericordie opere siue elemosina requiritur puritas intentionis. ut non admiscetur intentione terrena. sed ut non detur elemosina intuitu aliquid terrene retributionis. Unde elia tanto est pinguior. i. celesti merito plenior et deo suavior. quanto est a terrena intentione remotior. **Mat. v.** Te autem faciente eliam. nesciat sinistra tua quod faciat de extra tua. Nam per dextram celestis intentio. per sinistram vero terrena significatur intentio. **¶** Secundo assimilatur elia olei effusioni. quia cum oleum effunditur. qui

etiam non cum sonitu cadit sicut aqua vel vinum. et hoc ratione aere et leuitatis. propter quam etiam omni liquori superferretur. et subest alijs dedignatur. In hoc autem instrui mur quod opera misericordie scilicet elemosine fieri debet non cum sonitu et a ne ostensionis. sed cum silentio humilis intentionis. Unde **Mathe. v.** Cum facis eliam non tollas tubam ante te. Quod autem oleum superferretur omnibus liquoribus ostendit. quod sicut dicit **Aposto. i.** **Thi. iii.** pietas ad omnia utilis est. permissionem habes vite que nunc est et future. quasi pietas seu misericordia quaedam potestate et excellentiam habeat in omnibus bonis. scilicet presentibus et futuris. **¶** Vel refertur hoc ad misericordias dei. quia miserationes eius super omnia opera eius. ut dicit **i. Ps.** Tercio misericordia assimilatur olei operationi. habet enim oleum multiplicem operationem. Nam oleum contractos relaxat. Quasi contracti se iuuare non valentes sunt existentes in purgatorio. Sed opera misericordie per eis hic facta eos relaxant et liberant a pena. **¶** Item oleum apostemata dura mollificat. Quasi enim dura apostemata corda sunt in peccato indurata. que tamen assiduitate eliarum emolliuntur et ad penam disponunt. **¶** Item oleum corpora lassa confortat. quia elia confortat corpus recipientis et animam dantis. et etiam impugnat diaboli vias perhibet. Item oleum purum ferrum politum a rubigine seruat. Et si fuerit corruptum et aquosum cum fecce mixtum ipsum corumpit ut **Plinius** dicit. Similiter elemosina cum pura intentione facta anime munditiam conservat. Unde dominus dixit iudeis **Luce. secundo.** Date elemosinam

Et ecce omnia munda sunt vobis.
Sed si fiat elemosina cum intentione corrupta. vel cum fecerit peccati. puta de rapina. vel simonia. vel h9 modi. tunc amplius sedat et corrumpit August. de verbis domini. De iustis laboribus facite elemosinas. Non enim corrupturi estis iudiciz cristuz et nō vos audiat cum pauperib9 q̄b9 tollitis. Nolite velle elemosinas facere de fenore et vsuris

Capitulum .xl.

Mors hominis assimilatur colloquintide que ē agrestis cucurbita. Primo ratione amaritudinis. Est enim hec herba amara. ymo quasi amarior om̄i herba et simpliciter amarissima. Similiter mors est per sui memoriam amara diuiti et auaro Ecc̄i. xli. O mors q̄ amara est memoria tua homini diuiti. Item est amarior p̄ sui experientia homini luxurioso Ecc̄s. vii. Inueni amariorē morte mulierem. Hec mulier est voluptas carnis que mortem amariorē reddidit. Et si ducit hominem ad mortē gehenne. est amarior morte nature. Itē mors est amarissima propter consequentiam homini superbo et impio. cui scilicet erit durus iudicium. et terribilis occurus demonū. et profundior vrago penarū Deut. xxxii. Deorabunt eos aues morfu amarissimo. Die morsus est mors que partem tollit scilicet animam. et partem in terram dimittit scilicet ea dauer. sicut mordet pomum. Ratione ergo amaritudinis maxime. mors assimilatur colloquintide. Vnde. n. h. Heg. n. h. Fili ap̄betaruz p̄pter colloquintidas missas in ollam. cum gustassent et cibum

amarissimuz inuenissent clamauerunt ad Heliseū. Mors in olla vir dei. ¶ Secundo ratione latitudinis. quia colloquintida quasi ad modū vitis iuxta terram ramos expandit Vñ. n. h. Heg. n. h. dicitur. q̄ egressus est vnus in agrum vt colligēt herbas agrestes. inuenitq̄ vitem agrestem et collegit ex ea colloquintidas. Nam colloquintide sunt vires mortis. siue mōi moriēdi quos ita super terram expandit vt null9 eam effugere possit. Omnes enim morimur. et quasi aqua in terrā a c̄.

¶ Tercio ratione solitudinis. q̄ sicut dicit Dyscori. si herba hec inuenitur sola. venenosa ē et mortifera. sicut cœpe maximum. sed cū multis inuenta nō ita per omnia est nocua. eius autem medulla in medicina est optima. Manifestum est autem q̄ si homo moriens solus sine socio esset. q̄ corporaliter male moreretur. Et multo magis male moritur. cuius mortem debita confortia non comitantur. Si enim mors sit sola. vt non comitetur eam. vel pura conscientia. vel vera penitentia. et alia etiam debita ecclesie sacramenta. mors vertitur homini in deterius q̄ venenum. scilicet in eternum supplicium. Sed si hec morientis assistant. mortis malicia mitigat. vt animam saltem non perdat.

Colloquintide autem medulla est ipsius mortis memoria seu meditatio intima. que viuētī homini plurimum est proficua Ecc̄i. vii. Memorare nouissima tua et in eternū non peccabis. ¶ Quarto mors hominis assimilatur colloquintide ratione bonitatis. quia illa colloquintida est bona et laudabilis que est alba. et cui sunt semina sed; Macch. bñ inserta Sed paz. est attendenda

que cum coarctatur multum sonat Si
militet mors est melior et laudabi
lior que est albiore. i. mundior. et cla
tior. i. in qua ipse moriens purior et
mundior recedit. et cui semina bo
norum operum sunt magis inserta.
Apoc. xiiij. Opera enim illorum sequun
tur illos. Illorum autem mors in
quorum obitu vel sepultura mul
te campane vel voces resonant pa
rum est attendenda. quia pernit me
moriam eorum cum sonitu. **Quinto** ra
tione validitatis et virtutis. quia
colloquuntur valet ad multa. Nam
ab amaritudine habet virtutem dis
soluendi et consumendi. et ex sub
tilitate substantie dividendi. et mul
tas alias habet virtutes. Similiter
ipsa mors dissolvit naturalē colli
gationem scilicet anime et corporis.
et consumit corporalem perfectionem.
sive fortitudinis. sive pulchritudinis.
sive validitatis. Item dividit. i. se
parat ab homine temporalem possessio
nem. sive possideat honores. sive a
micos. sive divitias. sive delicias. om
nia ab eo in morte dividuntur et
separantur. **Ps.** Homo cum intē
rit non sumet omnia. neque descen
det cum eo gloria eius.

Capitulum xli.

Mortuus mundo et in humili
tate fundatus tribulatio
nes et adversitates non me
tant. quod ei non nocent. cuius exem
plum apparet in pino. Nam pinus
sub terra profunde cooptus. etiam si
aqua sit merfus in duriciem conuer
titur. et immunis a corruptione sua
tur. Sed si super terram ponitur et
pluie exponitur cito corrumpitur.
Ille ergo est sub terra profundus.
quod est omnino mundo mortuus. quod mor
tui sub terra abscondunt. **Apoc. Col.**
ij. Mortui enim estis. et vita vestra

abscondita et. Talis est qui est cor
de et profunde humilis. ut non curat
esse abiectus. Talis inquam in quan
dam duriciam versus a quam tribu
lationis non timet. quantumcumque sit in
ipsa immersus. sed ab omni corrupti
one peccati manet penitus illesus.
Sed ille qui super terram existit. i.
qui adhuc mundo vivit et super ter
ram exaltari querit a pluvia tribu
lationis superveniente facilliter cor
rumpitur et deficit. Et ideo **Isaias** o
sulit dicens **Isai. ij.** Ingredere pe
tra. i. cristum. et abscondere in fos
sa humo. i. profunda humilitate. mun
do morte.

Capitulum xliij.

Opera bona non sunt ostendi
da sed potius occultanda. Nam
seia que non sunt opta hu
mo tollunt aures et comedunt. Sic vi
abulus tollit bona opera. **Lu. viij.** A
ures celi comedunt illud. scilicet semine quod
eccidit in via. **Ecce.** Deposari deside
rat. quod thesaurum publice in via portat.
Ps. de afflictu viciorum. Occulta quod
agis inquit vales. quod ex toto non
vales. sit in animo occultandi voluntas.
et non erit de ostentatione vlla te
meritas. Notandum etiam quod ope
ra humilia tunc precipue efficiun
tur utilia quando sunt ferventer et
affectuose facta. Quod apparet in
semibus milii. Nam milii semina
licet sint valde minuta et de se parum
nutritiva. quod frigida sunt et sicca.
assata tamen et igne calefacta tor
tionem ventris sedant. Quasi ergo
milium assatum et igne calefactum
est opus humile cum fervore et de
votione factum. quod fugat tor
tionem ventris. quia expellit tristitia
am sive accidiam nostre mentis. **Itē**
sunt hominum bona opera velut quedam

plantarum germina. **¶** Primum ratio-
 ne continentie. quia germen plan-
 te multum calorem & humorem con-
 tinet in se. Unde secundum yfidorū ger-
 men est pregnans furculus. a gignē-
 do. vel a gerendo dicitur. Continet
 enim germen in se tria inuicem cō-
 iuncta. quia est in eo humor nutri-
 mentalis. et humor seminalis. et
 viget in eo calor naturalis. Quasi
 enim humor nutritivus est deuotio
 fidei. quia iustus ex fide viuit.
 vt dicitur ad **Hebr. x.** sicut plāta
 vel germen viuit ex nutrimento hu-
 moris. Sed quasi humor seminalis
 est motus spei. quia ille qui seminat
 seminat in spe fructus. et alias se-
 men non pareret. Sed quasi calor
 naturalis est caritas. Vbi ergo sūt
 ista tria. scilicet fidei vigor. spes p-
 mī. feruor amoris. sequitur germi-
 natio fructu boni operis. Vel no-
 ta quod humor nutritivus est lacrima
 penitentis secundum illud **Ps.** fuerūt
 michi lacrimę mee panes die ac no-
 cte. Humor autem seminalis est gratia
 a de qua **i. Jo. iij.** Semen ipsius in
 eo manet. i. gratia. vt exponit glo-
 sa. sed quasi calor naturalis est caritas
 Et vbi concurrunt ista tria. scilicet
 diuina gratia. compunctio lacrimo-
 sa. et caritas feruida copiosa sequū-
 tur et fructu penitentię germina.
¶ Secundo opera bona sunt velut
 plantarū gēmia ratione consequētie. Sūt
 enim in germinantib⁹ plura se suc-
 cessiue consequentia. Prima enim
 est radix ex qua erumpit ipsū ger-
 men. ex germine stipes. ex stipite
 flos. ex flore fructus. Radix ergo ē
 gratia. germē est virtus precipue
 caritatis. stipes est intentio finis.
 flos actus. fructus meritum opis.
¶ Igitur ex radice gratie procedunt
 germina virtutum. et ex germine

caritatis procedit stipes recte intē-
 tionis. et ex rectitudine intētionis
 procedit flos. i. puritas et suauitas
 operis. et ex opere puro prouenit
 mercedis pulchritudo. **¶** **Eccl. li.** **¶** **¶**
 panini op⁹ vestrum ante tempus.
 et dabit vobis mercedem vestre az
 in tempore suo. **¶** Tercio ratione p-
 seuerantie et cōtinuitatis et profē-
 ctus bene operandi qui est ex ex-
 gētia dei. Nam calor celestis penetrās
 ad medullam radicis. partes liqui-
 diores et vntuosiores et puriores
 superius ad se trahit. easq; coagu-
 lat et coniungit. et coagulatas p-
 terre poros inducit. et in substan-
 tiam gorminum eas conuertē nō
 desistit. Similiter gratia celestis pe-
 netrans ad medullam cordis. cogi-
 tationes et affectiones liquidiores
 .i. magis compunctas ad hēdum-
 a vntuosiores idē magis deuotas
 ad inflāmandū. et puriores ad ex-
 equendū. trahit superius ad deū.
 et coagulat et coniungit eas coagu-
 lo et vinculo caritatis. scilicet dū
 disponit homo suas bonas cogita-
 tiones siue affectiones implere p-
 ter amorem dei et vtilitatem prox-
 imi. et sic eas per poros terre. id ē
 per sensus vel membra corporis in-
 ducit. et in substantiam gorminū
 nō desistit conuertere. dum eas o-
 perē perficere perseueranter nō de-
 sinit. Nam quia non cessat attra-
 ctionis humoris continuatio in ra-
 dice. nō cessat augmentum in ger-
 mine quousq; ad debitum peruē-
 at. i. ad perfectā quietē beatitudi-
 nis eterne. **¶** Quarto ratio ē dū-
 dantie. Nam confortato calore in
 medulla incluso radicis humorem
 attrahit necessarium sibi radix ex
 v̄tute ipi⁹ caloris. Nō autē de hūo-
 re necessariū n̄ existit a se extēius

repellit. quod autem ex calore iclu-
so sursum leuatur. in materiaz ger-
minis transmittitur. Sic ex calore
caritatis incluso in corde homo de
bonis que habet humorem. i. nutri-
mentū corpis sibi necessarium su-
mit. qđ vero necessariū nō ē sed su-
perfluū ad nutritiones exteriorum
germinū. i. paupū per pias elemo-
sinas mittit. qđ p̄inet ad redūdā-
tiā pietatis et caritatis. De qua dī
Lu. xi. Qđ sup ē date elemosinaz
¶ Quinto eōe custodie. qz germē
p̄mo emitit frōdes mutuose recte-
tes. qđ natūā facit inani caloris ad-
iunctionē germinis. Nam cū teneā
sit ei9 sba. ab aere frigido facile le-
ditur nisi tutela frondūm munire-
tur. Atq̄ aut nō solū a frigore. sed
a grandine. et a vento. et a noxio
rore siccaret facilliter. Sic germen
boni opis vastaret facilliter. siue a
frigore accidie. siue a grādine sup-
bie. siue aucto vane glorie. siue a
noxio rore fraudis et deceptiois di-
abolice. nisi debitis circūstātis vn-
diqz vestiret. et cautel et custodis
vndiqz muniret. **¶** Sexto ratione
efficacie. Raz q̄uis germen sit mo-
dice q̄tatis est tamē maxime vir-
tutis. Nā virtus radicis trāsit ī sū-
stantiam germinis. et ideo herbe
q̄diu sunt in germine et viget in
eis humor trāsfusus a radice. maxi-
me conueniunt medicīne. Similitē
q̄uis opera que sancti vni faciūt
videantur eis modica propter hu-
militatem. tamē maxime virtutis
sunt apud alios per exemplum. et
apud deum per meritum. Nam vir-
tus radicis id est caritatis. De qua
dicit **Apostolus ad Eplē. quinto.**
¶ In caritate radicati et fūdati. trā-
sit in substantiam germinis. id est
in soliditatem et bonitatem operis

Et p̄opter hoc huiusmodi opera
q̄ diu manet in ipsis humor de-
uotionis et affectionis transfusus
scz a radice caritatis. medicinalia
sunt non solū ipsi operanti que p-
ungūt. sed etiā peccatori intuenti
quem ad iusticiā prouocant. **¶** I-
tem opera bona assimilatū fructi-
bus bonis. **¶** Primo ratione gene-
rationis. generatur enim fructus
ex humore arboris et caloe solis.
et generatur fructus bonus ex no-
biliore humore qui fit in arbore.
Similiter opera bona ex timore et
amore generantur. Nā timor ad be-
ne operandum sollicitat. **Eccl. xv.**
¶ Qui timet deum faciet bona. Et p-
cipue timor reuētētie siue filialis.
quia iste est nobilior timor q̄ possit
esse in homine. Amor vero ad bene
operandum fructificat. ita vt nun-
quam sit otiosus. sicut **Gregori9**
dicit. **¶** Secūdo ratione defensiois.
quia fructus generatus coopulo
foliorū defenditur. Hoc coopuloz
ē humilitas q̄ bonorū operū fructū
interdum abscondendo cōseruat.
propter quod dominus dixit **Ma-
thē. v.** Attendite ne iusticiam ve-
stra faciatis coraz hominibus vt
videamini ab eis. Nota etiā qz fructus
omnes generaliter in loco sic-
co melius conseruantur. et in
humido citius corrumpuntur. Si-
militer in humido. i. in mollicie de-
liciaz bona opera corrūpūtur duz
hoies in deliens resoluūt et carnia-
les efficiūt. In sicco vero abstinentie
meli9 cōseruātur. **¶** Tercio ratioe
maturatiois. maturatio enī fruct9
a calore est. Nam calore exteriorē i-
teriorē confortante et humorem
terreum dissolvente et digerente
fructus crudi fiunt maturi. Sic ea-
lor amoris interior aie confortatus

precipue exterioribus e vtilis a ne
cessaria. Sed q plante etiã tpe q
quiescunt a fructu non sunt ppta
õmino ociose. qz pducunt ramos a
folia. significat qz equies sanctorũ
virozũ ab exterioribus et corporali
bus opibus non est ppter hoc ocio
sa a spũalibus operibus. Vacat igitur
in eozũ operibus corpus sed nõ
est animus ociosus. Vnde Seneca di
cit. Nõ semp in actu sis. sed interdũ
animo tuo requie dato. sed ipsa e
quies plena sit sapientia et bonis
cogitationibus. ¶ Item quedam
arbores sunt in iuuentute frãdicio
res. eo qz plus habũdant in calidi
tate et siccitate. Quedam vero sũt
magis frãnde in senectute qz in iu
uentute. Quia dum in iuuentute
nimis habundat in humiditate ca
lor naturalis non potest eam dige
re. sed in senectute minorata hũidi
tate fit bñ digestibilis p calorem. Et
hoc in amigõal et piris patet. sic
exẽplificat Aristo. Sicut quidã hũ
nes ad litterã in iuuenili etate me
liores sũnt et bona opera plura fa
ciunt qz in senectute. quidãz vero
eouerso. Vel in iuuetute. i. in pñ
cipio ouersionis quidãz feruentio
res et in bonis operibz sollicitiores
sũt qz in senectute. i. in pgressu et
psũmatio e. quidãz aut eouerso. qz
in pncipio debiliores. in fine vero
fortiores sũnt. Itẽ nota qz vna plã
ta iuuat aliã ad fructificãdũ si sit ei
vicina. sic siluestres vt dicit Aris.
iuuant ortenses si eis ex opposito a
plãteẽ. Siliter malognate oliuũs
pferũt si plãtenẽ cũ eis. eo qz habũ
dant in calore nature oliuãz ouei
ente. Ex hoc aut istruimur qz vnũ
homo debet iuuare alium sibi px
imũ in bene optando. a qz vtile
est consociare et vicinãe se bonis.

sive viris spiritalibus et contẽpla
tiuis qui designantur per arbores
siluestres. siue actiuis qui designã
tur in malogranatis. ¶ Item dicit
Aristo. qz arbores que fructificãt
omni anno sunt cito senes. a que
nimium faciunt fructuz cito desic
cantur. eo qz humor qz deberet nu
tere plantam transit in fructum.
In quo ostenditur qz nimia exer
citatio a lassitudo in extẽioribz labo
ribus est aliquando causa debilita
tis. non tantum corporis sed spiri
tus. et quandoqz inducit accidã
que desiccet humiditatẽ deuotiois
interne.

Capitulũ. xliij.

Opera penitentium assimi
lãtur fructibus arborum.
Primo quo ad fructuz p
ductionem. Producantur enim a
nascuntur fructus ex arboribus qz
busdam retinaculis alligati. et hũ
modi retinaculo mediante fructus
natus arbori adheret. sicut fetus p
umbilicũ cum matrice se tenet.
et hoc retinaculum primo est debi
le et laxum. Vnde tunc de facili fru
ctus excutitur si fortiores venti im
pulsu feriat. sed paulatim calorem
humorem desiccante retinaculum
primo debile iduratur. Vñ tũc frũs
de facili non vincitur. Hoc retina
culum quo mediante. fructus id e
meritum boni operis. ab arborẽ. i.
a penitente retinetur est amor ca
ritatis. sine quo nec meritorum
opus agitur. nec etiã facti opis
meritum retinetur. Vnde caritate
perdita omnia cum ea perduntur
preteritorum operum merita. Hoc
ergo amoris retinaculum in pñci
pio penitentie adhuc est laxum et

debile quia scilicet imperfectus, quia timorem seruilem habet admixtum. Et ideo a vento fortioris temptationis nouicij pnie et religionis facilliter franguntur. Et ideo consanguineis vel occasione peccatorum seu temptationum non sunt facilliter exponendi, sed diligenter custodiendi. postmodum autem calore caritatis proficiente, et humore, id est timoris molliem deficiente, id est depellente, etiam perfecta caritas foras mittit timorem fortificatur et solidatur.

¶ Secundo quo ad fructuum colorationem. Sunt enim fructus diuersorum colorum. scilicet quidam albi, quidam nigri, quidam rubei. Nam secundum Aristotem ex humore frigido et restri et melancholico nigrescunt, ex humido et frigido albescunt, ex calido rubescunt, ut dicit Albumasar. Talia debent esse opera penitentium, scilicet nigra per tristitiam obscuritatem, alba per conscientie puritatem, rubea per caritatis seruitutem. Vel fructus albi sunt opera innocentium, nigra vero opera peccantium, rubea opera penitentium qui de culpa perpetrata erubescunt.

¶ Tercio quo ad fructuum nutritionem. Licet enim generaliter dicat Galienus, quod herbe et fructus parum nutriunt, tamen specialiter quidam sunt fructus qui minus nutriunt quam alij. Nam quod admodum experientia docet, et auctores tradunt, plante aromaticae siue medicinales ad rescendum sunt minus delectabiles, et ad digerendum fructibus alijs duriores, et hoc propter vehementem coagulationem per calorem agentem in humiditate. Unde secundum Aristotem fructus tales non sunt multum nutritibiles. Unde etiam dicit Albumasar, quod planta quanto magis est medicinalis, tan-

to minus nutrit. Plante igitur medicinales sunt penitentiae partes, scilicet contritio, confessio, et satisfactio, quibus animatum nostrarum morbi curantur, horum fructus id est opera et precipue satisfactiois non sunt delectabilia neque facilia, sed dura et difficilia ad faciendum. Unde plus ordinatur in peccatore ad tollendum morbi effectum, id est peccati reatum, id est ad satisfactionem debiti quam nutrimentum vel augmentum meriti.

¶ Quarto quo ad saporis mutationem. Nam aliquando fructus primo sunt pontici vel amari, et postea efficiuntur dulces, quod est propter humoris primo attracti grossitatem et terrestritatem, quasi propter indigestionem non possit habere dulcedinem. Sed tempore procedente orotato calore et augmentato humor digeritur et in dulcedinem conuertitur. Unde et iterum Aristoteles dicit, quod amarum et acerbum missum in ignem dulcescit, sicut patet in piris, ac in aqua elixatis. Aliqui vero fructus primo sunt dulces et postea efficiuntur amari vel pontici propter nimiam adustionem superuenientem, sicut sunt miabolum. Cuius causa est ut Philosophus dicit magna raritas fructus. Unde hora digestionis cum meatus sint magni subiret calor sufficiens et humorem digerit et dulcem efficit, sed post calor humorem consumit et siccitatem inducit, et sic poros costringit ut calor vel humor ad fructum peruenire non possit, et sic iterum fructum in ponticitatem conuertit propter dominium siccitatis. Sed tandem calor innatus vigorat et ad locum fructus eleuatur a calore solis auctus. Unde frigiditatem vincit, et immensam caliditatem

et siccitatem inducit. et sic fructus
in amaritudine mem. verit. **P**rimis
igitur fructibus qui primo sunt a
mari postea dulces assimilantur o
pera penitentium que incipiunt ab
amaritudine luctus. et terminantur
in dulcedinem gaudij. secundum il
lud **Matth. v.** **B**eati qui lugent.
quoniam ipsi consolabuntur. **I**tem
tales sunt dolores vel labores pati
entium. qui primo habent amaritu
dinem pene. sed pariunt ultimo p
mium glorie **Iohan. xvi.** **T**ristitia
vestra vertetur in gaudium. et hoc
totum est ex virtute caloris. i. diu
ini amoris. **I**llis autem fructibus
qui primo sunt dulces et postea a
mari assimilantur opera peccantium.
que in actu dum sunt habent dul
cedinem misere delectationis. sed
post factum inducunt amaritudinem
conscientie vel sequentis punitionis.
Item assimilantur talibus fru
ctibus consolationes gaudentium
et prosperantium in mundo. que li
cet nunc dulces sint. postea tamen
ad infernales amaritudinem per
ducunt. sicut patet **Luce. xvi.** de
diuine epulone. **E**t hoc totum con
tingit. vel propter constrictionem aua
ritie. vel propter nimiam intentionem
cupiscentie. **I**tem penitentium o
pera si debito modo fiant sunt val
de proficua **C**uius exemplum appa
ret in oliuis. **N**am sicut dicit **Pla
ac.** oliue cum sint rubee non bene
mature. si cum aceto vel aqua salsa
fuerint preparate sunt omnes val
de confortatiue. strictiue. et appe
titus excitatiue. licet sint ad digerē
dum dure. **S**imiliter penitentium o
pera si sint rubea pro caritatis feruore.
non dum matura. i. non diu dilata vel
tardata. et fuerit preparata cum aceto
constrictionis. et lacrimarum salserie

que sunt ut aqua salsa. etiam si talia
opa videantur ad faciendum dura. i.
difficilia sunt tamen valde utilia. que
confortant ad faciendum bona. re
stringunt ut non fiant mala. et
excitant appetitum ad habendum
celestia.

Capitulum. xliij.

Opera proficientium in vita spi
rituali assimilantur fructi
bus habentibus pyramidalem
figuram. **I**nuentur enim fructus diuer
sorum figurarum. **N**am quidam fructus
sunt pyramidati. quidam rotundati. quidam
angulati. **P**yramidales fructus
duorum sunt modorum. quorum quidam pyra
midati ex vna parte tantum. sed ex par
te inferiori. quidam ex utraque parte
habent conum. et in medio dilatantur.
Nam si pro parte in principio humo
ris amplius et rari fuerint. et postea
frigiditate aut siccitate constriguntur.
fructus et folia ingrossabuntur superius.
et inferius gracilabuntur et pyrami
dabuntur. si vero virtute caloris et ra
ritate humoris superior particula le
uiatur. et ex parte inferiori calidi
tate existente humor in medio diffu
ditur. fructus et folia in medio di
latantur. et propter dominium caloris
in utraque extremitate in conum du
cuntur et subliantur. et sic in pyra
midem transformantur. **P**rimis er
go fructibus qui ex parte inferiori
tantum pyramidantur et superius
dilatantur. assimilantur opera gra
datim proficientium. que quidem in
principio sunt gracilia. i. debiliter in
cepta. et postea usque in finem crescunt
et dilatantur proficiente. **G**rego
rius. **N**emo repente fit summus. sed
in bona conuersione a minimis
quis incipiat ut ad maiora perue
niat. **S**ecundis autem fructibus

qui ex utraq; parte pyramidantur et in medio tantummodo dilatantur. assimilantur opera quorundam que tam in principio quam in fine sunt gratia et parua. licet aliquando in medio visa sint dilatari et prosperari. **Q**uidam vero fructus sunt qui rotundam habent figuram propter equalitatem materiam humoris. et equalitatem actionem virtutis et caloris. per quam medietates extenduntur equaliter. et a medio usque ad circumferentiam uniformiter protenduntur. **H**ec igitur figura propter equalitatem et uniformitatem extensionis vndeque competit operibus iusticie. que exigit ut omnibus sine personarum acceptione equaliter et uniformiter reddatur quod suum est unicuique. **E**t dico equaliter non secundum equalitatem quantitatis. sed proportionis. **A**lii autem fructus sunt qui angulares sunt ex contraria causa. id est propter inequalem extensionem materie. **E**t ideo significant opera iniusticie que seque inequaliter sunt. et cum personarum acceptione. **E**t hec opera hominum non proficere sed potius deficere faciunt. **V**n **Ps.** petebat dicens. **N**on dñe mei ois iusticia.

Capitulum .xlv.

Opera contemplantium et perseverantium assimilantur fructibus maturis. **D**icit enim **Aristoteles** quod in terra motuosa. que dulcis est et dulcem continet humorem fructus citius maturantur. et sapidiores et salubriores inveniuntur. **H**ec ergo terra motuosa est vita contemplativa. que motuosa dicitur propter ascendendi difficultatem. et propter celestium veritatem. et propter quietis securita-

tem. ibi quoque speritur humor dulcis interne consolationis. **V**nde et fructus id est opera contemplantium citius maturescunt. id est citius complentur propter caritatis calorem. que facit opus accelerare et consummare. **I**tem magis sapiunt quia superius consolationibus admiscentur. **S**unt etiam huiusmodi fructus id est opera saniora. quia magis a vicibus remota. **E**t nota quod maturationem fructuum habet principaliter planta a calore igneo naturali et interiori. et etiam ab aere cooperante exteriori. **N**am sicut dicit **Philosophus** in libro de vegetabilibus et plantis. planta habet tres vias. que a terra habet fixationem. ab aqua coadunationem. ab igne consolidationem et partium terminationem. fructuum completionem. et maturationem. et hoc propter aeris cooperationem. **S**ic simili etiam modo anima habet fixationem. id est firmitatem in deo. a terra. id est a fide. quia sicut terra est immobilis. et aliis quietem et stabilitatem tribuit et concedit. sic etiam veritas fidei et in se manet immobilis. et animam stabilem reddit. **V**nde **Dionysius** dicit in libro de divinis nominibus. quod fides est perfecta credentium stabilitas. que eos stabiliter in veritate. **S**ed coadunationem habet ab aqua id est a spe. **Q**uia sicut omnis aqua recolligitur et coadunatur in mari. ita divina spes debet recolligi et collocari in deo. **Ps.** **S**perate in domino omnis congregatio populi. **S**ed soliditatem patientie habet ab igne et aere. id est ab amore dei et proximi. quia caritas patientis est. **N**am quasi calor ignis interior est amor dei. id est divinus. sicut calor aeris exterior est dilectio et

amor pximi. Similitet a caritate tam dei q̄ pximi est perseuerantia boni operis. scilicet vsq; ad implectioez maturitatis. i. vsq; ad cōplemētū finis.

Capitulū. xlvj.

Opera doctrinam assimilatur situationibus fructuuz in arboze. Fructus enim in diuersis arboribus habent diuersam situationem siue positionem. Quia ut dicit Aristotē. quedam arbozes sūtque pducat fructū super folia. et hoc accidit per fortitudinē fructus et indigentia; solaris caloris humorem digerentis. Quedam vero habent fructus sub folijs. et hoc ppter debilitatem fructus ne a calore nimio vel frigore corrumpatur. Quedam vero alie sūt que habēt fructus ad stipitem suspensos. quod accidit ppter insufficientiam humoris et caloris ipsum ad extremitates expellere non valentis. Illi ergo habent fructus super folia. qui plus curant factis ostēdere q̄ verbis docere. Vnde superat in eis cura faciendi studium loquēdi. et hoc est sapientis doctoris proprietas. Vnde Gregorius nazanzenus dicit. Ille videtur michi sapiens q̄ de virtutibus anime pauca quide; monet et proloquitur. plura autem in suis factis atq; operibus operat et ostendit. et fidem verbi operum suorum astipulatione cōfirmat. Clara est illa sapiētia nō que in verbis volat sed in virtutibus constat. Illi vero habent fructus sub folijs. quorum verba superant facta. Siquidem in folijs vba. in fructib; opera designantur. De talibus autē dicit Bern. q̄ monstruosa res est lingua magniloqua et manus ociosa. Illi autem habent fructus in

stipite sine folijs. q̄ hnt opa sine v. b. scz q̄ faciunt et nō dicunt. Vel nota q̄ illi qui sunt spiritu fortes nō indigent propter timorē vane glorie abscondere opera sua. Et isti sūt fructus qui non sunt sub folijs v. in ter ramos absconditi. sed super folia. i. in manifesto. Illi vero q̄ sunt debilioris v̄tutis. et timent ne eoz opa l̄ frigore psecutionis iudoz. vel fauoris et glorie proprie caloz corrumpatur. abscondunt ea. Et isti sūt fructus sub folijs v. ad stipitē absconditi.

Capitulū. xlvij.

Oratio assimilatur gutte. Primo ratioe naturitatis. Est em gutta lacrima cuiusdam arboris siue herbe. cuius ramusculi diebus estiuis ab incolis inciduntur. et lacrima que egreditur gutta siue armoniacum appellatur. Ista ergo gutta arboris est lacrima orationis siue oratio lacrimantis. que produci debet estiuo tempore. i. in cordis feruore. Et iuste vocatur armoniacum. quia in oratione vocali debet esse quedam armonia. i. quedam cōsonantia et concordia scilicet cordis et vocis per attentionem. put dicit Augusti in regula. P̄mnis et psalmis cum oratis ad deum. hoc versetur in corde quod profertur in ore. Item cōsonantia vocis et manus per operationem. scz vt cum aliquis orat deum voce. studeat ipsum etiam munere placare. i. elemosine largitione vel bono opere. Et hic est q̄ orantes manus etiam leuant ad celum. Sic ergo in eo q̄ gutta est lacrima arboris signat. q̄ oratio debet esse lacrimosa. Vnde Aug. ad Droschorum dicit. Plerumq; hoc negociū scz orationis pl̄ gemitib; q̄ fmoib;

agitur pl9 fletu q̄ affatu **I**tem
 in eo q̄ gutta egreditur in calido
 tempore estatis. signat q̄ debet eē
 affectuosa et feruida. **R**az feruid9
 affectus orantis. est quasi thurs edo-
 lens in diebus estatis **Ecc̄i. i.** **S**ec-
 ratione nominis. quia vocatur ar-
 moniacum significat q̄ debet esse
 attenda et operosa. **E**t ideo **Cassio-**
porus dicit super **Ps̄. c.** Ipsa ē fu-
 auissima v̄tus armoie. quādo v̄x
 v̄gnoscitur operibus cōsonare. **N**ā
 si hęc res discrepabili sibi v̄rietate
 dissentiant. nequaq̄ possunt psal-
 modie efficere cantilenam. nec ad
 aures domini veniet q̄d se mu tua
 orarietate ofundit. **S**ecundo ra-
 tione puritatis. quia illa gutta est
 nobilior. que est purior et seculētie
 impermixtor. et que in pinguedi-
 ne et candore thuri est similior. **S**;
Dyascorides et **Plinius** dicunt. q̄
 illa est melior que habet odorez ca-
 storio simile. et subamaruz sapore
Similiter oratio tanto melior est
 quanto purior et seculētie peccati
 impermixtor. **V**nde **Augustin9** su-
 per **Ps̄.** Orationis pure magna ē
 virtus. et velut fidelis nunciu mā-
 datum peragit et penetrat quo nō
 peruenit. **E**t in vitis patrum dicit.
 q̄ oratio si mūda et casta fuerit ce-
 les penetrans vacua non redibit
Item illa est melior que pinguior
 est. i. deuotior. et q̄ candidior. i. cuz
 mūdiori intentione. **D**ebet enim
 esse nō puritas tantum in orantis
 affectione. sed etiā candor mundi-
 cie in ei9 intentione **V**t puritas de-
 bz eē in affectu. et cādor. i. claritas
 fidei in intellectu **I**a. i. **P**ostulet in fi-
 de nichil hesitans **I**tem illa est meli-
 or que odore castoriz et amare opū-
 ctionis est plenior. **R**am opunctio
 licet oranti videatur amara. tamē

deo est odorifera **V**nde beat9 **Gre-**
gorius dicit q̄ veraciter orare est
 amarus in compunctione gemitus
 et non composita verba resonare
Et ita patet q̄ i oratione perfecta
 debet esse puritas affectionis. pm-
 guedo deuotionis. candor id est
 claritas intentionis. et odor id est
 amaritudo compunctionis. **T**er-
 ti o ratione vtilitatis. quia gutta
 habet virtutem dissoluendi neenō
 relaxādi. vt dicitur in psone. et i
 flationes sevadit **S**imiliter lacrimo-
 sa et deuota oratio dissoluit pecca-
 ti v̄cula. relaxat debita. et sevat
 tumida. q̄ expellit tumore supbie
Vnde a glosa dicit super illud **Q**ue-
 ra gutta. q̄ gutta ē humilitas.
 que ad modum gutte expellit om-
 nes iflationes superbie. q̄d maxie
 facit humilitas i oratione. q̄ sicut
 dicit **Hugo** de facto victoē **O**ratio
 est pie metis et humilis conuersio.
 fide spe et caritate sbm̄ra. **I**te;
 oratio assimilat rute **P**rimo rati-
 one complexionis. **E**st enim ruta
 nature feruentissime. et plus agre-
 stis q̄ domestica. **V**n̄ dicit. **P**lini-
 us q̄ habet virtutem muscate ca-
 lidam et siccam **S**ic oratio oportet
 q̄ sit feruida per deuotionē. vt mē-
 tem calefaciat et inflammet ad di-
 lectionē. et deficiat humore. i. fluxū
 cogitationuz. **S**ecundo ratione
 nutritionis. quia ruta gaudet siccī-
 tate et vult nutrirī cinere vt erucis
 possit carere. **A**micicia magna est
 sibi cum ficu. **V**nde nunq̄ sic con-
 ualescit sicut sub ficu iuxta ficum
 facit **S**imiliter gaudet oratio absti-
 nentie siccitate. et nutritur humili-
 tatis cinere. propter primum di-
 cit beat9 **Gregorius** super **Mathe-**
uz. q̄ antiq̄ patres quoties orare
 voluerunt. ieiunium cum oratione

iunxerunt **Vnde Thobi. xij.** **B**ona est oratio cuius ieiunio. **P**ropter secundum dicitur **Eccl. xxxv.** quod oratio humilitatis nubes penetrat ac diligit etiam societatem fieri. i. elemosine. quia ficus est fructus mitis et dulcis. et ideo significat elemosinam que dari debet cum mansuetudine et dulcedie pietatis **Gregorius super Mathei.** **I**nferna est oratio que elemosinarum largitate non est munita. **T**ercio ratione munitio. quia ruta munit et defendit contra animalia venenosa. **Vnde** sicut dicit **Psalm.** **R**utam contraria venenis mustela primo docuit. **N**am quando bellatura est cuius serpente primo rutam comedit. et eius odore et virtute contra venenum se munit. et sic ad bellum secura procedit. primo ut dicit **Dyalc.** **P**linius et **Consta.** **T**anta est vis rute quod post eius esum mustela etiam basiliscum secura inuadit et eum occidit. **M**ustela que pugnat cum serpente. est anima temptata a deo. que si vult secura euadere. munit se feruente oratione **Mathei. xxvi.** **O**rate ut non intretis in temptationem. **E**st enim oratio deuota quasi flagellum quo temptator percutitur **Vnde Augustinus** dicit in quodam sermone. quod oratio est orantis subsidium. deo sacrificium. demonibus flagellum **B**asiliscus autem qui visu interficit est luxuria. quam etiam extinguit oratio deuota **Vnde** sicut dicit **Mathei. xvij.** **H**oc genus demoniorum scilicet de luxuria temptantium non dicitur nisi in oratione et ieiunio **Ite.** in quadam epistola **I**eiunio pestes corporis. oratione vero pestes sanande sunt mentis **E**t generaliter valet oratio contra omnem temptationem. sic dicit ruta valet contra

omnem punitionem. **D**icit enim **P**linius quod succo rute muniti. a scorpio inibus. araneis. vesperis. et apibus non punguntur **Q**uasi enim punctio scorpionis qui non ante sed retro pungit dici potest temptatio carnis. que primo delectat. sed postea cruciat. **S**ed punctiones araneorum que multas insidiosae capiunt sunt temptationes demonum qui insidiosae capiunt animas. **P**uncture vero vesperum et apum sunt impugnationes mundi. siue per aduersitates quas designant vespe. siue per prosperitates quas signat apes que mel faciunt et aculeum infigunt. a quibus omnibus defenditur anima deuota per studium assidue orationis **Vnde** **I**hero. in epistola dicens hortat **E**gredientes de hospicio armet oratione. regredientibus de platea occurrat antequam sessio. nec prius corpusculum requiescat quam animam oratio pascat. **I**tem oratio assimilatur incenso siue thuri **Psalm.** **D**irigat oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. **I**ncensum enim siue thurbonum probatur candore et carbone. **C**andore. quia illud incensum siue thus est optimum. quod est album et mundum. **C**arbone vero probatur. si statim ardeat et flamas emittat. **S**imiliter oratio illa est valida que fit cum candore puritatis **A**mbrosius in libro de officiis **S**it oratio tua pura et simplex. diluenda atque manifesta. plena grauitatis et ponderis. non affectata elegantia. sed non intermissa gratia. **D**icitur enim quod arabes ubi thus nascitur nolunt huiusmodi recolligi nisi a personis religiosis et mundis. i. mulieribus non pollutis. **Vnde** et si mundiciam equirit collectio thuris. multo magis deuotio orationis

Et ideo etiam de tantis et oratione
 vocali clericorum imitatorum dicit Au-
 gustinus. qd pl9 plac9 deo latrat9
 tanum. mugit9 tonum. grunit9
 porcorum. qd cantus clericorum luxuri-
 antium. **I**tem valida oratio est
 que cum ardore id est feruore fit ca-
 ritatis. Nec enim est ignis qui fu-
 mum thuris. id est affectum orati-
 onis dirigit ad deum. **Eccl. v.** Quasi
 ignis effulget. et quasi thus ardet
 in igne.

Capitulum. xliij.

Opera mala assilant malis
 et illaudabilibus fructibus
 Sunt enim plerique fructus in-
 sipidi vel amari vel pontici. indige-
 sti. et frigidi. crudi. et duri. et qui-
 dam etiam corrupti vel putridi. **V**n-
 tales fructus moraliter ad diuersa
 vicia referuntur. Nam fructus insipi-
 di minus cunctis valent. quia sto-
 machum non confortant. quia in e-
 is dominatur humiditas aquosa.
 et ideo abhominacionem generant.
Vnde insipidi fructus ad luxuriosos
 referuntur. in quibus aquositas id est
 carnalitas habundat. et quibus spi-
 ritualia insipida et abhominabilia
 sunt. **vnde Apost. dicit ij. Cori. ij.**
 qd animalis. i. carnalis homo non
 percipit ea que sunt spiritus dei. **Et**
Ps. Omnem escam abhominata est
 anima eorum. **Et** ideo fructus carna-
 lium hominum. i. opera eorum sunt
 insipida per affectum. quia faciunt
 spirituales delicias tanquam insipidas
 et abhominabiles. eos fastidire.
Secundo fructibus amaris assimi-
 lantur opera inuidorum. quia inuidi
 habent zelum amarum. de quo **Ja. ij.**
 qd si zelum amarum habetis inter vos
In cuius signum iudei qui per iui-
 diam christum tradiderunt. fellis a-
 maritudine eorum potauerunt. **Ps.**

Deferunt in escam meam fel et acetum
Tercio fructus pontici referuntur
 ad iracundos. quia ira eorum pungit
 et alios frequenter pungere facit.
 sicut potica et acetosa pungunt.
Item fructus pontici sunt duri
 stiptici et ostrictiui. sed stomachi
 confortatiui et appetitus excitatiui.
Similiter iracundorum quidam sunt
 stiptici. qui fecerunt de ventre non e-
 mittunt. i. iniurias de memoria vel
 corde non expellunt. **V**nde stiptici
 sunt qui sunt difficiles ad iniurias
 obliuiscendum. **Q**uidam vero sunt
 duri ad dimittendum et ostrictiui
 ad vindicandum nunquam relaxantes of-
 fensas. **S**unt etiam omnes motus ire exci-
 tati appetit9 ad vindicandum. **S**ed nota
 qd si fuerint fructus acetosi. modico
 terrestri dispositi acumen colere exti-
 guunt. quia si fuerint in homine of-
 feso aquosum pietatis. et terrestris
 humilitatis. extinguuntur acumen i-
 re. et cito ad tranquillitatem debi-
 tam reducitur talis homo. **Q**uar-
 to fructus indigesti referuntur ad
 gulosos. quia frequenter indigestio
 puenit ex gula superfluitate. **I**tem
 cibus indigestus est impurus. quia
 per digestionem cibus purus ab
 impuro separatur. **Et** similiter gula
 immundiciam et impuritatem
 generat corporis et anime. **Q**ui-
 to fructus frigidi referuntur ad acci-
 diam. que animam reddit frigidam
 in dei dilectione. et pigram in bo-
 na operatione. **P**rouerbiozum. xx.
Propter frigidum piger arare noluit.
Sexto fructus crudi referuntur
 ad auaros. qui sunt crudi. id est cru-
 deles et feroces et incompassibiles et
 erga pauperes. **Et** nota qd fructus cru-
 di sunt malorum humorum nutri-
 tiui. **S**imiliter auaritie opera ma-
 los humores id est malas affectiones

interiores siue desideria nutriunt.
 qz sicut dicit **Apost.** **i. Thi. vi.** Qui
 voluit diuites fieri incidit in temptatio
 onē et in laqū dyaboli. et in desideria
 mala et iutilia et ē. ¶ **Ite** motus
 auaritiē corrumpūt gustū anime.
 vt nō sapiant auaris spiritualia.
Vnde amor temporalium excludit
 amorem spiritualium. **Ite** debili
 bus et imperfectis maxime nocent
 occupationes temporalium quas
 auaritia multiplicat. ¶ **Septimo**
 fructus duri referuntur ad superbos
 quorum corda propter defectum
 pluuie et roris. i. propter defectum
 pietatis et gratie arida sunt et du
 ra. **Superbis** enim sub typo montium
 dicit. **1. Re. i.** Montes gelboe nec
 vos. nec pluuia veniat super vos. ¶
Item peccatorum opera assimilantur
 fructibus corruptis. **Quidam** enim
 fructus nō conseruantur. sed quā
 odqz anteqz compleantur corrup
 puntur et efficiuntur vmiculosi. et
 hoc aliquando accidit ex vicio plā
 tationis arboris. qz scz nō fuit con
 gruo tempore plātata. **Raz** in plā
 tatione arboris multum obserua
 da est etas lune. qz ille plāte que
 in recto plenilunio inseruntur siue
 plantantur non conualescunt. et si
 vualuerit. vermiculosum faciūt fru
 ctum. et tales fructus citius compu
 trescunt ppter humorem nimium
 qui ad lune presentiam in omnibus
 augmentatur. **Vnde** etiaz arbores
 que tali tempore p̄cidunt minus
 durabiles esse probantur. et citius
 a vermibus corroduntur vt dicit **Cō
 stan.** **Per** lunam autem que ē se
 per mutabilis et variabilis mens
 itelligitur peccatoris. qui p peccā
 ti inquietudinez instabilis et vai
 abilis fit. secundum illud **Tren. i.**
Peccati peccauit iherusalē p̄tēa

instabilis facta est. **Plenilunium**
 ergo significat ipsius plenitudinem
 peccati que est in consensu vbi can
 o peccati moralis impletur et perf
 eitur. **Si** ergo planta. i. voluntas
 et propositum alicuius boni opis
 faciendi in plenilunio plantetur
 .i. duz ipsa mens est in peccato mor
 tali. vel in consensu et in voluntate
 peccandi. tūc talis plāta inficitur.
 et fructus. i. opus corruptum et vmicu
 losum. i. viciōsū pducitur. ita vt sit
 a merito vacuū. **Vnde** in peccato
 rum operibus vel inuenitur v̄mis
 auaritiē. vel luxuriē. vel superbiē.
 vel inuidiē. vel alicuius alterius vi
 cii seu defectus. qui fructus medul
 lā corrodit et corrumpit. i. qui boni
 opis substantiale meritū tollit.

¶ **Capitulum xlix.**

Difficilis estis meditatio fr̄
 uida remouet diuini amo
 ris impedimēta. **Cuius** ex
 emplum apparet in pipere. **Ram**
 filias pipere que dicuntur esse cau
 tasi montis serpentes ibidem custo
 diunt. **Sed** incole cum filie matris
 resunt eas incendunt. et sic serpe
 tes ite rimunt vel expellunt. et ex hac
 combustione pipere grana que sūt
 naturaliter alba efficiuntur nigra.
Sic ergo patet qz combustio ignis
 expellit serpentes vel extinguit. q
 impediunt ne colligat fructus pipere.
 pip autem qd ē calidū et sicū i qe
 to gōu significat caritatē q̄ quatuor
 gradus ēquit i diligēdo de ū. scz vt
 diligat ex toto corde. et ex tota mē
 te. et ex tota aīa. et ex tota fortitu
 die. **Sz** hoc pipere ne a nob habeat ser
 pētes. i. demōes nos impediunt vt
 peccā q̄ntū possunt. **Sed** cōbustio i
 gnis. i. passionis estis fr̄uenis me
 ditatio de qua dicit **Psalmista.** **In**
 meditatione mea exardescit ignis.

ipso serpentes. i. demones et eorū
tēptationes fugat. et ad amandū
cristum vehementer mentem inflā
mat **Augustinus** super **Johā**. Fra
tres vt a peccato sanemur cristuz
intueamur. quoniam qui intueban
tur serpentem eneam in deserto n̄
peribāt moribus serpentum. Sic
qui intuentur fidē cristi mortēz. sa
nantur a moribus peccatorum. ¶
Item crux cristi assimilatur moro
Primo ratione fructuum **F**ructus
enim mori fuit corp9 cristi cruci af
fixum. Quia fructus mori vt dicit
Ambro. pmo albet. deinde viret.
tercio rubet. vltimo nigrescit a lu
cet. Sic corpus cristi fuit album. i.
purum et candidum in conceptioe.
quia de spiritu sancto conceptuz. p9
viride. i. vti osum in cōuersatione
vsq; ad passionem. postea rubruz
.i. sanguine rubricatur in passioe.
postea nigrum in morte. lucidum
autem fuit in resurrectione **E**t no
ta qd ex fructu mori vt dicit **Haba
nus** fit potus nobilis. quē elephā
tes potantes fiunt animosiores ad
bellum. **V**nde dicit **Machab.** vi. qd
ostenderunt elephantis sanguinē
vire et mori ad acieudū eos in pre
lium. **I**ste potus est sanguis cristi
qui per modum potus in sacramēto
sumitur ad ipsam passionem vme
morandū. **V**nde iste sanguis siue
rememoratio debet multū accende
re cor nostrū. et animare ad bellū
dum contra vicia et ad tolerandū
quecumq; picula. ¶ **S**ecūdo rōne
seminū. qz scdm **Dyasco.** seminum
mori sūt tres virtutes. solutiua scq;
et purgatiua et fecundatiua **S**emi
na mori. i. passionis cristi nobis re
licta sunt ecclesie sacramenta. qā
sic virtus mori remanet et fructus
in semibus. ita v̄tus passionis xpi

remāst et seruat in sacramētis
Vnde sacramēta oīa operantur in
virtute passionis xpi. **E**t ista sunt
semina ex quibus plante spiritua
les. i. filij dei regenerantur. sicut p̄
cipue patet in sanctis **O**īaq; hęc se
mina. i. sacramenta habent v̄tutē
purgatiuā mētis. quia oīa offerūt
gratiā. et gratia sanctificat amāz
Sed aliquod sacramentum specia
liter purgat ab originali vt baptil
mus. aliqd ab actuali mortali vt
penitentia. oīa alia purgant a v̄i
ali. licet etiā habeant maiores ali
os effectus. ¶ **T**ercio ratione scō
dium. **N**ā sicut dicit **Ambro.** folia
mori superiecta serpenti ipfuz interi
munt. **F**olia mori sunt exēpla cru
cifixi que omnem serpentē. i. dyabō
li suggestionem interimūt. **N**ā si
temptat de auaricia. considera xpi
crucifixi paupertatē et nuditatē. **S**i
de superbia. obice eius humilitatē.
Si de luxuria. p̄sa penaz corpis e9
accerbitatem. et sic extinguetur o
nis temptatio. **E**t hoc figuratū fū
it in serpente eneo in deserto exal
tato. e9 aspūs a venenosis serpe
tū morib9 libeābat vt hęc **Nū. xxi**
Capitulum. l.

Patientia assimilatur cappa
ri. **P**rimo quia caparis
vt dicit **Dyasco.** est herba
spīnosa. **E**t hoc competit patienti
e ratione materie **N**ā materia pa
tientie sunt spine. i. punctiones tri
bulationum et aduersitatum **H**o
manorum. v. **T**ribulatio patienti
am operatur. ¶ **S**ecundo quia est
herba frōnosa super terraz expas
sa. **H**oc opetit patie q̄ nō est icelo
vbi nulla molestia. nec s̄b t̄ra. i. in
Iferno vbi pena iuolūtaria et istue
tuosa. s̄ t̄m sup t̄ra. vbi t̄blatioēs
habūāt vires suas extēdit. qz t̄m

super terram tribulationes sunt ad virtutis exercitiū. et ad laboris premū. et hoc est p̄ paciētiā sine qua tribulationes nec ad virtutē nec ad meritum pertinet. Et ideo **Bernardus** dicit in quodā sermōe In hoc mūdo quasi in cāpo certaminis positi sumus. et qui ibi dolores et plagas a tribulatiōēs nō suscepit. in futuro in glorios⁹ appebit. Et **Pe- trus rauen⁹** dicit in quadam epla. q̄ dñis cordis et corpis virtus est tra meritum et fructū salutis ē sine condimento paciētiē. ¶ Tercio q̄ est herba vinctuosa. Est em̄ vincti- one plena. Quod competit paciēti- e p̄pter vinctiōē gr̄ie quā cōtin̄ qua omnē durum mollitur. Vnde etiam vinctio capparīs dicitur v̄tu- tem spleñis sua v̄tute sup̄ om̄ia iu- uare. Item hac vinctio ē om̄is dolor lenigatur. In cui⁹ exēplum Cap- pis dolorē dentiū dñi mitigare. Nec etiā est q̄ inuidorū detrahentiū et mordētū neq̄ciā dicitur sedare. In cuius signū succ⁹ capparīs aurium vermes necat. Nec etiā est v̄t⁹ sc̄ paciētiā ex qua cib⁹ anime et medicīa preparatur. Medicina em̄ est q̄ animi affectus purgatur et rectificatur. Nam flores capparīs postq̄ sūt aperti habēt virtutē di- gerēdi humorem in ore stoma- chi existētē. quia sc̄licet tribula- tiōes p̄ntes virtute paciētiē humo- rem. i. affectum mūdānū digerūt et in affectū dei cōuertūt. Itē ip- sa ē cib⁹ vel salsa quo gust⁹ mētis cōfortatur. et excitatur ad appetitū spiritualium et celestium bonorū. In cuius signū nōc flores habēt v̄- tute appetitū excitādi. ut vi- ditur in platone. Et hīc est q̄ deside- ria sanctorū in ipsis tribulatiōib⁹ crescunt. et eorum appetit⁹ magis

accenditur circa et̄terna quando eos atterūt t̄palia flagella. Et iō **Gre. dicit in .xxvi. libro Mora.** q̄ electorū mētēs et̄ternitatis p̄mi- a prestolantes vites ex adūsitati- b⁹ sumūt. q̄ crescente pugna glo- riosiorē sibi non ambigūt manē vi- toriā. Electorū ergo desideria duj p̄munt adūsitatē p̄ficiunt. sicut i- gnis flatu p̄mit vt crescat. et vnde q̄li extingui creditur inde roborat. ¶ Itē paciētiā assimilāt p̄lici. Et p̄mo rōe radicalitatis. Nā p̄lex est spēs quercus que est arbor grosse et profunde radicis. Nec radix est grossa et p̄funda paciētiē est cāi- tas. Vnde dicit **Aposto.** q̄ caritas paciēns est quia paciētiē efficit. Et ideo sicut arbor contra ventū firmatur per radicē. ita paciēti- a cōtra iniuriē ipetū firmat p̄ ca- ritatē. Et p̄pterea dicebat **Ap⁹ Eplē. n̄.** In caritate radicati et fū- dati. Vnde non est paciētiā sine caritate. sicut nec arbor sine radi- ce. **Gre. sup̄ Eze. omelia. vii.** Pa- tiētiā vera est que et ip̄s amat que portat. Nam tolerare et odisse nō ē v̄tus in āsuetudis. sed velamē- tū furoris. ¶ Secūdo rōne fructi- tatis. Est em̄ arbor glādifera. et h⁹ arboris fructū antiq̄ habuerūt in ci- bū antiq̄ haberēt frumenti vsū. Sic paciētiā multū ē fructuosa et mag- ni meriti. et multū viguit in anti- q̄s. ut patet in **Job et Thō.** et multis alijs. Vñ **Jude. viii.** Omēs q̄ placuerūt deo p̄ mltas t̄bulatio- nes t̄nsierūt fideles. ¶ Tercio rōe vmbrositatis. q̄ p̄lex h̄t vmbra- iocundā. Similiter paciētiā gra- tam vmbra. id est refrigerium i- estu tribulationum p̄stat. p̄pter quod dicitur **Ecc̄. li.** In medio i- gnis nō sum estuatus **Calliodor⁹**

super Ps. Patientia religiosi viri est laboru ac doloru omniu spe futuratum rerum et amore domini grata tolerancia. ¶ Quarto ratio ne soliditatis. quia plex est solidissimi ligni et durissimi corticis. Vñ in aquis lignum eius est multum durabile et quasi impetrabile. et i deo duz pfunde sub aquis ponitur. quasi in lapidis soliditate conuertitur. Et quato per tempora longiora in locis humidis immoratur. tanto amplius induratur. Vñ et **Tullius** dicit qd patientia est honestatis et utilitatis causa reru et arduaru et difficultium voluntaria ac diutina perpassio. Et ideo posset ad patiente referri qd dicitur **Job. xli.** Cor eius indurabitur quasi lapis. et constringetur quasi malleatoris incus
Capitulum. li.

Puper spu assimilatur abieti. ¶ Primo qd abies ipa sublimiter augmetatur Vñ secundum **Philos.** dicitur abies ab eundo. eo qd pre ceteris arboribus in altu eundo porrigit. Est em ex parte terrestris humoris. et ideo arbor e leuis. Vnde secundu **Aristotilem** qd arbor e subtilis humoris. ideo calor eius naturalis fortificatur a calore solis humiditate illa fursu trahit. et conuertens illam in substantiam arboris. arbozem altam facit. Similiter ille qui e pauper spiritu. ex parte terreni amoris qui animam grauat. efficitur spiritualiter leuis ad ascendendu. et subtilis ad contemplantum. Vnde diuino amore confortatus et fursu tractus. miro modo crescit et exurgit in altu **Gen. xli.** Cresceme fecit deus in terra paupertatis. Pertingit em paupertas spiritus vsq ad regnu celorum **Mathe. v.** Beati pauperes spiritu. quoniam

103
 ipsoru est regnu celorum **Ps. lvi.** Pro saluica ascendet abies. Beatus quia rectilinealiter eleuatur. Est em arbor nichil quasi habens tortuositatis. hoc propter virtute caloris attrahentis. et humoris obedientis. Similiter qui pauper est spiritu. recto itinere ad celu standit. ita qd in nulla parte reuertatur. scilicet neq ad dexteram prosperitatis. neq ad sinistra aduersitatis. quia ex quo mundum contempnit. nec eius aduersa metuit. nec prospera querit. Nam calor diuini amoris eum ad superna trahit. cuius attractioni animus eius per terrenu affectum non resistit. immo sequitur et obedit. et ideo directo spiritu fursum tendit. Vñ **Crisostomus** dicit sup ep ad **Heb.** sermone. xviii. qd paupertas e manuductrix quedam i via que ducit ad celu. vinctio autem excoitatione quedam magna et admirabilis et portus tranquillus. ¶ Tercio quia abies est facilliter inflamabilis. Nam quia eius humiditas vinctuosa est. igni applicata facile inflammatur. Sic quoq pauper spiritu habet humiditate vinctuosa. id est affectionem metis deuota. Et ideo igni diuini eloqui. vel ipsius spiritus sancti applicatus statim inflamatur secundum illud **Ps.** Eloquiū dñi mi flammavit eum.

Capitulum. li.

Peccator e per natura bonus sed per culpam malus Vñ assimilatur lenti que sicut dicit **ysaac** in medulla est bona sed in cortice mala. Nam sine cortice comesta valet ydropicis. et calidis et etiam humidis aliquando prodest ex eo qd ipsa calida et sicca sit. ut idē **ysaac** dicit Sed in cortice habet acumen. cuius virtute ventres

soluit. torsioēs geneāt. stomachū
grauat. meatus corpis opilat. ce-
rebrī substantiam desiccāt. humi-
ditatem oculorum distpat. a pelli-
mas passiones i corpore geneāt.
maxime si quis eam cotidie come-
derit. ¶ Quasi ergo medulla len-
tis est natura hominis peccatoris.
que cum a deo sit creata bona est
August. Quia deus bonus est cuius
factura fumus. et in quātū fumus
boni fumus Sed quasi cortex mala
est ipsa hominis culpa August. in-
sens. prosperi Peccatum non est
natura sed vicium nature appetē-
tis qd non est sui ordinis. a hec cor-
te x. i. culpa seu vitū soluit v. ntrē
in luxurioso. torsiones generat i i-
racūdo. stomachum gūat in gulo-
so. opilationem facit in auaro. de-
siccat per tristitiam in accidioso. qz
spiritus tristis exsiccat ossa. oculos
mētis distemperat in superbo. pel-
simas passiones corpis generat in
iracūdo. Nam sicut Ihero. dicit
super Job. Est ira que iusticiam
dei nō operatur. a furori proxima
mentem impotentē facit in tantū
vt labia tremant. dentes cecēpēt.
vultusqz pallore mutetur. Et Gre-
go. dicit in libro. v. Mor. Ire sua
stimulis accēsum cor palpitāt. cor-
pus tremīt. lingua se pēdit. faci-
es ignescit. exarsperantur oculi.
et nequaqz recognoscūt notū.

Capitulū liij.

Peccatūz assimilatur absin-
thio. ¶ Primo quidem ra-
tiōe amaritudinis. primo
qz ablinthiū sua amaritudine ledit
gustū Gustus anime est intellectu-
alis appetitus. qui ita ex peccato i-
ficatur vt ei dulcia & suauia sciz spi-

rituales delicie que de se sunt dul-
cissime amare videantur a aspere.
sicut gustui carnis absinthij amā-
tudine infecto. etiam dulcia que
postea gustat amara esse vidētur
Psaie. quinto. Ve vobis qui dici-
tis bonū malum. ponentes dulce
in amarum. ¶ Secundo quia ab-
sinthium suo forti odore offendit
olfactum. Et sic peccatum non o-
dore sed potius fetore mali exem-
pli offendit olfactum proximi. in-
teriozem. scilicet quia scāvilizat e-
um Exodi quinto. Fetere fecisti o-
dorem nostrum et cetera ¶ Tercio
quia in amari tudinem redigit lac
et vinum. et omne dulce cui fuerit
admixtum Vnde apes que frequē-
tant a bsinthium faciunt mel ama-
tum vt dicit Dyascorides. Simili-
ter peccatum amarum. rez delecta-
bilem cui admiscetur vertit tan dē
in amaritudinem. scilicet conscien-
tie remordentis. vel pene affligen-
tis. sicut patet in luxuria a volup-
tate carnis que maxime videntur
delectabiles. Vnde Pro. i. Fauus
distillās labia meretricis a nitidi-
us oleo guttur eius. Nouissima
autē illius amara quasi ablinthi-
ū. ¶ Item peccatum assimilatur
hedere ¶ Primo ratione frigidita-
tis. qz hedera cū frigide sit nature. ē
rā vbi crescit frigidā eē indicat. Si-
militer peccm frigidē nate est. ita vt
calorē diuini amoris excludat. et
vbi peccm crescit. certissimū indici-
ū est qz ibi calor diuini amoris nō
sit. sed qz talis anima sit frigida a
diuino amore penitus destituta ¶
Secundo ratione contrarietatis.
quia vmbra eius est noxia a tamē
serpenti est gratissima Sic peccatū
quīs homini sit summe noxium
a dāpnosū. tamē serpenti infernali

io est dyabolo est gratissimū Et ideo ubi talis ē umbra peccati libet requiescit **Job. xli.** Sub umbra dormit. **¶** Tercio ratione separabilitatis. sepat em̄ vinum ab aqua. Nam sicut dicit **Plin⁹.** Mira ē herede natura. frigida ad expiandum vina. Nam vinum ex vase fluere. et aquā si qua vino mixta fuerit ē manere certum est. Similiter peccatum trahit de vase cordis vinūz diuine consolationis. et relinquit ibi aquā tribulationis. et ideo de peccatoribus vere potest dici illud **Jo. in.** Vinum nō habent. sed cōsolationis interne. **¶** Item peccatū assimilatur geneste. quia genesta crescit in locis incultis et saxosis. Loca autēz inculta sunt peccatorū corda. que p̄nē studio vel labore n̄ excoluntur. et saxosa loca sūt corda dura que nullo compunctionis humore molliuntur. et in talibus peccatum multiplicatur et crescit. Item genesta est signum sterilitatis. Et similiter peccatū sterilitatis fructuum sed meritorū nō soluz est significatiuū. sed etiā causatiuūz. Item genesta ē saporis amari. q̄a scilicet peccatū conscientia amaricat. et insup vt dictum est iducit amaritudinē pene sequentis. Item genesta est nigri seminis. quia plez q̄z peccatū inducit et relinquit infamie demigrationē. Vel nigra semina sūt exēpla deformia ex quibus alij nigri et deformes peccōre s gnātur. **¶** Item peccatū mortale i corde generatū extinguit omnia mēta et omnes vtutes formatas. Vñ assimilatur cuidā lactuce spōte nascenti que dicitur caprina. de qua dicit **Plin⁹.** q̄ si in mase p̄ciatur omnes p̄sces qui in vicino sunt moriunt. Mare est autem cor hu-

manū. in qd si peccatū ingreditur omnia merita et virtutes occidit. **Vñ Jacobi. i.** Peccatū cum consumatū fuerit generat mortem. scilicet virtutum anime. Item licet peccatū anime habeat in se quandam transitoriam dulcedinem. tamen multa mala in anima facit. Cuius exemplūz apparet i p̄ro maturo qd habet in gustu quādā aquosā dulcedinem. tamen eius substantia est frigida et sicca et stiptica. sic peccatū habet dulcedinēz aquosā. i. delectationem transitoriam. Aquosū em̄ et humidum cito fluit et facilius trāsit. tñ postea peccatū ifrigidat in anima calorem caritatis extinguendo. deficiat humorem gratie vel deuotionis consumendo. et ostipat sordes conscientie detinendo. vt scilicet peccatum inductū nec facilius de corde per penitentiā emittat. **¶** Item peccatūz assimilatur porro. quia porro nimis sepe comestū vt dicit **Plinius** inflationes generat. qd p̄tinēz ad superbiam q̄ animos tumidos facit. Item siti generat. qd p̄tinēz ad auaritiā q̄ sitim. i. ardorem habēdi extinguit. gigit. Item sopnū puocat. qd p̄tinēz ad accidiam. q̄ pigros et sopnolētos reddit. Item acies oculorū hebetat. qd p̄tinēz ad inuidiā. **Eccl. i.** Neq̄ oculus iudi. Item sanguinem inflammat. qd p̄tinēz ad irā q̄ sanguinē circa cor accedit vt dicit **Dama.** Item venem stimulat. i. luxuriā excitat. Item ventrem molliciat. qd potest referri ad gulam. q̄ gulosi circa ventrem insistūt et sibi mollia et delicata q̄rūt. Item peccatū assimilatur rapno q̄ ē herba a p̄cīpio mollis. sed quāto pl⁹ crescit tanto durior fit. et in acutiorem aculeum indurescit. Sic peccatū a p̄cīpio videt̄ suaue. sed

postea quanto plus crescit plus in eo induratur. et in fine per illud aculeus eterne punitionis inducitur. **I**tem rampnus ut dicit **Iosephus** proprium habet ignem ex se proferre. Nam eius folia postquam cadunt et desiccantur. multe siccitatis et cuiusdam vinctuositatis esse dicuntur. **I**deo quando adest fortis impressio caloris solaris. rampnus facile inflammatur. Cuius occasione vicina sepe nemora incenduntur. Similiter peccatum profert ex se ignem id est inordinatum ardorem. ita quod folia eius. i. cogitationes vel delectationes peccati postquam ceciderunt in consensum operis. tunc desiccantur ab humore gratie. et efficiuntur vinctuose. id est lubricae. quia vinctuosa lubrica sunt. ita quod ad fortem impressionem siue feruorem temptationis facile appetitus hominis inflammatur. et omnes vires anime incenduntur. et etiam omnes corporis partes. **I**ndi. nono egrediatur ignis de raphano et de uoret cedros libani. **I**tem peccatum assimilatur salici. primo ratione augmenti quod cito crescit. **V**nde dicitur secundum **Psalmum**. quia cito in altum salit. Sic peccatum hominis breui tempore multum crescit. quod secundum **Gregorium** peccatum quod per penitentiam non diluitur. mox suo pondere ad aliud trahit. sicut ex crapula nascitur luxuria et cetera. **S**ecundo ratione ligamenti. quia salicibus utuntur homines ad ligandum vites. sic peccata ligant mentem. **P**salte quinto. Quasi vinculum plausivi peccatum. **T**ercio ratione impedimenti. quia semine salicis dicitur hanc virtutem habere. ut si quis illud in poculo hauserit generare non poterit ut idem **Psalmus** dicit. Sic peccatum impedit ne opera

meritoria homo generare. i. facere possit. **S**umus autem nos principia nostrorum operum. quemadmodum naturam. i. filiorum. sicut dicit **Philosophus** in **Ethica**. et ideo opera nostra filijs comparantur. **Q**uarto ratione fundamenti. quia omnis salix tanto est in ramis fecundior. quanto est terre propinquior. **I**tem salices si bimis pedibus a terra putentur coarcentur ne in altum crescant. sed in latitudine se diffundant. Sic peccator quanto magis rebus terrenis appropinquat per affectionem et occupationem. tanto magis in peccatis habundat. **I**tem quasi salix duorum pedum est peccatum operis usque ad delectationis consensum. puta cum homo consentit immorari in ipsa delectatione cogitationis. **T**unc tamen licet non ascendat ulterius per consensum operis. tamen dum per morose cogitationis consensum in ipsa delectationis latitudine se diffundit peccatum mortale dimittit. **Q**uinto ratione de mentis. quod salix ex antiquitate temporis patitur detrimentum putredinis. Nam postquam antiqua fit cito putrescit et a medulla putrescere incipit. **V**nde de sepe dum exterius viridis videtur et pulchra. interius est vacua. caua et putrida. in cuius concavitate sepe latent animalia venenosa. **V**nde iuxta salices dormire res est periculosa. Sic cum aliquis diu continuat permanens in peccato. putrescit per omnimodam corruptionem malicie. quam licet hypocrita conetur exterius cooperire. tamen ab interioribus eam non curat abicere. **E**t ideo licet exterius ipse aliquando appareat iustus. interius tamen est vacuus a virtute. cauus a cupiditate. et putridus a malignitate. i. malicia corruptus. **V**nde in eius concavitate. i. cordis cupiditate. sunt

animalia venenosa. i. conceptiones
et desideria fraudulenta et periculo-
sa. propter que periculosus est iuxta
eos dormire. i. de eis confidere vel
eis adherere. ¶ Item peccatum assi-
milatur spine. quia quoniam spina caro
vulneratur. non recedit dolor quod diu
spina totaliter non extrahitur. Sic
quando est anima peccato vulne-
rata semper mordetur et cruciatur
quod diu ipsum peccatum in conscientia
detinetur. Et ideo necesse est ut p-
pniar extirpatur.

¶ Caplm. lviij.

Pena inferni assimilatur rāp-
no. ut dicit glosa sup Ps
quod rāpnus est herba multū
dura. nodosa. ramosa. et spinosa.
Nam folia habet aculeata. spinis
acutissimis in lateribus confita. Si-
militer pena inferni est dura propter
suam acerbicatem. nodosa propter
suam indissolubilitatem. Nam no-
dus fortis ligni est quasi indissolu-
bilis. Unde signat illam penam in-
dissolubilem et interminabilem. quod
dampnatus sicut nunquam absoluitur
a culpa. sic nec a pena. ¶ Item est
ramosa propter penarum multiplici-
tatem. et spinosa siue aculeata per
subtilitatem. quia sicut spine subtiles
et aculeate penetrant. sic ille pene
penetrant intima anime. Sed miser il-
le peccator dum est sub spinis pec-
cati antequam aduertat quod ducant eum
ad duriores et maiores aculeos rāp-
ni. i. pene inferni. permittit se a pec-
cato totaliter absorberi. secundum
illud Ps. Priusquam intelligeret spi-
ne vestre rampnum. sicut viuētes
sic in ira absorbet eos.

¶ Capitulum. lv

Penitentes assimilantur ar-
boribus medicinalibus si-

ue aromaticis. Et est causa aroma-
ticitatis in arboribus ut dicit albu-
masar terreum subtile omixtum a-
queo subtili. Tanquam ergo arbores a-
romaticæ et medicinales sunt homi-
nes penitentes. quia penitentia ha-
bet medicinales virtutes ad curā-
dum animarum languores. i. viciū.
et in illis est subtile terreum. i. atte-
nuatio carnis. bene comixtum sub-
tili aqueo. i. compunctioni cordis.
¶ Illi autem in quibus hec deficiunt.
scilicet maceratio carnis. et compun-
ctio cordis. non sunt aromatici. i. ve-
re penitentes. Et nota quod arbor aro-
matica aliquando habet aromati-
citatē in cortice. aliquando in flo-
re. aliquando in fructu. ut patet in cina-
mo mo quod est cortex. et in maca quod
est flos. et in muscata que est fru-
ctus. Sic penitentiam quidam habent
tantum in cortice. i. in exteriori o-
stensione. quidam tantum in flore.
i. in mentis affectione. quidam in
fructu. i. operis executione. ¶ Itē pe-
nitentes assimilantur malograna-
te. Primo propter augmentum.
Nam malogranata scilicet arbor plerumque
in latum quam in altum se diffundit.
Sic penitens debet esse humilis. ut
ut queat crescere in altitudinem
dignitatis. sed in latitudine carita-
tis. Ps. Ambulabam in latitudine.
¶ Secundo propter impedimentum.
quia maxime impeditur a frigore.
Est enim arbor frigoris impatiens.
Unde in pruina cito pereunt flores
eius. Similiter homini penitenti
maxime nocet frigus accidie. Et i-
deo pruina. i. negligentia destruit
flores eius. i. bonas affectiones. ¶
Tercio penitentes assimilantur ma-
logranate propter fructum. quod quodam-
modo faciunt poma dulcia. quodammodo acetosa.
acetosa sunt frigida et sicca. dulcia

vero calida et humida Et ideo dul-
cia magis conueniunt medicine vt
dicit ysaac et etiam Diasc. Quasi au-
tē poma acetosa sunt opera penitē-
tis facta ex timore. sed quasi dolci-
a sunt opera facta ex amore. et ista
magis profunt ad sanitatem ani-
me. Vel acetosa sunt opera ypoeri-
tarū. dulcia vero sunt opera veraci-
ter penitentium Dicit em̄ yfido. q̄
negant medici corpora nostra ma-
li punici cibo nutriti. Et dicunt. q̄
plus congruunt medicine q̄ corpo-
ris alimento. In quo significatur
q̄ penitens debet intendere ad sa-
nandū mentē. et nō ad imple nouz
vel iminguandū ventrē. ¶ Itēz pe-
nitentiūz afflictio assimilatur sam-
bucō. de quo dicunt Plato Dia-
scō. et Plin⁹. q̄ si cortex eius me-
dius radatur versus superius pur-
gat ventrē per ptem superiōrē Si ve-
ro radatur versus inferi⁹. purgat
p ptem inferiorē. Tunc autē sam-
buci cortex versus inferius radiē.
q̄n penitentis caro timore inferna-
l' supplicij affligitur. qui timor dū
a peccatis reuocat. q̄si a pte inferio-
ri purgat. sed tunc versus superius
radatur. q̄n spe v'l desiderio premi-
maceratur. et dum sic carnē mace-
rādo abstergit. peitens sordes pec-
cati q̄si a se purgat a pte superiōri.
¶ Caplm. lvi.

Penitētia assimilatur arbori.
Primo ppter arboris gene-
rationē. Sūt em̄ secunduz
Aristo. in libro de vegetabilib⁹ et
plānis quinqz spēs siue modi gēna-
tionis arboris siue plāte. Vn⁹ est
ex semine. ali⁹ ex putredine. tci⁹
ex aque humore. quartus ex plan-
tatione. quint⁹ ex insertione. ¶ In
hjs designant quinqz q̄ sūme va-
lent ad generationem pnie. id est

ad conuersionē peccatoris. Primū
est verborū dei auditio. et hoc desi-
gnatur in semine. quia semen est
verbū dei. vt dicitur Mat. xiii. Se-
cūduz est mortis meditatio. et hoc
designatur in putredine. quia per
mortē corpus in putredinem isol-
uit Job. xvii. Putredini dixi pat-
meus es. Tercium est elemosina.
et largitio. et hoc designat in aque
humore. quia vt dicitur Eccli. xxx.
Ignem ardentē extinguit aqua. et
elemosina resistit peccatis. Quar-
tum est religionis ingressio. et hoc
designatur in plantatione. q̄ maxi-
me opetit iuuenib⁹ Ps. Quorūz fi-
lii sicut nouelle plantationes a iu-
uentute sua. Quintum est bonorū
societas et conuersatio. Nā quādo
q̄ peccator iusto aduinctus trahit
ab eo et conuertitur. et hoc desi-
gnatur in insertione Apo. No. xi.
Tu autē cum oleaster esses. insert⁹
es in illis. et soci⁹ pinguedinis et ra-
dicis oliue factus es. ¶ Secundo
ppter radicis infixionem. Nam ar-
bor vt dicit ysa. ab aruis nomē ac-
cepit. eo q̄ p fixis radicibus tēre ille-
rere pfuevit. Oportet ergo ad hoc
q̄ arbor sit firma vt radices eius i-
tra pfundent. et quanto arbor ra-
dicē profund⁹ figit. tāto attrahit
plus humoris. et si fructificatura
sit plus habūdat in folijs. fructib⁹
atqz ramis. Itē oportet q̄ radices ar-
boris ipi tēre cohereāt et aglutinēt.
Vn dicit Arist. q̄ lutum vinctuosū
et tenax cito poucit plantā. et fa-
cit eam esse durabilē. Sicut ergo
arbor immobilē per radicē est iſixa
terre. ita penitētia per humilitatez
et caritatez oportet q̄ sit immobilē
iſixa aīe siue cordi et pſeueranter.
ita vt penitens pterita mala plan-
gat. et itēz plāgēda nō omitterat.

Profundatur aut radix pnie i cot
 de p humilitatem. in q̄ quāto p̄fū
 dius descendit. tanto de humore q̄
 tie plus attrahit. et p eā maiorem
 copiam bonorū operū et meritorū
 p̄ouit. sed cōgluānatur pnie ra
 dix cordi p caritatem que est glu
 tinum vinctuosum. per quā cito pe
 nitentia augetur. p̄ficiet et c̄seruat
Vnde Ap̄osto. Ep̄le. in. In carita
te radicati et fundati. ¶ Tercio ap
 ter aie vegetabilis informatiōe.
 Nam sc̄dm Ph̄m in sup̄radicto li
 bro. In arboribus et plantis non
 est aīa sensibilis sicut in brutis. ap
 ter q̄d arbores & plante sensibilib9
 passiōibus nō afficiuntur. quia
 nec p̄uisse sentiunt nec sc̄isse dolēt.
 nec quando cibantur delectantur.
 nec spirant nec respirāt. nec dor
 miunt vel vigilant. nec alijs passi
 omibus subiacent que sunt anime
 sensitue. Est ergo in ipsis arbori
 bus et plantis informatio soli9 ve
 getabilis anime. sc̄dm quā est in
 eis generatio. cibatio. augmentati
 o. et renouatio. que omnia compe
 tunt suo modo p̄nie. Raz p̄mo ne
 cessarium ē penitenti vt passiōes
 sensituas vicio las sc̄licet & inordi
 natas a se omnino remoueat. sc̄z
 vt p̄cussus iniurias non sentiat p
 impatientiam. et sc̄issus vel laceā
 tus verbis nō doleat p iracundiā
 que sc̄licet eum ad odiū siue vī
 dictam inclinet. nec etiam quādo
 cibatur in cibo delectatiōe volup
 tatis. sed solum sustentatione3 ne
 cessitatis querat **Aug9 in libro. x**
ps̄ssio. Voc me docuisti domine.
 vt quēadmoduz medicamēta ita
 et alimenta sumptur9 accedā Itē
 nō debet spirare nec respirare. i. l
 in se indignatiōe attrahere. v. ex
 se furorē emittē. eo modo sc̄z quo

d̄ de saulo **Actu. ix.** Saul9 adhuc
 spirans minax et cedis in discipu
 los d̄ni ac. Item nō debet dormire
 p negligentiam. nec etiaz vigil es
 se ad cogitandā vel explendā ma
 liciam. Sed debet in penitentibus
 esse gnatio virtutū siue bonoruz o
 perum. cibatio lacrimaz. vel diuī
 norū verbor. augmentum laborū
 et meritorū. et etiam renouatio c̄
 uersatiōis et morum ¶ **Quarto ap**
ter fructuū defectiōe. Sunt em̄ q̄
 dam arbores sc̄z que habent soluz
 folia et nō fructus. q̄d accidit p̄p̄
 habundantiā hūoris aquosi qui
 est materia foliorū. et p̄pter defec
 tum humoris vinctuosi qui est ma
 teria fructuū. Hys ergo assimilan
 tur falsi penitentes. qui habent so
 lū apparentiam frondium. i. extē
 orū mor. sed nō vtilitatē fructuū
 .i. verorū operum. Possent etiam
 talibus assimilari qui hnt soluz fo
 lia. i. verba. et nō fructus. i. opera.
 sicut doctores mali qui habēt do
 ctrinā sine vita. q̄d est p̄pter habū
 dantiā amoris mundani. et defe
 ctū amoris diuini. Quedam verō
 arbores sunt que faciunt fructū a
 te folia. q̄d accidit sic dicit ph̄s ap
 ē habūdantiā hūoris vinctuosi. quē
 cū calor nat̄alis digesserit. cuz auxi
 lio calor̄is solāis cito ad maturati
 onē adducit. Vñ talis hūor vinctu
 osus habundans. phibet hūorem
 aquosū q̄ ē folior materia ne ascē
 dat aī fructū in tali planta. Istis
 sunt similes illi qui student bona o
 pa facē p̄9 q̄ bona v̄ba docēt. ita
 vt bona vita p̄cedat bonā doctri
 nam. Vel illi qui prius intendunt
 operibus actiue vite q̄ refrigerio
 vel decori vite contemplatiue. si
 quidem contemplatiuorum inter
 ne meditationes animā decorant.

et vmbre refrigerim prestāt sic
 et plantaz folia **O**pa autē actiue
 vite laboriosa quidem sunt. sed tñ
 fructuosa. **V**nde actiue vite meri-
 ta fructibus comparantur. **E**t ide-
 o tales si habeant habundantiā hu-
 moris vinctuosi. i. compassionis et pi-
 etatis. et caloris naturalis. i. amo-
 ris proximi. ad quem etiam natu-
 ra inclināt. extūe a calore solis. i.
 amore cristi citius efficiuntur in vi-
 ta actiua perfecti per fructus bono-
 rum operum. et ideo postea cōgru-
 entius producant folia verborum.
Quedam tamen arbores sunt q̄ si-
 mul producant fructus et folia. si-
 cut ille que predictos humores ha-
 bēt pporcionabiles. quib⁹ similes
 sunt illi q̄ in humore mentis deu-
 te et in humore aquoso salubris sci-
 entie positi habūdātes simul dicūt
 et faciunt **A**ct. i. **C**epit ihesus face-
 re et docere. **S**unt etiam et alię
 quedam arbores que citius produ-
 cunt folia q̄ fructus. et hoc ppter
 habundantiā humoris aquei. et
 defectum humoris vinctuosi. q̄a ca-
 lor humorem aqueum citius attra-
 hit ad locum pductionis foliorū q̄
 vinctuosum ad productionem fru-
 ctuum. **S**imiliter illi qui habēt in-
 tam scientiam et paruā deuotionē
 facilius et citius dicunt verba q̄ p-
 ducant opera. **I**tem pnia intei-
 or si sit cum debita preparatione et
 moderatione et exercitatione pur-
 gat et sanat aīaz. cuius exempluz
 apparet in elleboro. q̄ a fluuio vbi
 nascitur sic est dictus. qz dicit hęc
 virtutem mentem motā reducēdi
 ad sanitatē. **I**tē purgat corp⁹. qz
 lignum qd radices habz albas hu-
 mores flectmaticos purgat. lignuz
 vero qd radices habet nigras pur-
 gat colerā nigā. sed tamē nullus

debet eo vti nisi prius matēria digē-
 sta sit et tpatā. et tunc etiā cū cau-
 tela. qz virtus ei⁹ nimis est inten-
 sa. et pecipue radix alba multuz
 laxat superius et inferius **V**nde se-
 pe nimia virtus ellebori est mortis
 inductiua. **I**tē debz qui accepit el-
 leborum se mouere et a sompno ab-
 stinē. **V**nde **P**ro. dicit. **S**i vis elle-
 borū ducere mouē corp⁹ ne sōpn⁹
 accedat. **S**imiliter pnia ad hoc vt
 aīaz in peccato desipientē et insani-
 entē ad debitum sensū reducat et
 purget a corruptis et superfluis hu-
 moribus. i. affectionib⁹. oportet p-
 cedere interiorem digestionē et p-
 parationem in feruenti contritiōe
 sine qua penitentia exterior nō est
 valida. **I**tē oportet in exteriori
 penitentia vti cautela et moderati-
 one. **D**ebet enim attēti sed nō e-
 cidi per immoderatam afflictionē.
Item oportet mouere corpus i bo-
 norum operum exercitatione. et a
 sompno negligentie et oenabstine-
 re. **I**tem penitentia assimilatur
 mirre. **P**rimo ratione eminentie. qz
 mirra est arbor in arabia vt dicit
Psidorus quinqz cubitis alta. in q̄
 bus accipere possumus quinqz pe-
 tentie gradus. primus est in con-
 tritiōe. secundus in confessione.
 tercius in oratiōe. quartus in ele-
 mosinarum largitiōe. quintus i
 ieiunij afflictione. **E**t isti tres vlti-
 mi gradus pertinent ad satisfacti-
 onem. **S**ecundo ratione effluentie.
 quia de arborē mirre effluit gut-
 ta amara multum aromatica. et
 ista vocatur mirra. et vt dicit **P**li-
 nius. illa gutta que per se manat
 non expressa magis est preciosa.
 et minus vtiqz valz illa que de cor-
 tice preciso est abstracta. **H**ęc et-
 go amara gutta est compūctiois

mirra

110

Lacrima ex contritionis amaritudi-
 ne procedens Nec est deo multū o-
 dorifera secundū illud **Eccī. xxij.**
Quasi mirra electa de di suauitate
odoris. Item est multum aromati-
 ca. i. medicinalis **Exo. xxx.** Sume
 tibi aromatica mirre prime. Vabz
 em hxc mirra virtutem dissoluēdi
 et consumendi quasi equaliter. et
 etiam confortandi. Et similiter pe-
 nitēis lacrima amara dissoluit pe-
 cata. ofumit mala desideria. et ofo-
 rat corda debilia. sed illa est per se
 expressa que est voluntaria et nō
 coacta. et talis penitētia est vali-
 da. nō autē illa quā sol9 metus
 seu coactio causat. **Tercio ratio.**
 ne efficacē. quia mirra habet vir-
 tutem conseruandi corpora mortū
 a ex ea peruncta imputrida et incor-
 rupta Similiter pnia mortificatos
 corpore. sed spiritu viuificatos cō-
 seruat a corruptione et putredine
 peccati. Vnde in huius signum ve-
 nit **Nichodem9** ad corp9 cristi mor-
 tuum ferens mixturam mirre et ē.
Jo. xxiij. **Item pnia** assimilā
 nucī. que quidem exteri9 habet du-
 rum et amary corticem. et interi9
 habet nucleum dulcem et vtilem.
 Vnde hīs qui temperate cōplexio-
 nis sunt et nucibus temperate vtū-
 tur proficiunt. quia o mibus cib9
 venenosus ob sistunt. Et similiter ē
 de penitētia. quia q̄uis eius opēā
 exteriora videantur dura et peno-
 sa. vt ieiunia et h9 modi. et interi-
 us etiā requirat amaritudinem
 contritionis. tamen conscientia p
 ipsam purgata inuenitur fructus
 eius dulcissimus et efficacissim9 ad
 resistendum omni cibo venenoso. i.
 peccato dūmodo exterioribus ope-
 ribus penitētie vt abstinentia et
 h9 modi penitentes vtantur t̄pate

.i. discretē. **Item pnia** assimilā
 cauli. Primo ratione transplāta-
 tionis. quia oportet caules t̄splā-
 tari vt possint in suo eē perfici Sic
 peccatorē oportet transferri de sta-
 tu culpe ad statum iusticie per trā-
 plantationem penitētie vt possit
 spiritualiter perfici. **Secundo ra-**
tione decoctionis. Oportet em cau-
 les coqui et elixari. In qua deco-
 ctione licet materia. i. caulium sub-
 stantia sit inius bona cum sit gros-
 sa et dura ad digerendum. Jus t̄n
 ipsorum caulium est colatiū ven-
 tris humectatiuum et laxatiuum.
 sed substātia sine iure est constipa-
 tiua. Sed multum de ipsorū malici-
 a tollitur si illa aqua picatur et in
 alia decoquantur. et optime pin-
 guedine condiantur vt dicitur in
 dietis. Sic etiam in pnia necessari-
 um est decoctionē peccōz fieri per a-
 tritionis feruorem. Et quantūcūqz
 peccā de se grossa sint et dura. ius
 tamen id est cōpunctio ipsorūqz
 peccatorum lacrimosa et feruida
 est mentis laxatiuum et purgatiū
 Vnde caulis substantia sine iure. i.
 memoria peccati sine cōpunctio-
 ne. potius est constipatiua. i. indu-
 ratiua ad peccatū retinendū q̄ ad
 emittendū p̄ ofessionē Et sicut ad
 tollendum caulium maliciā fit du-
 plex elixatio. ita qz aq̄ prime elixa-
 ture picatur. ita ad tollendū mali-
 tiam peccōz duplex fit in penitēte
 opūctio. quia prima prouenit ex
 timore pene. secunda aut ex amore
 iusticie. et hxc est perfectior. Vnde
 adueniente scda p̄ma picatur. q̄a
 perfecta caritas foras mittit timo-
 rem. vt dicitur. i. **Johannis. iij.**
 sed debet addi optima p̄nguedo.
 scilicet contēplationis et oratiōis
 deuotio. **Tercio rōe** electionis. qz

caules debet eligi et accipi magis teneri, et meliores efficiuntur quando a pruina primitus decoquuntur. quia dum calor ad caulium intima reuocatur melius substantia eorum digeritur et mollior et sapidior iumentur. Similiter illi penitentes sunt magis electi qui sunt magis tenaci .i. molliores ad flendum . vel ad amandum . vel compatendum. Meliores etiam et feruentiores efficiuntur . qui primo a pruina id est ab aduersitate mundana et a tribulatione vehementia sunt tacti et excocci . quia mala que nos hic premunt ad deum nos ire compellunt . ut dicit **Gregorius**. **I**tem penitentia a quanto asperior tanto magis ualeat ad frangendum corda dura . et ad expellendum uenena dyaboli temptamenta. Cuius exemplum apparet in paluro . qui quam uis sit crudus asperissimus et spinosus . tamen habet quedam capitella spinosa in quibus sunt semina ad calculum frangendum . et contra morfus uenenatos ualentia ut dicit **Dyscorides**. **I**tem penitentia est similis arbori aloes . que est arbor aromatica in india nascens ut dicit **Papias**. **P**rimo enim aloes est arbor gustus amaricatus . quod lignum eius licet sit aromaticum . tamen gustus eius est sicut amari saporis. Hoc autem penitentia dicitur ratione contritionis que amaricat gustum anime ex ipsa recognitione culpe. **Psalmus xxxviii**. **R**ecogitavi tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. **Pro . vii**. **A**spersi cubile meum mirra et aloes. Hoc cubile est conscientia . quod est aspergendum mirra .i. amaritudine ex memoria culpe . et aloes . id est amaritudine ex consideratione offensus. **S**ecundo aloes ore masticata est ce-

tebri immutativa. Nam odor eius tunc maxime sentitur cum ore masticatur . quia tunc odor aromaticus statim cerebrum tangere uidetur. Tunc autem peccatum per penitentiam masticatur . quando oris confessio diligenter et apte narratur . et tunc ipsius confessionis odore a uigore cerebrum immutatur . dum eius resolutione confitentis facies lacrimis irrigatur . de his enim confessio esse lacrimabilis. **T**ercio aloes est humoris desiccativa . est enim ut dicitur in plene calida et sicca. Et hoc penitentia competit ratione abstinentie per quam humor luxurie in corpore arefcit . et amor spiritualis in mente accenditur et calefcit. **Q**uarto est aloes odoris emissiva . Est enim odoris suauissimi atque summi . et particula loethimiamatis in altaribus adolebit . et hoc operatur penitentia ratione orationis . quia cum pure et deuote oratur . quasi quidam fumus et odor suauissimus deo ministratur. **U**nius ergo particula prima est oratio mentalis . quia alia eius pars est oratio uocalis. **P**rima ergo particula dum in altari cordis feruenter immolatur . ex ea ipse deus uelut ex suauissimo thimiamathe recreatur. **Q**uinto est aloes corporis confortativa . Nam lignum eius stomachum confortat . et uinum decoctionis eius bibitum . debilitatem cordis et cerebri maxime uiuat. **S**imiliter penitentia confortat stomachum anime .i. mentem ad suscipiendum et retinendum cibum spiritualis doctrine. **I**tem uinum decoctionis .i. feruor confortat cor de bile ad largam uariationem corporalis elemosine . confortat etiam cerebrum ad emissionem habundantis lacrimae . uel confortat cerebrum id est sensum ad cautela et discretionem conscientie. **I**tem

penitentia assimilatur absinthio. ^{no}
Primo quia absinthium habet virtutem amaricativam. Est enim tate amaritudinis. quod etiam ipsum mures et vermes horrent. Et hinc est quod libros et panes nos a veribus et muribus tutos servat si quis eorum in cistula sua absinthium ponat. ut dicit **Dyasco.** Sic in corde penitentis debet esse tate amarissima. Et hec est que repellit mures et vermes. Mures sunt temptationes dyabolicæ. vermes imortales conscientie quos remouet et extinguit amaritudo penitentis. **S**ecundo. quia habet absinthium virtutem laxatiuam. scilicet propter caliditatem. et amaritudinem. Unde si inuenit materiam digestam eam dissoluit et expellit. Et hoc competit confessioni penitentis. quia ex caliditate id est feruore et amaritudine conscientis ipsa confessio habet virtutem laxatiuam id est emissiuam et purgatiuam peccati. quia culpam quam per contritionem inuenit iam digestam. id est ad purgationem et eiectionem paratam dum confitetur emittit et eicit. **T**ercio habet virtutem restrictiuam. Dicitur enim in **platone** quod absinthium virtutes habet contrarias. scilicet laxatiuam et restrictiuam. Nam sicut laxat ex caliditate et amaritudine. ita restringit ex ponticitate et grossicie substantie sue. Unde si materiam compactam inuenit. compactiorem eam facit. Hoc autem competit penitentis ratione satisfactionis. per quam dum peccatorum materie et cause subtrahuntur. ab ipsis peccatis penitens restringitur. Est enim satisfactio secundum **Augustinum** peccatoris causas extirpare. et eorum suggestionibus adiutum non prebere. **I**tem penitentia assi-

milatur bete que est herba camis. **P**rimo propter coloris apparentiam. Cuius enim species est duplex. una est alba et alia nigra. Quasi autem penitentia alba est penitentia innocentium. sicut **Johann. baptiste.** Sed quasi nigra est penitentia peccatorum. sicut **Marie magdalene.** Vtriusque tamen bete succus naribus instillatus ut dicit **Dyasco.** caput purgat. quod vtriusque penitentis virtus mentem purificat. siue a venialibus ut penitentia innocentium. siue a mortalibus sicut peccatorum. vel una preseruando a culpe deflectione. alia expiando a culpe contagione. **S**ecundo propter virtutis efficaciam. Est enim eius virtus in humore. in fronde. et in radice. **I**n humore siue succo est eius virtus ad conseruandum capillos ut dicit **Dyasco.** Sic et penitentis virtus et lacrima capillos capitis. id est virtutes mentis reparat perditas et conseruat habitas. **I**n fronde vero est virtus. quia folium eius tustum et mortuo appositum ignem saluaticum extinguit. Quasi enim bethe folia sunt diuersa penitentis opera ut ieiunium. elemosina. et oratio. **I**gnis autem saluaticus est ardor viciorum. siue auaricie quem extinguit elemosina. siue luxurie quem extinguit ieiunium. siue abiectionis et superbie quem extinguit oratio mentem humiliando. **I**n radice vero est virtus. quod sicut dicit **Arist.** super radicem bethe sic et super caulem potest inseri furculus. qui corrolorat eum dicitur. et in ardorem tustum mutat. Radix bethe. id est ieiunium penitentis est timor. quod penitentia ex timore gignit. **I**n quo radice si furculus amoris inserat. scilicet ut timor penitentis sit cum amore caritatis. proficit penitens in magnam ardorem. id est in virtutum perfectum. **I**tem penitentia assimilatur cimicis

Primo ratione complexionis. quia scdm **Maerz** et **Perhu**. cimum est calidum et siccum in secundo gradu. Penitentia enim est calida et sicca. quia per copunctiones incedit mentem. et per abstinentiam desiccatur carnem. et utrumque est in secundo gradu. primus enim gradus siue respectus est propter satisfactionem peccati. secundus propter cautelam futuram. **S**ecundo ratione decolorationis. quia nimis usus siue frequentia eius ut dicunt **Dyascoz.** et **Plin.** faciei discolorationem inducit. quia scilicet per indiscretam penitentiam siue abstinentiam corpus infirmatur. et facies discoloratur. et pallescit facies corporis propter diminutionem calidi sanguinis. et etiam facies anime propter diminutionem feruoris. **T**ercio ratione operationis. scilicet quoniam cumini habet virtutem fumositatis subtiliatiua. et digestionis confortatiua. **N**on facit penitentia dum per abstinentiam subtrahit superfluitatem cibi et potus. que pertinent ad vicium gula. **I**tem habet virtutem ventositatis subtiliatiua. et inflationis ventris restrictiua. **N**on operit penitentia in quantum ventum vane glorie subtiliat. id est annichilat. et inflationem superbie fugat. **I**tem dolorem stomachi mitigat. **N**on operit penitentia in quantum mitigat iram. **I**tem habet virtutem cum bacis lauri frigidi reumatis curatiua. **E**t hoc operit penitentia in quantum expellit frigidum humorem accidie. **I**tem habet virtutem sanguinis coagulati in oculo mixtum in cera munda dissolutiuam. **Q**uod operit penitentia in quantum refrenat luxuriam. cuius impudicitia maxime in oculis congregatur et ostenditur. **I**tem habet virtutem liuoris carnis cuius cera bene mixtum

et sepe appositum totaliter ablatiuam. **E**t hoc habet penitentia in quantum tollit liuorem inuidie. **I**tem habet virtutem faucium sanatiua. **N**on operit penitentia in quantum sanat vicium auaricie. **S**unt enim auari quasi que dant fauces insatiabiles. quarum dolor et cruciatus est. quia non possunt habere que cupiunt. que dolore insatiabilis appetitus vera penitentia sanat. **I**tem penitentia assimilatur cucurbita. **P**rimo ratione extensionis. **N**am herba cucurbita in ramos et folia piter et flagella ad modum vinee se distendit. et quibusdam ligamentis se vndique comectit. **S**imiliter penitentia ramificatur in compunctione. vbi sunt diuersi rami. id est diuersi compunctionis modi. **I**tem habet folia. id est verba utilia in confessione. et flagella. id est opera penalia in satisfactione. **I**n quibus omnibus verus penitens se perficiendo distendit. **S**ed nichilominus oportet quod vndique se quibusdam ligamentis. id est firmis cautelis et adiutorijs comectat. ita ut in peccatum amplius non cadat. **S**ecundo ratione floritionis. **H**abet enim quosdam flores albos que emittit precipue contra noctem. **H**ii flores albi sunt munde affectioes. que oriuntur in corde penitentis precipue contra noctem peccati. **P**ro. **L**auabo per singulas noctes lectum meum lacrimis meis. **T**ercio ratione fructificationis. **V**bi nota quod cucurbita ad bene fructificandum indiget calore. **V**nde in terra calida maxime fructificat. **I**tem humore. id est aque irrigatione. quia sepe aquirigari cupit. **I**tem appodiatione. quia sine appodiatione florere quidem potest. sed fructificare vix potest. primo tamen fructus eius vel deficit. vel putrescit quando non suffuz

Cucurbita

a terra erigitur. et in lignis vel virgulis se suspendit. Similiter pnia bene fructificat qm̄ est radicata in caritatis amore. **De** em̄ est terra calida aia caritate succensa. **I**tem qm̄ est rigata frequenti exhortatione. vel lacrimatum crebra effusione. **I**tem qm̄ est appodiata sanctorū virtorū familiaritate vel cohabitatione. qui suis exēplis et auxilijs penitentē erigant et sustentent. **¶** Quarto ratione complexiois. q̄a cucurbita scdm̄ Platonem ē frigida et humide plerionis. et qualitatis t̄pate. Et pnia frige facit ardore concupiscentie extinguendo specialiter per abstinentiam. et huēctat in lacrimas resolvendo. sed i utroq; oportet esse temperamētū. et in ieiunio. et in fletu. **¶** Quinto ratione augmenti et corruptiois. quia cucurbita cito crescit. et cito decrescit. et in terra sicca nō p̄ficit. et p̄ma cortex eius mollis est. sed postea cum ad maturitatem venit ad modum ligni indurescit. Sic penitentie feruor in q̄busda; cito crescit et similit̄ deficit. sicut flāma prunaz. **¶** Pro. xiii. Substātia festinata cito minuet̄. **I**tem nō p̄ficit pnia maia q̄ ē arida siue ab aq̄ sapie. siue ab hūore opunctionis lacrimose. siue ab humiditate pietatis affectuose. **I**tem penitens licet a p̄ncipio sit mollis et pavidus. tamen caritate solidante efficitur fortis et firmus. **¶** Sexto rōne curationis. qz cucurbita est febris acute purgatiua. Est enim cucurbita elixata febre acutā patientib9 cibus et medicina. Nam febris materiā p̄ v̄mā purgat. Quasi enim acuta febris q̄ corpus incendit et vehementem sitim gignit est auaricia. que appetitū inflammat et insatiabile ad habē

da desideriu causat. sed hāc febrez pnia purgat et extinguit. **I**tem cucurbita succus valet contra tumore oculorū. pnie humilis lacrima valet contra superbiam que oculos mentis quasi tumidos reddit. **I**tem cucurbita elixata calorez sedat. quia scilicet pnia calorez concupiscentie et luxurie mitigat. **¶** Item penitentia assimilatur centauree que ē herba amarissima. et cum amaritudine habet quandam dulcedine; admixtam. **¶** Unde dolorem ventris sedat. visum clarificat. paralysim curat. vermes ventris cum melle necat. **¶** Sic penitentia ex vna pte debet esse amarissima. Debet em̄ penitens esse amarus. qz merita sua perdidit. amarior. qz infernū meruit. amarissimus. qz celum sibi clausit. **¶** Sed cū ista amaritudine ē dulcedo admixta de spe venie que immititur bonitati diuine misericordie. **¶** Ipsa ergo penitentia dolorem siue tristitiam mentis puenientē ex ira siue inuidia restringit. visum itēiorez obscuratum per superbia; siue per auaritie puluere; elatum facit. paralysim. i. accidie siue negligētie frigiditatem et immobilitatem expellit. vermes ventris. id est corruptiones gulae vel luxurie extinguit. **¶** Item penitentia quanto magis est amara. tanto est habundationis gratie causatiua. **¶** Cui9 exemplū apparz in hedera. q̄ licet sit sapore amara. tamen ē ebez lacte repletua. **¶** Unde hedera vt quidā dicunt dicitur ab hedo. qz sumpta in cibuz a capris lac multiplicat unde hedo nutriuntur. **¶** Sicut ergo hedera amara multiplicat lac capraz in vberibus. ita amara penitentia multiplicat gratiam et virtutes anime in penitentibus.

C. 111. 214

Capitulum. lviij.

Peritencia diuersis virtutibus perficitur. sicut arbor siue planta diuersis partibus integratur. Dabet enim planta in se partes aliquas proportionabiles partibus animales. Dabet enim radicem loco oris. medullam loco ventris. quia in ea fit humoris decoctio antequam transferatur in substantiam foliorum. vel fructuum. vel ramorum ut dicit **Aristo**. Quidam tamen vocant medullam matricem ut ipse **Philosophus** dicit. quia in ipsa humore plante seminarius sic fetus in matrice continetur. Et quidam vocant medullam viscera. quia in ipsa separatio fit puri ab impuro. sicut fit in animalium intestinis. Quidam autem vocant eam cor arboris. quia ex ea procedit motus vite vegetabilis. sicut vita animalis procedit ex corde. Item habet arbor nodos loco nervorum. quia per eos partes inuicem colligantur. Item habet venas. i. rimulas. in quibus naturalis humiditas custoditur et ad partes arboris derivatur. Item habet cor in loco cornu. scilicet ad interioris ligni defensionem. Vnde facit cor et ex in corpore arboris. quod facit corium in corpore alio. Rami autem sunt sicut brachia. et ramusculi sicut digiti. Fructus autem et folia sunt sicut partes superflue. sicut capilli et ungues. Vnde cadunt ab arboribus extracto humore. sicut cadunt pilae de corpore animalis. Omnia autem predicta instrumenta sunt etiam sic modo penitentibus necessaria. Oportet enim penitentem habere medullam. i. cor compunctum. per cuius compunctionem spiritualiter viuificetur. **Eze. xxxiii.** Vita viuet

et. Item radicem. i. os ubi fit confessio. per quam etiam nutrimentum spiritualis gratie attrahitur. **Ps.** Os meum aperui et attraxi spiritum. i. gratiam spirituales ad anime vegetationem. Nam non intrat per os anime spiritualis gratia. nisi primo per confessionem esset purificata. Oportet etiam quod habeat ventrem. i. mentem in qua fit dilectio. per quam spirituale nutrimentum decoquitur. Sicut enim nutrimentum corporale non applicatur corpori. nec ei prodest nisi sit per calorem naturalem primo digestum. et nullum spirituale nutrimentum. i. opus de genere bonorum potest prodesse nisi sit per caritatis dilectionem decoctum. **i. Corint. xiiij.** Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas. et tradidero corpus meum. ita ut ardeam. caritatem autem non habuero. nichil michi prodest. Item debet habere matrem. i. humilitatem. in qua se conceptus. i. bonum positum vel bona intentio claudatur et conseruetur. quia sicut dicit **Gregorius**. petit omne quod agitur. si non in humilitate custodiam. Item oportet habere viscera. i. considerationes siue cogitationes in quibus sit prudentia discernens purum ab impuro. et utile a nocuo. Nam prudentia sicut dicit **Augustinus** in libro de moribus ecclesie. est amor ea quibus uiuatur ab his quibus impeditur sagaciter eligens. Et dicit prudentia esse amor non essentialiter. sed in quantum amor mouet ad actum prudentie. Vnde amor dicitur discernere in quantum mouet mentem ad discernendum. Item habere debet nervos siue nodos. i. unitatis et pacis colligationes. Et venas. i. electio-

in quibus cōseruatur naturalis huius
ditas. i. misericordie pietas que de
bz quasi naturaliter in eē hominū.
scdm illud Job xxxi. Ab infantia
mea creuit miseratio mecum. et de
vtero matris mee egressa est me
cum. et etiā per eas ad mēbra nu
trienda. i. ad pximos sustentandū
defertur. Debet em̄ habere coriuz
durum ad defensionē interiorum. i.
patientiam in aduersis que ab in
trinseco eueniūt. Nam patientia
sicut dicit Gre. est custos om̄ium v̄
tutum Debet h̄c ramos. i. brachi
a et digitos ad satisfaciendū. et ad
opa meritoria discretē operandū
Item debet habere ornatū foliorū
siue capillorum. i. modestiā vel cō
positiōē morū exteriorū.

Capitulum. lviij.

Peritētie opa q̄nto magis
sūt hūilia et austera et cō
pūgitiua. tanto magis va
lēt oīra peccā. et exēplū apparet in
prumis. quia illa que sunt nigra a
liquantulum et acida. qualia sunt
damascena. sunt stomacho melio
ra. Sunt em̄ frigida quādo sūt be
ne matura. Vñ q̄ bene infrigidāt
et humectant. valēt cōtra febrile
calorē. et v̄tris ostipatiōē Sic p̄nie
opa que sunt nigra p̄ apparētā hū
ilitatis Can. i. Nigra sūt sed formosa
dicit aīa penitēs. Nigra per humili
tatē. formosa p̄ caritatē. Itēz du
ra p̄ austeritatē laboris P̄s. Lato
raui in gemitu meo Item acida p̄
punctionem mentis P̄s. In cubi
libus vestris cōpugimini. Talia in
q̄ opa refrigerant calorē febrilez.
scz iordimatum peccandi appetitū
extinguendo Eccl. xxx. Ignēz ar
dētēz extinguit aqua. i. ardorem
peccandi compunctio lacrimosa. et
ostipatiōē. i. duritiā obstinate mē

tis soluendō Eze. xxxvi. Auferam
de carne vestra cor lapideum. et da
bo vobis cor carneū.

Capitulum. lix.

Perficere nō potest bonum
propositum homo stādo ī
seculi vanitate. cuius ex
ēplūz apparet in oliuis. q̄z oliue se
cundum Aristotile nunq̄ perfecte
maturescūt ī arbore. etiā si p̄ plu
res ānos ibi cōtingerit eas stare.
Vnde debēt colligi de arbore. et per
plures dies coaceruari ī vnā cōge
tiēz. et sic per mutuā compassionē
confortato calore ad plenā perdu
cuntur maturitatem. Quasi autēz
oliua suspensa in arbore. est homo
positus in seculi vanitate. Dic etiā
si boni p̄positi liquorem intus v̄tine
at. ipsum tamē ad debitam matu
ritatem. i. ad debitum finēz ibi stā
do nunq̄ plene perducit Sed si in
de sepatur scz a seculi impedimen
to. et ī congerie. id ē in congregati
one alicuius sancte religionis seu
societatis locē. quia tales in ope
rib9 spiritualib9 se mutuo fouēt.
confortato spirituali feruore citi9
maturescet. i. ad boni p̄positi finem
perueniet Et ideo Crisostomus de
hoc ipso loquens sub similitudine fi
ci dicit super Mat. q̄ sicut difficile
ē. ym̄ino omnino impossibile ficul
neā iuxta viā positā vsq̄ ad matu
ritatem perducere grossos suos.
ita difficile est hominem in seculo
remanētē vsq̄ ad finē boni p̄positi p̄
uenire.

Capitulum. lx.

Perfecti viri assimilantē gith
quod est gen9 leguminis
colore nigrū. quantitate p̄
tuum. scz ad modum gummi. Itēz
dulcedine sapidum. et ideo ī patie
dulcorādo sp̄ergitur. Sic facti et

perfecti viri sunt calore nigri per
 diuini amoris adustionem. Nam
 ligna adusta remanent nigra. sed
 ista nigredo scilicet diuini amoris
 non causat deformitatem. sed for-
 mositatem. **Cañ. i.** Nigra sū sed for-
 mosa. Item sunt quantitate parui.
 per sui reputationem. **Apost. i. Cor.**
xv. Ego sum minimus apostolorū
 Item sunt dulcedie sapidi per
 contemplationez. **Psalmi.** Quam
 magna multitudo dulcedinis tue
 domine. **Item** perfecti viri debēt
 esse similes nucimuscate. quia in-
 nuce muscates sunt p optimis eli-
 gen de que sunt graues et solide in-
 terius. que cum frangūtur nō pul-
 uerizantur. et subrubrandi coloris
 esse ostēdunt cum odore suauitatis
 forā. Sic illi sūt perfecti et electi vi-
 ri qui sunt graues per prudentie
 maturitatem. solidi. i. pleni interi-
 us per virtutū veritatez. q nō pul-
 uerizantur cū frangūtur. i. cum perse-
 cutione et violētā patiūt p incon-
 stante leuitate. q puluis leuis ē.
 et a vento mobilis. **Item** q sunt rubi-
 cūdi p amoris feruiditate. et suauitatis
 et forā redolēt p bone fame suauitatis.
Item perfecti viri assimilantur
 oliu. **Primo** propter lignū. **Nā** li-
 gnū oliue in radice habet amāritu-
 dinē. in cortice habet duriciē. in
 medulla habet pinguedinē. et in ra-
 mis multitudinē. Sic viri perfecti ha-
 bēt in radicib⁹ cordis vel amaritu-
 tudinez compūctiois erga defect⁹
 proprios. vel amaritudinē compas-
 sionis erga p̄ximos afflictos. vel
 amaritudinē indignationis et zeli
 contra impios. **Item** habēt in cor-
 tice. i. in corpe duritiē. patientie scz in
 laborib⁹ plūmis. s in medulla aie
 habēt pinguedinē gratie. **Item** ha-
 bēdāt in multitudie ramorū. i. bo-

norū operū. **Secūdo** ppter locū.
 Requirit em oliua pmo qdem lo-
 cū tēperatū. scz nec nimis calidū.
 nec nimis frigidū. magis tamē se
 habētē ad calorem q̄ frigus. **Item** ē
 quirit locum macilentum. quia nō
 vult plātari in loco nimis pingui
 sed macro. **Item** requirit locum
 soli expositum. multum em diligit
 celi rorem et aeris serenitatez. **Si-**
 militer in viris perfectis iuenitur
 temperamētum. i. moderamē pri-
 dentie. et macrodo abstinētie. et so-
 lis calor. i. feruor amoris et deuotio-
 nis intime. **Ipsi** em maxime appe-
 tūt rorem celestis gratie. et i om-
 bus semp habere serenitatē cōsti-
 tētie. **Tercio** ppter fructū. habz
 em oliua fructū piguē. dulcem et v-
 tilem. **Similiter** viri perfecti habēt
 opa pigua. dulcia. et vtilia. pigui-
 a. scz ppter deuotionē. et dulcia te-
 spectu sui p delectationē. et vtilia
 respectu proximi p sustentationez.
Opera em sanctorum virorū sunt
 deo pigua vt sacrificiuz. ipsismz
 dulcia ppter meritū. proximis v-
 tilia ppter exēplum. **U**l qz opa p-
 fectorū virorū sūt cū piguedie pi-
 etatis. cū dulcedie caritatis. nuz
 plenitudine utilitatis. **V**nde ex plo-
 na viri perfecti dicit in **Ps.** Ego au-
 tem sicut oliua fructifera in domo
 dei. **Item** perfectus homo assimi-
 lat granū piperis. **Nā** granū pipis
 est exteri⁹ nigrū. et interi⁹ albū. sa-
 pore acutum. odore aromaticum.
 quantitate modicum. virtute ma-
 gnum. actu frigidū. potentia cali-
 dum. cuius virtus non sentit dū
 est itegrū. sed postq̄ masticatuz fu-
 erit vel contritū. **Similiter** homo p-
 fect⁹ ē exteri⁹ niger. i. de spect⁹ p
 apparētiā. vl niger. i. de colorat⁹ p
 p̄māz. sed iterius alb⁹ p inocētiā

Item est sapore acutis per subtilitate sapientie. odore aromaticus per suauitatem fame. Item quantitate modicus per reputationem humilitatis. et apparet virtute maximus per efficaciaz operis. actu frigidus circa temporalia. potentia siue potenter calidus circa spiritualia. Cuius virtus non sentitur duz est integer. i. ab iniurijs intactus. sed cu fuerit masticat9 per iniuriarum oppressionem et contritus per aduersitatum et tribulationum passiones. tunc maxime per patientiam ostendit sue virtutis perfectionem. patientia enim opus perfectum habet ut dicitur Jaco. i.

Capitulum lxi.

Perseuerantia assimilatur lauro. **¶** Primo ratione viriditatis. eo quod suo virore nec hyeme. nec estate hec arbor spoliatur. Sic ergo debet homo perseuerare in bono. ut nec hyeme aduersitatis. nec estate prosperitatis virorem virtutis amittat. **¶** Secundo ratione securitatis. hec enim arbor esse dicitur que securat a fulminibus. a fantasmatibus et a vermibus. Propter primum dicitur in historia scolastica quod Tibertius cesar celo tonante laurum in capite solit9 erat ferre ne possit ledi a fulmine. Propter secundum dicitur in eodem libro. quod rebecca propter morem gentium quem in parietibus videbat. setuz lauri capiti suo imposuit. et ramis herbe que agn9 castus dicitur incubuit. ut visiones veras videret. et fantasticas non sentiret. Quam ad eundem dicit Diasco. quod folia eius viridia que multum sunt odorifera si contrita et apposita fuerint. puncturam a pu et vesparum. et omnem tumorem sedant. libros et vestes cum quibus po-

nuum a lineis et vermibus tutos seruant. Similiter perseuerantibus in bono nec fulmina aduersitatum. nec fantasmata demonum. nec puncture in hermitatum nocent. sed omnia finaliter eis profunt. **¶** Tercio ratione dignitatis. Laurus enim dicitur a laude. eo quod eius ramis et folijs cum laudibus victorum capita olim coronabant ut dicit psalm. Sic sola perseuerantia est que laudem et coronam meret. Nam sine perseuerantia ut dicit Grego. nec pugnas victoriam. nec victor accipit palmam.

Capitulum lxiij.

Plat9 debet esse similis malo. Primo quod mal9 est arbor satis magna. quod quibus amaram plat9 est. etiam si non ratione persone. saltem tamen ratione officij satis magn9 et honorand9. **¶** Aug9 Donore coram nobis plat9 sit nobis. tamen more coram deo. substrat9 sit pedibus nostris. **¶** Secundo quod mal9 est arbor ligno solida. quod plat9 esse debet animo solido per constantiam. ut nec prosperitate corrumpat. nec aduersitate fragat. Talis enim fortitudo requiritur in eo que ad prelationem eligit. Ysaie xl. Forte lignum et inputribile eligit artifex sapiens. **¶** Tercio mal9 est cortice rugosa et nodosa. Cortex autem rugosa. est humilis prelati apparetia. quod non de eorum prelatum ecclesiasticum esse secularium populum. **¶** Quarto quoque quod mal9 est frondium densitate umbrosa. est autem quasi densitas et umbrositas frondium affluentia et gratiositas verborum que debet esse in prelato ad exhortandum. **¶** Quinto quoque quod mal9 florum varietate decoat. Sic autem de eorum florum est pulchritudo et decoretia morum. que debet esse in prelato. vel quasi flores odoriferi et attractivi sunt bona exempla prelati in quibus.

habundare debet secundum illud
 .i. Thimo. iij. Exēplum esto fide-
 lum in verbo . in conuersatione .
 in caritate. ¶ Sexto qz malus est
 fructuū frauditate gratiosa. scū-
 ditas autē fructuū est habūdantia
 bonorū operū . a p̄cipue elemosina-
 rum tam cor poralium qz spiritali-
 um Aposto. Col. i. In omni ope bo-
 no fructificātes ¶ Caplm. lxiij.

Dificere si velit homo ipse
 et a crescere i spiritu debz
 p̄fectionibz adherē. Cuius
 exēplū apparz in hedera. q̄ secundū
Psid. dicta est hedera. eo qz arbori-
 ribz herat. Vñ multū in altum se
 extēdit qz diu murum vel arborez
 inuenit cui appodiari possit. a h̄c
 inde se capit donec ad sūmū perue-
 nit. Sic homo qui vult spiritalit̄
 crescere. debet talibz adherē q̄ sint
 ei pro muro ad defensionē . a p̄ arbo-
 re ad fructuū p̄ductiōez. scz ut eoz
 exhortationibus et orationibus a
 tēptatiōibz p̄tegatur . a etiā eozū
 exemplis quasi quibusdā fructibz
 reficiatur. Vnde illis homo debet
 adherere. de quorū verbis vel exem-
 plis spiritalē fructū capere pos-
 sit. Et tūc hinc inde .i. modo h̄c v̄-
 bum. modo h̄c exēplum ad se ca-
 piendo cito ad sūmū perueniet
 proficiendo. ¶ Itē penitens vl̄ im-
 perfectus homo gradatim proficiē-
 do proficitur. sicut arboris corpus
 nō sbito sed paulatim a ḡdatiz au-
 get. Nā primo semē i herba erūpit.
 de idē herba in arbore crescit. dum
 herba i duriciē t̄nsit. et i arbore cō-
 ualescit. Vñ dicit arbūsta. q̄si arbo-
 ris hasta. Similiter etiam penitens
 non fit in cōtinenti perfectus. sed
 proficit gradatim. ¶ Ps. Ibunt de v̄-
 tute in virtutem. vnde Her. nolo
 repente fieri sūmus. sed paulatiz p̄-

ficere volo. Et ideo penitens a p̄m-
 cipio quidem est herba mollis. q̄a
 incipit cum timore. sed postea soli-
 datur et p̄ficiet in dilectione. Et no-
 ta qz in corpore plante sunt septēz
 gradus augmenti q̄ debent esse in
 proficiente. ¶ Primus gradus est i ra-
 dicibus. habz enim plāta radices
 loco oris vt dicit Philosophus. q̄
 bus scz mediantibz humor trahit̄
 ad totam substantiam arboris. et
 quanto plus augetur. tanto plus
 de humore attrahitur. Radices au-
 tem penitentie sunt timor a dolor.
 quia dolet penitens de offensa. a
 timet de pena. Et quāto est maior
 dolor et timor. tanto magis habun-
 dat meror. i. lacrimarum humor.
 que sunt penitenti aie vt cibus et
 nutrimentum. scdm illud Ps. Ci-
 babis nos pane lacrimarum. et po-
 tum dabis nobis in lacrimis. ¶ Se-
 cundus gradus est in stipite siue
 ligno. quod est pars arboris forti-
 or. solidior. a substantialior. quod a
 radice exiens vsqz ad sūmū arbo-
 ris se extendit. Et ideo secundum e-
 ius augmentum siue quantitatez
 iudicatur arbor magna vel parua.
 Hoc lignum in proficiente vel peni-
 tente est caritas. que est virtus s̄-
 stantialior ad merendū. fortior ad
 aggrediendum. a solidior ad susti-
 nendum. Vnde scdm eius quānti-
 tatem a eius augmentum iudicatur
 aliquis apud deum magnus vel p̄-
 uus. Vnde Augustinus dicit Si vis
 scire quantus iste est. scias quātūz
 diligit iste. Si emz multum diligit
 magnus est. si parum diligit par-
 uus est. si nihil diligit nihil ē. p̄ma
Corinthoz. xij. Si caritatem non
 habuero nihil sum. ¶ Tercius gra-
 dus est i cortice exteriori que ē ad
 defensionēz ligni. Vñ ei? augmētūz

oportet qd sit proportionatū et omē
 suratum ipsi ligno interiori. scdm
 eius extensionem et exigentiam.
 Vnde aliquē arbores habent corti-
 cem subtiliorē. aliqūe graciliorē
 scdm ligni possibilitatem maiorez
 vel minorez. **Hec** autē cortex in pe-
 tente est exterior abstinentia et cu-
 stodia per quā defenditur spiritus
 a tēptationibus multis. sed tamē
 abstinentia oportet qd sit mensua-
 ta et discreta. scilicet maior vel mi-
 nor scdm exigentiam spiritus. et
 validitudinem corporis. et non om-
 nibus eadē abstinentia cōpetit sed
 diuersa **Aug⁹**. Distribuatū vnicui-
 usq; vestrum victus et tegumentum.
 nō equaliter omnibus. qz non eq-
 lites valetis omnes. sed pot⁹ vni-
 cuiq; sicut cuiq; opus fuerit. Quā-
 tus gradus est in ramis. p quos i-
 telliguntur opera pnie. que debēt
 pcedere ex caritate ad hoc vt sint
 fructuosa. i. meritoria. sicut rami
 fructificātes pullulant ex stipite.
Et nota qd quāto humor est habū-
 dantior. et calor fortior. tāto arbor
 est ramosior. Sic quanto in penitē-
 te plus habūdat calor dilectionis.
 et humor cōpunctionis. siue cōpal-
 sionis ad pximum. tāto est ramo-
 sior. i. oposior. ¶ Quintus gradus
 est in folijs. i. in verbis. Dicit enim
Aristo. qd folia sunt ppter fructuz.
 quia etiam vba debent esse talia.
 qd p sint ad meritum. et in talibz
 folijs bonum est habundare et in-
 crementum suscipere. sicut sunt v-
 ba diuine laudis. cōfessionis. et ora-
 tionis. vel exhortationis. ¶ **Sext⁹**
 g⁹dus est in floribz p quos intelligū
 ē bone cogitationes et affectiones
 q in penitentibz debēt habūdare. ¶
Septim⁹ g⁹dus ē in fructibz. i. i me-
 ritis. Arbor em̄ multū l' parz fructi-

ficat n̄ fm mltitudinē l' paucitatē
 ramorum. vel secunduz augmēta
 temporū. sed secundū habūdātiāz
 vel defectū caloris et humoris. Sic e-
 tiā homo penitēs p̄ficat in meritis
 nō secundū numerositatē operum.
 vel diuturnitatē t' temporuz. sed se-
 cundum quantitātē humoris et ca-
 loris. i. deuotiōis et caritatis. Vñ di-
 cit **Aug⁹** qd non numerositas ope-
 rū. non diuturnitas temporū. sed
 maior caritas. melior qz voluntas
 auget meritū.

Capitulum lxxij

Prosperitas temporalis af-
 filatur fabe. que humorez
 grossum et inflationem gi-
 gnit. stomachū ledit. grossū eius
 sanguinem facit. et fumū qui ca-
 pit offēdit. et sompnia terribilia et
 vana inducit. Sic temporalis p̄spe-
 ritas inducit inflationē supbie. vo-
 racitatem gule per quā etiam ad-
 litteram stomachus frequenter le-
 ditur. vel vter in quo nutrimentū
 spirituales doctrine recipitur et re-
 tinetur est memoria quam p̄spēri-
 tas temporalis ledit inducēdo ob-
 liuionem dei. Itē fumus vane glo-
 rie caput. i. mentē offendit. replēs
 eā fumositate vaitatis. Vñ nimia
 p̄spēritas tpalis ifatur et inq̄etat
 caput rationis. Et ideo dicit **Seneca**.
xxxvij. Epist. Res inq̄eta felicitas
 tpalis. se exagitat. mouz cerebrū.
 non vno genere alios in aliud irri-
 tat. Vos i potētā. alios i luxuriā.
 hos iflat. hos iflāmat. hos mollit. et
 hos r̄soluit. Ipa etiā gignit terribilia
 sompnia. i. terrores fantasticos. vt fre-
 quēt timeāt q in p̄spēritatibz sūt
 ea q nō sūt timēda. sicut somniantibz
 accidit. **P̄s.** Illic trepidauerūt
 timore vbi nō erat timor.

faba

Capitulum lxxv

Pulchritudo anime assimilat pulchritudini arboris. Nam pulchritudo arboris conseruitur ex quatuor. Primo ex stature proceritate. videlicet quoniam arbor est alta. et est recta. et ramorum densitate debito modo conseruita. Sic pulchritudo anime primo in hoc consistit quod sit recta per intentionem. alta per contemplationem. et ramis variis circumseptis per variarum virtutum adorationem. vel diversorum bonorum operum multiplicationem. **Dauid. iij.** Arborem sublimem vidisti atque robustam. cuius altitudo peruenit ad celum. aspectus eius ingens erat. et rami eius pulcherrimi. **¶** Secundo conseruitur pulchritudo arboris ex partium ordinabilitate. videmus enim in diversis arboribus quod partes earum et rami diversimode ordinantur. et secundum quod magis sunt ordinati et inuicem proportionati. ita arbor redditur pulchrior vel minus pulchra. **Isti** autem rami possunt dici quod sint sensus et partes hominis exterioris. qui quanto magis sunt ordinati in suis motibus moderantur. tanto redditur hominis conuersatio et aspectus et conuictus pulchrior et gratiosior. **Daniel. iij.** Magna arbor et fortis. et proceritas eius contingens celum. aspectus illius erat usque ad terminos vniuersae terrae. folia eius pulcherrima. **¶** Tercio conseruitur ex figure congruitate siue formositate. variantur enim arbores in figura. quia quaedam partes arboris tendunt sursum. quaedam deorsum. quaedam vero tenent medium. Ille enim in qua medulla viget humor subtilis quem calor ad superiora ducit pyramidatur in modum flammae que ascendit

Sed ille in quibus est humor grossus et aquosus. inferius deprimuntur et angustantur. Ille vero in quibus est humor medius medium tenent. Unde pars alia ascendit et est causa elevationis. alia descendit et est causa ingrossationis. Sicut ergo in arbore est triplex humor. sic in homine est triplex amor. vnus qui est eleuatus et iste est amor subtilis. id est spiritualis. Alius qui ipsum deprimunt et grauatur. et iste est grossus et aquosus. id est terrenus et carnalis. **¶** Tercio est quasi medijs. scilicet amor naturalis. vel amor socialis et animalis. qui de se non deprimunt per peccatum. nec eleuatur per meritum. **¶** Et nota hic quod duplex humoris digestio fit in planta. prima fit in radice quae fit in planta augmentationem. secunda fit in medulla plantae propter eius completionem. maturationem. dilatationem. et conseruationem. et sufficit haec duplex digestio ad plantae perfectionem. unde digestio est in solis alibus iuuenit sicut **Aristo.** dicit. Sic etiam duplex digestio. id est purificatio oportet quod fiat in anima. primo in radice. id est in intellectu per puras cogitationes. et ista valde ad augendum feruorem spiritus. **¶** In meditatione mea exardeat sicut ignis. Secundo oportet quod fiat in medulla. id est in affectu. scilicet ut habeat puras affectiones. et hoc facit ad maturitatem morum et ad completionem operum. et ad conseruationem virtutum et donorum. **¶** Tercio quarto consistit pulchritudo arboris siue plantae in coloris viriditate. Nam planta quanto viridior tanto pulchrior. Sed nota quod quaedam plantae sunt quae semper viuunt. sicut arbores quae compactae et solida habent substantiam. et in quibus est sufficientia humoris. Quaedam vero arbores

sunt que viriditate suam aliquādo amittūt. Sunt em̄ frondose et virides ī estate. sed sin e frondib⁹ et viriditate in hyeme. sicut ille q̄ rarā et porosa substantiā habēt. qđ est etiam ppter defectu humoris. quia quando humor nutrimenta his nō sufficit. natura illū strahit a partibus nō necessarijs. pnta a folijs. ne deficiat necessarijs. Que dam vero sūt que aliquando vire. scūt sciz ī estate. quandoq; vero pallefcūt. scz in hyeme. folia tamē sua non perdūt. Nā fortem habēt calorem sibi incorporatum. et duz ipse calor ad interiora arboris fugit a facie frigidī aeris. extēior facies arboris maxime ī folijs glauca fit et pallefcit. non tamen planta talis expoliatur folijs propter viscositatem sui humoris. et intentionē caloris. Plantis ergo illis que sepe virefcunt assimilant virgines q̄ sumū virorē carnis semper tenēt. .i. virginitatem. Plātis vero que aliquando viriditate foliorum seruant. aliquando vero eam perdūt. assimilantur coniugatis. q̄ q̄ diu matrimonij seruāt honestatē. virides aliquo modo possūt dici. .i. cōtinētes. Vnde v̄tat cōtinētia coniugalīs. Sed quādo hęc thori nō seruāt. v̄l matrimonio idēbite vtūtur. precipue ī casu vbi fit peccatum mortale. tūc ex toto viriditate perdunt. .i. cōtinētie honestatē. Plātis autē que vno tpe pallefcunt. et alio virefcūt similes sunt vidue. Nā in q̄busoā inueniē tam fortis calor interioris amoris et taz viscosus. .i. taz tenax humor deuotionis. q̄ in matrimonio licet aliquo modo pallefcunt. vt in vsu matrimonij delectationē carnis sentiēdo. tamē ppter hoc folijs siue foliorū viriditate

te sibi expoliantur. quia non ratione libidinīs. nec etiam in debito modo ipso matrimonio vtuntur. sed iterū reuircunt quando sūt postea viduate. quia cōtinētia seruat. et gratiam dei per bona opera cōseruare et multiplicare parāt.

Capitulum. lxxvi.

Religio assimilatur pynce que est pyri fructus. Primo ratione apparetie siue figure. Nam fructus pyri quāto in ymo iuxta stipitem apparet grossus et in rotundum dilatatur tanto in summo pyramidalis est et acutus. In quo figuratur q̄ religiosi quāto plus se dilatant et distēdunt circa inferiora. tāto plus minuitur circa superiora. vel i hoc significatur q̄ religiosus circa inferiora debet esse simplex et grossus. et circa superiora subtilis et acutus. Secundo ratione cōtinētie. qz pyncea est nux magna cōtinēns in se multa grana. testis valde duris inclusa. que per ordines sunt inuicem coniuncta. quibusdam tamē testarum folliculis quasi quibusoā parietibus sunt distincta. et licet testa sit multum dura. fructū tamē dulcissimum in se claudit. Hęc nux magna religio ē. q̄ ē magna prope magna vota. vel propter magna opera. in qua contineri debēt multa preciosa grana. id ē multe deuote persone. valde autē dure teste quibus includūtur. sunt difficiles obseruantie regule quibus obligantur. que si non essent dure. non essent cōseruatie. Et hęc grana debent inuicem glutino caritatis et pacis et iugularis vnitatis cē diuncta. et tamē ī suis actib⁹ et moribus ordinata et distincta. nō tm̄ cellis et

hospitijs, sed etiam officijs et tem-
 pibus operibus congruis. Et li-
 cet testa. exterior regule vel isti-
 tutionum obseruantia videatur es-
 se dura. non tamen est fugienda.
 quia dulcissimum tam gratie in p-
 senti. q̄ glorie in futuro includit
 in se fructum. **Vnde dicitur DeB. •**
duodecimo. • Omnis disciplina in
 presenti quidem non videtur esse
 gaudij sed meroris. in fine autem
 exercitatis per eam dulcissimū fru-
 ctum reddat iustitie. ¶ Tercio ra-
 tione adherentie. quia scilicet pine-
 a est adherentie valde fortis et ma-
 gne glutinositatis q̄ diu recens ex-
 istit. et suam pinguem humorosita-
 tem vetustate nō perdit. sed post
 q̄ ille humor eius consumitur. sic
 facile aperitur. Similiter etiam
 religiosi debēt tam deo q̄ sibi mu-
 tuo per amorem et concordiam for-
 titer inherere. ita q̄ dyabolus non
 possit eos aperire. nec ab inuicem
 diuidere. Et talis fortis inherenti-
 a est i pinea. id est religione. q̄ di-
 u est ibi pinguis humorositas de-
 uotionis et gratie. sicut erat i prin-
 cipio quando religioēs inceperūt
Vnde tunc sic erat clause dyabolo.
 q̄ nō inueniebat locum ingredie-
 di in eis. Sed nūc quasi per vetusta-
 tem t̄pis illa bona humorositas ni-
 mis diminuta videtur. Et ideo quā-
 doq̄ dyabol⁹ eas aperit et diuidit
 ab inuicē. facilius per discordias
 et inuidias. et in scissuras et par-
 tialitates pessimas. Et ideo hodie
 religiosos multos diuersis vicijs
 dissipat. et maxime ambitionib⁹
 superbis. inuidijs. et multis alijs
 ¶ Item religionem nouiter in-
 grediens assimilatur propagini.
 Propago em̄ secūdu auctores est
 nouella vitis. Nam secundum **Ysa.**

domum ppaginā est palmitē terre
 immersum sternere. et inde nouā vi-
 tem pducere. Nam palmes sub ter-
 ra mersus terre admisceat. et in ra-
 dicem conuertitur qua nutrimen-
 tū attrahitur. ex quo vitis ppaga-
 tur et nutritur et auget. Ille autē
 qui religionem ingrediē. quasi pal-
 mes terre immergitur. Terra em̄ ē
 religionis humilitas in qua velut
 mundo moriens qui ingrediē sepe-
 litur. sed ibi absconditis radicem
 caritatis mittit. per quā nutrimen-
 tū virtutum et bonorum operū et di-
 uinorū verborū ad se trahit. ex quo
 nutritur et proficit quousq̄ persi-
 tiatur etiam ad fruct⁹ alijs pducē-
 dos. ¶ Itē religio sine discipline
 studio non conseruatur sed efficit si-
 milis seculo. Cuius exemplū appa-
 ret i rosa domestica. quia rosa do-
 mestica plantatur et colitur sic vi-
 tis. et ideo si inculta remanserit ef-
 ficatur sicut siluestris. Siluestris au-
 tem transplātata si bene culta fi-
 erit efficitur bona rosa. Quasi em̄
 rosa domestica est religio is stat⁹
 Nam p̄cipue religiosi dictum est.
 Estis ciues sanctorum et domestici
 dei. Sed hec si negligitur vt studio
 et correptione discipline nō colatur.
 efficitur siluestris. i. similis statui se-
 culari. Si autem econuerso rosa sil-
 uestris. i. homo secularis in religio-
 ne plantetur. vbi diligenter cultu
 discipline regatur efficitur rosa de-
 o domestica. angelis grata. et homi-
 nibus odorifera

Capitulum. lxxij.

Religiosus debet eē similis
 aniso qd̄ est herba. Primo
 quia anisum. i. semē anisi ē
 q̄ntitate minimū. q̄ sc̄z religiosus

debet se per humilitatem minimū
reputare. exemplo sciz pauli qui
dicebat. i. **Cor. xv.** Ego sum immi-
nus apostolorum. qui nō sum dig-
nus vocari apostolus. quia perse-
cut9 sum ecclesiaz dei. ¶ **Secundo**
quia est figura rotundum. quia sci-
licet religiosus debz se reddere ad
motum obediētie promptuz. **Raz**
corpus rotundum est motui maxi-
me aptum. sicut patet in celo.
qd id factū ē sperieū et rotūdū. ut
esset aptum reuolui et moueri. **Ma-
thei viij.** Dico huic vade et vadit.
et alio veni et venit. Sic debet re-
ligiosus obedire suis prelati. ¶ **Tercio**
quia est sapore dulcoro suz.
id est dulcedine plenum. Sic religi-
osus debet esse dulcis per mansue-
tam et benignaz conuersationez.
debet enim habere dulcem animū.
id est dulcem linguam et dulcē vi-
tam. ut possit de ipso laudari deus
et dici. **Preuenisti eū in benedicti-
onibus dulcedinis.** ¶ **Quarto** quo-
qz quia est in effectu virtuosum.
Nam habet virtutez calculū frari-
gendi. opilationes splenis et epa-
tis aperiendo. dissoluendi. consumē-
di. et ventositates expellendi. qz
scilicet religiosus debet in se frāge-
re calculum. id est peccati duritiem
per contritionem. et opilationes in-
trinsēcas aperire per confessionē.
impietatis colligationes dissoluē-
te per satisfactionem. humorē car-
nis et luxurie consumere per absti-
nente subtractionē. et ventositates
vanitatis expellere per sui abiecti-
onem. ¶ **Item** religiosus debet
differre a seculari. sicut rosa dome-
stica a siluestri. Differunt enim in-
ter se. primo in foliorum iuultitudo-
ne. quia siluestres rose habent fo-
lia pauciora. sed folia ortensis sūt

multa. Tanq̄ ergo folia rose sūt
dona et virtutes anime. que pl9
debent habundare in religioso q̄ in
seculari. vel vt folia rose sūt verba
sacre doctrine quibus affluere de-
bet religiosus. precipue ille cui cō-
petit predicare. **Item** differūt in
colore. quia folia ortensis sūt om-
nino rubra vel omnino alba. sed
siluestris sūt modico rubore ad-
mixta. **Tri** quo significatur qz religi-
osis competat oīoda caritas q̄ signi-
ficat in rubedie. et oīoda puritas q̄
significatur in albedine. **Vnde** in
vtraqz debent religiosi seculares
quosqz etiam bonos excedere. **Itē**
differunt in odore. quia rose sil-
uestres sūt minus odorifere q̄ or-
tenses. Quia religiosi magis debēt
q̄ seculares exemplis bonoz ope-
rum redolere. **Item** differunt in v-
tute. qz ortenses sūt in sapore quo-
dammodo mordicātes et magne
efficacie in medicina. Sic religioso-
rum et precipue predicantium ora-
licet mordēant peccatorum vicia. ta-
mē sūt eis valde medicinalia. ¶ **Itē**
religiosi debēt differre a secu-
laribus sicut arbores ortenses a sil-
uestribus. siluestres em̄ dicuntur
que nascuntur in siluis. ortenses ve-
ro que plātātur in ortis. ortenses
etiam excoluntur. siluestres vero
sibi reliquūtur. **Vnde** dicit **Aristo-
teles.** qz domesticę siue ortēses si nō
fuerint culte sūt vt siluestres. et
reconuerso. siluestres per debitā cul-
turam fiunt vt ortenses. **Et** sicut
ipse dicit. qz arbores siluestres ma-
gis fructificant q̄ ortenses propē
maiorē humoris habundantiā
parum vinctuosi. **Vnde** etiam fru-
ctus ortenses sūt maiores. melio-
res et dulciores. **Dicit** enim **aristo-
teles** qz siluestres offerūt ortēsbus

quando eis ex opposito complāta
tur. quia siluestres sunt calidiores
et sicciōres. et ideo excitāt calorē
ortensium et confortāt. In hoibus
ergo quasi siluestres arboēs. que
sibi ipsis id est proprio arbitrio dē
linquūtur sunt persone seculares
Sed quasi ortenses que sū cura et
cultura hominū sunt plantate sūt
persone religiose. que sū cultura o
bedientie et cura et gubernatione
sūt posite prelatorum. Vnde si hu
iusmodi ortēles id est religiosi nō
fuerint culti. id est a suis prelatiis
corrupti. et a suis excessibus refre
nati efficiēt vt siluestres. i. seculaēs
Econtra autem siluestres. id est se
culares et peccatores per culturā
penitentie efficiuntur vt ortenses.
id est vt religiosi. et frequēter me
liores q̄ multi ex eis Psalm. xxxij.
Erubescite sūdō ait mare Gregori.
Quia ex actione quorundam secu
larium confunditur vita religio
rum. **I**tem siluestres id est secula
res quibus faciunt plures fructus. id
est plures elemosinas. vel plures
filios carnales. vel plures fructus
temporales. scilicet per lucrum di
uitiarum q̄ religiosi pauperes et
continentes. et non corporaliter
negociantes. tamen fructus id est
opera spiritalia ortensium id est
religiosorum sunt maiores. id est
maioris meriti propter obedienti
am. et meliores. id est melius per
fecti propter diligentiam. **C**um em̄
sint pauperes et expediti a curis
huius mundi. possunt diligentius
intendere operibus dei. et sic ea me
lius facere. **I**tem sunt dulciores
propter continentiam. **E**t quanto
aliquis plus abstrahitur a delecta
tione carnis. tanto plus percipit
de dulcedine spiritus. **A**nimalis q̄

min homo non percipit ea que sū t
spiritus dei. i. Corin. ij. **I**n hoc eti
am q̄ siluestres faciunt plures fru
ctus q̄ ortenses. instruimur q̄ nō
debemus respicere ad operum mul
titudinem. sed ad operum bonita
tem. **I**tem siluestres id est secula
res suo calore id est suo temporali
subsidio et fauore conferunt ortē
sibus. id est profunt ipsis religiosiis
eis temporalia conferendo. et qui
a etiam ipsi religiosi proficiunt si
bi q̄ ad meritū ipos seculaēs ad spi
ritualia atrahēdo. **C**aplm. lxxij.

Sicut et perfectioni prope
debet homo primo intende
re. deinde utilitati et salu
tati aliene. **C**uius exemplum appa
ret in porro. quia in primo anno
semen non producit. sed in secun
do. quasi in primo anno intendat
solum proprie perfectioni. sed in
secundo produciendo semen videt̄
quasi intendere aliorum propaga
tioni. **S**imiliter predicator primo
debet intendere sibi per profectū
vite. deinde utilitati aliorū per se
mina doctrine. **V**nde Aposto. i. Thi
mo. ij. Attende tibi et doctrine.
In cuius rei exemplum etia; De
lias dixit mulieri vidue. ij. Re.
xvij. Vade et fac michi primum sū
cinericiū panem et filio tuo. dei
de tibi. quia scilicet caritas hominis
incipere debet a se ipso. **V**nde et
iste ordo etiam in semine elemosi
nie ē seruāus Aug. 9. in Encheri.
Qui vult ordinate etiam dāe. a se
ipso icipere debet. et eā p̄mo sibi
dare. ē enim etia opus misericor
die. verissime q̄ dictū est. Miserē
aie tue placēs deo **I**deo etiā ordo ī
correctione seruāus est. scz vt q̄
vult corrigē aliū p̄ corrigat seipm
q̄ Gre i. vi. Moral. Mūd. 9. eē debz

porro

a vicis ppms qui curat aliena cor-
rigere. quo tato perspicacius alns
fugienda videat. quanto hec ipse p
scientia ma vitam verius declinat
Quia neq̄ pure in membris ma-
culam considerat. oculus quez pul-
uis geauat. et superiectas sozdes e-
gere nō valent manus que lutum
tenent. **Et** similiter **ps̄s**. dicit in li-
bro de fumo bono. q̄ non debet vi-
cia aliena corripere. qui adhuc vi-
ciorum contagiombus fuerit inuo-
lutus. **Improbum** enim est argue-
re quōdā in alio. quod ad huc repte-
hendit in seipso.

Capitulū .lxix.

Sanguis cristi assimilatus
opobalsamo .i. liquori bal-
sami **Primo** ratione origi-
nis. **Sciendū** enim q̄ pprie arbor
tota dicitur balsamum. lignum ve-
ro capobalsamum. sem en autem
et ficus opobalsamum. ex eo q̄
ferreis vngulis cortex ligni percū-
tur. et per corticis vulnera q̄si per
cauernas egreditur. **Quod** totū
cristo cōpēit. ratione sue passio-
nis. **Cuius** liquor. .i. sanguis p ca-
uernas corticis. .i. p vulnera corpo-
ris ferreis clavis impressa effluxit
Bernardus in quodam sermone
Scio q̄ merita mea michi nō suf-
ficiunt. et qd michi deē audacter v-
sūpō ex visceribus cristi que mise-
ricordia effluunt. nec de sunt fora-
mina per que defluant **Datet** em
archanum cordis per foramina cor-
poris. patent viscera misericordie
dei nostri in quibus visitauit nos
ciens ex alto. **Item Bernardus**
Ex consideratione remedij periculi
mei quantitatem cognosco. filius
dei iubet occidi vt prezioso sangui-

nis illius balsamo meis medeatue
vulneribus. **¶ Secundo** ratione
ponderis. **Nam** balsamum in aqua
positum mox fundum petit. si verz
et non sophisticatum fuerit. **Simi-**
lit sanguis cristi et gloriosa ei9 pas-
sio posita per meditationem in aq̄
tribulationis nostre mox fundūz
petit. quia grauiorem se omnibus
tribulationibus nostris ostendit.
Et sic tribulationes nostras ḡues
sui p̄deris leues et tolerabiles ēo-
dit **Gregorius**. **Si** passio cristi ad
memoriam reuocatur. nichil est ad
eo durum quod non equo animo
toleretur. **Vnde** **Aposto.** **Hebreo.**
xij. **Re cogitate** eum qui talem su-
stinuit aduersus semetipsum a pec-
catoribus contradictionem. vt nō
fatigemini animis vestris deficient-
tes. **¶ Tercio** ratione incisionis.
Nam in balsamo sola exterior cor-
tex inciditur. **Lignum** autem nul-
lo modo tangitur ferro. **Sic** etiam
in cristo sola caro incisa est et lesa.
ligno diuinitatis nullam passionē
vel lesionem sentiente vel suscipie-
te. **Nota** etiam. q̄ tempore estiuo
cuz cultello osseo rami ipsius bal-
sami leniter inciduntur ne lignūz
interius ledatur. et sub cortice in-
ciso vitree ampulle ponuntur. in
quibus gutte stillantes colligunt
Iste ampulle vitree sunt mentes
pure et humiles. scilicet vacue per
humilitatem. et etiā vitree p puri-
tatem. que recolligunt vmemorā
do et compatiendo guttas sagui-
nis cristi et penas corporis eius. **¶**
Quarto ratione odoris. quia scdm̄
Plinū omnibus odoribus prefer-
tur balsamū. **Balsamū** em illud ē
optimum qd est odoriferz. pondero-
sissimum. semine maximum. mox
dens gustum atq̄ in ore feruidum

et colore rufum. Licet enim arbor
balsami siue eius frutex que nunquam
crefcit ultra altitudinem duorum
cubitorum sit viti similis. et in fo-
lys sit similis rute. sed alioribus
semper manentibus. tamen liquor
rufus est. Omnia autem predicta
habz sanguis siue cristi passio Est
enim odoriferus per attractionis su-
auitatem. Vnde cristus dixit. Ego
si exaltatus fuero a terra oia tra-
ham ad meipsum Item ponderosif-
simus. i. grauissimus per doloris in-
mensitatem Tren. i. Attendite et
videte si e dolor similis sicut dolor
meus. Item est semine maximus
per propagationis fecunditatem. quia
multi filij dei ex sanguine cristi tanquam
quod fruges ex quodam semine in ter-
ram sparso progeniti sunt Vnde cri-
stus assimilauit se grano frumenti
in terram cadenti et morienti. quod
multum fructum affert Jo. xij. Item
debet mordere gustum anime
per dolorem compassionis. et debz
feruere in ore per verbum predicationis.
scilicet vt frequenter et feruenter cri-
sti passio predicet Apost. i. Corint.
.i. Nos predicamus cristum crucifixum
et est Est enim sanguis cristi calorem
rufus. quia caritatis ardore et crucia-
tus dolore vehementer excoctus.
et est valde mirabile quod balsamum
quod sit rufum tamen vestem munda-
dam non polluit. vt dicit ysidorus.
Sed longe amplius est mirabile.
quod sanguis cristi rubeus non solum
non polluit. primo etiam imundos ab-
luit. Apoca. i. Dilexit nos et lauit
nos a peccatis nostris in sanguine
suo. Quarto sanguis cristi assi-
milatur balsamo. et hoc ratione va-
loris. Valet enim balsamum ad mor-
ta. Nam fetum mortuum educit.
Et hoc significat. quia sanguis seu

passio cristi mediante penitencia
peccatum mortale de conscientia ex-
trahit Nam penitencia et cetera sa-
cramenta in virtute passionis cri-
sti operantur. Item balsamum mor-
tua corpora incorrupta custodit.
quia quantum dissoluit tamen osuit.
Similiter exemplum passionis cri-
sti carnem quidem id est carnalia
vicia mortificat. sed mortificatos
carne a peccatorum corruptione con-
seruat. Nam qui cristi sunt carnez
sua curciferunt cum vicijs et
concupiscentijs vt dicit Aposto.
ad Gal. v. Item balsamum mor-
tibus venenosis occurrit. quia passi-
o et crux cristi valde temptationi-
bus demonum obsistit. Et ideo fi-
gurata fuit in serpente eneo. cuius
aspectus a moribus serpentum li-
berabat Rume. xxi.

Capitulum. lxx.

S Ancti viri assimilantur flo-
ribus. De quibus dicitur
Canticorū. ij. Flores appa-
ruerunt in terra nostra. i. in eccle-
sia. vel in carne humana Sunt enim
ad modum florum multi odoris in
exemplis quibus alios attrahunt
Apostolus. ij. Corinthiorum. ij.
Cristi bonus odor sumus. Canticorū. ij.
Vinee florentes odorem de-
derunt et vox et est Item sunt pulchri
saporis in verbis quibus audientium
mentes reficiunt Ps. Quam
dulcia faucibus meis eloquia tua
super melori meo Proverbiorum
xvi. Dulcia eloquia maiora reperi-
et. Item pulchri coloris. i. gratiosi
aspectus in moribus suis et hone-
stis et modestis. quibus intuitum
oculos alliciunt. sicut dicitur de bea-
to Stephano Actuum. vi. qui intu-
entes in eum omnes qui sedebant
in consilio viderunt faciem eius tanquam faciem

angeli. Item sunt sicut flores maxime virtutis. scz in miraculis. a signis que supra naturam ostendunt. sicut cristus dixit. **S**igna autem eos qui crediderint hec sequentur. **I**n nomine meo demonia eiciet. **I**tem flores campos. silvas. a ortos sunt a pulchritudine et exornant et vestiunt. Nam in campis lilia. et in ortis rose. a in siluis viole inueniri consueuerunt. **T**anq̄ ergo lilia agri sunt virgines. que in agro corporis sui virginitatis candore et odorem deo exhibuerunt. **T**anq̄ vero rose rubentes fuerunt sci martires quorum vita fuit velut ortus. spm̄atum sepe. hoc est multitudie penarum et suppliciorū xpi amore circumdatus. in qb9 velut rose albescentes puritate nituerunt. et velut rose rubee sanguine suo pure orutularunt. **S**ed tanq̄ viole silvarum fuerunt confessores. quorum plurimi in siluis seu heremis deum contemplantes latuerunt. et omnes velut viole odore bonie vite retulerunt. et per mentis humilitate precipua inclinata semp capita deo tenuerunt. sicut viola circa florem aliquantulum incuruat. **I**tem sancti viri assimilantur gatiofolis quorum illi sunt electi. qui habent nigrum colorem. acutum saporem. suauem odorem. a qui manu compressi emittunt aliquem humorem. **S**ic viri sancti a perfecti sunt colore nigri per apparentie despectionem. sapore acuti per sapientie contemplationem. odore suaves per gratie vel gratam conversationem. complexionem humidi per lacrimarum emissionem. **N**am compressi inuicem plus iuuant se lacrimis q̄ vino. **V**nde **Amb.** de se dicebat aduersus milites gothos. **A**rma mea lacrimae mee fue-

dunt. **I**tem gatiofoli cerebrum et virtutem animale confortant. quod faciunt sancti suis consilijs. cordis pauorem reuelant suis exemplis. et virtutem nature deficientis in proximis adiuuant suis elemosinis vel beneficijs. **I**tem sancti viri assimilantur palmitibus. **P**rimo ratione nutritionis. quia palmitibus a vite nutrimentum suscipiunt. **E**t ideo tam diu viuunt a fructificant. q̄ diu vitam permanent viti. **N**am nutrimentum quod a vite suscipiunt solu q̄tum necesse est retinent. quod vero superfluit in materiam germinis. frondis. floris a fructus transmittunt. **V**nde palmitibus a vite separati non fructus faciunt sed arescunt. **S**ic simili etiam modo sancti viri q̄ diu per gratiam vel caritatem viti cristo. qui dixit **Iohannis. decimo quarto. Ego sum vitis vera sunt viti viuunt et spirituales fructus faciunt. sed ab eo per peccatum separati. non faciunt fructus vite. i. opera vite eterne digna. Et ideo dixit ipse cristus Iohannis. decimo quinto. Ego sum vitis. vos palmitibus. a sicut palmes non potest ferre fructum nisi manserit in vite. sic nec vos nisi in me manseritis. Secundo sancti viri assimilantur palmitibus. et hoc ratione insertionis. quia furculus vnus palmitis siue vitis inseritur in alio palmitis siue vite. et fructificat in eo. **V**nde docentur homines ex eadem vite facere duas diuersi coloris. quia si dum vitis inseritur viti. fiat insertio in tribus ramis pcedentibus ab vno ramo ipsius vitis. et cum vno furculo insertionis colorem rubeum apposueris. et cum alio blaueum. a cum tercio colore croceum. vel etiam alium. singuli**

palmites ex predictis ramis proce-
dentes tales vuas faciēt quales ap-
positi sunt colores. Et similiter eti-
am posset fieri in alijs prelatiis suo
modo. Sicut autem palmites vel
rami vitis inuicem incorporantur p
inseueritatem. ita fideles cristi debēt
inuicem vniri et incorporari per car-
tatis dilectionē. Et tunc vnus quisq
faciēt vuas diuersorū colorum. qz
scilicet picipabit merita singulorū
Ps. Particeps ego sum omnium
timentium te et custodientū man-
data tua. ¶ Tercio sancti viri as-
similantur palmitibus ratione prote-
ctionis. qz palmites pāpīs vestiū-
tur. quorum subsidio ab ardore a
frigiditate defenduntur. Vn pamp-
pini sunt virtutes q nos defendūt
et a calore prosperitatis. et a frigo-
re aduersitatis. Nam in prosperita-
te ardet luxuria et gula. In aduersi-
tate vero frigescit inuidia et accidia
Sed a luxuria ptegit pampinus o-
tinentie. A gula pampinus abstine-
tie. ab inuidia pampinus caritatis
Ab accidia pampinus spei. qz spes p-
mny multū sollicitat et cōfortat S-
nota qz quilibet pampinus vt dicit
Ambrosi. est alicubi interitus vt
solis calorem ad maturitatē fructus
admittat. Et similiter quelibet v-
tus ad hoc vt eius fructus sit com-
pletus. id est vt faciat meritorius
opus. oportet qz admittat calorem
solis id est amorem caritatis. sine q
nullum opus esset meritorium. et
nulla virtus perfecta. ¶ Quarto
sancti viri assimilantur palmitibus
ratione colligationis. Nam palmi-
tes vitis quedam de se vincula e-
mittunt. quorum amminiculo tue-
bimus ventisqz resistunt. et suos
fructus melius sustinere possunt.
Multum enim a principio sūt gra-

ues illi. Et ideo huiusmodi odi telina-
culis indigent. quousqz hant solis
beneficio fortiores. Similiter etiā
illi qui sunt imbecilliores et impet-
tiores vel minores in via de i. debēt
se maioribus atqz peritioribus qui
busdam obedientie vel familiarit-
tatis et discipline vinculis obliga-
te et coniungere vt sustentetur ab
eis. et eorum exempla consilio. et
auxilio protegent a turbibus tri-
bulationum. et a ventis temptati-
onum quousqz diuine gratie bene-
ficio ipsi efficiantur perfecti. ¶ Qui-
to sancti viri assimilantur palmiti-
bus ratione putationis. videlicet
qz palmites singulis annis volūt
putari. et sic se magis dilatant et
magis fructificant. et si diu puta-
ti non fuerint de generant. et in la-
bruce speciem se cōmittant Et si-
militer homines qui volunt profi-
cere et i meritis dilatari. nec de ge-
nere a iustis vt efficiantur peccato-
res. debent cogitatus et actus suos
sepe cum gladio lingue per cō-
fessionem putare et pronūciare.
s saltē semel singulis annis tenetur
homo cōfiteri ex precepto ecclesie.
et debet putare vineam conscien-
tie sue vite sue **Johā. xv.** Omnes
palmitem qui fert fructum purga-
bit cum vt fructum plus afferat.
¶ Item sancti viri sunt similes li-
gnis thymis. ¶ Primo quia talia
ligna sunt spinosa. et albe spine
simillima. Similiter etiā sancti viri
sunt in hac vita spinosi. id est com-
pūctionibus et afflictionibus plēi.
cum spinis tñ. i. afflictionibus car-
nis habent albedinem innocentie
et puritatis mentis. ¶ Secundo
sancti viri assimilantur lignis thi-
mis. qz ligna thyma sūt iputabilia.
quia vt quidam dicunt nec i igne

De vegetabilib9

comburentur. nec in aqua resoluuntur. Sic sancti viri sunt per constantiam solidi. quod nec igne aduersitatis uruntur. nec aqua voluptatis resoluuntur. **Ps.** Transiuimus per ignem et aquam. **Tercio** sancti viri sunt similes lignis thymis. Quia talia ligna sunt specularia. Sunt enim valde fulgentia et ad modum speculi polita siue ad modum unguis. Unde in eis resulant ymagines sicut in ungue. Similiter sancti habent se per modum speculi. In quorum vita velut in quodam speculo quilibet conspiciere potest vitam suam. Et quod sit feda si ab ea dissentiat. vel quod sit pulchra si in ea conueniat. Ex his autem verus salomō cristus fuerit in domo ecclesie gradus. quod ex eorum exemplis conspiciamus qualiter ad vitam eternam scandere debeamus. Fecit etiam ex his fulcra. id est sedilia. quia ex eorum quod virtutibus colligere possumus quales nos esse oportet. et in nobis velut in suis sedibus residere deus.

Capitulum lxxi.

Sapientia assimilatur amomo. de quo fit mentio **Apostolus** **1. corinthios. xviij.** Cinamomum et amomum et odoramentorum etc. Amomum est herba nascens in Siria. cui sapientia assimilatur. **Primo** propter odorum varietatem. Est enim herba odorifera habens odorem sicut cinamomum. **Item** est colore subrufa habens folia coniuncta. et seia copiosa. et albu[m] florem ut viola sicut dicit **Dyasc.** Similiter sapientia est odorifera quia generat honestatem. et colore subrufa. quia inflammatur caritatem. et habet folia. id est verba coniuncta in quantum sua

Et plantis

det unitatem. et in semine copiosa per verborum affabilitatem vel affluibilitatem. Nam semen est verbum dei quo sapiens affluit. **Item** habet florem albu[m] per contemplationis puritatem. quia quasi albi flores sunt pure meditationes. **Secundo** sapientia assimilatur amomo propter proprietatum eligibilitatem. quia illud amomum est eligendum quod est recens. longum. albu[m]. seine plenu[m] super virgas purpureas expansu[m] maxime odoriferu[m] et poderosu[m]. Unde propter omnes istas conditiones doctrina sapientie. id est sacre scripture est inter doctrinas maxime eligenda. Nam ipsa est semper recens propter expositionum nouitate[m]. ipsa longissima per temporis diuinitatem. Ipsa enim cepit tradi ut dicit **Augustinus** ab exordio generis humani et durabit usque ad finem. Et ideo ipsa de se dicit **Eccl. xxiii.** Ab inicio et ante secula creata sum et usque in futurum non desinam. **Item** ipsa est alba propter sermonis puritatem. in quo nulla includitur obumbratio vel permixtio falsitatis. semine plena propter verborum fecunditatem. Nam verba dei que in ipsa continentur quasi quedam semina sunt quibus filii spirituales in fide cristi generantur **Jacobi. i.** Voluntarie enim genuit nos verbo veritatis et est. **Item** est super virgas purpureas. id est super mentes doctorum et martirum expansa. **Ipsi** enim fuerunt virge propter transgressoru[m] correptionem. propter errantium directionem. propter debiliu[m] sustentationem. fuerunt etiam purpuree per amoris inflammationem. per sanguinis effusionem. vel propter inimicis prelationem. **Item** purpureus quidem color est regalis color.

Item odorifera ppter honestate m
 Honestas em assimilatur odori ppter
 attractione. qz honestum e qd
 sua virtute nos tēhit vt dicit **Tul-**
lius. De sapientia dī Sapien. vii.
 Venerunt michi oīa bona ppter cū
 illa. et innumerabilis honestas p
 manus illius. Itē ipsa est pondero-
 sa p sententiāru grauitatem **Psal.**
xxiii. Verba legis ponderans ¶
 Tercio ppter virtutis multiplicita-
 tē. Dabet em amomū multas vir-
 tutes. videlicet scorpionū ictibus
 resistendi. oculos fouendi. et dolo-
 re intestinarū sedandi. Sic sapien-
 tia ictibus scorpionum. i. deceptio-
 bus obuiat hereticorū. oculos mē-
 tis illuminando confortat. et in do-
 loribus cōsolatur et letificat. ¶ **I-**
tem sapientia assimilatur buxo.
 Primo ppter sbe soliditatem. Est
 em arbor hęc solide substantie et o-
 pacte. et humiditatis viscoſe. ppter
 quod lignum est ponderosum et in
 aquam missum mox petit fursduz
 Quia poros apertos n̄ habet in q̄
 bus subintret aer. ppter hęc sup
 aquam natare non potest. Similitē
 sapientia vera et spiritalis reddit
 homine solidū. i. patientem in ad-
 uersis. et cōpactum. i. cōstantē in
 periculis. et humidū. i. habundantē
 in lacrimis. Nā cor sapientis vbi
 tristitia **Eccī. vii.** Item viscosuz in
 amicitis. Nam viscus illud qd ei
 adheret nō tantūz capit. sed et te-
 net. Quia scilicet homo sapiēs te-
 net. i. firmus est in amicitia quam
 accipit. Item facit ponderosum in
 verbis **Eccī. xxi.** Verba sapientū
 statim ponderabuntur. Item pfū-
 dum in scripturis. Nam petere fū-
 dum aque est penetrare pfundita-
 tē scripturę. secūdu illd **Job. xxviii.**
 Profunda flumiorū scrutatus est et

abscondita produxit in lucem. ¶
 Secundo ppter materie lemitatem
 Nā tabula buxea ppter lemitatez
 materie optime politur et tergitur
 Et illud vere cōpetit sapienti habe-
 re mentem politam et tersā ab o-
 ni vicio et macula. Vnde **Grego-**
rius nazanzenus dicit. qz prima sapie-
 tia est vita laudabilis. et apud de-
 um pura mens. per quā puri pu-
 ro unguuntur. et sancti sancto soci-
 antur. ¶ Tercio ppter viroris cō-
 tinuitatez. quia buxus habet folia
 sepe virentia. et dicitur hęc buxus arbor.
 et hęc buxum pro ligno Vnde qui-
 dā dixit. Nec buxus crescit. hęc bux-
 um crescere nescit. Folia igitur e-
 ius nō de leui causa cadūt. sed dū
 vnum cadit alterum crescit. Et i-
 deo buxus sepe virens est. et qā
 color viridis est maxime gratus o-
 culis. qz buxus habet folia semper
 virentia. significat qz homo sapiēs
 semp habet verba grata et amabi-
 lia **Eccī. xx.** Sapiēs in v̄bis ama-
 bilem se facit. ¶ Item sapientia as-
 similatur radici. Nam radix licet
 sit visu hispida. tamen est mollis i
 substantia Sic sapiens quū exte-
 rius oñdat se hispīdū et rigidū. ta-
 mē corde est benignus et mollis.
Sap. i. Benignus em est spiritus
 sapientie Itē radix est porosa. Po-
 ri autē sunt subtilissima corpis fo-
 ramina siue vie. Vñ in hęc signat
 multas et subtiles vias quibus sa-
 piens in bonis agendis. vel malis
 amouendis seu impediendis habū-
 dat. Itē qz icedit tortuor se. nūc ex-
 it versus latus vnū. nūc in lat⁹ op-
 positū. Qd etiā sapiens facit siue
 in iudicio dū merita personaz seu
 ptium discutit. vel in seipso dum v-
 teumqz oppositum attendit. Nam
 in die bonorum non in memor est

malorum et conuerso. et sic vtrū
q; latus ad modū rei tortuose vtrū
tenendo et aliud consideratio oc-
cupat et tangit. **I**te sapiens ve-
rus assimilatur herbeno. quod est li-
gnum ethiopicū. colore nigrum.
tactu lenē et planum. durū et pon-
derosum. Vnde propter compactionē
pororū in aqua positus mox fundū
petit. vt dicit **Phūs** in libro de ve-
getabilibus et plantis. et tamē si
igni appositum fuerit ipsū rapit. et
suauem de se odore et fumū emittit.
Similiter homo vere et sciendū
deum sapiens est coloris nigri.
i. apparentia de spectus per humili-
tatem. **N**ō em̄ homo sapiens ē sui
ostentatiuus. Vnde **Gre⁹**. nazan-
zen⁹ dixit. **H**oc ipsū philosophat⁹
hum ne philosophari viderer. sciēs
q; velle videri sapientē. hoc est o-
m̄ino non esse sapientem. **I**te est
tactu planus. i. mansuetus per con-
uersationis lenitatem. durus per
iusticie seueritatem. ponderosus p-
prudencie maturitatem. **F**undi a-
que. i. scripture vel sapiencie. vt ita
dicam est petitiuus per intelligenti-
e profunditatem. **I**gne inflamabi-
lis per caritatis feruoritatem. boni
odoris emissiuus per boni exempli
suauitatem. **A**post. 11. **C**orin. 11. **C**ri-
sti bonus odor fumus.

Capitulū. lxxij.

Scientia humana assimilatur
illi herbe que dicitur fum⁹
terre. **Q**uod patet primo
ex ipsi⁹ gñatōe. propterea em̄ sic dicitur
q; est gñata ex quadam fumosita-
te grossa et soluta a terra. **Q**uasi au-
tem fumositas a terra resoluta ē sen-
situa cognitio per abstractionē a
materia. et ex hac fumositate gñat-
ur hec herba. scz ex sensitua cog-
nitione scientia intellectiua. **V**n̄ **phūs**

dicit. q; omnis nra cognitio dicit a
sensu. **N**ichil em̄ scdm eum est in
intellectu qd prius nō fuerit in sensu.
licet alio mō sit in sensu. et alio mō
in intellectu. **S**ecundo patet ex cō-
patione. q; hec herba est tāto me-
lior quanto viridior. **V**nde duz sic
tatur nullius valoris efficiē. **S**ic ē
in scientis. **N**am herba quanto ē
viridior tāto magis delectat aspe-
ctū. **V**nde illa scientia est vt herba
viridior q; magis delectat intellec-
tū. et talis scientia est ceteris me-
lior. sic scia diuina vt **Phūs** dicit
in libro de partibus animalium. q; si
cet de diuinis possumus min⁹ scire
q; de alijs rebus. tamē illud modi-
cū delectabilius est q; oīn̄ rationum
cognitio que apud nos sunt. **I**tem
herba tanto viridior quanto hūoro-
sior. et illa scientia est viridior que
humorosior. i. affectuosior. **I**n quo
et omnes alias scientias excedit sci-
entia theologica. q; maxime est af-
fectiua. i. ad amorem et affectū bo-
ni inflamatiua. **I**tere. xxij. **N**ōne
verba mea quasi ignis? **T**ercio
patet ex purgatione. q; hec herba
purgat melancoliam. **E**st em̄ cali-
da in primo gradu. **S**ic scientie stu-
diū releuat tristitie tedium. et me-
lancoliā. i. accidia fugat. sed p̄cipu-
e hoc facit scriptura que maxime i-
tristiens consolatur. **V**nde. i. **M**ach.
xij. **V**abētes solatio libros sacros
Quarto patet ex inflatione. q; hec
herba ē inflatiua et ventositatis gñat-
iua. **V**nde euz amiso l' femiculo ē mi-
scenda. **S**ic scia est occasio inflatio-
nis supbie. dicit **A**post. **S**cia inflat
et ventositatis vane glorie. n̄ euz
amiso l' femiculo. i. dei timore ventū
vanitatis expellentē misceatur. **V**n̄
de **Gre** nazāzen⁹ dicit. q; scie de hie-
tū et iāstio q̄stionū m̄i timor dei

fum⁹ sic

precesserit effrenatos aios in pre
ceps ducit.

Capitulū. lxxij.

Scriptura sacra nutrit nos
in vbiis et edificat in exem
plis et purificat in memo
rijs. Unde ipsa assimilatur fago.
Cuius glandes sunt exterius tria
gule. lemi cortici incluse. et sunt dul
ces et nutritibiles. Unde de eis homi
nes antiquitus vivebant. Sic sacre
scripture verba sunt triangulata
in quantum instruunt nos de fide bea
tissime trinitatis. Vel in quantum nos
de tribus virtutibus theologis in
formant. Vel quia continent sub littera
triplicem sensum mysticū. scilicet anago
gicū. allegoricū. et tropologicū. siue
moralem. Et sunt spirituales sacre
scripture intelligentie sicut lemi cortice
.i. sicut facili littera intercluse. et sunt
dulces valde. secundum illud **Ps.** Quia
dulcia faucibus meis eloquia tua
super mel ori meo. Et sunt spiritus nu
tritive. .i. spiritus vite conservative.
Mat. xij. Non in solo pane vivit
homo. sed in omni verbo quod procedit
ab ore dei. Unde Moyses in monte
quadraginta diebus cum isto solo cibo
permanit. scilicet allocutionis divine
sine aliquo corporali cibo. et similitur
alii antiqui patres hoc cibo spirituali
aliti sunt. Item fagus est arbor
edificans et asseribus valde apta.
Sic ex sacra scriptura trahuntur
assereres scilicet sanctorum patrum
exempla. ex quibus construuntur
spiritualium virtutum optima edifi
cia. Item fagus est arbor. cuius
ruba pura a vermibus non corrosa
est arbor vitre valde necessaria. quia
ex eius cineribus cum alijs adiun
ctis vitrum maxime fit. Cineris autem
fagi est memoria mortis ad quam

nos sacra scriptura inducit. et ex
hoc fit vitrum puritatis. Et huius
memoria hominem a peccatorum sor
dibus preseruat. secundum illud
Eccl. vii. Memorare novissima tua
et in eternum non peccabis. Item
sacre scripture doctrina assimilatur
nuci. Quia fructus nucis ut dicit
ysid. tantam vim habet ut missus
inter fungos et cibos venenosos.
quod quid in eis est virulentum effundat.
rapiat et extinguat. Sic sacre scrip
tura quicquid est virulentum vel
noxium in humanis disciplinis si
ue scientijs corrigat et odempnat.
Unde de ipsa sacra scriptura dicit
Augustinus secundo libro de doct
rina christiana. quod quicquid homo di
dicat si noxium est ibi dampnat.
si utile ibi invenitur. Item sacre
scriptura assimilatur auellane. Pri
mo ratione communitatis. quia sic
dicit **ysid.** ex eo quod in publico loco
quasi in silva oritur et ab omnibus
euellitur. ideo auellana vocatur.
Similiter sacra scriptura ita pub
lice et communiter docetur ut ab om
nibus participari et haberi possit.
Unde precipuus eius actor et doe
tor christus discipulis suis precepit
Predicare euangelium omni crea
ture **Matth. xvi.** Secundo rati
one difficultatis et etiam utilitatis.
Quia auellane sunt quidem ad di
gerendum dure. sed si sunt bene
digeste multum sunt nutritive. Si
militer sententie mystice sacre scrip
ture licet sint ad digerendum du
re. .i. difficiles. tamen bene intelled
te vel exposte sunt spiritus mira
biliter nutritive. propter quod dixit
dominus **Matth. xij.** ut supra allegatum
est. quod non in solo pane vivit homo
et cetera. Tercio ratione observabili
tatis. quia auellane si cum exteriori

pellicula fuerint manducate sūt no-
cuiue. q̄ multe inflationis sunt ge-
neratiue. & ideo sūt a pellicula spo-
liande. Sic quedam sunt in sacra
scriptura que si secundum exterior-
em pelliculā. scdm litterā fuerit
obseruata. non p̄desent obseruāti-
bus. sed plurimum nocent. sicut
cerimonialia et figuralia veteris le-
gis. que nō licet ad litteram obser-
uare. quia iam eorum veritas quā
figurabant impleta est per cristuz
Vnde et Apost. dicit. Obseruanda
sunt nō littera sed spiritu. quia lit-
tera occidit. spiritus autem viuifi-
cat. et ideo de trahenda et abiciēda
est ab hmōi exterior pellicula. id ē
sensus littere exterior. et accipien-
dus est sensus mystic9 interior.

Capitulū. lxxij.

Societas sanctorum virorū
multuz quandoq; prodest
homin peccatori. Cuius ex-
emplū apparet in oleastro. qui est
siluestris olea sic dicta. eo q̄ ole-
e sit simillima. licz eius folia magis
lata. et est arbor inculta. sterilis. &
amara. Sed si ramus eius oliue in-
sertus fuerit vim mutat radicis. &
in ppriam suam conuertit qualita-
tē. Quasi autem oleaster hō pecca-
tor est qui licet in natura siue in y-
pocritis figura sit similis viro iusto.
nō tamen in vita vel anima. quia
est incultus per vetā penitentiam.
et sterilis ad opera meritoria. et
amarus in conscientia. Si tamē in-
seratur oliue. i. si sancto viro socie-
tur. mutabitur vis radice. i. affe-
tus cordis. et conuertetur v̄bis &
exemplis illius et trahetur ad vitā
consumilem. **Apo9. Ro. xi. Tu autē**
cum oleaster esses infertus es in il-
lis & ē Seneca i epistola Nulla res
magis animos induit honestos. et

i prauum inclinabilem reuocat ad i-
ctum. q̄ bonorum virorum conuer-
satio Paulatim em̄ descendit & v̄i
preceptorum obtinet frequenter
aspici frequenter audiri

Capitulū. lxxv.

Spiritualis homo nō debet
vacare ocio. sed vno bono
ope completo. debet ad a-
liud se parare. Cuius exēplū appa-
ret in ficu et precipue egipciaca.
Est enim ficus illa arbor que p̄ sin-
gulos annos fructū facit. et vno
maturescente. statim oritur alter.
Vnde ficus est dicta a fecunditate
Sic quedam sunt opera que hō ex
necessitate precepti per singulos ā-
nos facere tenetur. quedam q̄dāz
saltem semel oī anno. sicut confite-
ri in q̄dragesima. & communicare in
pascha. Hoc enim est p̄ceptum ec-
clesie. & si pluries hoc fecerit aliq̄s
melius faceret. q̄uis ex precepto
non teneatur. Quedāz vero tene-
tur quis facere pluries in anno. sicut
ieiunare. & seruare ieiunia ab eccle-
sia instituta q̄ in āno pluries occu-
runt. sicut q̄dragesima. et quorūdā
sanctoruz siue festiuitatū vigilię.
et ieiunia quatuor t̄pm que quat-
in anno occurrunt. Quedā alia sūt
que homo debet facere cotidie. vt
elemosine et orationes et h̄modi
Et in talib9 vno bono opere facto
et completo. statim deberet homo
rogitare de alio faciēdo. quia in
via dei nō progredi. regredi est vt
dicit Bern. Apost. Col. i. Fructifi-
cantes et crescētes & ē.

Capitulū. lxxvi.

Actus lasciuie dissoluti &
cupiscentiam excitant et
inflāmant. **Vnde assimilā**
ē v̄tice que cui3 sit nature ignee &

Feruide est se tangentium vritua.
 Talis ergo est caro humana que
 semper secum portat ignem concupiscentie. Unde non sine periculo tangitur. propter quod ut refert Gregorius in libro dyal. Dixit quidam sanctus homo infirmus et quasi in extremis positus mulierem ipsum tangenti. Qulier tolle paleam. quia adhuc igniculus vivit. Et nota quod dicunt doctores quod licet tactus et oscula et amplexus et huiusmodi possint bono animo fieri et sine peccato. sed propter consuetudinem patrie. vel propter aliquam necessitatem aut rationabilem causam. tamen quando fiunt ex libidine. id est propter delectationem carnis sunt peccata mortalia. Quia non solum consensus in actu luxurie illicitum vel contra quod alterius peccati mortalis est mortale peccatum. sed etiam consensus in delectatione ipsius peccati mortalis est mortale peccatum. Ecclesi. xiiij. Qui tetigerit picem comam. quinabitur ab ea. Hec enim pix est caro mulieris inflammabilis et inflammans.

Capitulum lxxvij.

Timor dei assimilat femulo. Primo propter virtutem aptitudinem. quia femulus ut dicit Plato habet virtutem diureticam et aperitivam. Similiter timor dei aperit viam amori. Unde dicit Augustinus quod timor introducit amorem. sicut seta in corium calcificis introducit filum. Secundo quia habet virtutem incisivam sed ex subtilitate sibi sue et suis qualitatibus ut dicit Plone. Similiter timor dei incidit vinculum affectus amoris mundi. Nam sicut dicit Johannes Cassianus in libro de institutis monachorum. De timore dei nascitur punctio saluta-

ris. et de punctione cordis abrenunciatio. id est nuditas et contemptus omnium facultatum. Tercio propter virtutem renouativam. quia femuli gustu ut fertur serpentes omnem senectutem deponunt. Sic homo dei timore spiritus et us. senectutem non temporis sed peccati pro confessio non annuatim deponit. Quia saltem semel in anno ut super dictum fuit tenetur homo ex precepto ecclesie confiteri. Ecclesi. i. Timor domini expellit peccatum. Quarto propter virtutem illuminativam. quia etiam femuli gustu ipsi serpentes caligines oculorum detergunt ut Plinius dicit. Unde et hominum intellectus et caliginem oculorum dicitur ex eo maxime eliminari. et ideo ex eius succo fit collirium oculis valde aptum. Similiter timor domini oculos mentis purificat et caliginem superbie fugat. et lumine vere sapientie mentem illustrat. et ideo dicit Job xxviii. quod timor domini ipsa est sapientia et cetera. Quinto propter virtutem defensivam. Quia semen femuli cum vino potatum valet contra morbum serpentium. et contra ictus scorpionum. et radix eius cocta cum vino canis morbum sedat. Hec enim omnia operatur femulus ortensis. et adhuc fortius operatur femulus agrestis. Similiter timor dei. et precipue agrestis. id est fortis insistit moribus serpentium. id est temptacionibus dyabolicis. Item ictibus scorpionum id est moribus carnalium temptacionum. que ante delectant et retro etruant. sicut scorpio ante palando incedit sed retro cauda ferit. ut dicit Gregorius. Item moribus canis. id est temptacionibus mundi blandientis vel persequentis. Quia canis aliquibus cauda blanditur. aliquibus vero latrat et eos moribus ledere molitur. Vnde Gregorius.

dicit. q̄ i via dei timor fortitudines
gignit. scilicet contra carnem & dyabolum
voluptatem mundum.

Capitulum lxxviii.

Tribulatio assimilatur celi
domine. que est herba cui9
succo oculi primum ster
core lesi ad statum pristinum ruer
tuntur vt ysid. et Plim9 dicunt.
Similiter vt dicit Gregorius o
culos quos culpa claudit pena apit
Item tribulatio non nocet se hu
milianti. sed potius eum exaltat.
Cuius exemplum apparet in hui
egiptiaca. Cuius lignum in aqua
missum contra naturam aliarum
ficorum mox fundum petit. & post
q̄ fuerit aqua plenu9 unde magis
deberet esse ponderosum. tunc re
dit ad sumum. vt dicit Augustin9
Similiter homo positus in aqua
tribulationis. si fundum petierit. i. si p
fuerit se humiliauerit. restituetur
ad sumum gradum. et etiam in
dum talis exaltatur ad sumum.
Vnde de cristo dicitur Philipens.
ij. q̄ humiliauit seipsum factus o
bediens patri vsq; ad mortem. mor
tem autem crucis. ppter quod de
us exaltauit illum etc. **I**tem q̄
tribulationis flagellum aperiat o
culos cordis vt iaz est supradictu9
eo q̄ tollat cecitatem inductam p
peccatum. patet etiam per lactu
ce que a quibusdam ebreis dicitur
similitudinem et exemplum.
Quisimodi enim lactuce folia sunt
breuia et rotunda. cuius succum
accipitres herbam scalpendo exte
hant. & tangentes eo oculos cecita
tem discutiunt cum senescunt. **I**
Succus ergo lactuce talis est acet
bitas tribulationis. que scilicet ce

citatem accipitru. i. hominum pec
catorum & precipue tyranorum
fugat. Vnde tribulatio figurata e
in illo pisce Thob. vi. cuius fel id
est amaritudo valet ad inungendi
dos oculos Apoc. ij. Collitio id e
tribulationis asperitate inunge o
culos tuos vt videas. **I**tem ama
ritudo tribulationis causat dulcedi
nem consolationis. cuius exem
plum apparet in radice. quia qua
deq; amara radix dulcem fructu9
producit. sicut i vite & oliua natu
ra ostendit. in quibus et consimili
bus amaritudo radicalis humoris
digeritur. et dulcescit beneficio ae
ris et caloris celestis materiam pe
netrantis. Sic dolor cordis vel tri
bulationis beneficio aeris circum
stantis id est alicuius boni viri vel
angeli assistentis. et beneficio gra
tie celestis animam per ipsam tribu
lationem purgantis. vertit i mag
nam dulcedinem consolationis.
Ps. Secundum multitudinem do
lorum in corde meo. consolationes
tue letificauerunt animam meam
Item tribulatio assimilatur rap
no. que licet sit arbor multe amari
tudinis. et in radice. et in folijs. et
in ramis. multum tamen est medi
cinalis. Nam ex succo radicis medi
camentu fit oculos claros reddes.
semen etiam secundas ex utero
trahit. Sic tribulatio licet sit ama
ra. et in radice cordis ad consideran
dum. & i folijs. i. in verbis ad audi
endum. & i ramis id e in factis ad
tolerandum. tamen medicinalis e
contra peccata. & precipue q̄ o
culos cordis clarificat vt sup dictu e.
qd precipue radix rapni facit. i. con
sideratio cause ipsi9 tribulationis.
sciz q̄ aliquis consideret & reputet
se pati ppter peccata sua manifesta

vel seculta. Item deuotio mentis
secundum id est delectationes et concu-
piscencias voluptatibus educit. qui
a malitia vniuersi hore obliuionez fa-
cit luxurie ut dicit Eccl. xi.
Item tribulatio humiliter porta-
ta assimilatute rube. primo quia ru-
ta habet vim purgatiua. purgat
enim immunditiam matricis. et
inde fetum mortuum educit. Sic et
tribulatio dum hominem ad penitenti-
am humiliat immunditiam mentis pu-
rificat. et inde virtute prime mortale
peccatum euacuat. Unde Aug. super
Psalmistam dicit quod flagellum tri-
bulationis excitat torpentem. humi-
liat superbientem. purgat peitentem.
et coronat innocentem. Secundo
quia ruta habet virtutem illuina-
tiua. sicut quia ruta cruda comesta visu
acuit. Sic etiam tribulatio acuit visu
mentis. quod intellectus tribuit Psalm.
xxviii. Tamen modo ratio dicit
intellectum. Tercio quia ruta habet
vim mortificatiua. debent enim mu-
lieres grauidae ab esu rube abstinere.
quia fetum occidit in ventre. Quasi au-
tem fetus in ventre est peccatum conceptum
quod tribulatio vis peitentem extinguit
Eccl. iii. Ignem ardentem. immen-
tium peccandi extinguit aqua sicut
tribulatio. Quarto quia ru-
ta habet vim serpentum et bufonum
expulsiuam. unde debet plantari
in ortis. quia ab eis omne veneno-
sum depellit. et debet iuxta saluam
plantari. quia eam serpentes dili-
gunt et bufones. Per saluam ergo
calidam et humidam appetitibus
intellige sensitiuum. qui sensualitas
nominatur. Serpentes autem sunt
motus inordinati et passiones vir-
tutis irascibilis. bufones vero sunt
passiones concupiscibilis. et hec
omnia in salua fouentur. quod omnes

huiusmodi motus in sensualitate su-
triantur. Sed hec omnia exprimit
ruta. tribulatio humiliter portata
Nam bufones id est concupiscibilis
passiones. puta gaudium delectati-
onem et huiusmodi extinguit vis tri-
bulationis. Sed serpentes. id est motus
irascibilis. puta odium iram et huius-
modi reprimit vis patientie et hu-
militatis Matth. xvi. Serpentes
tollent.

Capitulum. lxxix.

Verbum dei assimilatute sei-
mi. secundum illud Luce. viii.
Semen est verbum dei.
Primo propter virtutem attracti-
uam. quia sicut semen attrahit ad
se humorem terre. ita verbum dei
attrahit affectionem anime. Et sic
attrahatur dauid dicens. Quae
dulcia faucibus meis eloquia tua.
Et Petrus dicens. Iohan. vi. Donec
ad quem ibimus. verba vite eterne
habes. Secundo propter virtutem
mundificatiuam. Propter semen
enim terra mundatur. et ipsum e-
tiam terram mundat trahendo ad
se humores qui alias in malas her-
bas conuerteretur. Similiter etiam
verbum dei mundat et purgat animam He-
b. i. Verbo virtutis sue purgatione
faciens Io. xv. Vos iam mundi estis
propter sermonem et cetera. Tercio propter vir-
tutem assimilatuiam. quia non ex quolibet
semine quolibet generatur. sed ex
simili semine ut dicitur in libro Philis-
torum. sicut ex tritico triticum. et ex
ordeo ordeum et sic de alijs. Vnde quia
verbum dei semen dei est. idcirco facit homines
similes deo Io. x. Illos dixit deos
ad quos sermo dei factus est. Quarto
propter virtutem germinatiua Psalm. lxi.
Sicut ortus semine suum germinat. Sic
gnatio et natiuitas spiritualis habet
heredes verbum dei. Vnde. Pet. i. Renati

non ex semine corruptibilis in cor-
ruptibili per verbum dei. ¶ **Quin-**
to propter virtutem p̄motiuam.
quia illud qđ ex semine gignitur
paulatim ex virtute que ē in semi-
ne sepe pericitur et augetur. **Ma-**
the. xiiij. Germinat semē et iēscat
Vitro em̄ terra fructificat. primū
herbā deinde spicā deinde plenum
fructū in spica. Semen est v̄bum
dei. fructificat herbā in incipientib9.
spicam in p̄ficiētib9. plenū fru-
ctū in p̄fectis siue perseuerantibus.
¶ **Sexto** ppter virtutem multipli-
catiuam. qđ ex vno grano seminis
multa generatur. **Apo. ij. Cor. ix.**
Multiplicabit semē vestru Et si mi-
liter verbū dei secundū illud. **Ma-**
xij. Audiant verba et suscipiūt
et fructificant. vnum xxx. aliud
lx. et vnum ceterū.

Capitulum. lxxx.

Virginitas assimilatur ce-
dro. ¶ **Primo** qđ cedrus ē
arbor gratissimi v̄oris. ē
enim aspectu pulchra. semp tenēs
viridia folia. Est autē continētia
carnis quasi quidā viroz arboris
Creatus autem est deo viroz conti-
nētie coniugalis. gratior autem
continētie vidualis. sed gratiosil-
limus est ei viroz cōtinētie virgi-
nalis. **Eccl. xl.** Gratia species de-
siderabit oculus. et super hec viri-
des sationes. Desiderabile est ocul-
dei videre gratiam continētie cōiu-
galis. et speciem pudicitie vidualis.
Et sup hec virides sationes. i. sacra-
tissimas virgines. ¶ **Secundo** ra-
tione iocundissimi odoris. Odoz
enim cedri serpentes fugat et homi-
nes recreat. Odoz aurem virgini-
tatis demones fugat et angelos de-
lectat. quia virginitas cognata ē

angelis p̄t. **Ihero.** dicit. ¶ **Ter-**
cio ratione efficacissimi vigoris.
quia tantū vigoris ē cedro. vt nūq̄
a tineā vel aliquo alio v̄me corro-
datur. Vnde et huius arboris gū-
ma que dicitur cedria est ad libro-
rum cōseruationem fūme necessa-
ria. qđ libri ex ea limā. nec a tine-
is roduntur. nec tempore senescūt.
Corpora etiam mortua in ligno ce-
dro reposita. et eius lacrima per-
uncta ab omni putredine preser-
uantur. Quasi autē tineā in p̄ano.
vel vermis in ligno ē cōcupiscētia
in carne. a cuius corrosione. id est
corruptione virginitas perpetuo
se preseruat. Vnde **August.** dicit
qđ virginitas est in carne corrupti-
bili perpetua incorruptionis medi-
tatio. Nec perditur semio virgini-
tas in corpore sicut vires corpis p-
duntur. **Corpora** autem mortifica-
ta per abstinentiam melius in ce-
dro. i. in virginitate incorrupta ser-
uātur. ¶ **Quarto** ratione suaussi-
mi saporis. habet enim cedrus i su-
o fructu triplicem saporē. Nam
in medio circa grana eius pomū
est acetosum. in superficie vero cir-
ca corticem est dulce. in medio ve-
ro medulle est temperatū. inter v-
trumq; saporē quasi medium te-
nens. Sic etiam sacre virgines de-
bent esse dulces et mites exteri-
us in conuersatione. sed interius ace-
tose. id est timide et sollicite de sua
actione. In medio autem. id est in
corpore debent esse quodam medi-
o temperate. vt neq; acetositate mi-
mie asperitatis infirmētur. neq;
dulcedine deliciositatis soluantur.
¶ **Item** virginitas assimilatur or-
deo. primo ratione ordis. qđ secundū
Plinū ordeum inter frumenta p̄-
mū seritur. et primum icolligitur

Sic inter semina virtutum hec q̄si
primū seminata fuit i humana na-
tura et carne sc̄z virginitas. Vnde
nec primus homo. nec prima muli-
er fuerunt producti per actum ge-
nerationis. aut per corruptioēz car-
nis. quia corpus ade fuit ex virgi-
nea terra sumptuz. et corpus eue
ex virginea costa productum. simi-
liter fuit primo recollectum. et i
horreo paradisi locatum. quia pri-
ma caro deo v̄nita fuit caro virgi-
nea sicut caro cristi. que et ipsa v̄-
go fuit et etiā de virgine sumpta.
et ipsa primo fuit beatificata et in
celo locata. Tenet etiam cōmuniē
q̄ tria virginea corpa sunt iam a-
nte messem generalem aliorum cor-
porum in horreo celi locata. sc̄z cri-
sti. et beate v̄ginis marie. et beati
iohannis euangeliste. De alijs au-
tem qui cum cristo r̄surrexisse legū-
tur tenet Aug⁹. q̄ iterum mortui
sūt. ita q̄ non sūt in celo nisi eorū
anime. q̄uis aliq̄ doctores cōtra-
rium dicant. ¶ Secundo ratione
femina. Ordeum enim nō vult se-
ri nisi in terra sicca et solida. quia
virginitas requirit soliditatez mē-
tis. et siccitatem carnis. sc̄z per ab-
stinentiam cibi et potus. quia sine
cerere et bacho friget venus vt di-
cit Terenti. in Eunuch. .i. sine ha-
būdātia cibi et pot⁹. Et ideo merito
significatur virginitas i ordeo. Qd̄
secundum Psidor. dicitur ordeum
quasi aridum. quod etiam est fri-
gidum et siccum. quia sc̄licet vir-
ginitas animam refrigerat ab ar-
dore concupiscentie. et desecat ab
humore gula. ¶ Tercio ratione ro-
loris. Nullum enim frumentum ē
magis a corruptione remotum q̄
ordeum. eo q̄ citius recolligatur et
prescat q̄ ipsum corruptio vel ru-

bigio inuadat. Hoc autem virgi-
nitati competit. ob cuius amorem
plurime elegisse leguntur vt poti-
us per martirium et violentiaz mor-
tem recolligerentur ad deum. q̄ in
honeste corruptionis rubiginē pa-
terentur. ¶ Quarto ratione corpo-
ris. quia totum corpus ordei habz
quandam excellentiam. Nam inē
omnia frumeta validiorem habet
paleā. humiliorem stipulā. et lau-
dabilem multum medullam. si de-
bito modo sit parata. et farinam
acceptissimam seu polētā vt Plī-
nius dicit. Que omnia competunt
virginitati. que est valida in pro-
posito. humilis in animo. laudabi-
lis in exemplo. et acceptissima i me-
rito. Vel valida in carne. humilis
in mente. laudabilis in certamine.
acceptissima in mercede. Vel vali-
da contra mundum. humilis con-
tra dyabolum. laudabilis quo ad
angelum. acceptissima quo ad cri-
stum. ¶ Item virginitas assimila-
tur rose. quia ipsa est flos de qua
dicitur Ecclesiastici vicefimo quat-
to. Quasi flos rosarum in diebus
vernis. Quod patet primo ratio-
ne decoris. quia sua pulchritudo
visum pascat. Sic virginitas in
oculis dei et angelorum maximam
pulchritudinem habet. Sapi. xl. O-
q̄ pulchra ē casta generatio cū cla-
ritate. ¶ Secūdo rōe odoris. qz suo
odoe olfcm afficit. Ipsa autē v̄gi-
nitas tota odorifera ē. cuius odore
impletur dom⁹ cōsuetie. Iohā. xij.
Domus impleta est ex odore. et ē
¶ Tercio ratione suauitatis. quia
rosa suauitatis molitie tactum le-
nit. Specialiter iohannes iter apo-
stolos tanq̄ virgo purissimus cri-
stum mereba ē tāgere. et ei itim⁹
et familiaris pre ceteris adherere

Vnde et in cena recubuit supra pectus eius. quia virgines quatuor specialiter unione christi ceteris in celo familiarius inherunt. et circa ipsum sunt sicut suavissime rose. Vnde de virginibus dicitur Apo. xxiij. quod sequitur agnum quocumque ierit. ¶ Quarto ratione virtutis. Nam sua virtute multis languoribus rose succurrunt. quia scilicet virginitatis honestas a multis tribulationibus liberat. quas coniugati patiuntur ut Apo. ostendit. i. Cor. vii. ¶ Item virgines assimilantur violis. que sunt frigide aquose. et odorifere. Sunt enim virgines frigide a concupiscentia carnis. aquose per lacrimas deuotionis. odorifere per exempla honestatis. Et nota quod viola suo odore cerebri calorem mitigat. spirituum animalem confortat. a sompno prouocat. Sic virginitas suo odore ardorem carnis refrigerat. spiritum confortat et recreat. et ad somnum id est quietem contemplationis disponit et preparat. ¶ Item virginitas assimilatur lilio. Can. ij. Sicut lilius inter spinas. sic amica mea inter thorns. Et hec similitudo primo congruit ratione decoris. Est enim flos mire pulchritudinis et decoris. quem habet ex candore siue rubore. Nam lilia communiter sunt alba sed quandoque rubea et purpurea. habet enim virginitas candorem id est puritatem carnis Eccl. xli. Pulchritudinem decoris eius amirabitur oculus. Sed aliquae virgines habuerunt ruborem passionis. scilicet suo sanguine rubricate. Psal. xliij. Quare rubrum est iudicium tuum. id est corpus. ¶ Secundo ratione odoris. Nam flos lili quando integer et intactus est multum permanet et suaviter re-

dolet. sed contractus et conficitus plurimum fetet. Similiter hominum eandem intacta et integra per virginitatem permanet. tam deo quam hominibus redolet. Eccl. xxiiij. Fructificauit suauitatem odoris. Sed dum per luxurie vicium conficitur vel frangitur virginitatis signaculum. tam spiritualis quam corporalis fetor egreditur. ¶ Tercio ratione fulgoris. quia in lilio quedam aurea grana fulgent que septem astutis sustentantur. Vnde ex septem folijs candidissimis simul continuis flos iste componitur. et septem grammis aureis decoratur. Hec septem folia candidissima inuicem continua sunt septem virtutes anime que fuerunt in sacris virginibus inuicem conexe. scilicet iusticia temperantia. fortitudo. prudentia. fides. spes. caritas. Sed ad huc cum istis septem virtutibus habuerunt septem grana aurea. id est septem sancti spiritus dona. scilicet sapientia. scientia. intellectus. consilium. fortitudo. pietas. et timor. Vnde et vere fuerunt virgines sacre ecclesie quasi lilia que sunt in transitu aqua ut dicitur Eccl. i.

Capitulum lxxi.

Virtutes assulant alleis. Primo quod aleu ut dicitur diabolus. habet virtutem donec venenosa repellat. Et hoc competit virtuti fidei que venenosa dogmata scilicet hereticorum repellit. in quibus est venenosum falsitatis et puritatis. Repellit etiam fides et vincit venenum mundi. id est cupiditatem vel rabie tyrannorum persecutorum. Io. v. Hec est victoria que vincit mundum fides nostra. Item valet contra venenum diaboli Ephe. vi. In omnibus sumentes scutum fidei. in quo possitis omnia tela igne a

nequissimi extinguere. ¶ **S**ecundo quia alleum habet virtutem dolorē yliorū mitigandi scilicet si cum oleo coctum et ritum super locū doloris ponatur. Et hoc competit spei quia ipsa spes celestis premij mitigat dolores presentis exilij. p̄cipue si assit peccatorum cōtritiō et celestis gratie vñctio. ¶ **T**ercio quia habet virtutem diuidendi et humores grossos incidendi et consumendi. et hoc competit caritati que nos a mūdo diuidit. Vnde qui diligit mundum nō est caritas patris in eo vt dicitur. *Johā. ij. Cui poeta consonat dicens Nō bñ e cor dāt. nec in vna sede morantur Van⁹ amor mūdi. ver⁹ amor⁹ dei* Vnde caritas humores grossos .i. affectus terrenos a mente separat et consumit. ¶ **Q**uarto habet virtutem vulnera sordida purgandi et hoc competit iustitie quia purgat maleficia. et scelera in alterum commissa. quibus interdū vulnerāt corpora. vñ salte⁹ vulnerantur damnabiliter suscipiētium corda. ¶ **Q**uinto habet virtutē dolorem et tumorem a loco tollendi si coctum cū aqua fortana apponatur. Et hoc competit prudētie que tollit dolorem dum consolatur in aduersis. et sedat tumorem superbie hūilians in prosperis. ¶ **S**exto habet virtutem morsum canis rabidi curandi si cum sale ruta. et nucibus sit admixtum. et positum super vulnus. Et hoc competit fortitudini. que defendit a morsu canis rabidi .i. a terrore aduersitatis vel persecutionis mundi. si tamē ipsa fortitudo sit cum sale discretiois. cui⁹ ruta acute contemplatiois. quia ruta dicitur reddere visum acutum. et cum nucē .i. custodia humilitatis.

Nam nux dulcedinē nucleī sub arida testa celat et custodit. Et sic quoq; homo humilis sub asperitate penitentie vel carnis celat vñ custodit dulcedinem mentis. ¶ **S**eptimo quia alleum habet vim ydro-pisim euacuandi. quia hu morem subcutaneum desiccatur. Habet etiā vim vermes ventris occidendi si cū pipere et succo mente et aceto ad falsē modum offeratur. Et hoc duo competit temperantie que ydro-pisim curat. id est luxuriam in qua flux⁹ carnal humoris exuberāt. quem ipsa temperantia per virtutem continentie et abstinentie euacuat. ¶ **I**tem temperantia vermes ventris id est appetitus et purritus gula inordinatos qui etiam ventrem replent et mordent necat. si tamen abstinentia cum pipere calido diuini amoris et cum succo mente id est deuotione mentis. et cum aceto compunctionis fuerit sociata. Quia abstinentia et compunctio dilectio et deuotio optimam salutem faciunt anime per quaz omnis inordinatus motus carnis constri-gitur et abscedit. ¶ **I**tem virtutum theologiarum perfectio representatur in faba. Nam faba habet hastam que crescit angulosa. et representat fidem que creuit per quatuor angulos .i. p doctrinaz quatuor euangelistarum. vel per angulos .i. per quatuor partes mundi. De quibus dicitur *Gene. xxviii. Dilaberis ad orientem. et occidentem. et septemtrionem. et meridiem.* ¶ **I**tem faba habet flores odoriferū multum ab apibus frequentatur. Et hic flos significat spes quia cū flos apparet spes est de futuro fructu. per spem enim iam incipim⁹ fructu vite gaudia odorare ac sapere.

hanc frequentant apes. i. actiui sol-
liciti et argumentosi. qz in spe fru-
ctus vite eterne semināt semina
elemosinarum et operum misericor-
die. Item faba producit in hasta
thecas. que scilz interius diuersis
sunt distincte domuncul' in quib9
fabe per ordinē sunt locate. Iste
thecae sunt caritatis gradus. diuer-
sas domūculas. i. diuersos modos
habentes. in quibus sunt fabaruz
grana. i. caritatis opera quoda9 or-
dine distincta. Nam debet esse car-
tas ordinata et gradata. et iteri9
iastib9 et exte9 i effectibus **Cap.**
11. Ordinauit in me caritatē

Capitulū lxxxij.

Quiososi homines differūt
a viciosis. sicut plante si-
ue arbores masculine a fe-
mininis. Dicit autem Arist. qz diu-
sitas plātarū distinguitur per ma-
sculinas et femininas. et inueniūt
inter vtrasqz quadrep lex differē-
tia. Prima sumitur ex complexio-
ne. quia masculina planta spissior
est. durior. siccior. densior. et ramosi-
or qz feina. Similiter inter homiēs
quoda sunt masculini. i. viriles cō-
tra vicia. et constantes contra ad-
uersa. quidam autem sunt femini-
ni. i. molles et incōstantes. Vnde
masculini. i. virtuosī sūt magis spis-
si per gratie plenitudinem. sūt mā-
gis duri per patientie fortitudinē.
magis siccī p abstinētie ariditatē.
magis densi per virtutum multitu-
dinem. et sunt magis ramosi per
honorum operum sollicitudinē.
¶ Secunda differentia sumitur ex
foliorum distinctione. quia mascu-
lina arbor habz folia aspera. mino-
ra et strictiora propter dominium

siccitatis. Et dicit Aristoti. qz si fo-
lia vel puluis foliorum. vel cortex
masculine plante folijs femine cō-
ponatur vt simul cohereāt. citius
maturabūtur fructus femine. et
prohibent casum folioruz et fructu-
um. donec fuerit completa digesti-
o. Cuius ratio est secundum albu-
masar. quia masculina planta ae-
te deferente auget calorem femi-
nē. et sic fit potēti9 in opatiōe.
Et dicit etiam idem albumasar. qz
si folia masculine plante coniugā-
tur folijs feminine sic inuicem to-
herebunt qz vix possūt separari ab
inuicem. Similiter prelati qui ē
masculinus. id est virilis et prudēs
habet folia. i. verba aspera in cor-
tipiendo. pauca i precipiendo. stri-
cta i seruando. effeminatus autē
id est timidus prelati hēt verba
lenia in corrigēdo. multa in adu-
lando. et larga in relaxando. Sed
quia nimia seueritas aliquādo frā-
git. et nimia lenitas aliquando
dissoluit. expedit coniungere ali-
quando i correctione et compone-
te verba feminina cū masculinis.
id est miscere verba blāda duris.
quē tamen sic debent coniungi vt
ab inuicem non separētur. scilicet
vt neqz verba blanda careant se-
uēitate. neqz seuerā cāeāt lenitate.
¶ Tercia differentia est in pullu-
latione. quia prius pullulat ma-
sculina qz femina propter fortiorē
calorem. Sic homo virtuosus et vi-
rilis bonum facere non tardat qd
expedit. sed timidus et tepidus q
minus habet de calore caritatis ne-
gligit et postponit. ¶ Quarta dif-
ferentia est in fructificatione. quia
fructus masculine plante est breui-
or et etiam maturior qz femine.
Cuius est ratio. quia in masculina

propter habundantiam caloris et siccitatis partes eius fortius constringuntur ad inuicem. et faciunt aeternam spissiozem. Sic ergo ipsa structura et soliditas venarum prohibet humorem multum emitti ad vnum locum ut conuertatur in fructum. propter quod fructum habet breuiorem. ut dicit albumasar. Paucitas autem humoris et habundantia caloris faciunt quod ipse fructus sit magis maturus. Unde etiam dicit Aristoteles quod si vetus deferat odorem masculinum ad ad femininam. maturabitur citius eius fructus. Ergo viri masculini. i. virtuosissimi et prudentes faciunt fructus breuior es. i. opera humiliora vel breuiora. id est non diu dilata. et maturiora. i. discretiora quam timidi et imprudentes qui faciunt opera tarda et indiscreta. Sed odor masculinum. i. consilium et exhortatio hominis magni in se et prudentis multum predestat femine. i. homini remisso et debili. et addit eum magis sollicitum et cordatum ad expediendum illud quod faciendum est.

Capitulum. lxxxij.

Alicia assimilatur alleis. Primo quia alleum visum dampnificat quia oculos offendit. Vnde cominus versus dicit Allea vna. veni puluis. vetus faba fumus. Ista nocent oculis. sed vigilare magis. Hoc autem competit vicio superbie. que visum mentis obscurat. Job. xxxvij. In manibus. i. superbis abscondit lucem. Gregorius. Tumor mentis est obstaculum veritatis. Secundo quod stomachum turbat. et hoc competit inuidie. que de aliena felicitate mentem perturbat. Tercio quod corpori appositum ipsius ulcerat. Et hoc competit gu-

le per cuius superfluitates frequenter ex nimis humoribus corpus ulceratur et apostemat. et multo magis anima. Quarto quod sua caliditate nimis ventrem desiccet. Et hoc competit luxurie que corpus nimis inflammat. et bonam humiditatem educendo desiccet. Quinto quod nimis comestum corpus inflammat. quod competit ire in qua fit ebullitio sanguinis et totius inflammatio hominis. Sexto quia lepram generat. quod competit auaritie que est lepra diuitum sicut dicit de Rana. n. h. v. quod erat diues et leprosus. Hoc etiam ad modum lepre est vniuersalis infectio siue corruptio. quia radix omnium malorum est cupiditas. Septimo quia coleram adustam multiplicat. nimia autem adustio colere melancoliam generat. Unde melancolia dicitur colera nigra. per quam designatur accidia. quia utraq; scilicet melancolia et accidia grauedinem et tristitiam causat. illa in corpore ista in mente.

Capitulum. lxxxij.

Ita pars humana assimilatur flori. Primo ratione generationis. quia flores in zephiro vento generantur. quod significat quod homo in humilitate et mansuetudine oritur. Nam vetus zephiro sicut dicit Boetius est ventus mitis et suavis. sicut bonas contrarius est rigidus et turbulentosus. homo enim mitior et humilior nascitur omnibus animalibus propter quod dicitur quod homo est animal mansuetum natura. In cuius signum omnia animalia preter hominem quasi armata nascuntur. vel horribilibus pilis. vel vugibus et ortis. vel calcibus duris. vel saltu dentibus acutis. quia dicit Auicenna quod omnia animalia que non carerent dentibus nascuntur

dentata preter hominem. ¶ **S**ecundo ratione dissolutionis. quia flores in austro vento dissoluuntur. **A**uster enim calidus. significat in firmitatis feruore que incolumitatem vel prosperitatem humane vite dissoluit **Job. xij.** Quasi flos egreditur et conteritur. Flores enim dum humore modico nutriuntur subito solis incendio desiccantur. et omnis eorum pulchritudo deperditur et conteritur et deletur. Et similiter accidit de corporib9 humanis. ¶ **T**ercio ratione diuulsionis. quia flores in vento borea diuelluntur. **V**entus boreas asper et fortis est mors. per quam humana vita tota liter diuellitur. **I**tem flores dicuntur quasi fluores. quia cito defluunt et ad materiam primariam redeunt. **S**ic hominum vita cito defluit. et per mortem humanum corpus in propriam materiam scilicet terram redit **Ia. i.** flos eius decidit. et de cor vult9 eius deperit.

Capitulum lxxv.

Cristus assimilatur illi herbe que dicitur dracontea. ex eo quod hec herba habet similitudinem serpentis. et tamen non est venosa. imo est serpentibus contraria. **N**am ei9 hasta ad modum colubri maculis est respersta. habes similitudinem vipere vel draconis. **F**lorem habet purpureum diuisum et apertum sicut os serpentis. de cuius medio procedit quasi lingua serpentis nigra et rotunda. **H**ec autem herba odore suo serpentes fugat ut dicit **Diascorides**. **S**ic crist9 habuit similitudinem serpentis in quantum habuit similitudinem carnis peccati. sed tamen in rei veritate non

habuit venenum. id est peccatum. quod serpens antiqu9 id est dyabol9 sua temptatione humane nature immisit. **DeB. ij.** Non enim habemus potestatem que non possit copari infirmitatib9 nostris. temptatum per omnia pro filiis vite absque peccato. **V**n crist9 sue passiois odore ipsos serpentes. id est demones fugauit. et nos ab eorum veneno id est peccato liberauit. **V**nde ipse filius dei figuratus in illo serpente enesque moyses fecit. qui figuraz serpentis habebat. et tamen veneno carebat. **L**ingua autem id est doctrina cristi fuit serpentina. id est prudentissima. **N**am prudentia serpenti ascribitur **Mathe. ij.** Esto prudentes sicut serpentes. **I**tem nigra quod humillima. **V**nde ipse dixit **Mathe. xi.** Discite a me quia mitis sum et humilis corde. vel nigra quia ardentissima. res enim aduste nigredinem habet **Lu. vltimo.** **N**onne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via. **I**tem rotunda. quia perfectissima. **N**am rotunda figura perfectissima figura a Philosopho iudicatur **Ioha. vi.** **N**unc sic locutus est homo. **I**tem cristus assimilatur flori. ¶ **P**rimo propter generationem. quia a flos generatur ad calorem solis et infusionem rosis. et siue lesione et apertione arboris. **S**ic ad cristi conceptionem calor sancti spirit9 se in fundit. qui ipsam conceptionem fecit **Luce. i.** **S**pūs sct9 superueniet in te et virtus altissimi obrabit tibi. **N**os diuine gratie superueniet per quam virgo deo placuit **Luce primo** **A**ue gratia plena dominus tecum **N**ullam apertionem id est corruptionem pertulit. sed virgo concepit **Ysaie. septimo** **E**cce virgo concipiet et pariet filium

Et Ysaie vndecimo. Egredietur
virga de radice yesse. Item sicut
dicit Pitagoras flos habet in ce
lo patrem scilicet solem & in terra
matrem scilicet plantam. & ita p
ut ipse Origenes dicit. in celo est
sine matre. et in terra sine patre
et ex hoc similitudine habet cu; verbi
conceptione. que fuit in celo sine
matre scdm natiuitatem eternā
In terra vero sine patre scdm na
tiuitatem temporalem. ¶ Secūdo
cristus assimilatur flori propter de
lectationē. quia iste flos delectat
visu in sua pulchritudine. i. Petri
primo In quē desiderant āgeli. De
lectat olfactu; sui odoris suauita
te. vt quilibet clamare possit. Ta
be me post te et ē. Delectat tactū
sua lenitate Psalmista. Quomāz
tū domine suavis & mīis. Thimo.
tercio. Apparuit benignitas De
lectat auditum et etiam gustum
per spē futuri fructus. quia quādo
flores suaves audim; speram; fru
ctus. Multum enim de bet auditū
nostrum delectare quādo audim;
istum nostrum florem cristum esse
nostrum mediatorem. Nam sicut
flos est medium inter ramum et
fructum. sic ipse est mediator inter
nos & deum. Delectat etiam gustū
in spē fructus. q; per ipsum tāq;
per florem v̄turi sum; ad illos fru
ctus Canticorū secūdo. Fructus il
lius dulcis gutturi meo. ¶ Tercio
propter odorationem. Dabit enim
iste flos odorem deum patrem affi
cientem. Genesis .xxvii. Ecce o
dor filij mei sicut odor agri pleni.
Item odorē demones expellētē
ad motum mirre que fugat serpē
tes Ecclesiastici vicesimo quarto
Ego quasi mirra dedi suauitatem
odoris. Item odorem hominem a

peccati corruptione seruandem ad
modum odoris cedri. ¶ Et nota q;
flos habet odorem quasi inefficē
tem. quia auulsus arefactus & at
tritus odorem suum non perdit.
Similiter dominus noster ihesus
cristus auulsus in morte. arefa
ctus in cruce. attritus in flagella
tione. odorem suauitatis non poi
dit sed adauit. Vnde Ambrosius
dicit in libro tertio de spiritu sanc
to. Flos odorem suum et succisus
reseruat. & contritus accumulāt.
nec auulsus amittit. Ita & domin;
in patibulo crucis. nec contritus
emarcuit. nec auulsus euauit. &
illa lance compunctione succisus
sacros speciosior fusi cruoris colore
vernauit. mori ipse nescius et mor
tuus eterne vite munus exalat. ¶
Quarto propter variationem.
varia namq; florum genera sunt
gratiosa. Et dominus noster ihes;
cristus fuit vt viola per humilita
tem. vt lilium per puritatem. vt
rosa per caritatem. per quam pro
nobis se sanguine rubricauit. vñ
de merito dicitur Ecclesiastici .i.
Quali flos rosarū in diebus v̄nis
P̄s. Tāq; flos agri sic efflorescit
¶ Capitulū .lxxxvi.

Zelus carnalis & matrimo
nalis qui est inter coniu
ges assimilatur cepi mari
no. ¶ Primo ratione nocenti.
quia huiusmodi cepe quando inue
nitur solum est mortiferū et vene
nosum. Tunc enim talis zelus ē
solus quando est sine dei timore vñ
sine prudentie discretionē. quibus
omnis virtus et passio debet esse
sociata. Vñ zel; q; ē sine eis gene
rat suspitōēs & t̄bulatiōēs mortife
ras & venosās. & ad litterā secū
quādoq; veneficiā & mortes Iohā.

in. Si zelum amarum habetis & c.

Secundo ratione medicamenti. quia reprimatur eius malitia si in vino et oleo aliquatulum dimittatur ut sic in medicinis apponatur. quia si amor conjugalis sit cum vino caritatis. et cum oleo lenitatis. non nocet sed prodest multum. Et de tali amore loquitur Apostolus ad Eplhe. v. dicens Viri diligite uxores vestras sicut et Christus ecclesiam.

Tercio ratione temperamentum. quia in tali copia debet interiora ac exteriora abici. quia interiora propter caliditatem nimiam. exteriora vero propter siccitatem multum sunt mortifera. sed media sunt temperata et multum medicine accommodata. Sic a zelo matrimonij debet remoueri illud quod est viciosum interiorum. scilicet amor inordinatus et carnalis. Item illud quod est viciosum exteriorum. ut indiscreta custodia. quam unus coniugum alteri ponit. Sed amor siue zelus temperatus a medium tenens laudabilis est et bonus. Et hic zelus facit eos concordes in bono. et ideo gratus est deo et hominibus. Vnde Ecclesiastici. xxv. In tribus beneplacitum est spiritui meo que sunt probata coram deo et hominibus. Concordia fraterum. amor proximorum. vir et mulier sibi bene consentientes.

Explicit liber tertius de similitudinibus rerum.

Incipit tabula capitulorum libri quarti.

De abiectione et de spectis mundi. capitulo .i. **C**ij.
De abiectione bonorum operum
De abstinentia in.
De habundantia epali in.

De accidia et auaritia	v.
De actiuis et contemplantiuus	vi.
De adulatoribus	vii.
De amicitia	viii.
De auaritia	ix.
De blasphemis	x.
De bonis viris	xi.
De canticis ecclesie	xii.
De carnalibus hoibus	xiii.
De cogitationibus	xiiii.
De coniugio	xv.
De contemplatiua vita	xvi.
De continentia	xvii.
De conuersione	xviii.
De corde hominis	xix.
De crudelibus	xx.
De curiosis	xxi.
De dyabolo	xxii.
De diligentibus deum	xxiii.
De doctrina sanctorum predicatorum	xxiiii.
De elemosinis	xxv.
De exaltatione hominis	xxvi.
De exemplis christi et sanctorum	xxvii.
De exemplis malorum prelatorum	xxviii.
De feruore mentis	xxix.
De filiis et parentibus	xxx.
De flagellis tribulationum	xxxi.
De fraudulencia	xxxii.
De garrulis et loquacibus	xxxiii.
De gratia	xxxiiii.
De gulosis	xxxv.
De hereticis	xxxvi.
De humilitate	xxxvii.
De inconstantia	xxxviii.
De ingratitude	xxxix.
De inertia	xl.
De innocentium persecutoribus	xli.
De inobedientia	xlii.
De inuidis	xliiii.
De inuicis	xliiiii.
De ira	xlv.
De iudicio secundum apparentiam	xlvi.
De lacrimis	xlvii.
De laude diuina	xlviii.
De ludis hominum	xlix.
	x. vi